

БЕЗПЕКА ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

**Збірник наукових праць
Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони
та охорони праці**

26 квітня 2024 року

Полтава - 2024

Міністерство освіти і науки України
Головне управління ДСНС України у Полтавській області
Головне управління Національної поліції у Полтавській області
Департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту та взаємодії з
правоохоронними органами Полтавської ОВА
Управління по взаємодії з питань антитерористичної діяльності УСБУ в Полтавській області
Департамент екології та природних ресурсів
Київський університет права НАН України
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»
Університет Григорія Сковороди в Переяслав
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Красноградський педагогічний фаховий коледж КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради
Полтавський державний аграрний університет

БЕЗПЕКА ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Збірник наукових праць

Всеукраїнської науково-практичної конференції
присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці

26 квітня 2024 року

Полтава-2024

УДК 614.8(062)

Б 40

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
(протокол № 14 від 31 травня 2024 р.)

Редакційна колегія:

Євген КУЛИК – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Юлія СРІБНА – кандидатка педагогічних наук, доцентка, деканка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Валентина ТИТАРЕНКО – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Рецензенти:

Сергій НОВОПИСЬМЕННИЙ – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничих наук та менеджменту;

Надія ОПАРА – кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка, професорка кафедри механічної та електричної інженерії Полтавського державного аграрного університету

Б40 Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 26 квітня 2024р.) / під ред.: Є.В.Кулика, Ю. А. Срібної, В.П.Титаренко. Полтава : ПНПУ, 2024. 200 с.

Збірник містить наукові праці викладачів, студентів вищих навчальних закладів України, представників державного нагляду та управління безпекою праці. Розглянуто актуальні питання соціальних надзвичайних ситуацій в умовах сучасного глобалізованого суспільства.

Розраховано на науковців, докторантів, аспірантів, викладачів і студентів навчальних закладів системи освіти та культури різних рівнів акредитації.

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори статей

© ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024

© Автори статей, 2024

ВСТУПНЕ СЛОВО

ректорки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, докторки педагогічних наук, професорки, заслуженої працівниці освіти України, членкині-кореспондентки Національної академії педагогічних наук України, лауреатки Державної премії в галузі науки і техніки України

Гриньової Марини Вікторівни

Шановні учасники конференції! Прийміть найщиріші вітання з нагоди відкриття Всеукраїнської науково-практичної конференції, яка присвячена Всесвітнім дням цивільної оборони та охорони праці.

Впевнена, що питання здоров'язбереження, охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту є сьогодні тими інтегральними напрямками, які пронизують усі сфери життєдіяльності людини, у тому числі і галузь освіти.

Дуже приємно, що у роботі конференції фахівці галузей безпеки життєдіяльності, цивільного захисту та охорони праці поставили поруч із собою на одну шабель також і студентів нашого університету та інших навчальних закладів України. Переконана, що присутні сьогодні на нашій конференції фахівці галузі охорони праці і безпеки життєдіяльності донесуть до майбутніх педагогів шляхи вирішення актуальних проблем формування здорового способу життя і необхідність усвідомлення необхідності управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків та професійних захворювань в галузі освіти.

У квітні кожного року кафедра професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності проводить щорічну традиційну Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика. У ній беруть участь викладачі, студенти, магістранти та аспіранти більше 15 закладів вищої освіти України, а також фахівці галузей безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту.

Проведення конференції відбувається у дистанційному режимі з використанням інформаційних технологій ZOOM, маючи на меті привернути увагу громадськості до глобальних проблем здоров'язбереження у різних сферах нашого життя, допомагати створенню та просуванню культури суспільної безпеки, цивільного захисту і охорони праці, формуванню у молоді знань щодо сучасних реально існуючих небезпек для життя людини під час воєнного стану на території України.

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ У РОЗБУДОВІ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Срібна Ю. А.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка, деканка факультету
технологій та дизайну, доцентка кафедри теорії і методики технологічної
освіти Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Освітнє середовище закладу вищої освіти – це соціальнокультурне та педагогічне явище, яке забезпечується організацією його як на рівні держави (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту» тощо, вищого навчального закладу (посадові інструкції, інструктаж з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці), так і на рівні науково-педагогічних працівників з основною метою формування у них активної позиції у створенні безпечного освітнього середовища.

Освітнє середовище обов'язково повинно бути безпечним для проведення навчально-виховного процесу та особистісного професійного розвитку всіх учасників цього середовища. Основними складовими безпечного освітнього середовища є: виховання у особистості цінностей смислів соціального життя, створення сприятливих умов для реалізації конструктивної соціальної та творчої активності; сприяння саморозвитку особистості студента закладу вищої освіти; створення сприятливої психологічної атмосфери в освітньому середовищі закладу вищої освіти; формування у студента культури безпечної поведінки.

На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства вона вимагає потребу в активному творчому та цілеспрямованому вчителі, якщо усвідомлює необхідність якомога швидкого створення безпечного освітнього середовища у якому кожна особистість зможе самовизначатися, реалізувати свої творчі здібності різноманітними методами, формами та засобами під час діяльності.

Плануючи організацію безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти не тільки важливо, а й необхідно використовувати дослідження цієї проблеми вчених (В.Сухомлинський, В. Василенко, О.Куш, О.Крутенко та інші)

Як зазначив А.Маслову, однією з першочергових потреб особистості є безпека, яка стоїть першою після фізіологічних потреб людини.

Таким чином, можна стверджувати, що освітнє середовище повинно бути безпечним для всіх його учасників, оскільки без цього неможливе функціонування освітнього закладу взагалі.

При створенні безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти можливо враховувати основні закон України «Про охорону здоров'я», «Про охорону праці», «про пожежну безпеку» тощо.

Дослідники, розглядаючи комплексну безпеку навчального закладу, визначають це як стан захищеності тих хто навчається та працівників навчального закладу від загроз соціального, техногенного та природного характеру та забезпечує його безпечне функціонування.

Для формування безпечного освітнього середовища у вищому закладі освіти виникає необхідність у вчителях, які є не тільки активними, компетентними та конкурентоздатними у своїй педагогічній діяльності, а креативними, володіють критичним мисленням, здатні засвоювати сучасні інноваційні педагогічні технології та генерувати нові ідеї щодо підвищення ефективності функціонування безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти.

Одним із головних завдань викладача є виховання в особистості цінностей, які сприяють формуванню безпечного освітнього середовища. До таких цінностей можна віднести: креативність, критичне мислення, наполегливість, лідерство, самоконтроль, оптимізм та ін..

Сприяючи саморозвитку особистості студента, викладач повинен зосередити свою увагу на його особистості та сприяти відкриттю таких його якостей, як: цілеспрямованість, наполегливість, ініціативність, відповідальність, рішучість, формує духовний і моральний світ особистості студента.

Важливою складовою безпечного освітнього середовища є психологічна безпека, яка визначається як захищеність від різних роду небезпек (виникнення конфліктів, прояви насилля, погроз тощо). До них належить готовність до спілкування з оточуючими, теплота відносин, відсутність психологічних бар'єрів у спілкуванні та ін..

Для формування в особистості здобувача вищої освіти культури безпечної поведінки необхідно віднести: впевненість у своїх силах, витримку, самостійність, збереження і зміцнення здоров'я, правила поведінки на вулиці та побуті з метою забезпечення різного травмування та збереження життя.

Отже, безпечне освітнє середовище формується у закладі вищої освіти, а роль викладача у формуванні цього середовища є одним із головних завдань, оскільки він має можливість активно впливати та формувати безпечне освітнє середовище.

ЦИФРОВА БЕЗПЕКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Близнюк М. М.

*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійної освіти,
дизайну та безпеки життєдіяльності*

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

В умовах пандемії та повномасштабного вторгнення росії в Україну, освітяни змушені були перевести свою діяльність у онлайн формат. Проте представники освітянської спільноти мають дуже різні рівні сформованості цифрових знань, умінь та навичок. Однією з найслабших сторін у них є саме розуміння та дотримання базових правил цифрової безпеки, що є надважливою складовою цифрової компетентності освітян. Особливої уваги звертаємо до даного питання у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Цифрова безпека сьогодні є наріжним каменем нашого життя. Адже цифрові застосунки, платформи, гаджети оточують нас в усіх сферах і кількість цифрових небезпек, на жаль, невпинно збільшується. Звичайно, це стосується і сфери освіти.

Варто зазначити, що виклики цифрової безпеки були актуальні в освіті вже досить давно [1-2]. Більше того, ще взимку 2019-2020 р.р. уряд України запровадив спеціальну державну платформу цифрової освіти «Дія: Цифрова освіта» як частину плану цифрової трансформації країни. Справжні виклики постали у березні 2020 року, коли ми остаточно поринули у пандемію COVID-19. Як тільки ситуація почала відносно нормалізуватись і світ намагався оговтатися від наслідків пандемії, в українських реаліях, вторгнення росії в Україну знову змусило освітян перейти в онлайн, де окрім викликів фізичної небезпеки додалось чимало викликів цифрової безпеки (шахрайства з гуманітарною допомогою, кібератаки з метою поширення паніки та неправдивої інформації, шкідливе програмне забезпечення для відслідковування переміщення цивільних та військових осіб, фішинг тощо).

Саме тому, у різноманітних дослідженнях автори звертають увагу на декілька основних правил, що допоможуть створити безпечне та надійне освітнє середовище під час організації та проведення навчального процесу. Так М. Попадюк [3] зазначає базові правила цифрової безпеки для освітян:

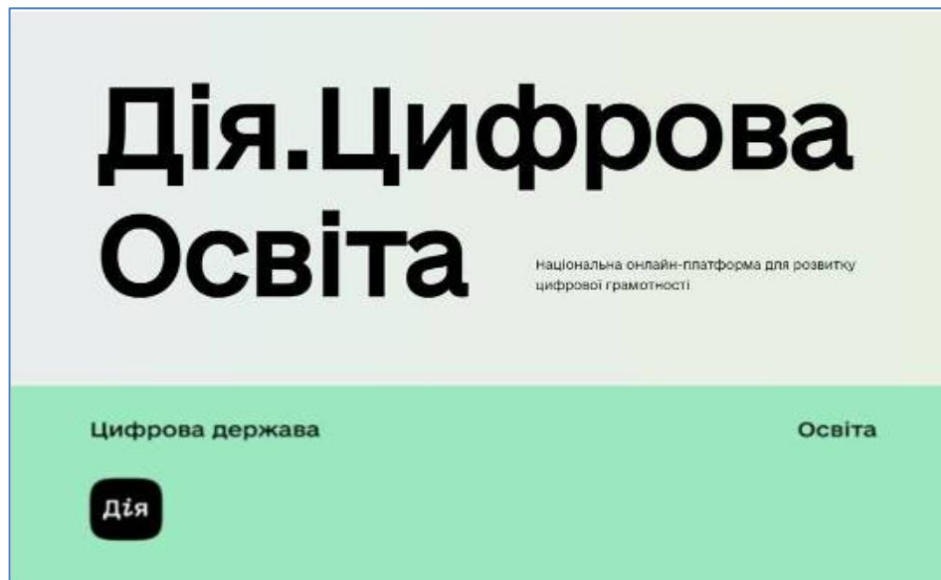

Рис. Державна платформа цифрової освіти «Дія: Цифрова освіта»

1. Не забувайте чому це для вас важливо

На жаль, не всі викладачі та студенти змогли бути однаково готовими до викликів дистанційного та змішаного форматів навчання. Причини такої ситуації справді різні, проте володіння базовими цифровими навичками, що потрібно для безпечної діяльності в Інтернеті, сьогодні є не просто чудовим доповненням для користувача, а справжньою необхідністю.

Окрім суспільної актуальності ми знаходимо основу у нормативно-правовій базі, зокрема Державні професійні й освітні стандарти передбачають володіння фахівцями поміж інших і «інформаційно-цифровими компетентностями», що включають здатності до здійснення пошуку в інформаційному просторі, критичного оцінювання інформації, ефективне використання і створення цифрових ресурсів та здатність використовувати їх в освітньому процесі. До того ж наскрізні змістові лінії у навчальних програмах передбачають формування громадянської відповідальності і у сфері використання цифрових технологій. При цьому в освітній процес також стійко впроваджується Рамка цифрових компетентностей для громадян DigComp (версії 2.1 та 2.2) та підходи до цифрового громадянства.

2. Дбайте про вибір перевірених освітніх платформ

Під час планування дистанційного та змішаного форматів навчання рекомендується уділити окрему увагу вибору безпечних онлайн-платформ призначення завдань студентам, організації відеоконференцій та обміну повідомленнями. Варто переконатися, що платформа, якою ви користуватиметесь захищена від доступу неавторизованими користувачами (як от, Google Classroom або Microsoft Teams), а доступ до онлайн-класів не є

публічним, а може відбуватися виключно під вашим контролем, наприклад, лише за електронною поштою. Що стосується відеоконференцій, то використовуються ті платформи, що пропонують наскрізне шифрування комунікації (Google Meet, Zoom, Microsoft Teams). Не доречно розміщувати посилання та коди доступу до зустрічей у публічному просторі. Окрема увага на навчальні платформи чи застосунки, що можуть бути доповненням до занять, застосовуватися під час та після них. Тут у нагоді може стати перелік дистанційних платформ для навчання, саморозвитку та отримання допомоги і перевіреної інформації розроблений Міністерством освіти на науки України.

3. Захищайте свої пристрої

Значну роль у створенні безпечного освітнього середовища відіграє вибір та захист пристроїв якими ми користуємось. Це стосується як робочих персональних комп'ютерів, ноутбуків, так і персональних пристроїв, таких як планшети та мобільні телефони. Часто освітяни не достатньо піклуються убезпеченням своїх девайсів та гаджетів аргументуючи це тим, що втрата чи витік освітньої інформації «не нестиме ніякої загрози». Проте це далеко не так, доступ шахраїв до облікових записів навчального закладу, може нести за собою небезпеку витоку персональних даних учнів та подеколи створювати навіть фізичну небезпеку для них.

Для уникнення цих ризиків потрібно встановлювати перевірене антивірусне програмне забезпечення та відповідні брандмауери. Слід пам'ятати, що зловмисники не втомлюються шукати нові шляхи отримання незаконного доступу до тих чи інших даних, тому, будь-які системи безпеки будуть ефективними лише тоді, коли регулярно оновлювати як програмне забезпечення самого пристрою, так і застосунків, якими користуємося. Зазвичай, оновлення відбувається автоматично та безкоштовно, проте деколи потребує погодження, як от у Play Market або App Store. Також ніколи не завантажуйтеся на власні пристрої неперевірені програми, навіть якщо здається, що потенційна користь перевищує потенційні ризики.

4. Дбайте про свою поведінку та цифровий слід у віртуальному середовищі

Чи часто ви замислювались над тим, скільки інформації про вас розміщено в Інтернеті? Спробуйте пошукати інформацію про себе і ймовірно ви дізнаєтесь щось, чого не планували розміщувати. Але це лише зовнішній вимір, адже інтернет збирає чимало інформації про нашу поведінку в інтернеті - що ми шукаємо, читаємо, дивимось, зберігаємо тощо. Таким чином вибудовується цифровий портрет користувача, який згодом використовується для створення персоналізованої реклами та оголошень.

Крім цього для дотримання безпечної поведінки необхідно:

- використовувати надійні та складні паролі (за можливості скористайтесь менеджером паролів);
- вмикайте двофакторну аутентифікацію, де це можливо;
- звертайте увагу, які дозволи ви надасте застосункам чи сайтам, якою інформацією ділитесь;
- шифруйте дані;
- робіть резервні копії даних;
- обережно користуйтеся публічними Wi-Fi та точками доступу, захистіть домашню мережу надійним паролем та увімкніть шифрування WPA2;
- свідомо поширюйте персональну інформацію.

5. Навчайте правил цифрової безпеки співробітників

У теперішніх умовах одним з наскрізних елементів освітнього та виховного процесу стає формування інформаційно-цифрових компетентностей. Саме тому викладачеві потрібно не лише своїм прикладом показувати як безпечно поводитись в цифровому середовищі, але і втілювати підходи «Прочез-Для» під час навчання:

- розповідайте в чому актуальність дотримання правил цифрової безпеки. Чому важливо уникати підозрілих посилань, використовувати антивіруси, встановлювати надійні паролі, перевіряти безпечність посилань та електронних листів тощо (Про);

- створюйте безпечне навчальне середовище, налагоджуйте ефективні процеси обміну інформацією, моделюйте практичні ситуації та ризики на основі яких можна було б підвищити рівень своїх компетентностей (Через);

- мотивуйте студентів до реалізації проєктів у сфері цифрової безпеки, які б мультиплікували знання та досвід серед ширшої аудиторії. Мотивуйте їх дотримуватись правил цифрової безпеки у побутовому житті, з ровесниками, батьками для формування широкого безпечного суспільного простору (Для).

Дуже важливо також звертати увагу на поведінку слухачів в інтернеті та спілкуватися з ними у випадку підозрілих активностей.

Цифрова безпека – це комплекс заходів, спрямованих на захист конфіденційності, цілісності та доступності інформації від вірусних атак і несанкціонованого втручання. Основні рекомендації щодо цього:

- *сильні паролі*. Використовувати унікальні та складні паролі для всіх онлайн-акаунтів. Паролі повинні містити комбінацію літер (у верхньому та нижньому регістрах), цифр та спеціальних символів. Уникати використання особистих інформаційних даних у паролях;

- *багатофакторна аутентифікація.* Увімкнути багатофакторну аутентифікацію (МФА) для онлайн-акаунтів, де це можливо. МФА додає додатковий рівень захисту, вимагаючи не лише пароль, але й додатковий код перевірки або пристрій для входу в обліковий запис;

- *оновлення програмного забезпечення.* Регулярно оновлювати операційні системи та програмне забезпечення на всіх пристроях. Оновлення часто містять виправлення вразливостей та забезпечують захист від нових загроз;

- *безпечне підключення до мережі.* Уникати використання відкритих та ненадійних Wi-Fi мереж. При підключенні до відкритої мережі, використовувати віртуальну приватну мережу (VPN), щоб зашифрувати дані та забезпечити конфіденційність;

- *обережність в інтернеті.* Бути обережними при відкриванні посилань в електронних листах, повідомленнях та на незнайомих веб-сайтах. Уникати завантаження та встановлення програм з ненадійних джерел;

- *антивірусне програмне забезпечення.* Встановити надійне антивірусне програмне забезпечення на пристрої та регулярно його оновлювати. Антивірус допомагає виявляти та блокувати шкідливі програми;

- *захист конфіденційної інформації.* Бути обережним з розкриттям особистої та фінансової інформації в онлайн-середовищі. Уникати надсилання конфіденційних даних через незахищені канали зв'язку;

- *освіта та поінформованість.* Постійно дізнаватися про нові загрози та методи захисту. Бути уважним до цифрової безпеки та навчати колег про базові принципи цифрової безпеки.

Крім цих основних принципів, існує багато інших заходів та практик, які можуть бути застосовані для захисту цифрової інформації користувачів [4]. Важливо постійно стежити за новими загрозами та бути пильним в онлайн-середовищі.

Підсумовуючи, можемо наголосити, що дотримання базових правил цифрової безпеки підвищуватиме рівень громадянських та професійних компетентностей освітян. А в умовах того, що цифрова безпека сьогодні стала ключовим компонентом дистанційного та змішаного навчання, для викладачів та вчителів неймовірно важливо залишатися в курсі актуальних заходів безпеки та ділитись досвідом зі своїми учнями та їх батьками. При цьому, розуміння важливості заходів безпеки, піклування про надійні та перевірені онлайн-платформи, захист своїх пристроїв, свідоме поведінка в Інтернеті є запорукою становлення ефективного та безпечного освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Біленчук П.Д., Близнюк М.М., Кобилянський О.Л., Ковальчук Ю.І. та

ін. Е-суспільство: цифрове майбутнє України: монографія : за ред. проф. П.Д. Біленчука. Київ: УкрДГПІ, 2018. 216 с.

2. Близнюк М.М., Дебре О.С. Цифрова безпека освітнього процесу: європейський поступ Естонії та перспективи України. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Вип.1. Бердянськ : БДПУ, 2022. С.65-77.

3. Попадюк М. Базові правила цифрової безпеки для освітян. *GURT Resource Center*. Apr 28, 2023. URL: <https://ua.hive-mind.community/blog/375,bazovi-pravila-cifrovoyi-bezpeki-dlya-osvityan>

4. Nataliia Nahorna, Nataliia Orlova, Pavlo Kuzmenko, Maryna Kondratenko, Oleksandr Sotnychok, Mykola Blyzniuk, Valentyna Tsyna. Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. Vol. 16 No. se2: The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education P.20-29, 2023. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.20-29>.

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Титаренко В. М.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету

У ХХІ столітті людство всього світу опановує нову стадію свого розвитку–інформаційну, яка характеризується виникненням та впровадженням нових сучасних технологій.

Усі країни сучасного світу, особливо розвинені країни, розробляють та впроваджують ці технології у систему освіти.

В Україні впровадження сучасних інформаційних технологій набирає масштабних обсягів. Здобувачі вищої освіти сьогодні надають великого значення інтерактивним технологіям, які за твердженнями професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти підвищують рівень успішного виконання завдань та покращення якості навчання.

Досвід практичної роботи у закладі вищої освіти переконує у тому, що вони повинні не тільки володіти сучасними інформаційними та комп'ютерними

технологіями, а й відмінно використовувати їх у своїй викладацькій діяльності.

Як зазначається у Великому тлумачному словнику української мови: інформаційними технологіями називають всі технології, які використовують спеціальні інформаційні технічні засоби (комп'ютер, аудіо та відео засоби).

Комп'ютерні інформаційні технології навчання – це процеси підготовки і передачі інформації, засобами упровадження яких є комп'ютер.

Вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Цивільний захист» у закладах вищої освіти характеризується новою обставиною, яка полягає у тому що нинішні здобувачі вищої освіти в майбутньому організатори цивільного захисту. Це актуальна проблема у сьогоdnішніх умовах під час військового стану. Незалежно від спеціальності, яку отримують студенти, вони повинні організовувати вирішення задач цивільного захисту при виникненні різного роду надзвичайних ситуацій – природнього технічного чи соціального характеру. Майбутній учитель має забезпечити не тільки індивідуальну безпеку, а й безпеку учнівського колективу, щодо захисту їх від можливих наслідків аварій, стихійних катастроф.

Вивчення навчальної дисципліни «Цивільний захист» спирається на такі основні нормативно-правові документи: Кодекс цивільного захисту України, Постанова КМУ «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діями у надзвичайних ситуаціях», Постанова КМУ «Про затвердження Положення про єдину державу систему цивільного захисту» Наказ МОН від 21 листопада 2016 року №1400 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту», Державний стандарт України ДСТУ 5058: 2008 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».

Отже, покращити вивчення навчальної дисципліни «Цивільний захист» можливо застосовуючи у навчально-виховний процес новітні інформаційно-комунікаційні технології. Використання комп'ютера значно покращує діяльність викладача та підвищує ефективність навчальних занять різних типів.

Використання електронних засобів навчання збільшує кількість наочності. Демонстраційний компонент займає головну роль і створює нові умови надання інформації та виготовлення нових проектів. При вивченні навчального матеріалу із різних розділів програми «Цивільний захист» можливе використання комп'ютера у тому числі персонального, мультимедійних засобів на практичних заняттях дозволяє збільшити обсяг інформації, посилити успішну роботу студентів, створювати якісні презентації навчального матеріалу

та ін.

У процесі опанування лекційних та практичних занять студенти виконують розрахунково-графічну роботу з питань моделювання виникнення надзвичайних ситуацій, прогнозування наслідків їхнього впливу на територіальній громаді, об'єктах інфраструктури та населення, що проживає у даній територіальній громаді.

Викладач, спільно із здобувачами вищої освіти, використовує різні методи, форми та засоби проведення занять, послідовність вивчення окремих тем.

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» вивчається здобувачами другого (магістерського) рівня та забезпечує набуття навичок різних видів планування, уміння приймати правильні рішення у різного роду ситуаціях, проявляти здатність до ініціативності, вияву лідерських якостей, знання законодавчо-правових документів України та міжнародних норм у сфері безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

Отже, застосування нових комп'ютерних технологій має значні освітні можливості, що дозволяє підвищити можливості здобувача вищої освіти до навчально-виховного процесу, вільного доступу до сучасної інформації та уміння контролювати свої знання, уміння та навички.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Титаренко В.П.

докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

У наш час безпека життєдіяльності людини займає особливо важливе місце, оскільки сучасна епоха, сприяючи науково-технічному прогресу, призвела до збільшення кількості небезпек різного характеру (техногенних, природних і соціальних). З ними людство світу стикається на кожному шаблону свого існування, а особливо під час воєнного стану.

Вивчення навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист», «Охорона праці» допомагають не лише формувати у майбутніх фахівців освітньої галузі знань, умінь та навичок, що спричиняють здійсненню безпеки життєдіяльності, при цьому позитивно впливають на здобувачів вищої освіти так і культуру безпеки життєдіяльності.

У поняття «культура життєдіяльності» внесено: система цінностей, що створена людством упродовж її історичного розвитку; традиції, правила поведінки людей, які спрямовані на підтвердження та продовження життєдіяльності особистості; інтелектуальні та матеріальні успіхи діяльності людей у сфері безпеки умов проживання. Тобто, дефініцію «культура безпеки життєдіяльності» характеризується рівнем розвитку людини та суспільства, що сприяють забезпечення безпеки життєдіяльності у системі різного роду цінностей, безпечної поведінки у сьогоденні, а також при наявності надзвичайних ситуацій та рівнем захищеності від небезпек у всіх сферах життя людини.

Як зазначають дослідники цього феному, у словосполученні «культура безпеки життєдіяльності» входить три складові частини:

- родовий–культура безпеки життєдіяльності – це частина загальної культури людини;
- діяльнісний – робота людської свідомості та результат діяльності людини;
- видовий – ця дефініція має відношення до безпеки людини і суспільства.

Крім цих компонентів, культура безпеки життєдіяльності включає інші важливі компоненти:

- мотивація поведінки та діяльності особистості;
- саморозвиток та самовдосконалення особистості;
- готовність людини до безпечної життєдіяльності.

Отже, формування культури безпеки життєдіяльності пов'язане з вихованням основ безпечної життєдіяльності. Протягом усього історичного розвитку людства, засвоєння основ безпеки життєдіяльності є профілактичним напрямком культури безпеки життєдіяльності, базується на досягненнях науки та техніки, світового досвіду збереження життя і здоров'я людей, педагогічного та методичного досвіду.

Збереження здоров'я перебуває у прямій залежності від рівня культури здоров'я. Всесвітня організація здоров'я визначає здоров'я як стан повного фізичного, психологічного та соціального благополуччя.

У сьогоденні важливим є формування культури здоров'я молоді, учнів, здобувачів вищої освіти при умові обов'язкового врахування вікових та індивідуальних особливостей, а також зменшення різних негативних впливів навколишнього середовища на молоде покоління.

Формування культури безпеки життєдіяльності у процесі навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти повинно відповідати розв'язанню

таких завдань:

- розвиток у студентів умінь і навичок наукового пошуку;
- оволодіння науковими методами (аналіз, синтез, порівняння, спостереження, експеримент, моделювання тощо) і способами організаційної діяльності;
- формування ідей моральних та естетичних цінностей;
- формування культури безпеки життєдіяльності спирається на положення безпеки життєдіяльності.

Безпека життєдіяльності вивчає:

- загальні закономірності виникнення небезпек, їх властивостей, вплив на людину та об'єкти навколишнього середовища;
- захист здоров'я та життя людини та середовища її проживання від небезпек;
- розробку заходів і засобів щодо збереження здоров'я та безпечних умов життя та діяльності людини, у повсякденному житті, так і в умовах надзвичайних ситуацій.

Таким чином, можна вважати, що гуманітарні (філософія, лінгвістика), природничі (математика, фізика, хімія, біологія), інженерні науки (опір матеріалів, електроніка), науки про людину (психологія, педагогіка, ергономіка) та науки про суспільство (соціологія, економіка, право) є важливими складниками галузі знань, що називаються безпекою життєдіяльності. Крім вище названих наук, необхідно віднести також цивільний захист, пожежну безпеку, охорону й гігієну праці, промислову екологію та інші.

Отже, культура безпеки життєдіяльності об'єднує досягнення різних наук, є комплексною, інтегральною дисципліною та актуальність її вивчення визначається такими основними умовами.

- порушення екологічної рівноваги природного середовища внаслідок анти-пожежного навантаження на біосферу;
- збільшення кількості техногенних аварій та катастроф;
- соціально-політична напруженість у суспільстві, особливо під час воєнного стану.

Таким чином, формування культури безпеки життєдіяльності забезпечує розвиток творчих сил особистості, здібностей до профілактичних заходів, ризиків засвоєння знань, умінь та навичок, норм, цінностей, вдосконалення різних видів готовності до безпечної життєдіяльності, формування сучасної особистості, яка готова буде діяти у непередбачуваних умовах, а також прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

АНАЛІЗ СТАНУ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА АВАРІЙНОСТІ НА НАЗЕМНОМУ ТРАНСПОРТІ

Кондель В. М.

кандидат технічних наук, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності

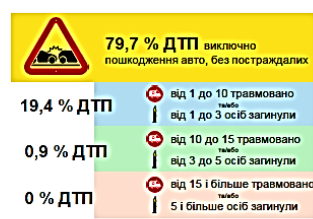
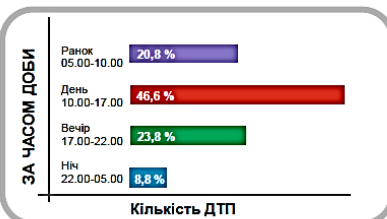
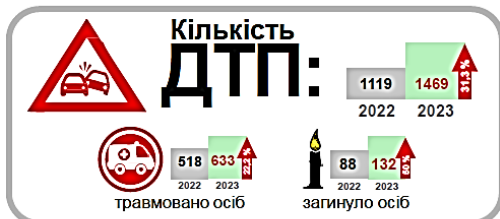
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

За час воєнного стану в Україні суттєво збільшилась кількість дорожньо-транспортних пригод (ДТП), число загиблих і травмованих осіб, про що свідчать дані Державної служби України з безпеки на транспорті щодо стану справ з аварійністю. Так за 9 місяців 2023 року на автошляхах України сталося 1469 ДТП, в яких 132 особи загинули та 633 особи отримали травми, що значно перевищує показники 9 місяців попереднього року: за кількістю ДТП – на 31,3%, за числом загиблих – на 50%, травмованих осіб – на 22,2% [1, с. 1-2]. На рис. 1 подано інші показники ДТП (тяжкість наслідків, статистика ДТП з вини водія, основні причини, маршрути руху транспорту, види тощо). Важливо зазначити, що у нічний час (з 22:00 до 05:00) кількість ДТП складає незначну частку (8,8%) через введення комендантської години і суттєве зменшення кількості автомобілів на дорогах України. Крім того, оцінюючи показник числа загиблих осіб на 100 ДТП, маємо, що на дорогах він значно більший за аналогічні дані по Україні в цілому (рис. 2) [2, с. 90], а рівень загибелі на одне ДТП суттєво перевищує показники провідних держав світу (наприклад, Німеччини у 10 разів) [5].

ДТП за участю ліцензованого автомобільного транспорту, які надають послуги із перевезення пасажирів та небезпечних вантажів

Класифікація впродовж доби:

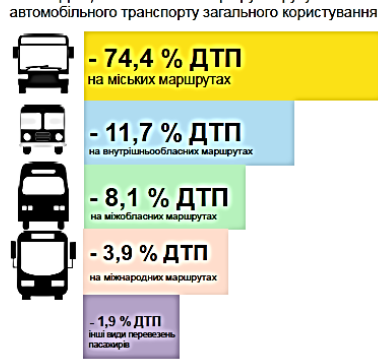
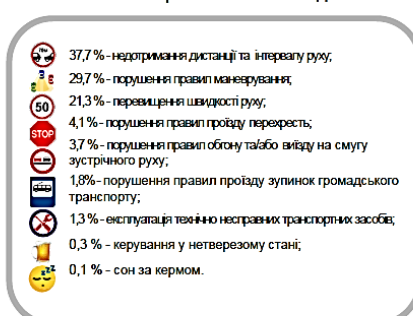
За результатами проведеного аналізу встановлено:

ДТП з вини водіїв

З них основними причинами настання ДТП є:

Аналіз ДТП, які сталися на маршрутах руху автомобільного транспорту загального користування

Аналіз аварійності за видами ДТП:

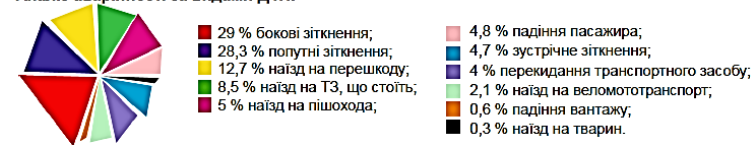

Рис. 1. Стан аварійності на автомобільному транспорті

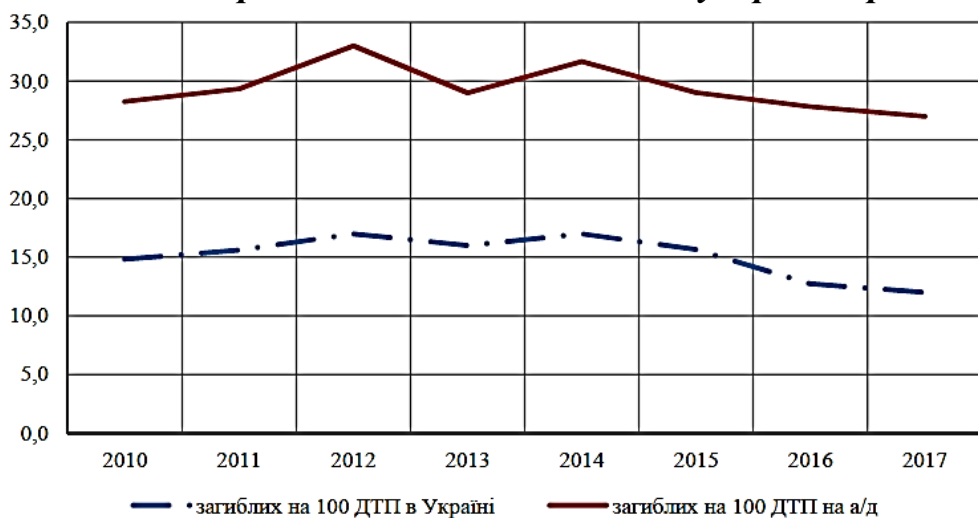

Рис. 2. Число загиблих осіб на 100 ДТП

Дослідження фахівців показали, що у 30...40% ДТП головним чинником аварійності є стан дороги, зокрема, 64,7% припадає на підвищену ковзкість і 9,5% – на нерівність покриття; 7,2% – незадовільне утримання дороги взимку; 5,6% – на погане освітлення; 5,2% – неякісний стан обочин; 3,3% – відсутність доріжок і тротуарів; інші фактори складають приблизно 4,5%. Це означає, що майже 2/3 усіх ДТП, які сталися через незадовільні дорожні умови, відбувається через підвищену ковзкість покриття, основним показником якої є коефіцієнт зчеплення коліс з дорогою ϕ . Цей показник, в свою чергу, залежить від стану автомобіля (параметрів шин, рівня завантаженості та конструктивної безпеки гальмівної системи, середовища та умов руху, характеристики водія (його

психофізіологічного стану, досвіду та професійної підготовки) тощо (рис. 3) [3, с. 6].

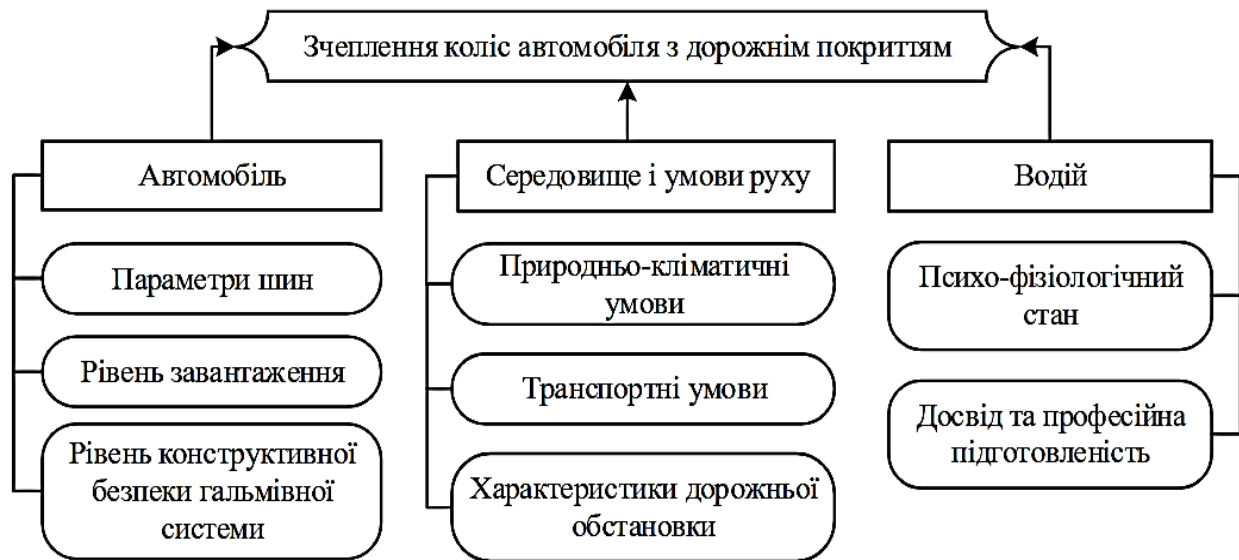

Рис. 3. Чинники впливу на зчеплення коліс з дорогою

За допомогою теоретичних та експериментальних досліджень науковці визначили значення коефіцієнтів φ в залежності від матеріалу дорожнього покриття та умов його експлуатації. Так, для сухого цементобетону φ приблизно дорівнює 0,7...0,9, а для вологого – значно менше – 0,36...0,6; для асфальтобетону – відповідно – 0,8 і 0,47...0,66; гравійного покриття – 0,6...0,7 і 0,3...0,4; ґрунтової дороги у сухому стані – 0,5...0,6, а у вологому – 0,2...0,4; сухого піску – 0,2...0,3, а зволоженого – 0,2...0,3; посипаного піском снігу – 0,3...0,38, збитого снігу – 0,3...0,5, а розпушеного – 0,2...0,4. Що стосується льоду, то при температурі нижче 0°C коефіцієнт φ складає менше 0,1.

Оскільки зчеплення шин коліс з дорожнім покриттям є головним чинником безпеки руху автомобільним транспортом, будівельні норми і правила встановлюють мінімальне значення $\varphi = 0,4$ для вологого стану дороги будь-якого покриття у будь-який час і будь-яку пору року. Слід також враховувати той факт, що з часом стан автомобільної дороги може погіршуватися через різноманітні забруднення та пошкодження, атмосферні опади, зношення покриття тощо, внаслідок чого суттєво зменшується значення коефіцієнта φ , і, відповідно, зростає гальмівний шлях транспорту та ризик виникнення ДТП. Саме тому науковці пропонують наступні заходи для підвищення безпеки дорожнього руху: підігрів покриття, застосування дренажних покриттів, збільшення розмірів гравію для поверхневої обробки, використання сучасних фрикційних матеріалів та спеціальних рисунків протектора, встановлення антиблокуючих пристроїв у гальмівних системах автомобільного транспорту [4].

Також для визначення рівня безпеки дороги або її окремої ділянки визначають відносну аварійність (через кількість ДТП, інтенсивність руху, сумарний пробіг автомобілів в обох напрямках, довжину ділянки дороги), коефіцієнт безпеки (через відношення швидкості за умовою безпеки руху до максимальної швидкості в'їзду на неї з попередньої ділянки) та коефіцієнт аварійності (як добуток окремих коефіцієнтів з урахуванням інтенсивності руху, кількості смуг, ширини проїжджої частини та обочини, відстані видимості в плані, поздовжнього нахилу дороги, кривизни у плані, коефіцієнтів зчеплення φ тощо).

Якщо коефіцієнт безпеки дорівнює 0,8...1,0, ділянка дороги є безпечною, 0,7...0,8 – недостатньо безпечною, 0,6...0,7 – небезпечною і менше 0,6 – дуже небезпечною. Якщо коефіцієнт аварійності складає не більше 10 – ділянка дороги є задовільною за вимогами безпеки руху транспорту, якщо 10...20 – слід заборонити обгін з виїздом на зустрічну смугу, якщо у межах 20...40 – необхідно не тільки заборонити обгін, але й встановити відповідні знаки щодо обмеження швидкості руху, а якщо перевищує 40 – ділянка дороги є дуже небезпечною і підлягає реконструкції [4].

Для аналізу стану дороги під час руху автомобільним транспортом, виявленню найнебезпечніших аварійних ситуацій на дорозі, розробці та впровадженню заходів, спрямованих на запобігання і зменшення небезпек для людей, транспортних засобів та довкілля учені використали «Методику оцінки рівнів безпеки руху на автомобільних дорогах України» (М 218-033450778-652:2008) [2; 6, с. 5]. За цією методикою вони оцінили ступінь небезпеки 10 автомобільних доріг державного значення і виявилось, що за кількістю ДТП і постраждалих на 1 км, загиблих осіб на 100 ДТП 8 доріг мають небезпечний рівень, а дві – Р-70 Одеса–Білгород–Дністровський–Монаші та М-27 Одеса–Іллічівськ – взагалі є дуже небезпечними.

Таким чином, науковці показали, що найбільш ефективним способом підвищення рівня безпеки на дорогах, тобто, суттєвого зменшення числа ДТП, загиблих та постраждалих осіб є оцінка стану автомобільних доріг за критеріями аварійності та тяжкості наслідків ДТП, а також суттєве поліпшення дорожніх умов. Крім того, слід пам'ятати, що, оцінюючи безпеку руху на окремих ділянках доріг, слід аналізувати кожен параметр окремо, оскільки є такі ділянки доріг, які мають малий рівень аварійності, але досить велику тяжкість наслідків від ДТП, що необхідно враховувати в процесі розробки заходів з поліпшення безпеки руху на українських дорогах [2, с. 91–96].

У сучасних умовах війни з російським агресором надзвичайно важливо уміти практично застосовувати набуті навички з безпеки на дорогах, чітко

дотримуватися правил безпеки при сигналі «Повітряна тривога», порушення яких може призвести до жахливих наслідків. Учасники дорожнього руху мають завжди пам'ятати про алгоритм дій в умовах підвищеної небезпеки: поважати одне одного, уміти надавати першу невідкладну домедичну допомогу постраждалим особам, діяти спокійно, впевнено, ціленаправлено, без паніки, враховуючи власні можливості та обстановку, час і місце перебування на дорозі, швидкість і режим руху транспортних засобів, стан довкілля тощо. Отже, навіть у важких умовах небезпеки воєнного часу можна забезпечити надійний захист людей від загибелі та суттєво зменшити наслідки надзвичайної ситуації.

Список використаних джерел

1. Аналіз стану безпеки руху та аварійності на наземному транспорті в Україні за 9 місяців 2023 року. URL: https://old.dsbt.gov.ua/sites/default/files/imce/Bezpeka_DTP/2023/analiz_avariynosti_9_misyaciv_2023.pdf.
2. Бондар Т. В., Нагребельна Л. П., Кононенко А. О., Беленчук О. В., Ольхова М. Ю., Петрашенко О. П. Рейтинг мережі доріг державного значення за даними аварійності 2017 року. *Дороги і мости*. Київ, 2017. Вип. 17. С. 89-96. URL: http://dorogimosti.org.ua/files/upload/ilovepdf_com-89-96.pdf.
3. Вибір і обґрунтування методу оцінювання зчіпних якостей автомобільних шин при дослідженні дорожньо-транспортної пригоди в умовах невизначеності. URL: https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_vcheniy_secretar/%D0%90%D0%92%D0%A2%D0%9E%D0%9C_%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%A1%D0%9F/%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%97/2021/AT_EtR_Koefitchient-zcheplenny_0.pdf.
4. Дорожні умови та їх вплив на керування автомобілем. URL: <https://licey58.zp.ua/lesson/tema-dorozhni-umovi-ta-%D1%97x-vpliv-na-kerovanist-avtomobilya>.
5. Стан аварійності на автомобільному транспорті загального користування за 9 місяців 2023 року. URL: https://old.dsbt.gov.ua/sites/default/files/imce/Bezpeka_DTP/2023/avariynist_9_misyaciv_2023.pdf.
6. Ткаченко І. О. Ризики у транспортних процесах : навч. посібник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 114 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/154806543.pdf>.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ РОБОТІ З ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Таран В. В.

*здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету
технологій та дизайну*

*Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Молчанов П. О.

*кандидат технічних наук, доцент кафедри професійної освіти,
дизайну та безпеки життєдіяльності*

*Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

Забезпечення безпеки під час роботи з транспортними засобами є однією з найважливіших завдань для збереження життя та здоров'я працівників у різних сферах діяльності. В умовах постійного руху та потенційних небезпек, пов'язаних з експлуатацією транспортних засобів, необхідно вживати комплекс заходів для мінімізації ризиків і негативних наслідків.

Основні принципи безпеки при роботі з транспортними засобами:

1. Підготовка до роботи: перед виїздом на дорогу необхідно перевірити технічний стан транспортного засобу, включаючи гальмівну систему, освітлення, стан шин та інші важливі компоненти. Також слід переконатися, що водій має відповідний досвід та права на керування даним типом транспортного засобу.

2. Дотримання правил дорожнього руху: водії та пасажирів повинні завжди дотримуватися встановлених правил дорожнього руху, включаючи швидкість руху, розміщення на дорозі, використання сигнальних засобів тощо.

3. Використання засобів безпеки: важливо вміти користуватися всіма доступними засобами безпеки, такими як ремені безпеки, подушки безпеки, шоломи (у випадку мотоциклів), а також пристрої для додаткової безпеки для пасажирів, особливо дітей.

4. Попередження втоми та впливу алкоголю: водії повинні уникати керування транспортними засобами у стані втоми або впливу алкоголю. Це може значно погіршити реакцію та здатність керувати автомобілем, що загрожує безпеці всіх учасників дорожнього руху.

5. Навчання та тренування: важливо проводити регулярні навчання та тренування для всіх працівників, які працюють з транспортними засобами. Це допоможе підвищити рівень обізнаності з правилами безпеки та навичками керування в екстремальних ситуаціях.

6.Строге виконання інструкцій та вимог керівництва: всі працівники повинні дотримуватися встановлених інструкцій та вимог керівництва з питань безпеки при роботі з транспортними засобами.

Забезпечення безпеки при роботі з транспортними засобами - це складний процес, який вимагає постійної уваги та дотримання встановлених правил і процедур. Правильна підготовка, дотримання правил дорожнього руху, використання засобів безпеки та постійне навчання є ключовими аспектами забезпечення безпеки у роботі з транспортними засобами. Тільки завдяки комплексному підходу та відповідальному ставленню до цього питання можна забезпечити безпеку та здоров'я працівників та усіх учасників дорожнього руху.

Список використаних джерел

1. Вимоги техніки безпеки при експлуатації транспортних засобів : веб-сайт. URL: <https://oppb.com.ua/news/vymogy-tehniky-bezpeky-pry-ekspluatatsiyi-transportnyh-zasobiv> (дата звернення: 26.04.2024)

2. Правила охорони праці на автомобільному транспорті : веб-сайт. URL: <https://pro-op.com.ua/article/483-pravila-ohoroni-prats-na-avtomoblnomu-transport> (дата звернення: 26.04.2024)

3. Безпека при експлуатації транспортних засобів веб-сайт. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/www7/page11.html (дата звернення: 26.04.2024)

4. Безпека на дорозі: правила для водіїв і пішоходів : веб-сайт. URL: <http://labcentr.kr.ua/?p=36056> (дата звернення: 26.04.2024)

ЕКОНОМІЧНІСТЬ, ЕРГОНОМІЧНІСТЬ В ШВЕЙНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Борисова Т. М.

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Економічність у швейному виробництві залежить від багатьох факторів, які включають ефективне використання ресурсів, оптимізацію виробничих процесів, мінімізацію витрат та забезпечення високої якості продукції. Ключовими аспектами, які впливають на економічність у швейному виробництві, є планування замовлень, технологічні інновації, оптимізація технологічних процесів, зниження матеріальних витрат, трудових ресурсів, енерговитрат тощо, управління запасами, навчання та розвиток персоналу, маркетинг і збут продукції, екологічні аспекти виробництва.

На економічність виробничих процесів впливає планування та управління виробництвом. Ефективне планування замовлень дозволяє уникнути надлишкових запасів матеріалів та готової продукції. Розумне управління ресурсами сприяє оптимальному використанню людських ресурсів, обладнання та матеріалів.

Упровадження технологічних інновацій хоч і потребує матеріальних витрат, але у кінцевому результаті забезпечує економічність роботи підприємства. Наприклад, використання автоматизованих систем для крою тканини, шиття та інших процесів знижує час та витрати на виробництво. Впровадження нових технологій, таких як CAD/CAM системи для дизайну та крою, допомагають підвищити точність та знизити витрати.

Оптимізація процесів технологічних процесів спирається на вимоги стандартизації, сертифікації та контролю якості продукції. Стандартизація виробничих процесів знижує кількість браку та підвищує ефективність. Постійний контроль якості на всіх етапах виробництва допомагає виявляти та усувати дефекти на ранніх стадіях.

Зниження матеріальних витрат пов'язано із закупівлею матеріалів, енергозбереженням та управлінням запасами. Розумний підхід до закупівлі матеріалів, включаючи вибір надійних постачальників і придбання матеріалів оптом для зниження вартості. Використання енергоефективного обладнання та технологій, системи управління запасами, впровадження систем управління запасами для оптимізації рівня запасів сировини та готової продукції. Економічність роботи підприємства сприяє організація виробництва за принципом JIT (Just-In-Time) для мінімізації запасів та зниження витрат на зберігання.

Одним з принципів економічності є навчання та розвиток персоналу, підвищення його кваліфікації. Постійне навчання та підвищення кваліфікації працівників підвищує продуктивність та якість роботи. Особливого значення набуває мотивація персоналу. Система мотивації та стимулювання працівників сприяє підвищенню їхньої ефективності.

З точки зору економічності важливе значення мають маркетингові стратегії та формування ринку збуту, аналіз ринку та адаптація виробництва під поточні тренди та попит, розробка ефективних стратегій збуту для максимізації прибутку.

Ергономічність та економічність виробничих процесів безпосередньо охоплює питання екологічності та зменшення відходів. Оптимізація виробничих процесів сприяє зменшенню кількості відходів. Переробка та повторне використання матеріалів, використання перероблених матеріалів – все

це засоби підвищення екологічності роботи підприємства, що постає на сучасному етапі досить актуальним та затребуваним аспектом.

Застосування цих методів та підходів допомагає підвищити економічність швейного виробництва, забезпечуючи конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Ергономічність у швейному виробництві відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності праці, підвищенні продуктивності та зниженні ризику професійних захворювань серед працівників. Серед ключових питань ергономічності технологічних процесів виділяємо організацію робочого місця для кожного працівника, підбір зручних та ефективних інструментів і обладнання, організацію праці та умов виконання технологічних операцій, гігієнічні параметри робочого простору (освітлення, температурний режим, шум, вібрації, запиленість тощо), комунікативні технології у виробничому середовищі та інше.

На першому місці з точки зору ергономічності виділяємо дизайн робочого місця. Робоче місце має бути організоване так, щоб забезпечувати зручний доступ до всіх необхідних інструментів і матеріалів, мінімізуючи непотрібні рухи. Регулювання висоти столів і стільців. Можливість регулювання висоти столів і стільців дозволяє налаштувати робоче місце під індивідуальні потреби кожного працівника, знижуючи навантаження на спину та руки.

Ергономічні інструменти підвищують продуктивність праці, зменшують втомлюваність та знижують напруженість. Використання ергономічних інструментів, таких як ножиці та голки із зручними ручками, допомагає знизити навантаження на руки і запобігає втомі. Впровадження автоматизованих систем та обладнання з ергономічними контролерами, що знижує потребу в повторюваних ручних операціях. Чергування завдань зменшують втомлюваність. Планування роботи проводять таким чином, щоб працівники могли змінювати тип завдань, що допомагає знизити монотонність та фізичне навантаження на певні групи м'язів. Регулярні перерви для відпочинку і розминки допомагають знизити втомлюваність та покращують загальне самопочуття працівників. Забезпечення достатнього рівня освітлення для виконання швейних операцій знижує напруження очей та ризик помилок. Використання належних ламп та природного світла, коли це можливо. Не менш важливим є звуковий комфорт. Зниження рівня шуму за допомогою як індивідуальних захисних засобів, так і шумоакустичних штукатурок кожухів, гумових піддонів тощо. Використання обладнання з низьким рівнем шуму або встановлення шумоізоляції допомагає створити комфортніші умови для працівників, знижуючи стрес і втому.

Повітряно-температурний режим підтримує вентиляція виробничих приміщень. Хороша вентиляція забезпечує чисте повітря та комфортну температуру на робочому місці, що важливо для здоров'я працівників. Добре якщо у цехах працює клімат-контроль. Регулювання температури та вологості повітря для забезпечення комфортних умов праці.

Навчання та підготовка персоналу передбачає інструктаж з ергономіки. Навчання працівників основам ергономіки, правильному використанню обладнання та інструментів, а також технікам зниження фізичного навантаження. Проведення регулярних оцінок робочих місць на предмет ергономічності та внесення необхідних коригувань.

Виробнича здорова комунікація між працівниками та зворотний зв'язок з керівництвом дозволяють враховувати побажання працівників. Збір зворотного зв'язку від працівників щодо зручності їхніх робочих місць та умов праці, і внесення відповідних змін на основі їхніх рекомендацій.

Застосування цих принципів допомагає створити комфортне і безпечне робоче середовище, яке сприяє підвищенню продуктивності праці та зменшенню ризику травм і захворювань серед працівників у швейному виробництві. Принципи економічності та ергономічності роботи сучасних швейних підприємств сприяють виробництву якісної продукції, комфортним умовам роботи працівників, конкурентності на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Богуславський Є. І. Методичний підхід до аналізу організаційної системи логістики промислового підприємства. *Економіка підприємства та управління виробництвом*. 2012. С. 63–67.
2. Маркіна І. А., Онищенко Е. К. Управління використанням кадрового потенціалу підприємств швейної галузі Полтавського регіону. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*, 2012, 1 (2). С. 219-226.

ВИКОРИСТАННЯ АПСАЙКЛІНГУ ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

Орлова Н. С.

кандидат педагогічних наук, доцентка кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Використання сучасних технологій та нетрадиційних матеріалів сприяє

створенню нових різновидів одягу. Наразі з'явилося поняття екомоди. Прихильники цього руху вважають, що люди носять одяг лише один або два рази, після чого від нього відмовляються, бо він швидко стає немодним або застарілим.

Апсайклінг можна умовно розділити на дві категорії: переробку сміття (пластику, паперу, банок, корку) та перетворення старих речей, що втратили свою функціональність (книг, техніки, шин, меблів, одягу), на нові предмети з несподіваним змістом. Завдяки свідомому підходу прихильників апсайклінгу вже створено багато нових технік, що зменшують вплив на природу. Наприклад, фешн-кросдресинг Swishing і бібліотека вінтажного одягу The United Archive використовують технологію фарбування тканин без води та поширюють екологічний штучний матеріал ліоцел, який може замінити натуральні тканини [1]. Серед різних видів апсайклінгу одягу та прикрас можна виділити Trash to Trend – глобальну спільноту, яка об'єднує дизайнерів, що створюють вироби зі сміття, розширюючи уявлення про естетичні та функціональні можливості апсайклінгу. Timberland переробляє до 50% матеріалів зі старого взуття, а невеликі компанії, як Piece x Piece, виготовляють одяг з відходів модної індустрії малими партіями, використовуючи ручну працю та економлячи електроенергію, переосмислюючи поняття «відходи» [5].

Модельєр Гарі Харві (Gary Harvey), колишній креативний директор компанії Levi Strauss, створює вечірні сукні зі старих джинсів, дощовиків та армійських жакетів. Його перша колекція була представлена на London Fashion Week у 2007 році. Для виготовлення «екологічно чистих суконь» дизайнер використовував не лише поношений одяг, а й господарські сумки, газети, журнали та навіть сміття. [2]

Першу паперову сукню створила компанія Scott Paper Company у 1966 році як рекламний хід. Вона стала популярною через свою зручність, дешевизну та оригінальність (рис. 1, а). Компанії пропонували паперовий одяг, який можна було купити в готелі, а потім викинути, щоб не возити зайві речі. Проте, незважаючи на спроби створити міцну та зносостійку паперову тканину, такі сукні легко рвалися і були пожежонебезпечними. Незважаючи на ці проблеми, сучасні дизайнери продовжують експериментувати з папером. Наприклад, дизайнер Но Jolis Raons створив неймовірну сукню з телефонного довідника. Він вважає, що сторінки телефонного довідника – це зручний матеріал для виготовлення одягу, який можна вдягнути на будь-яке свято, а потім просто утилізувати.

Не менш оригінальну ідею запропонував китайський майстер Li Xiaofeng, який створює унікальний і екстравагантний порцеляновий одяг з уламків чаш і

тарілок традиційної китайської кераміки (рис. 1, б). Його творчість – це сучасне китайське мистецтво, яке виростає з давніх традицій. Лі Xiaofeng виготовляє одяг з уламків порцелянового посуду династій Сун, Юань, Мін і Цін, закріплюючи їх на шкіряному каркасі. Таким чином він створює піджаки, жіночі сукні середньої довжини та краватки. Керамічний одяг має застібки ззаду або збоку, що дозволяє його носити як звичайний одяг [4].

а

б

Рис. 1. Нові різновиди одягу: а – сукня з газет;
б – сукня з порцеляни

Наука постійно розвивається, і її досягнення вже широко використовуються в моді. Новим проривом у фешн-індустрії може стати одяг з рідких матеріалів, який наноситиметься безпосередньо на шкіру у вигляді спрею. Дизайнер Мануель Торрес (Manuel Torres) розробляє такий засіб для одягання, що містить спеціальні хімічні речовини. Сучасні технології дозволяють створювати текстури, які імітують практично будь-які тканини. Якщо ці розробки стануть реальністю, ми зможемо буквально наносити одяг на шкіру.

Різні дизайнери та компанії пропонують велику кількість нових креативних моделей. Наприклад, компанія Wolford створила оригінальну модель колготок на гудзиках, що складаються з трьох частин. Їх можна носити як панчохи, гольфи, або лосини. Ці колготки не тільки багатофункціональні, але й довговічні.

Італійська панчішно-шкарпеткова компанія Trasparenze, відома своїми незвичайними рішеннями, представила оригінальні напівшкарпетки, що закривають лише пальці та передню частину стопи. Вони призначені для носіння з босоніжками та відкритими туфлями, створюючи цікавий образ і представляючи новий різновид одягу.

Відомий дизайнер Хусейн Чалаян, двічі названий «Дизайнером року у Великобританії» та креативний директор компанії Puma, разом із дизайнером по текстилю Софі Роет розробив дуже тонку напівпрозору тканину подвійної в'язки, виготовлену з поліамідної нитки та бавовняної пряжі, яка піддавалася хімічному травленню, що роз'їдало ділянки з целюлози. У 1995 році він створив серію суконь з шовкової тканини, яку було забуто на певний час. Зотлілі фрагменти тканини були продубльовані тюлем, що перетворилося на своєрідний декор моделей суконь.

Сучасні модельєри використовують інноваційні методи проектування для створення нових форм одягу та розвитку існуючих. Метод деконструкції дав потужний поштовх для появи асиметричного крою, нерівних країв, розривів, різноманітних розрізів і дірок в одязі, а також поділу конструкції на праву і ліву половини (рис. 2, а). Метод інверсії сприяв виникненню модної тенденції виготовляти одяг із швами назовні, з лацканами на спині, застібками в нетрадиційних місцях і виточками назовні.

Креативний дизайнер Sebastian Errazuriz відомий своїми унікальними проєктами. Він створив сукню, що складається з 120 застібок-блискавок [3]. Ця сукня може змінювати свою довжину, форму і навіть зовнішній вигляд одягу. Наприклад, з неї можна зробити спідницю з топом або підгорнути на будь-яку довжину (рис. 2, б).

а

б

Рис. 2. Нові різновиди одягу: а – деконструкція в одязі;
б – сукня з застібок-блискавок

Отже, асортимент і різноманітність одягу постійно змінюються, мода змінюється, і з'являються нові види одягу. Терміни, які використовуються у сфері одягу і моди, утворюють обширний лексикон, який активно змінюється під впливом історико-культурних (міжнародні контакти) і лінгвістичних факторів (запозичення з інших мов, створення нових слів за морфологічними правилами, трансформації тощо).

Найбільш актуальним аспектом у розробці екологічно доцільних матеріалів та виробів у сфері моди, зокрема у модному одязі, є підтримка розробників і виробників тканин та модних виробів, які використовуються у екодизайні. Це також включає активну культурно-соціальну рекламу екоодягу для споживачів, яка впливає на їх соціальну активність (свідомість щодо збереження планети), індивідуальні уподобання (турботу про здоров'я) і розвиток художньої індивідуальності у сучасному міському суспільстві. Апсайклінг, який поєднує ідею хенд-мейду та екологічну дбайливість, надає можливість кожному реалізувати себе як творчу особистість. Цей процес дозволяє зберігати природні ресурси та перетворювати відходи на естетично задоволення як для творця, так і для споживача, що знаходить у ньому відображення своїх особистих вподобань.

Список використаних джерел

1. Екологічний бум: зелене світло для маркетологів. URL: <http://>

www.lesovod.org.ua/node/11756 (дата звернення: 15.04.2024).

2. Екостиль в одязі – модний тренд. URL: <http://ekostyle.net/ekovodyazi/wp-content/themes> (дата звернення: 15.04.2024)

3. Колосніченко М. В., Процик К. Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу.: Навчальний посібник. Київ : КНУТД, 2011. 238 с.: іл. 189.

4. Процик К. Л. Історичний розвиток асортименту сучасного одягу. *Легка промисловість*, 2009. №2. С. 35–37.

5. Чупріна Н. В. Енергозберігаючі технології екодизайну у створенні сучасного одягу як продукту індустрії моди. *Вісник КНУТД*. Київ, 2013. № 6(74). С. 245–253.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС УРОКІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У СЛЮСАРНИХ МАЙСТЕРНЯХ

Гарець Р.А.

*здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету технологій
та дизайну*

*Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Уроки трудового навчання у слюсарних майстернях – це не лише час для вивчення нових навичок, але й період, коли безпека стає основною пріоритетною метою. Робота з інструментами та обладнанням може бути небезпечною, тому необхідно вживати заходів безпеки, щоб уникнути травм та нещасних випадків.

Методичні рекомендації стосовно типових інструкцій з охорони праці у шкільних майстернях, які використовуються під час проведення уроків трудового навчання в закладах загальної середньої освіти, розроблені відповідно до «Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти» [3]. Матеріали навчально-методичного посібника допомагають вчителю скласти типові інструкції з безпеки праці у шкільних майстернях, враховуючи обладнання конкретної школи, а також можуть бути використані під час проведення уроків трудового навчання.

У кожного завідувача майстерні закладу повинен зберігатися комплект інструкцій для усіх видів робіт у майстерні з трудового навчання. Місце зберігання інструкцій визначає завідувач, враховуючи доступність та зручність ознайомлення з ними.

Правилами безпеки для учнів під час навчання у майстернях з трудового навчання встановлено, що учні зобов'язані:

- своєчасно з'являтися на уроках у спеціальному одязі та отримувати дозвіл вчителя або чергового для праці за верстатами;
- залишати майстерню тільки після дозволу вчителя та дзвінка;
- бути охайними, доброзичливими та дисциплінованими, слухати вчителя та виконувати його вказівки;
- використовувати навчальний час ефективно та не відволікатися;
- слухати зауваження та інструкції вчителя;
- бути економними та обережними під час використання електроенергії та матеріалів;
- залишати майстерню під час перерви, крім чергових.

Заходи безпеки під час уроків трудового навчання в слюсарних майстернях важливі для забезпечення захисту учнів та викладачів від травм та нещасних випадків [1; 4]. Перш за все, необхідно забезпечити, що всі учні та викладачі ознайомлені з правилами безпеки та експлуатації обладнання, яке використовується у майстерні. Важливо проводити регулярні інструктажі та тренінги з безпеки.

Учні повинні носити спеціальний одяг, який захищає їх тіло від іскор, осколків металу та інших потенційних небезпек. Це включає робочі халати або костюми, захисні рукавиці, взуття на твердій підошві та, за необхідності, захисні шоломи та окуляри. Також важливо забезпечити достатнє освітлення робочих зон, щоб учні могли безпечно працювати з інструментами та матеріалами.

Особлива увага повинна бути приділена техніці безпеки при роботі з електричними та ріжучими інструментами [2]. Усі електричні інструменти мають бути заземлені, а їхні шнури — цілими та без пошкоджень. Слюсарні верстати та обладнання мають бути регулярно перевірятися на предмет технічної справності та безпечності використання.

У навчальному процесі при проведенні інструктажів з техніки безпеки, учні мають запам'ятати, що для запобігання травмам та небезпечним ситуаціям слід дотримуватися наступних вимог:

- працювати тільки на справному обладнанні;
- використовувати лише справний та налагоджений інструмент;
- у разі виявлення несправності повідомляти вчителя;
- використовувати інструмент лише за призначенням;
- не перевіряти ріжучу кромку інструмента руками;
- передавати інструмент ріжучою кромкою вперед;

- не відволікатися під час роботи та не відволікати інших;
- користуватися правильними способами роботи;
- утримуватися від використання відкритого вогню;
- не включати верстати без дозволу вчителя;
- дотримуватися особистої гігієни.

Також необхідно забезпечити наявність належних засобів першої допомоги, включаючи аптечку з необхідними медикаментами та матеріалами для надання першої допомоги у разі травм. Важливо, щоб усі учні та викладачі знали місцезположення аптечки та вміли нею користуватися.

Крім того, слюсарні майстерні повинні бути обладнані системами протипожежної безпеки, включаючи вогнегасники та датчики диму. Всі учні та викладачі мають знати правила евакуації у випадку пожежі чи іншої надзвичайної ситуації.

Таким чином, отримання заходів безпеки під час уроків трудового навчання у слюсарних майстернях є критично важливим для захисту здоров'я і життя учнів та викладачів. Належне навчання, використання спеціального захисного одягу, регулярне технічне обслуговування обладнання та доступність засобів першої допомоги і протипожежного захисту можуть значно знизити ризик нещасних випадків. Такі заходи сприяють створенню безпечного навчального середовища, де учні можуть ефективно здобувати практичні навички, не піддаючи себе небезпеці.

Список використаних джерел

1. Дебре О. С. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій з використанням основних засад безпеки життєдіяльності. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 28–29 квітня 2021 р.) / під ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2021. С. 46-49. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22521>
2. Вінницька Д. С. Навчання учнів безпечним прийомом праці на уроках трудового навчання. Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні аспекти систем безпеки праці, захисту інтелектуальної власності». Вип. 7. Полтава: ПДАУ, 2022. С. 53-56. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19495>
3. Інструкції з охорони праці у шкільній майстерні. URL: <https://naurok.com.ua/povnistyu-usi-instrukci-z-ohoroni-praci-u-shkilniy-maysterni-104116.html>
4. Кудря О. В. Формування в учнів усвідомленого ставлення щодо

необхідності організації безпечного життєвого середовища. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : зб. наук. праць Всеук. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці (м. Полтава, 25-26 квіт. 2019 р.) / упоряд. І ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2019. С. 465–467. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14727>

СТВОРЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Ємець С. А.

*здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти кафедри культурології,
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
старша наукова співробітниця
Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка*

Введення в Україні воєнного стану в зв'язку з повномасштабним збройним вторгненням РФ на територію України 24 лютого 2022 року вплинуло майже на всі сфери суспільних відносин. Українці навчилися жити під звуки повітряної тривоги, шукати безпечні місця для роботи, для навчання, виконувати побутові справи в умовах відключення світла. Внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації та тимчасової окупації деяких територій в Україні, через військові дії, конфлікти, природні катастрофи багато людей мусили залишити свої домівки, родину, друзів та звичний спосіб життя, набувати статус внутрішньо переміщеної особи.

Особливо травматичним спостереження військових дій, – стверджують науковці, – є для дітей, у тому числі і молодшого шкільного віку, з огляду на обмеженість їх життєвого досвіду, вразливість та незрілість дитячої психіки. Для дитини складно зрозуміти, що відбувається в родині, місті, країні, чому дітям разом із сім'єю необхідно змінювати місце проживання, покидати школу та своїх друзів, що призводить до переживання безпорадності, тривоги, страхів, виникнення стресових розладів [1]. Зважаючи на той факт, що на території України і надалі відбуваються активні бойові дії, не зменшується потік сімей вимушених переселенців. Особливі труднощі дітей із сімей вимушених переселенців пояснюються поєднанням двох груп чинників. По-перше, – стверджує В.М. Заїка, – молодший шкільний вік – складний період, коли змінюється соціальна ситуація розвитку і дитина вимушена знайти нову соціальну нішу, опанувати нову для неї роль – учня, що вимагає від неї

застосування широкого спектру механізмів емоційної саморегуляції. По-друге, поява тривоги у такої категорії дітей обумовлюється життєвими обставинами, в яких вони опинилися [1].

На думку О.В. Літвінової [2] на дітей, вимушено переселених із зони збройного конфлікту, окрім повсякденних труднощів, обрушується велика кількість виражених негативних факторів, зумовлених військовими діями, – це смерть близьких, картини загибелі інших людей і руйнувань, утрата житла, своїх речей, іграшок та звичного режиму життя, тривале перебування в укриттях від обстрілів, соціальна ситуація міграції із загрозою для життя, що відбивається на порушеннях емоційної сфери, активізації тривожних проявів у дітей. Схожі дані стосовно виникнення тривожності у дітей-переселенців зазначені Л. Цибулько [4], яка стверджує, що вони зустрічаються з невизначеністю зміною стилю життя, необхідністю пристосуватися до нової школи, відсутністю впевненості у завтрашньому дні, тощо. Прояви тривоги дітей із сімей вимушених переселенців, на думку І.М. Трубавіної [3], пов'язані з вираженою життєвою невизначеністю, наявністю гнітючого психологічного відчуття – «ми біженці», безпорадності, низької самооцінки або агресії, тривоги за майбутнє, очікування поганого, страху перед змінами, відчуття безпорадності і незахищеності. Саме тому надання соціально-психологічної допомоги, створення безпечного середовища та супровід таких осіб є першочерговим завданням будь якої територіальної громади.

Музей сьогодні є ефективною базою для спілкування, є культурно-освітнім безпечним середовищем, є джерелом культурно-освітнього процесу, це живий організм у процесі пізнання. Відомо, музейна педагогіка (багато відвідувачів музею – діти) – це інноваційна педагогічна технологія, яка ґрунтується на інтеграції суспільно-гуманітарних наук: історії, музеєзнавстві, мистецтвознавстві, природознавстві, культурознавстві, лінгвістиці, соціології, психології, філософії та сприяє розвитку творчих здібностей учнів. Музейна педагогіка допомагає вирішувати проблеми формування особистості, залучати відвідувачів до дослідницької діяльності засобами музейної експозиції з використанням інформаційних технологій, розвивати дослідницькі вміння і творчі здібності, виробляти здатність до самостійних суджень і оцінок, навичок критичного мислення. Завдання музейної педагогіки впливають із вимог сьогодення: мудрого використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі виховної роботи; розвиток творчої особистості, формування національної ідеології; збереження традицій, повернення до духовних цінностей; патріотичне виховання, розширення музейного простору; залучення молодого покоління до музеїв; ефективний та пізнавальний педагогічний вплив

музею на різні категорії населення.

Саме такі завдання ставлять перед собою працівники Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка – осередку підтримки внутрішньо переміщених осіб. Сьогодні музей є ефективною базою для спілкування, є безпечним культурно-освітнім середовищем, є джерелом культурно-освітнього процесу, який щотижня приймає безкоштовно внутрішньо переміщених осіб за музейним проєктом, ініційованим Департаментом культури «Музейна середа для ВПО».

Відвідувачі дізнаються про В.Г.Короленка – письменника-гуманіста, письменника-демократа, “совість інтелігенції”, “адвоката слабких і пригнічених”, “морального генія”, “апостола дієвої любові”. Гості Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка – внутрішньо переміщені особи – мають змогу відпочити в Короленківському саду та посмакувати запашним короленківським чаєм. Кущі кизилу, посаджені Володимиром Короленком, дають великі врожаї ягід – працівники музею варять варення і передають бійцям на передову, а також пригощають кизилом відвідувачів музею. Працівники музею проводять групові заняття з ВПО (екскурсії, квести), які допомагають ВПО відчутти підтримку та зрозуміти, що вони не одні. Групові заняття спрямовані на зниження рівня тривоги, навчання навичок взаємодії з іншими людьми, сприяння розвитку соціальної підтримки та збільшення резилієнтності.

Працівники музею проводять також і індивідуальні консультації з членами родин внутрішньо переміщених осіб, адже такі бесіди, консультації корисні для ВПО, які відчують сильний рівень тривоги, депресії або посттравматичного стресового розладу. Надання інформації та навчання навичкам взаємодії з небезпечними ситуаціями – також один з видів надання допомоги, надання корисної інформації про те, як поводитися в небезпечних ситуаціях, надання інформації про можливості та ресурси. Важливо, щоб внутрішньо переміщені особи мали інформацію про те, які ресурси та послуги доступні для них. Це може включати інформацію про розташування притулків, харчування та медичну допомогу. Відвідуючи музей, люди можуть обговорювати свої проблеми та знаходити спільну мову. Це може бути важливим фактором у зменшенні відчуття самотності та невизначеності.

Таким чином, можна стверджувати, що підтримка внутрішньо переміщених осіб під час дії воєнного стану є дуже важливою та актуальною для працівників Полтавського літературно-меморіального музею з метою створення безпечного середовища та підтримки даних осіб.

Список використаних джерел

1. Віталій Заїка, Світлана Костенко. Психологічні особливості переживання тривожності дітьми з сімей внутрішньо переміщених осіб із зони бойових дій / Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу : збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., 5-6 грудня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» ; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПЕП, 2024. 366 с.
2. Літвінова О.В. Дослідження специфіки страхів молодших школярів як результат пережитих бойових дій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». 2015. Вип. 1. Т.2. С.89–94.
3. Трубавіна І.М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа ведення випадку в соціальній роботі з ними. Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції. Старобільськ: ЛНУ, 2017. С. 320–342.
4. Цибулько Л. Соціально-педагогічна робота з дітьми, вимушеними переселенцями, із зони воєнного конфлікту в спеціально створених містечках. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць. Вип 4. Слов'янськ, 2016. С.167–178.

ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗМІ НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Духно В. Р.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Засоби масової інформації є вагомим важелем впливу на свідомість та життєдіяльність людей, створюючи своєрідний інформаційний світ, в якому людина, незважаючи на те, що, інформація ЗМІ має, здебільшого, несистематизований, а часом і суперечливий характер, виробляє певний світогляд щодо способу життя, типів поведінки. В умовах воєнного стану засоби масової інформації досить часто використовуються ворогом для маніпулювання свідомістю, впливу на суспільну думку, залякування і розвитку панічної та деструктивної поведінки, підвищення рівня стресу у громадян, формування хибних уявлень про навколишню дійсність.

У дітей дошкільного віку перегляд яскравих мультфільмів, дорослих передач зі сценами насильства, реклами, використання комп'ютерних ігор

формує психологічну залежність, розвиває почуття небезпеки, агресивну поведінку. Надання переваги віртуальному світу перед реальним справляє негативний вплив на психіку і здоров'я дитини та може погіршити зір, поставу, сон та загальне самопочуття дитини. Тому пошук оптимальних методів подолання негативного впливу ЗМІ на життєдіяльність молоді є актуальною проблемою на сучасному етапі розвитку нашої держави.

До ЗМІ, зокрема, відносяться: 1) друковані видання: газети, журнали, бюлетені, довідники, листівки та рекламні щити; 2) електронні (радіо, телебачення, інтернет та соціальні мережі, відео - і аудіозаписи, кінематограф; 3) інформаційні агентства.

Характер взаємовідносин та взаємодії суспільства та ЗМІ залежить від того, на яких базових принципах вони функціонують в конкретних політико-культурних і національно-державних системах. Телебачення, як і інші ЗМІ, служить політичним, соціальним та економічним інтересам тих, хто панує в суспільстві. Перебуваючи під контролем тих чи інших соціальних установ, телебачення саме виконує функцію соціального контролю, впливаючи на суспільну свідомість, формуючи громадську думку, впроваджуючи в масову свідомість певні ідеї, цінності, норми, зразки поведінки.

Одним з негативних ефектів впливу засобів масової інформації є широке розповсюдження різної інформації хибного змісту. Слід, відзначити, що існують інформаційні дії, що прямо загрожують психічному або фізичному здоров'ю людини. Досить часто вони формують негативну морально-психологічну атмосферу в суспільстві, сприяють зростанню психічних захворювань, зниженню імунітету людини. Найбільш вразливими і незахищеними виявляються діти та молодь, так вони не бачать загрози, яку несе у собі глобальна мережа. Відстежити свою інформацію, яка щосекунди потрапляє в Інтернет, неможливо [3, с. 90].

Найбільш незахищеною верстою населення перед впливами ЗМІ є діти дошкільного віку, адже у цьому віці у дітей тільки починає формуватися власна думка, вміння аналізувати тощо. Саме тому, важливим етапом розвитку медіаграмотної особистості є допомога дитині вчасно адаптуватися до сучасного, мінливого інформаційного середовища.

Подолання негативного впливу ЗМІ, відновлення душевної рівноваги молоді передбачає цілий комплекс своєрідних реабілітаційних заходів:

1. Розпізнати та кваліфікувати психічний стан особистості. Визначити внутрішні та зовнішні подразники – стресори.

2. У повсякденному житті створити для дитини умови для задоволення провідних духовних потреб – у любові, увазі, турботі, самоповазі, у спілкуванні

з приємними людьми, у пізнанні.

3. Вчити молодь емоційно адекватно реагувати на подію, вчинок, результат діяльності. Вправляти їх в умінні правильно переживати як перемогу, так і програш. Виробляти помірковане ставлення до труднощів, оптимістичне ставлення до необхідності їх долати.

4. Виховувати волю дошкільників та молоді, вправляти їх у проявах довільної поведінки. Відмовитись від практики звичного оцінювання кінцевих продуктів праці, акцентуючи увагу на самому процесі подолання труднощів.

5. Періодично давати змогу розвантажуватися, розслаблюватися. Для зняття агресії можна використати гумову грушу, яку можна боксувати, або запропонувати виконати певні фізичні вправи, танцювальні рухи.

6. Обговорення з дитиною переглянутих сюжетів, комп'ютерних ігор, мультфільмів, спільний з дитиною аналіз та обговорення подій, вчинків та почуттів інших людей.

7. Креативний розвиток дитини та формування навичок орієнтування у інформаційному просторі, що забезпечить розвиток інформаційної культури та дозволить створити безпечне інформаційне середовище розвитку дитини.

Для подолання негативного впливу ЗМІ на свідомість та життєдіяльність необхідно розвивати впевненість у собі і розуміння цінностей власних думок та ідей; брати активну участь у навчальному процесі; ставитися з повагою до різноманітних думок; бути готовими сприймати і відкидати різноманітні судження [2, с. 242].

Особливо актуальними методами подолання деструктивного впливу ЗМІ на життєдіяльність є:

1. Методи формування свідомості – навчання, переконання. Вони реалізуються у формі бесід, перегляду та аналізу відеофільмів, складання пам'яток щодо використання мережі Інтернет. Метою використання цих методів є вплив на свідомість, почуття, формування чітких життєвих переконань. Результатом їх є сформованість понять, суджень, оцінок певних життєвих ситуацій, культури використання засобів масової інформації, готовності до прояву адекватної толерантної поведінки.

2. Методи формування поведінки – привчання, вправи, доручення, участь у спільній діяльності. Ці методи доцільно застосовувати при проведенні занять, відкритих заходів, створенні творчих проєктів, при використанні засобів масової інформації у освітньому процесі під наглядом педагога чи психолога, створенні «антиреклами». Метою використання методів даної групи є здобуття досвіду поведінки в конкретних життєвих ситуаціях, у спілкуванні, шляхом спеціально організованого освітнього процесу. Їх результатом має бути сформований

досвід поведінки, який знаходить вияв у вчинках, особистих якостях особистості [1, с. 173].

3. Методи самовиховання – самоспостереження, самоаналіз, самоконтроль, що спонукає до вдосконалення особистості. Реалізація цих методів доцільна у наступних формах - порівняння власних вчинків з вчинками героїв, вибір ідеалу для наслідування, проведення рефлексії на тренінгових заняттях.

Отже, формування у сучасної молоді вміння критично аналізувати інформацію отриману від ЗМІ, навичок подолання тривожності та стресу сприяє розвитку чіткої життєвої позиції, нормальній життєдіяльності особистості та адекватному реагуванню на динамічні події сьогодення.

Список використаних джерел

1. Закалик Г.М., Шувар Н.М., Коропатов С.О. Психологічний вплив медіа-засобів на емоційну сферу молоді в умовах сьогодення. Південноукраїнський правничий часопис. 2023. №2С. 173-179

2. Крат Д.А. Вплив засобів масової інформації на розвиток особистості у підлітковому віці. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. Випуск 4(49). 2016. С. 241-247.

3. Уханова Н.С. Деструктивний вплив засобів масової інформації на суспільну і особистісну свідомість та поведінку молоді. Інформація і право. 2022. №1 (40). С. 89-96

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА БЕЗПЕКУ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

Біленчук П.Д.

кандидат юридичних наук, доцент

Малій М.І.

*доктор філософії, завідувач юридичної клініки «Фенікс»
Київський університет права НАН України*

Очевидно, що сьогодні фундаментальні інноваційні, інформаційно-комунікаційні технології мають безпосереднє відношення та суттєво впливають на тенденції загального світового розвитку, які корінним чином змінюють парадигму розвитку світової цивілізації.

Важливо зазначити, що ми спостерігаємо і пізнаємо перші паростки здобутків і надбань цивілізаційного широкомасштабного технологічного прориву в багатогранному спектрі різних галузей знань та сфер людської

діяльності (Internet, Cloud Technology, Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, QZone, Big Data, We-Wibe, GPS, Internet of Things (IoT) тощо) [1, с.40].

Варто лише усвідомити, що електронний інтелект, робототехніка і електронне суспільство побудоване на «Індустрії 4.0» загалом свідчать про те, що сучасні їхні інноваційні, інформаційно-комунікаційні технологічні можливості настільки потужні, неординарні, радикальні, широкомасштабні, кардинальні, фундаментальні, самостійні, ефективні, революційно-еволюційні, глобальні, багатогранні, інноваційні, що вже сьогодні перевершують всяку людську уяву, руйнують наявні стереотипи і конкурують з людським мозком [2, с.33].

Окремі члени людства у цю електронну епоху можуть набути значних матеріальних статків за рахунок використання інноваційних, інформаційно-комунікаційні технологічних можливостей та мати значний вплив як на звичайних людей так і на світові держави.

Відомо, що сучасні технології дозволяють заможним людям жити з відрегульованими комп'ютерами та удосконаленими новими тілами (які сильно відрізняються у тому числі біологічно) і нескінченно довго насолоджуватись життям.

Варто зазначити, що електронний інтелект не має природніх почуттів любові, щастя, радості, які притаманні саме людям.

Отже, з приходом Електронної епохи потрібно буде ретельно оберігати реально існуючі сьогодні духовні і моральні цінності нашого суспільства.

Зауважимо, що єдиним правильним виходом в даній ситуації є потреба вчитися, удосконалюватися, розвиватися людині для того, щоб глибоко розуміти процеси, які відбуваються у електронному світі і вчасно встигати на них реагувати виважено і правильно.

Отже, сьогодні знання, навички і уміння отримані навіть у престижних закладах вищої освіти будуть недостатніми в найближчій перспективі, що спричинює здобуття навиків постійного навчання (lifelong learning) – навчання протягом життя.

Цілком очевидно, що це обумовлено тим, що світ з певного часу став змінюватися ще швидше, ніж знання, отримані у виші (4-7 років), а тому треба вміти правильно прогнозувати і встигати постійно і у реальному часі отримувати нові знання і навички, які знадобляться в майбутньому.

Отже, якщо ви користуєтеся сервісами Електронного світу, то його потрібно добре вивчити і пізнати з середини. Ми змалечку вчимо наших дітей, як жити в нашому світі та в усьому опікаємо їх. В Електронному світі ми, дорослі люди, сьогодні є дітьми – там величезні можливості і швидкості, там

свої закони, правила та алгоритми поведінки і нам необхідно постійно оновлювати наші знання та розуміння сутності можливого настання у швидкому майбутньому сингулярності.

Сучасна креативна освіта, наука і практика нового тисячоліття вимагають використання засобів критичного мислення, ноометодів, інтерактивних методик спеціального аналізу прийняття рішень і грид-технологій ситуаційного управління реагування як на типові, так і на кризові ситуації.

Очевидно, що платформою для розбудови світоглядно-філософського, соціально-правового, інтелектуально-інноваційного електронного сонячного суспільства знань є високоякісна освіта, креативна наука і високоефективна практика, які спільно можуть надати вичерпні відповіді на ряд надзвичайно актуальних питань, які стосуються, по-перше, правової соціалізації особистості у сучасному електронному світі, по-друге, соціально-комунікаційної правничої електронної інженерії нового тисячоліття, по-третє, прадавньої і сучасної стратегії, тактики і мистецтва досягнення щастя, радості, здоров'я, заможності, добробуту, багатства, зиску кожною людиною, сім'єю чи родиною [3, с.15].

Список використаних джерел

1. Біленчук П.Д., Близнюк М.М., Кобилянський О.Л., Малій М.І., Пілюков Ю.О., Соболев О.В. Електронна цивілізація: інноваційне майбутнє України: монографія / за заг. ред. П.Д. Біленчука. Київ: УкрДГРІ, 2018. 284 с.

2. Біленчук П.Д., Кобилянський О.Л., Ковальчук Ю.І., Копчук І.В., Малій М.І., Моргунов С.А., Соболев О.В., Тимошук С.В. та ін. Е-СУСПІЛЬСТВО: цифрове майбутнє України: монографія / за заг. ред. П.Д. Біленчука. 2-е вид., допов. і переробл. Київ: УкрДГРІ, 2019. 292 с.

3. Біленчук П.Д., Кобилянський О.Л., Малій М.І., Перелигіна Р.В., Тарасевич Т.Ю. та ін. Електронне суспільство, електронне право, кібербезпека: стратегія розвитку інноваційної ери: монографія / за заг. ред. П.Д. Біленчука і Т.Ю. Тарасевич. Київ: УкрДГРІ, 2020. 388 с.

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БЕЗПЕКУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ЧЕРЕЗ ХМАРНІ РЕСУРСИ У ШКОЛІ

Білокін І. В.

здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти факультету комп'ютерних наук, математики, фізики та економіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

У сучасному світі інформаційні технології відіграють ключову роль в усіх сферах життя, зокрема в навчанні та забезпеченні безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу набуває особливого значення, особливо в Україні, де, на жаль, залишається актуальним питання війни.

З розвитком ІКТ змінилася природа багатьох процесів у суспільстві, включаючи освіту та безпеку. Інтеграція хмарних ресурсів у навчання математики дозволяє забезпечити більш гнучкий та доступний освітній процес. Системи моніторингу, електронні журнали відвідування, системи екстреного повідомлення – це лише кілька з інструментів, які використовуються для забезпечення безпеки у школах.

Використання ІКТ для відеоспостереження в освітніх установах сприяє підвищенню безпеки учнів та персоналу. Аналітика відео може автоматично ідентифікувати неповідінкові паттерни та надсилати сповіщення безпеки. Інтеграція ІКТ дозволяє управляти доступом до шкільних приміщень, обмежуючи вхід небажаних осіб та забезпечуючи безпеку дітей. Модернізація системи реагування на надзвичайні ситуації через ІКТ може значно скоротити час реакції на інциденти та покращити координацію між службами порятунку.

Зниження рівня безпеки, обмежений доступ до традиційних навчальних ресурсів, невідповідні умови навчання та загрози кібербезпеки стають серйозними перешкодами для освітнього процесу. Саме через це стає очевидною необхідність інтеграції хмарних ресурсів, які дозволяють вирішити ці проблеми.

Хмарні технології відкривають нові можливості для забезпечення безпеки, ефективності та зручності навчання математики. Вони дозволяють забезпечити доступ до необхідних навчальних матеріалів та ресурсів з будь-якого місця та у будь-який час. Дають можливість зберігати дані у безпечному середовищі та доступному для всіх форматі, що має велике значення у воєнний період, коли доступ до фізичних носіїв інформації може бути обмеженим або небезпечним. Також сприяють спільній роботі учнів та вчителів навіть в онлайн форматі, розвиваючи навички командної роботи та критичного мислення, та

допомагають у створенні інтерактивних матеріалів для навчання. Переваги використання хмарних ресурсів полягають у їхній доступності, гнучкості та можливості розширеного співробітництва.

Хмарні ресурси можуть використовуватися для реалізації адаптивних навчальних систем, які автоматично адаптуються до рівня знань та швидкості навчання кожного учня.

У зарубіжних країнах ІКТ широко використовуються для покращення навчального процесу та забезпечення доступу до якісної освіти для всіх учнів. Низка країн, таких як США, Канада, країни Європи та Азії, успішно впроваджують ІКТ у шкільну освіту з різноманітними цілями та завданнями, дякі з них вже використовуються і в Україні. Ось декілька прикладів:

Google Classroom у США: Багато шкіл використовують платформу Google Classroom для організації навчання. Вона дозволяє вчителям створювати, редагувати та розповсюджувати завдання, спілкуватися з учнями та проводити онлайн-уроки. Така система дозволяє забезпечити стабільний доступ до навчальних матеріалів, навіть у віддалених районах.

Kahoot! у Європі: Платформа Kahoot! використовується для проведення інтерактивних вікторин та тестувань у класі. Вона створює динамічне та залучаюче середовище для навчання, де учні можуть конкурувати між собою та вивчати матеріал в ігровій формі.

Seesaw в Японії: Seesaw - це платформа для створення цифрових портфоліо учнів, де вони можуть додавати свої роботи, фотографії та відео. Вона дозволяє вчителям та батькам взаємодіяти з учнями, спостерігати за їхнім прогресом та надавати зворотний зв'язок.

SMART Boards у Канаді: SMART Boards - це інтерактивні дошки, які дозволяють вчителям проводити уроки з використанням різноманітних мультимедійних ресурсів. Вони сприяють активному залученню учнів до навчання та створюють можливості для колективної роботи та співпраці.

Minecraft: Education Edition у Південній Кореї: Використання відеогри Minecraft в освіті стало популярним у багатьох країнах. Вона дозволяє створювати віртуальні середовища для навчання та досліджень, а також розвиває творчі та аналітичні навички учнів.

Ці приклади демонструють різноманітність інструментів та підходів до використання ІКТ у шкільній освіті за кордоном. Вони показують, як ці технології можуть підтримувати активне та залучене навчання, сприяючи розвитку цифрових навичок та підготовці учнів до життя в сучасному світі.

Підсумовуючи, можна сказати, що інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій через хмарні ресурси у шкільну освіту є важливим

кроком у покращенні навчання та забезпеченні безпеки навчального середовища в умовах сьогодення. Світовий досвід показує, що використання ІКТ у школах може стати ефективним інструментом для забезпечення доступу до якісної освіти, навіть у найскладніших умовах. Крім того, хмарні технології сприяють розвитку інтерактивних методів навчання та підвищують зацікавленість учнів у вивченні математики.

Таким чином, інтеграція ІКТ через хмарні ресурси у шкільну освіту відкриває нові горизонти для розвитку освіти та забезпечення безпеки учнів. ІКТ має потенціал змінити уявлення про навчання та створити сприятливі умови для успішного розвитку кожної дитини, незалежно від обставин її життя.

Список використаних джерел

1 Використання інформаційно - комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі. URL: <https://dnz6.edu.vn.ua/platforma-dya-czifrova-osvta/607-vykorystannja-informacijno-komunikacijnyh-tehnologij-ikt-v-osvitnomu-procesi.html> (дата звернення 17.04.2024)

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Волошина Г.Є.

учитель-методист, учитель технологій, трудового навчання

Кременчуцький ліцей № 30 «Олімп» імені Н.М. Шевченко

*Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області,
здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, спеціальність 014.04
Середня освіта (Математика)*

Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Життя людини є найвищою цінністю. Тому його збереження та підтримка повинні бути основними напрямками діяльності людини. На жаль, на сьогоднішній день тільки збільшується число небезпек, що оточують людину. Це пов'язано із збільшенням та розширенням промисловості, подальшою експлуатацією сільськогосподарських земель, подальше зростання кількості населення, що у загальнопланетарному масштабі призводить до погіршення життя та зміни кліматичних умов існування.

Події, що відбуваються сьогодні в нашій країні, реально демонструють усі небезпеки, що можуть загрожувати населенню у воєнний час. Це і застосування ворогом різноманітної зброї (стрілецька, артилерія, авіація тощо), і небезпека руйнування споруд, і проблеми із забезпеченням продуктами харчування,

питною водою, засобами гігієни, і загроза спалахів епідемій, та багато іншого. Навіть ті території, що звільнені, не можна вважати безпечними, адже залишаються нерозірвані боєприпаси, заміновані будинки, посадки, земельні ділянки. Небезпечними для людей залишаються пошкоджені споруди, утворені вирви, зміна рельєфу, залишки техніки та самих ворогів. Звільнена земля потребуватиме років, а може й десятиліть, лікування і відродження.

Усе перелічене загострює проблему виховання культури безпеки життєдіяльності людини задля безпечного існування в оточуючому середовищі. Виховання культури безпеки життєдіяльності особистості повинно включати піклування про ментальне, соціальне та фізичне здоров'я, що нині надзвичайно актуально для учнівської молоді. Вказані фактори сприяють зростанню значення роботи, що проводиться у закладах освіти. Вони мають можливість сформувати та розвинути молоду людину в аспекті безпечного існування в соціальному та природному середовищі, сформувати культуру безпеки життєдіяльності у кожної особистості.

Робота із формуванню та розвитку культури безпеки життєдіяльності здобувачів освіти проводиться під час навчально-виховної роботи у закладах загальної середньої освіти систематично на спеціальних уроках та під час позакласних заходів. Завдяки сучасним технологіям та методам навчання заняття проходять активно, цікаво і з максимальним корисним ефектом. Незамінними у цій роботі стають інформаційно-комунікаційні технології. Вони дозволяють проводити квести, конференції, спілкування, тренінги, відео подорожі, навіть, створювати віртуальну реальність. До речі, перш ніж користуватися озвученими технологіями учні отримують знання про безпеку в Інтернеті та про існуючі небезпеки віртуального світу. Сучасні методи навчання дуже добре працюють, тому що в більшості випадків не дають чітких конкретних відповідей, а заставляють дітей мислити, обирати правильний шлях, шукати, аргументувати, доводити власну думку. Це призводить до розвитку критичного мислення, до формування свідомого ставлення до події та до шляхів розв'язання проблеми. Також добре допомагають інтерактивні методи навчання учні: робота в групах, «Займи позицію», «Доведи що» та інші.

Ще одним цікавим видом роботи є використання технології створення інтелект-карт. Її дуже зручно використовувати при систематизації отриманої інформації. Технологія полягає у створенні схеми, що представляє у вигляді картини великі блоки інформації. Існує багато інструментів та програм, що дозволяють створювати ментальні карти в електронному вигляді. Це ще більше розширює можливості в узагальненні знань. Спочатку використовують загальноприйняті правила створення таких схем. А саме: посередині

розташовують головне поняття (питання, проблему), потім поступово додають розгалуження, розкриваючи всі подробиці. Електронний варіант інтелектки карти дозволяє приєднувати фото, відеоматеріали, посилання на архівні документи, навіть створювати математичні моделі ситуацій. Якщо говорити про дату 26 квітня 1986 року, про події, що тоді сталися, про причини та наслідки найбільшої техногенної катастрофи, то молоде покоління необхідно спочатку проінформувати, а вже потім проводити аналогії із подіями сьогодення. І тут якраз дуже добре працює зазначена технологія. Діти мають можливість побачити документальні кадри, дізнатися оцінки експертів, почути людей, які ліквідували наслідки, що жили тоді та дізнатися, як вони виживали у ті дні і щоб зробили сьогодні. Завдяки сучасним технологіям діти мають можливість побачити, щоб могло статися зі світом, якби не героїзм перших пожежників, які фактично собою закривали всю планету. І це дуже сильно впливає на учнів. Вони починають проектувати ті події на сьогоднішні, розуміють потребу дотримуватися вимог безпеки, бути уважними та відповідальними.

У різні часи поняття безпеки змінювалися. Сьогодні ми говоримо про фізичне, ментальне здоров'я людини та сприятливі умови існування. Адже, спочатку особистість повинна почувати себе гармонійно, мати достатньо фізичних сил і жити в умовах, які вважає прийнятними. Вже потім, коли задовольнить свої природні потреби, вона буде думати про творчість, розвиток, досягнення. Усе це неможливе без забезпечення безпечного існування у безпечному середовищі. Тому надважливою виступає задача формування у дітей свідомого ставлення до своєї безпеки, дотримання елементарних правил поведінки, які можуть зберегти життя. Над цим наполегливо працюємо, застосовуючи усі доступні методи та технології.

ФОРМУВАННЯ КІБЕРГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Головатюк О.Ю.

*вчитель інформатики Комунального закладу «Розсошенська гімназія
Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області*

У сучасному світі всесвітня мережа Інтернет стала частиною нашого життя. Це інструмент для спілкування, роботи та навчання.

Активними користувачами мережі Інтернет являються діти шкільного віку, які значну частину свого часу проводять в соціальних мережах, месенджерах, в онлайн-іграх. За даними міжнародного дослідження ESPAD[1], серед опитаних в Україні в 2019 році 8509 підлітків шкільного віку, не

користувались соціальними мережами менше 7%. З часом, цей показник буде лише зменшуватись. Майже половина опитаних підлітків проводять у соціальних мережах близько трьох годин на день, а інші – чотири та більше. Інтернет став невід'ємною частиною життя сучасних дітей, інформація з мережі значно впливає на їхні уподобання та стиль мислення. Діти також використовують Інтернет для шкільного навчання. Із запровадженням дистанційного формату навчання значно збільшився час, який діти проводять в Інтернеті.

При правильному використанні, Інтернет надає багато можливостей, він допомагає дітям отримувати доступ до будь-якої інформації, розвивати навички та взаємодіяти з іншими людьми, але існують серйозні загрози для безпеки та фізичного і психологічного здоров'я. Дуже важливо стежити за тим, яку інформацію дитина споживає в мережі, непридатний контент може негативно вплинути на її розвиток та формування світогляду.

За класифікацією дослідницької мережі ЄС «Діти в цифровому середовищі»[2] існують такі ризики для дітей: перегляд незаконного або шкідливого контенту, кібербулінг, шерентінг, грумінг та секстинг.

Доступ дітей до незаконного та шкідливого контенту може мати негативні наслідки для їх психологічного здоров'я. Діти, які переглядають агресивний або насильницький контент, можуть відчувати страх, тривогу, депресію тощо. Крім того, може виникати негативне ставлення або ненависть до інших. За даними міжнародного дослідження Global Kids Online[3], серед опитаних підлітків, близько 20% натрапляли в мережі Інтернет на контент про завдання фізичної шкоди людям.

Кібербулінг це цькування людини в Інтернеті. Популярними формами кібербулінгу є надсилання загрозливих або образливих повідомлень, публікація неприємних коментарів, поширення образливих або компрометуючих фотографій та відео, створення фальшивих сторінок з метою наруги над іншими людьми. Кібербулінг може мати серйозні наслідки для жертв, включаючи психологічні травми, стрес, депресію, відсутність впевненості у собі. За результатами опитування, проведеного ЮНІСЕФ[4], кожна третя дитина в Україні була жертвою кібербулінгу, а кожна п'ята через це пропускала заняття у школі.

Шерентінг – це неправомірне поширення особистої інформації, що використовується для шкідливих цілей, без дозволу власника цих даних. Грумінг – це процес онлайн-знайомства з дитиною, встановлення довіри, найчастіше з метою використання її для сексуальних цілей або іншої експлуатації. Секстинг – це розповсюдження інтимних повідомлень або

зображень, зазвичай між підлітками.

Також існують загрози матеріального характеру, діти можуть стати жертвами шахраїв, які пропонують низькоякісні або підроблені товари в Інтернеті. Це може призвести до втрати грошей або отримання небезпечного товару.

Крім цього, ненормоване користування Інтернетом може впливати на здоров'я дитини. Перебування у сидячому положенні довгий час викликає захворювання хребта, наприклад сколіоз або остеохондроз, особливо у підлітків, чиє тіло ще розвивається. Також може виникати порушення сну, погіршення зору, зниження концентрації уваги. Для запобігання цим проблемам важливо обмежувати час, проведений перед екраном, встановлювати періодичні перерви, показувати приклад активного способу життя та здорового харчування.

Інтернет дійсно став невід'ємною частиною життя сучасних дітей, зростає його вплив на їх життя, розвиток та безпеку. Важливо, щоб батьки та вчителі надавали дітям належну підтримку та навчали їх безпечному користуванню Інтернетом, розпізнавати потенційні небезпеки та захищатись від них. Дуже важливо стежити за тим, яку інформацію діти отримують в Інтернеті, оскільки це формує їхню свідомість і впливає на їхні цінності та переконання.

Кіберграмотність – це знання для ефективного і безпечного користування Інтернетом та іншими цифровими технологіями. Кіберграмотність є важливою компетенцією, оскільки вона допомагає ефективно користуватися Інтернетом та захищати себе від цифрових загроз.

Сьогодні представлено різноманіття рекомендацій для батьків та вчителів, щодо безпечного використання мережі дітьми. Наприклад, Мінзмін пропонує школу онлайн-безпеки дітей[5], що містить інформацію про потреби дітей користування Інтернетом, описує ризики та труднощі, містить поради для батьків і вчителів щодо формування кіберграмотності у дітей шкільного віку.

Тільки спільна робота батьків, вчителів та самих дітей спроможна мінімізувати ризики і загрози, що виникають під час користування мережею Інтернет.

Список використаних джерел

1. Куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед підлітків, які навчаються: поширення й тенденції в Україні за результатами дослідження 2019 року в рамках міжнародного проекту «Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та інших наркотичних речовин – ESPAD». URL: https://www.uisr.org.ua/img/upload/files/B_Report_ESPAD_2019_Internet.pdf

2. Міжнародний союз електрозв'язку. Захист дітей у цифровому

середовищі: рекомендації для батьків та освітян 2020. URL:
<https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/COP-Guidelines-for-Parents-Educators-UAfin.pdf>

3. Результати досліджень Global Kids Online. URL:
<http://globalkidsonline.net/results/>

4. Про кібербулінг для підлітків. URL:
<https://www.unicef.org/ukraine/about-cyberbullying-for-teenagers>

5. Перша в Україні школа онлайн-безпеки дітей у співпраці із міжнародним союзом електров'язку. URL:
<https://minzmin.org.ua/onlinesafetyschool/>

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА СПОСІБ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Денисовець Т.М.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Квак О.В.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Однією з нагальних проблем сучасної української держави постає питання формування й популяризації здорового способу життя молоді, що стало пріоритетним напрямом України у соціальній сфері та зафіксовано у стратегічних документах держави.

Головне завдання, що постає в даний час перед системою освіти, від вирішення якого залежить майбутнє всього суспільства, є збереження та зміцнення здоров'я молоді, причому дана проблема є не тільки медичною, а й педагогічною.

Погіршення здоров'я студентів веде за собою негативні наслідки у зниженні успішності, обмеженні професійної придатності, порушенні формування репродуктивного потенціалу. Постійне розумове, психоемоційне та навчальне навантаження, зміна ціннісно-мотиваційних пріоритетів, часті вимушені порушення режиму праці, відпочинку та харчування, зміна місця проживання, недостатня матеріальна забезпеченість, необхідність поєднувати роботу з навчанням, невпевненість у своєму майбутньому, вживання тютюну,

алкоголю та наркотиків та інші фактори істотно впливають на здоров'я молодих людей.

На початку 2020 року весь світ зіткнувся з новим серйозним викликом – коронавірусною інфекцією, викликаною вірусом SARS-CoV-2, спалах якої 11 березня 2020 р. Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила пандемію.

Через відсутність вакцин та ефективних способів лікування на початку пандемії COVID-19, у багатьох країнах, зокрема і в Україні, було введено карантин та заходи ізоляції. з метою запобігання поширенню вірусу. Досвід низки країн продемонстрував, що фізичне дистанціювання та масове тестування ефективні у боротьбі з пандемією COVID-19, особливо якщо вони вжиті правильно та своєчасно.

Самоізоляція є ефективним заходом щодо зниження передачі коронавірусної інфекції та деяких інших інфекцій у місцях громадського перебування. Однак тривале перебування у приміщенні призводить до несприятливого впливу на стан здоров'я таких факторів ризику як: гіподинамія, гіпоксія, зміна режиму та характеру харчування, зміни режиму праці та відпочинку, психоемоційна напруга.

Режим самоізоляції пов'язаний із низкою поведінкових та гігієнічних факторів: обмеження фізичної активності та, як наслідок, підвищення маси тіла, зміна характеру харчування, велика схильність до шкідливих звичок. Період вимушеної самоізоляції суттєво вплинув на спосіб життя та соціальні зв'язки всіх груп населення, змінив звичний режим дня, обмежив можливості спілкування; багато організацій, у тому числі освітні, перейшли на дистанційний режим роботи.

Низка авторів наголошують, що поряд з очевидністю ефективності карантину та ізоляції як заходів контролю спалахів нової корона вірусної інфекції (COVID-19), ці заходи можуть мати неприємні психологічні наслідки – соціальне дистанціювання людей викликає симптоми депресії, генералізованого тривожного розладу, безсоння та стрес [1].

Опитування, проведене серед науково-педагогічних працівників та студентів ПНПУ імені В.Г. Короленка, показало, що визнання здобувачами ефективності режиму самоізоляції для запобігання поширенню нової коронавірусної інфекції (COVID-19) супроводжувалося тривогою щодо ризику зараження, стресом через втрату доходу, падіння рівня життя та зміни звичного життєстрою.

Постійна розумова та психоемоційна напруга, навчальне навантаження, часті вимушені порушення режиму праці, відпочинку та харчування, зміна місця проживання, недостатня матеріальна забезпеченість, необхідність

поєднувати роботу з навчанням, схильність до шкідливих звичок і багато інших чинників істотно впливають на здоров'я людей різних вікових груп.

Під впливом пандемії COVID-19 спосіб життя та освіта зазнали суттєвих змін, проте дослідження, присвячені способу життя людей у період самоізоляції, нечисленні та присвячені окремим аспектам, наприклад, фізичній активності, онлайн навчанню, емоційним переживанням.

Онлайн навчання стає джерелом формування нових соціальних страхів та тривог молодого покоління. Насамперед, це побоювання, пов'язані з якістю освіти, які загострилися в умовах пандемії та самоізоляції. Студентів також турбує відсутність безпосередньої взаємодії з викладачем та іншими студентами, а також перебудова повсякденного життя. За оцінками студентів, онлайн навчання негативно впливає на здоров'я, провокуючи захворювання, пов'язані з малорухливим способом життя. В умовах дистанційного навчання гостро окреслилися проблеми здоров'язбереження, так як велику частину дня студенти проводили, сидячи біля комп'ютера, слухаючи лекції та виконуючи навчальні завдання, що призвело до надмірної стомлюваності та зниження загальної працездатності наприкінці дня.

Студенти відзначали головний біль, втому очей і біль у спині, оніміння нижніх кінцівок у результаті довгої сидячої роботи в одноманітному положенні тіла [2].

Погіршення фізичного стану студентів спричинене малорухливим способом життя, втому, низькою фізичною активністю, підвищеним вживання їжі та порушенням принципів здорового харчування, збільшенням тривалості часу проведення за комп'ютером.

Занепокоєння студентів викликають турботу за власне здоров'я та здоров'я близьких, обмеження у пересуванні, погіршення матеріального добробуту, зниження якості освіти, дефіцит спілкування та психологічні труднощі через самоізоляцію.

Отже, карантинні заходи спричинені пандемією COVID-19 негативно впливають на спосіб життя людей різних вікових груп.

Список використаних джерел

1. Alzahrani A., Mukhtar N, Aljomaiah A The impact of COVID-19 viral infection on the hypothalamic-pituitary-adrenal axis. *Endocr Pract.* 2021. 27(2). Pp. 83–89.
2. Денисовець Т.М. Медико-біологічне обґрунтування корекції порушень постави учнів засобами фізичної культури. *Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 21 травня 2020) Вінниця, 2020. С. 242–245.

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Люльченко В.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Саранюк Д.О.

здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Освітньо-професійні програми закладів вищої освіти передбачають опанування здобувачем фахових дисциплін та дисциплін вільного вибору для формування професійних компетентностей. Але освітній процес крім підготовки до професійної діяльності повинен передбачати підготовку майбутніх фахівців до безпечної професійної життєдіяльності. А саме готовність до прийняття оптимальних рішень із створення безпечних умов праці. Отже, заклад вищої освіти має відігравати особливу роль у формуванні безпекової компетентності – тобто вміти протистояти новим негативним викликам здоров'ю та життю людини [3, с. 128].

Головним пріоритетом розвитку держави і суспільства є попередження захворювань та летальних наслідків серед громадян держави. При формуванні освітнього процесу в закладі вищої освіти потрібно враховувати вимоги, які викладенні в «Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років» та «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки». Дане передбачає підготовку здобувачів вищої освіти до безпечної діяльності у системах людина-людина, людина-природне середовища тощо. Ще одним вагомим стимулом до формування безпекової компетентності у майбутніх фахівців є статистичні дані, які демонструють високий рівень виробничого травматизму та професійних захворювань серед працівників різних галузей. Це якраз і вказує на низький рівень сформованої культури безпеки у працівників.

Головну роль для формування безпекової компетентності відводиться інтегрованим дисциплінам безпекового циклу. Для освітнього рівня «бакалавр» викладається дисципліна «Безпека життєдіяльності та Охорона праці», а для освітнього рівня «магістр» – дисципліна «Цивільний захист та Охорона праці в галузі». Дані дисципліни забезпечують виконання «Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» [1, с. 236]. На практиці це буде мати вигляд, як опанування професійних умінь та готовність до створення безпечних

умов праці.

Наукові частково приділяють увагу саме підготовці фахівців, що зможуть адекватно реагувати на виклики у надзвичайних ситуаціях. Освітній процес закладу вищої освіти повинен передбачати використання інноваційних методів навчання [4, с. 338]. Суттєвими є праці науковців Н. Баличевої, Л. Краченко та А. Пашкова, що потрібно зосередити увагу саме на формуванні «культури безпеки». Дане поняття поєднує дві складових, як «безпека» – стан коли кому-небудь нічого не загрожує та «культура» – сукупність матеріального і духовного надбання людства, нагромадженого, закріпленого і збагаченого упродовж історії, що передається від покоління до покоління. Тобто можна розуміти «культура безпеки», як накопичення безпекових знань, що були отриманні з перших кроків дитини та доповнювались протягом життя.

Крім вище викладеного, слушною є позиція С. Дембіцької, що на процес формування культури безпеки у здобувачів вищої освіти впливає і стан безпечного освітнього середовища в закладах вищої освіти та організація тренінгів із залученням відповідних фахівців [2, с. 795]. Також з позиції дослідника Л. Суслієва стає зрозумілим, що для підсилення, поглиблення та розширення безпекових знань у здобувачів вищої освіти при викладанні дисциплін потрібно впровадити безпекові дисципліни вільного вибору. Крім вище викладеного потрібно звернути і увагу на виховний процес. Адже виховні години безпекового циклу передбачають формування безпекової поведінки майбутніх фахівців у процесі професійної діяльності.

Важливість безпекового виховного компоненту при отриманні рівня вищої освіти підтверджується працею К. Горбунової та В. Курепіна, які зосереджують увагу на такі аспекти, як формування предметних умінь та навичок працювати не тільки в безпечних умовах, але і в умовах реального ризику з осмисленням загальних проблем ризику, безпеки та небезпеки. Вироблення психологічної стійкості, сміливості, рішучості, готовності діяти з врахуванням ризиків. Особливо потрібно звернути увагу на розвиток особистих якостей для безпекової взаємодії людини і суспільства, а саме далекоглядність, гуманність та оптимістичність. Результат успішного виховного процесу буде мати вигляд, як здатність до уяви можливих небезпечних ситуацій з прогнозованим вирішенням, а також вміння проектувати можливі варіанти впливу шкідливих або небезпечних факторів.

Вище викладене передбачає, що формування безпекової культури в майбутнього фахівця практично будь-якої галузі можна розділити на певні етапи. Початок формування безпекової культури є отримання перших знань від батьків (або тих хто виконує їх обов'язки), закладів дошкільної освіти.

наступний етап настає у середовищі закладів загальної середньої освіти, в закладі професійно-технічної освіти, закладів вищої освіти тощо. Зокрема ключовий етап формування безпекової культури зосереджений під час професійної діяльності, адже тут фахівець використовує набуті знання та сформовані уміння у реальних умовах праці.

Отже, враховуючи даний аналіз ми можемо вважати заклад вищої освіти, як оптимальне середовище формування «безпекової культури» у майбутнього фахівця різних галузей. Даного можна досягти під час викладання фахових дисциплін та дисциплін вільного вибору безпекового характеру, проведенням безпекових виховних заходів, зустрічей та тренувань із залученням відповідних фахівців. Розвиток практичних умінь буде відбуватися під час проходження практичних, самостійних та індивідуальних видів робіт. Результат освітнього процесу буде мати вигляд, як готовність на високому рівні до попередження та профілактики професійних ризиків та стимулювання до безпекової самоосвіти, безпекової самоосвітньої діяльності та безпекової самореалізації.

Список використаних джерел

1. Баличева Н.В. Формування готовності студентів до здорового способу життя в процесі вивчення дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності». *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути*: тези доп. III Міжн. Наук.-практ. інтер.-конф. 11–12 серп. 2021 р. Дніпро, 2021. С. 235–237. URL: <http://surl.li/eyqdy> (дата звернення: 28.03.2024).

2. Дембіцька С. В. Розвиток культури безпеки у здобувачів вищої освіти в умовах надзвичайних ситуацій. *Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 листопада 2023 року). Київ, 2023. С. 792–794.

3. Кравченко Л.В. Шляхи підвищення ефективності засвоєння дисципліни «безпека життєдіяльності» здобувачами педагогічних закладів вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. Кривий ріг, 2022. №6(6) С. 126-134. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/3299/3314> (дата звернення: 20.01.2023).

4. Супрович М., Шутяк О. Концепція сталого розвитку при вивченні «Безпекових» дисциплін. *Інновації в сучасній освіті: методологія, технологія, дидактичні та виховні аспекти*. Монографія. 2023. С. 329–342.

ВПЛИВ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННИХ НЕБЕЗПЕК НА ЕКОСИСТЕМИ: АНАЛІЗ ТА ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ

Нагайчук О.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Нинішній світ переживає швидкий розвиток технологій і зростання антропогенного впливу на навколишнє середовище. Забруднення, вирубка лісів, видобуток корисних копалин та надмірне використання природних ресурсів призводять до деградації екосистем, зникнення видів тварин і рослин, порушення екологічної рівноваги. Ці зміни можуть призвести до незворотних порушень у біосфері та загрози для екосистем планети.

Поточний стан природи та технологій характеризується наявністю низки небезпечних факторів, які часто мають катастрофічний вплив. Взаємодія природних і техногенних небезпек стає особливо небезпечною. Природні явища можуть порушувати екосистеми, загрожуючи здоров'ю та економіці, тоді як техногенні аварії часто призводять до стійких відхилень від нормального стану екосистем з плином часу.

У сучасних умовах високотехнічного розвитку техногенне навантаження на навколишнє природне середовище перевищує значення з кінця ХХ століття в кілька разів. Це призвело до кризової екологічної ситуації, яка охопила практично всю планету. Багато регіонів світу зазнають кризового стану природного середовища, а окремі екологічні проблеми стали глобального значення, такі як порушення озонового шару атмосфери, посилення парникового ефекту, забруднення Світового океану, знищувальні землетруси та інші тектонічні небезпеки, погіршення якості ґрунтів, деградація лісів і ландшафтів, а також зменшення біологічного різноманіття біосфери. Зростаюча кількість надзвичайних природних та техногенних ситуацій становить серйозну загрозу для навколишнього середовища, економічної та суспільної стабільності країн світу.

Території найбільшого рівня антропогенного впливу на навколишнє середовище охоплюють значні площі Європи, Південної та Південно-Східної Азії Північної Америки, а також Близького Сходу. Екологічні небезпеки природного походження також поширені на більшості територій планети: опустелювання спостерігається на всіх континентах (крім Антарктиди), а зони активного знеліснення включають тропічні частини Африки і Південної Америки, Південно-Східну Азію, північну частину Росії та південну частину

Сибіру.

Глобальне потепління та парниковий ефект викликають серйозну тривогу серед метеорологів. Дослідження Міждержавної групи експертів зі зміни клімату ООН та національних академій країн «Великої сімки» підтверджують, що середня температура на Землі зросла на $0,7^{\circ}\text{C}$ з періоду розвитку промислової революції [1]. Це зростання викликане викидами парникових газів (вуглекислий газ та метан), які виникають внаслідок людської діяльності.

Наслідки парникового ефекту відчутні і мають руйнівний характер. Розповсюдження суховій у помірних зонах (Україна, «зернові» штати Америки та Кубані) призведе до значного зменшення врожайності зернових культур, а підйом рівня води у Світовому океані загрожує багатьом прибережним містам, таким як: Венеція, Лондон, Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Шанхай, тощо [1].

Прогнози також не залишають місця для оптимізму. За даними ООН, до 2100 року прогнозується збільшення температура повітря атмосфери на 3°C , що може спричинити танення льодовиків в Арктиці та Антарктиді, що в свою чергу може призвести до підвищення на 2-3 метри рівня Світового океану. Уже з 1992 року спостерігається підвищення рівня Світового океану на 7,6 мм. Прогнози МГЕЗК попереджають, що «в XXI столітті температура нашої планети може зрости ще на $1,1^{\circ}\text{C}$ до значення $6,4^{\circ}\text{C}$, що суттєво загострить глобальну екологічну кризу. Якщо забруднення атмосфери не буде зменшено, криза може надзвичайно загостритися. Підвищення температури на $1,5\text{--}2^{\circ}\text{C}$ найближчими десятиліттями може прискорити екологічну кризу, що стане найвищою за останні 100 тисяч років» [1].

Порушення озонового шару є глобальним проблемним явищем, що спричинено неконтрольованими викидами небезпечних хімічних речовин в атмосферу. Це призводить до пошкодження озонового шару, який відіграє важливу роль у захисті від ультрафіолетового випромінювання. Озоновий шар, товщиною у 2-3 міліметри служить певним щитом від ультрафіолетового випромінювання небезпечної довжини хвилі, оскільки поглинає енергію іонізуючого випромінювання та перетворює його в теплову енергію газових молекул. Ультрафіолетове випромінювання має здатність спричиняти опіки шкіри та ДНК-пошкодження в живих організмах, збільшуючи ризик онкологічних захворювань, а також захворювань очей. Дослідження показують, що навіть невелике зниження рівня озону може призвести до значного збільшення кількості онкологічних захворювань шкіри. Крім того, ультрафіолетове випромінювання має негативний вплив на імунну систему людини.

Після прийняття Конвенції про охорону озонового шару та

Монреальського протоколу світова спільнота вжила заходів для зменшення руйнування озонового шару, що призвело до певного збереження стану. Отже, при належному підході до промислового виробництва проблема утворення озонових дір може бути успішно вирішено.

Кислотні опади є іншою серйозною проблемою, що виникає внаслідок постійного забруднення повітря шкідливими речовинами. Утворюються вони через діяльність людини та можуть мати негативний вплив на різноманітні аспекти навколишнього середовища, включаючи родючість ґрунтів, деградацію лісів, отруєння водойм та захворювання у людей дихальних шляхів. В даний момент особливою загрозою є Сполучені Штати, Росія і Китай, де зосереджена найбільша кількість вуглепереробного та металургійного виробництва. Однак інші країни, такі як Японія і Канада, також стають жертвами кислотних опадів через вітряні потоки. Існує ризик того, що цей перелік може зростати, якщо не будуть прийняті профілактичні заходи безпеки [3].

Ще однією серйозною загрозою є вторгнення інвазивних видів. Це тварини і рослини, які штучно введені в нове середовище і не мають природних ворогів. Інвазивні види можуть витіснити місцеві види, руйнувати екосистеми та завдати шкоди сільському господарству.

«Техногенне середовище України є складним і досить розвиненим. Його значна територіальна покритість (до 95% території держави, за винятком гірських районів) та наявність значної кількості енерго- та ресурсоемних галузей промисловості (гірнична, енергетична, металургійна, хімічна, будівельна, аграрна та інші) призводять до комплексного, в значній мірі незворотного впливу на природне середовище. Це в свою чергу призводить до прогресуючого погіршення екологічних параметрів біорізноманіття, зростаючого забруднення поверхневих і підземних водних об'єктів (джерел питної та господарської води), ґрунтів верхньої зони порід, пилохімічного забруднення приземної атмосфери в багатьох промислових містах» [2].

Аналіз антропогенного впливу на природні екосистеми свідчить про те, що швидкість деградації довкілля України набула загрозливого характеру і перевищує швидкість біологічного пристосування живих організмів до середовища існування [3]. Це включає зростання абсолютних і відносних показників смертності населення, а також зниження рівня народжуваності, що в деяких регіонах держави не забезпечує простого відтворення населення. Ці негативні тенденції призводять до суттєвого погіршення показників природного приросту населення нашої держави. Останніми десятиріччями також спостерігаються значні зміни у структурі хвороб, що свідчать про зростання випадків захворювань, спричинених споживанням неякісної питної води та

продуктів харчування, забрудненим повітрям [2].

Забезпечення екологічної безпеки в умовах сучасного світу може стати реальністю лише за умови спільних зусиль держави, бізнесу та громадськості. Для досягнення цієї мети потрібно вжити комплексу заходів:

- зменшення викидів парникових газів можливе за допомогою розвитку відновлюваних джерел енергії, підвищення енергоефективності та застосування екологічно-чистих технологій.

- охорона біорізноманіття передбачає створення природоохоронних територій, захист рідкісних видів тварин і рослин, а також відновлення деградованих екосистем.

- доцільне використання природних ресурсів досягається за рахунок впровадження принципів сталого розвитку, зниження споживання ресурсів та переробки відходів.

- підвищення екологічної свідомості можливе через проведення просвітницької роботи, екологічної освіти та залучення громадськості до вирішення екологічних проблем.

Сучасна екологічна безпека планети стає однією з найважливіших проблем. Природно-техногенні загрози, пов'язані із забрудненням атмосфери та біосфери, є основним викликом нашого часу, оскільки їх вирішення впливає на багато інших аспектів, таких як енергетика, ресурси, питна вода і демографія. Наше покоління стикається з випробуваннями, які потрібно подолати для забезпечення власного виживання. Вирішення цих проблем потребує часу і розв'язання багатьох супутніх завдань, проте ми сподіваємося, що зможемо використати свої інтелектуальні і духовні надбання, аби протидіяти зазначеним небезпекам.

Список використаних джерел

1. Екологічна безпека та економіка: монографія / М.І. Сокур, В.М. Шмандій, Є.К. Бабець, В.С. Білецький, І.Є. Мельнікова, О.В. Харламова, Л.С. Шелудченко. Кременчук.: ПП Щербатих О. В, 2020. 240 с.

2. Екологічна та природно-техногенна безпека України: регіональний вимір загроз і ризиків : монографія / С.П. Іванюта, А.Б. Качинський. Київ: НІСД, 2012. 308 с.

3. Нагайчук О.В. Вплив природно-техногенних небезпек на екологію планети. Екологічна безпека держави: тези доп. Всеукр. круглого столу, м. Київ, 16 вер. 2021 р./ редкол. О.С. Волошкіна та ін. Київ: ІТТА, 2021. С. 180-185. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/14078> (дата звернення: 25.03.2024)

ВИКОРИСТАННЯ МОДУЛЬНИХ ЗАХИСНИХ СПОРУД В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Новосельчук Н.Є.

кандидат архітектури, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

На сьогодні в Україні триває війна. За статистикою понад 3500 закладів освіти зазнали тих чи інших руйнувань, майже 400 – повністю зруйновані [1]. Тому питання відновлення пошкоджених освітніх закладів та будівництво нових залишається актуальним. У сучасних реаліях заклади освіти в нашій країні не можуть функціонувати без укриття. У кожному освітньому закладі повинна бути організована захисна споруда, що відповідає вимогам, встановленим для споруд цивільного захисту. При цьому важливим критерієм є місткість укриття. Так як при повітряній тривозі необхідним є одночасне розміщення в укритті всіх учасників освітнього процесу, що перебувають в цей момент у будівлі. Тому важливим є складання розкладу проведення занять таким чином, що забезпечить нормативну присутність учасників освітнього процесу в захисній споруді відповідно до встановленої місткості.

Необхідно зазначити, що навчання в очному або змішаному форматі можливе лише за умови функціонування у закладі освіти захисної споруди, яка відповідає нормативним функціонально-планувальним та інженерним вимогам. Нажаль, проведений аналіз стану цих об'єктів показав, що в Україні частина закладів освіти взагалі не мають захисних споруд у своєму складі, інша частина – мають у непридатному стані для перебування в них людей. Тому питання проведення капітального ремонту та відновлення сховищ залишається і досі актуальним, незважаючи на третій рік війни. Це питання також є достатньо непростим з точки зору фінансових витрат. Але на сьогодні сучасними інженерами та будівельниками розроблено різні типи захисних споруд. Будівельні компанії пропонують застосування в закладах освіти модульних мобільних багатоцільових захисних споруд для цивільного використання. Конструкція таких об'єктів має обтічну форму, яка є найбільш ефективною для зменшення впливу вибухової хвилі, куль, від осколкового ураження та частин зруйнованих будівельних конструкцій. Укриття відповідають вимогам та комплектації ДСТУ 9195:2022 «Швидкосторуджувані захисні споруди цивільного захисту модульного типу. Основні положення» та ДБН В.2.2.-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту». До переваг таких захисних споруд відносять: мобільність та модульність, високу стійкість до значних навантажень та надійність конструкцій, автономне життєзабезпечення, швидкий монтаж і, за

необхідності, демонтаж конструкції, обтічну форму та естетичний зовнішній вигляд, що гармонізує з навколишнім середовищем. Комплектація такого укриття включає всі необхідні складові: мінімальне меблювання (лави, шафи для зберігання медикаментів, ємності для запасів їжі, питної та технічної води), будівельно-інженерні комунікації (посилені броньовані герметичні двері, вентиляційна система, освітлення, вивід під підключення до стаціонарних інженерних мереж). Необхідним є наявність санітарного вузла. Такі укриття можуть бути інтегровані різними способами, а саме: наземний, напівзаглиблений або повністю заглиблений у поверхню ґрунту [2]. Базовий модульний блок такого укриття має розмір у плані 4500 мм на 6000 мм та місткість до 50 осіб, що забезпечує їх комфортне перебування. Максимальна кількість осіб, яка може знаходитись в одному модулі такого укриття складає від 30 до 60 осіб [3] (рисунк 1).

Модульні захисні споруди на сьогодні зведені в низці шкіл та гімназій Полтавської області: у м. Миргород, с. Опішні, с. Маячка Нехворощанської громади та ін.

Отже, необхідно прагнути до того, щоб кожен освітній заклад був обладнаний укриттям, що забезпечить дітям «живий» процес навчання.

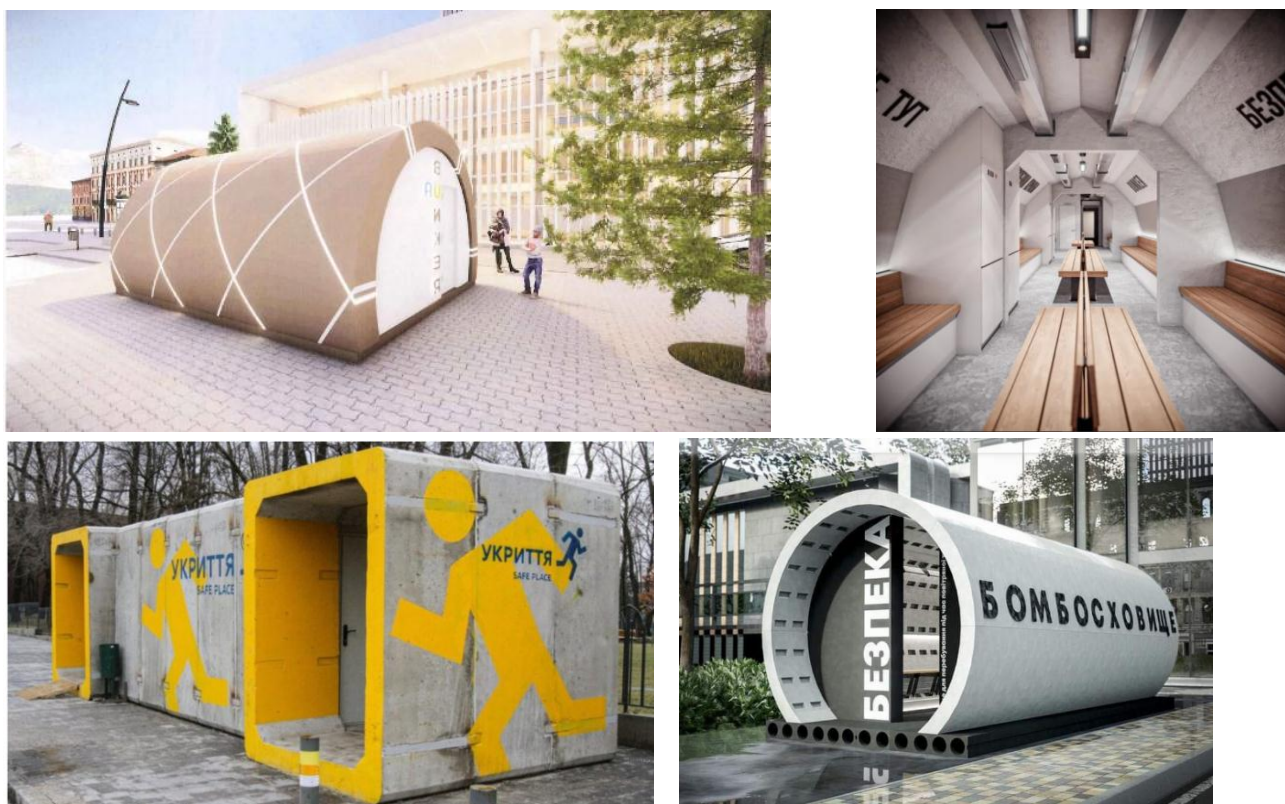

Рисунок 1. Види модульних, мобільних багатоцільових укриттів для цивільного населення, в тому числі для освітніх закладів

Список використаних джерел

1. Кожна сьома школа пошкоджена через війну. МОН URL: <https://life.pravda.com.ua/society/v-ukrajini-cherez-viynu-poshkodzheni-ponad-3-5-tisyachi-zakladiv-osviti-300221/> (дата звернення: 16.04.2023).
2. Швидкоспороджуване захисне укриття для навчальних закладів до 30 осіб URL: <https://bunker-ok.com.ua/zahysni-ukryttya-dlya-navchalnyh-zakladiv/zahisne-ukrittya-dlya-navchalnih-zakladiv-do-70-osib-fxps2312-ua> (дата звернення: 16.04.2024).
3. Яким має бути укриття URL: <https://eo.gov.ua/yakym-maye-buty-ukryttya-u-zakladi-osvity/2022/06/07/> (дата звернення: 15.04.2024).

КАХОВСЬКА ГЕС: ІСТОРІЯ ТА НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОГО ЕКОЦИДУ

Опара Н.М.

*кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка
Полтавського державного аграрного університету*

Каховська гідроелектростанція імені П.С. Непорожнього – остання (нижня) сходинка Дніпровського каскаду гідроелектростанцій. Вона була розташована на відстані 5 кілометрів від міста Нова Каховка Херсонської області.

Це відокремлений підрозділ Приватного акціонерного товариства «Укргідроенерго», найбільшої гідроенергетичної компанії нашої країни. Сто відсотків акцій цієї компанії належать державі. Каховське водосховище - у минулому одне з шести великих водосховищ у каскаді на річці Дніпро, розташоване було у Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській областях. Заповнено у 1955-1958 роках.

Будувалося водосховище з метою втілити амбітний задум І.В. Сталіна - «Великий план перетворення природи». Його спорудили ціною затоплення земель з унікальною історичною цінністю – Великого Луку.

Повний об'єм водосховища – 18,18 км³, корисний – 6,78 км³, глибина – 8,4 метри (максимальна 36 метрів). нормальний підпертий рівень (НПР) 16 метрів, горизонт мертвого об'єму – 12,7 метри, площа дзеркала при НПР – 2150 км². На Каховській ГЕС було встановлено 6 вертикальних гідроагрегатів загальною встановленою потужністю 334,8 МВт. Довжина греблі становила 3850 метри, висота – 16,6 метрів.

Каховське водосховище було найдовшим на Дніпрі, його максимальна

глибина сягала 36 метрів.

До особливостей Каховського гідровузла можна віднести безпосереднє розташування земляної греблі висотою 30 метрів на мулах, а також закритий розподільний пристрій. Свого часу спорудження цього гідровузла підняло рівень води в річці Дніпро до 16 метрів.

Каховська ГЕС була призначена для регулювання річного і сезонного стоку, а також високих і катастрофічних повеней при повному використанні робочого та резервного об'ємів.

Каховська ГЕС була захоплена в перший день, (24 лютого 2022 року) повномасштабної російської збройної агресії. Інформація про її можливий підрив розповсюджувався в засобах масової інформації з осені 2022 року. 6-го червня 2023 року о 2,35 та 2,54 сейсмічні датчики в Україні та Румунії зафіксували ознаки потужних вибухів. Супутники – розвідники США, що оснащені інфрачервоними датчиками зафіксували ознаки тепла, що свідчить про вибухи. Так, як ГЕС будувалася в часи СРСР – ворог мав інженерні креслення споруд, знав її найуразливіші місця. Таким чином Каховська ГЕС була знищена вночі 6-го червня 2023 року.

Вода пішла вниз по течії Дніпра. Як наслідок підриву рівень води знизився до «мертвої точки». В деяких громадах Нікопольського району Дніпропетровської області спостерігався відхід води від берега на п'ятсот метрів, глибина стала меншою на 3-4 метри. На момент критичного падіння рівня води в районі зупинились два з трьох водоканалів. Було зруйновано будівні ГЕС і шлюзу – пам'ятки архітектури, науки, техніки, які були занесені до державного реєстру. За прогнозами фахівців очікувалось, що вода вийде з водосховища впродовж чотирьох днів.

Шостого червня 2023 року приблизно о сьомій годині Президент України Володимир Зеленський скликав екстрене засідання РНБО з огляду на терористичний акт з підриву Каховської ГЕС. Приблизно о десятій годині Офісом генерального прокурора було повідомлено про порушення кримінальної справи за фактом екоциду та порушення законів та звичаїв війни.

В той же день Центрально-Східноєвропейська інфразвукова мережа (CEEIN – Central and Eastern European Infrasound Network) повідомила про реєстрацію в районі Буковини відголосу вибухів на Каховській ГЕС.

В наслідок руйнувань ГЕС було затоплено понад 60 тисяч будівель. За офіційною статистикою було затоплено 46 населених пунктів, з них 14 – на тимчасово окупованих територіях. Серед жертв – 32 людини (з них 8-у Херсоні, 2 - у Миколаєві). Постраждало – 28 чоловік. На 12 червня 2023 року перебування 109 осіб не було встановлено (з них 7 – це діти). Ці дані не

враховували ймовірні жертви на окупованих територіях.

Понад 68 % затопленої території становили окуповані території і скільки там загинуло людей досі не відомо.

Сходження води з території водосховища вивільнило з-під затоплення легендарний Великий Луг, який був священним для українського козацтва. На сімдесят років він був втрачений для науки, природи, української ідентичності. На дні цієї території було знайдено козацький поховальний хрест і кам'яні гарматні ядра. Як наслідок цієї техногенної катастрофи на місці колишнього Каховського водосховища формується нова екологічна система. Територія інтенсивно заростає деревами та травою. Відновлюється унікальна рослинність. Відновлюється річка Кам'янка, затоплена у 1956 році.

Якщо вести мову про відбудову Каховської ГЕС, то орієнтовна вартість її будівництва становитиме 1-1,2 мільярда доларів. Термін відбудови становитиме приблизно сім років.

Якщо відбудувати Каховську ГЕС можливе загострення багатьох проблем:

- заболочення лук;
- загроза знищення виноградників та садів;
- замулювання прибережної зони;
- затоплення кладовищ та скотомогильників;
- значне забруднення води та донних відкладів;
- руйнування берегів.

«Укргідроенерго» подало позов у Європейський суд з прав людини, в якому вказано суму збитків майже 17 мільярдів гривень. Прямі збитки склали 2 мільярди гривень. Сюди віднесено втрати екології, енергетики, житлового сектора, промисловості, сільського господарства, транспорту.

Втрата водосховища ускладнює ведення сільського господарства на Півдні України та забезпечення водою населення. За словами заступника генерального секретаря ООН з гуманітарних питань Мартіна Гріффітса 700 тисяч українців залишаться без доступу до питної води, також це призведе до зниження врожаїв і здорожчання харчів у світі, що загрожує мільйонам людей у світі.

Великою загрозою є змиті мінні поля, які вкриваються мулом, що ускладнює їх виявлення і знешкодження. Відбулося забруднення акваторії Дніпра паливними продуктами станції, на якій зберігалось 450 тон мастила в трубах і трансформаторах. Більше 150 тон цього палива потрапило у навколишнє середовище.

Дуже постраждали національні заповідники та парки. У парку «Казкова

діброва» в Новій Каховці» загинуло близько 220 тварин. Був затоплений єдиний в Україні державний завод осетрових риб «Виробничо-експериментальний Дніпровський осетровий рибовідтворювальний завод імені академіка С.Т. Артющика», який розпочав свою роботу у 1984 році.

Серед постраждалих територій – Чорноморський біосферний заповідник, який знаходиться під охороною ЮНЕСКО. Статус водно-болотних угідь міжнародного значення окрім нього мають: «Архіпелаг Великі та Малі Кучугури», «Пойма Семи Маяків», які теж значно постраждали від підризу Каховської ГЕС.

Каховське водосховище вбирало не лише воду Дніпра, а й річок, які сильно мінералізовані. Вода з цього району непридатна для зрошення, так як при її використанні буде виникати засолення ґрунтів. Через 10-15 років використання такої води ґрунти стали б повністю непридатними.

На правому березі Херсонщини зрошувались 45 тисяч га земель. Без відбудови греблі можливо відновити подачу води до 25 тисяч га. Відсутність зволоження може призвести до ерозії ґрунтів, та змінити галузь сільського господарства на традиційне в цілому регіоні до XIX століття тваринництво.

На лівому березі Каховського каналу розташована Запорізька АЕС, яку на сьогодні контролюють росіяни.

Каховський канал постачає воду з водосховища до сіл та полів Запорізької та Херсонської областей. Канал Дніпро-Кривий Ріг забезпечує водою промислові райони Криворіжжя.

У своєму телеграм-каналі партизанський рух «АТЕШ» опублікував список рашистів – військових 1-го батальйону 205 – мотострілкової бригади російської федерації. В цьому списку 38 прізвищ солдат, яких вважають безпосередньо причетними до підризу Каховської ГЕС.

О 2,50 6 червня 2023 року росія спричинила найбільшу техногенну катастрофу в Європі за останні десятиліття та поставила під загрозу життя тисяч мирних жителів. Світова громадськість прирівняла те що сталося до воєнного злочину, акту екоциду. Нашій країні знадобиться ще не один рік, щоб ліквідувати наслідки цього жахливого злочину проти людства та природи.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс

URL: https://ecoaction.org.ua/pidryv-kakhovskoi-hes-poperedni-vysnovky.html?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw5v2wBhBrEiwAXDDoJVCQKWF6j4GMA6wRhB3T0s2JY9-xBygANldmiiFiRctMAJoMcvcXPxoC7LAQAvD_BwE

2. Електронний ресурс

URL: <https://suspilne.media/culture/500257-kahovska-ges-pro-istoriu-budivnictva->

БЕЗПЕКОВІ ЗАХОДИ В МАЙСТЕРНІ З ДЕРЕВООБРОБКИ

Тимша А.В.

здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Деревообробка – це захоплююче ремесло, яке може дати багато задоволення, але, як і будь-яке ремесло, воно може бути небезпечним, якщо не дотримуватися правил безпеки.

Майстерня з деревообробки зазвичай обладнана різноманітними станками та інструментами для різання, шліфування, фрезерування, різьблення та зборки дерев'яних виробів. Важливо, що студенти вчаться обслуговувати це обладнання та використовувати його безпечно.

У майстерні студенти мають можливість працювати над реальними проектами, які можуть включати виготовлення меблів, сувенірної продукції або архітектурних моделей. Це допомагає їм краще зрозуміти матеріал, його властивості та можливості використання.

Безпека є пріоритетом у будь-якій майстерні. Студенти вчаться правильному використанню особистого захисного обладнання, наданню першої допомоги та запобіганню аварійних ситуацій.

На основі аналізу джерел виокремимо деякі з найважливіших заходів безпеки, яких слід дотримуватися в майстерні з деревообробки.

Одяг та захисне спорядження:

- носіть щільний одяг, який закриває ваші руки та ноги. Уникайте одягу з вільними кінцями, які можуть застрягти в машинах або обмотатися навколо обертових частин;
- завжди носіть захисні окуляри, щоб захистити свої очі від пилу, стружок та інших дрібних частинок, які можуть вилетіти під час роботи з деревиною;
- використовуйте респіратор, щоб захистити свої легені від пилу, який може виникати при шліфуванні, пилянні та інших видах обробки деревини;
- надягайте рукавички, щоб захистити свої руки від порізів, скалок та інших травм;
- носіть міцне взуття з закритими носками, щоб захистити свої ноги від

падіння важких предметів та травм від гострих предметів.

Важливо дотримуватись чистоти та порядку: регулярно прибирайте майстерню, щоб видалити пил, стружки та інші сміття, які можуть призвести до ковзання, спотикання та падіння; зберігайте всі інструменти та матеріали в належному місці, щоб запобігти травмам, які можуть бути спричинені падінням предметів або спотиканням об них.

Безпекознавчі аспекти при використанні інструментів та обладнання:

- перед використанням будь-якого інструменту або машини уважно прочитайте інструкції. Не використовуйте інструмент або машину, якщо ви не знаєте, як його правильно використовувати;
- регулярно перевіряйте інструменти та обладнання на наявність пошкоджень. Не використовуйте пошкоджені інструменти або обладнання, оскільки це може призвести до травм;
- завжди використовуйте захисні пристрої, які постачаються з інструментами та обладнанням. Не обходьте або видаляйте ці пристрої, оскільки вони призначені для вашої безпеки.
- не використовуйте електроінструменти або обладнання в мокрих або вологих умовах. Завжди використовуйте заземлені розетки та подовжувачі. Не перевантажуйте розетки;
- регулярно обслуговуйте інструменти та обладнання, щоб вони працювали належним чином.

До пожежної безпеки віднесемо наступні вимоги: тримайте вогнегасник у легкодоступному місці та знайте, як ним користуватися; не зберігайте легкозаймисті матеріали, такі як бензин, розчинники та фарби, в майстерні; не залишайте електроінструменти або обладнання увімкненими без нагляду.

Отже, дотримання заходів безпеки у майстерні з деревообробки є критично важливим для забезпечення безпеки працівників та якості виконаних робіт. Важливо, щоб усі учасники освітнього процесу користувалися особистим захисним обладнанням, ретельно перевіряли обладнання перед використанням, дотримувались чистоти на робочому місці, проходили відповідне навчання з безпеки, і мали доступ до необхідних засобів для надання першої допомоги. Також мають бути розроблені плани дій для аварійних ситуацій, щоб ефективно реагувати на будь-які нещасні випадки. Все це разом сприяє створенню безпечного та ефективного робочого середовища.

Список використаних джерел

1. Деревообробка. URL: <https://www.osha.gov/woodworking>
2. Пожежна безпека меблевого виробництва та столярних майстерень.
URL: <https://euroservis.com.ua/ua/pozharnaya-bezopasnost-mebelnogo-proizvodstva->

БЕЗПЕКОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ТЕХНОЛОГІЇ МАШИННОЇ ВИШИВКИ

Ткаченко А.О.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Інструменти є невід'ємною частиною людської культури і суспільства. Технологічна культура, як складова загальної культури, визначається як життя людини, продукт матеріального і духовного виробництва. Вона забезпечує участь у сучасних технологічних процесах у гармонії з природою, суспільством і технологічним середовищем. Як частина загальнолюдської культури, технологічна культура впливає на всі аспекти життя людини і суспільства, формуючи технологічний світогляд, заснований на природі, суспільстві та людині. У системі загальної освіти також здійснюється технологічна підготовка учнів, метою якої є формування технологічної культури та підготовка до трансформаційної діяльності з використанням наукових знань. Завданнями технологічної освіти є надання учням технологічних знань, формування технологічних навичок і компетенцій, а також виховання технологічно важливих якостей особистості.

Основним пріоритетом при виконанні вишивальних робіт є забезпечення безпечних умов праці. Правила безпеки при вишиванні базуються на загальних правилах безпеки учнів на уроках трудового навчання та технологій та санітарно-гігієнічних вимогах до організації навчального процесу. Багато методичних розробок, присвячених вишиванню, підкреслюють важливість дотримання санітарних норм, знання учнями правил техніки безпеки та контролю за їх дотриманням.

Машинна вишивка відкриває неймовірні можливості художнього оформлення, що дозволяє вишивати на будь-якому матеріалі, а також створювати індивідуальні та естетично привабливі вироби [4].

Машинна вишивка – це процес, що вимагає не лише креативності та технічних навичок, а й обережності. Дотримання правил безпеки допоможе забезпечити не тільки успіх у роботі, але й здоров'я вишивальника. Проаналізовані джерела інформації дозволяють виділити [1-3; 5] основні рекомендації для безпечної роботи з вишивальними машинами.

1. Особистий захист. Перед початком роботи завжди надягайте відповідний

одяг. Це має бути одяг без вільних кінців, які можуть застрягти в машині. Використовуйте захисні рукавички, якщо це необхідно для вашого типу роботи, а також забезпечте адекватне освітлення робочого місця.

2. Перевірка обладнання перед використанням. Завжди перевіряйте вишивальну машину на предмет зношених або пошкоджених частин перед її використанням. Переконайтесь, що всі механізми працюють належним чином і машина правильно налаштована.
3. Знання інструкції та використання машини. Вивчіть інструкцію з експлуатації вашої вишивальної машини і слідкуйте за рекомендаціями виробника. Важливо знати, як правильно встановлювати і міняти голку, налаштовувати нитки та вибрати необхідні програми.
4. Обережне поводження з електрикою. Переконайтесь, що ваша робоча зона захищена від ризику короткого замикання або перевантаження електромережі. Використовуйте заземлені розетки та уникайте використання пошкоджених шнурів живлення.
5. Підтримка чистоти на робочому місці. Регулярно прибирайте робоче місце, особливо від накопичення тканинних обрізків і ниток, які можуть стати причиною застрягання машини або пожежі.
6. Використання ергономічної техніки праці. Для запобігання травмам необхідно правильно розташувати вишивальну машину. Машина має бути встановлена на стабільній, рівній поверхні, на зручній висоті.
7. Навчання та підготовка. Участь в курсах та тренінгах з безпеки допоможе краще розуміти потенційні ризики і методи запобігання нещасним випадкам при роботі з вишивальними машинами.

За дотримання цих простих, але важливих правил, ви зможете не тільки ефективно працювати з вишивальною машинною, але й гарантувати безпеку себе та оточуючих.

На основі наведених правил безпеки для учнів під час створення вишитих виробів можна зробити висновок про ефективні шляхи вирішення навчальних проблем, пов'язаних із здоровим способом життя та усвідомленням необхідності управління відповідними заходами для запобігання нещасним випадкам.

Список використаних джерел

1. Вакуленко Н. В. Безпека праці при роботі на швейному обладнанні // Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 28–29 квітня 2021 р.) / під ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2021. С. 18-20. URL:

<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22509>

2. Інструкція з охорони праці для оператора вишивального обладнання. URL: <https://www.victorija.ua/blanki-ta-formi-dokumentiv/instruktsiya-z-ohorony-pratsi-dlya-operatora-vyshyvalnoho-obladnannya-aktualizovano-na-06-12-2017r.html?print=pdf>

3. Мамчур А., Кудря О. Вимоги до організації безпечного робочого місця за спеціалізованим швейним обладнанням. «Охорона праці: Освіта і практика», «Проблеми та перспективи розвитку охорони праці»: Зб. наук. праць Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків та XI Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів – Львів: ЛДУ БЖД, 2021. С.157-160. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16869>

4. Машинна вишивка – творчість без обмежень. URL: <https://valeotrikotage.com/blog/mashinnaya-vyshivka-tvorchestvo-bez-granits/>

5. Пам'ятка з техніки безпеки під час вишивання. URL: <https://ovechka.com.ua/pamyatka-z-tekhniki-bezpeki-pid-chas-vishivannya/>

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

Павловський Ю.В.

кандидат фізико-математичних наук, доцент

Пагута М.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка

Глобальною проблемою сучасного світу є забезпечення його сталого безпечного розвитку. У той же час відбувається наростаюча деградація біосфери Землі, зумовлена антропогенним і, в першу чергу, техногенним впливом. Негативний вплив результатів людської діяльності та супутніх їм факторів на навколишнє природне середовище посилюється і став особливо контрастно проявлятися останнім часом у зв'язку з прискореним зростанням населення планети, урбанізацією та індустріалізацією, військовими конфліктами, падінням моралі депресивного споживчого суспільства та хижацьким ставленням до природи. Саме тому лише освіта здатна вирішити ці проблеми, закладаючи бережливе та безпечне ставлення до навколишнього середовища молодому підростаючому суспільству.

Необхідність розвитку цілісної системи підготовки кваліфікованих кадрів усіх рівнів, у тому числі вчителів та викладачів нового покоління, здатних ефективно та якісно вирішувати завдання у сфері безпеки життєдіяльності, є одним із актуальних завдань сучасного суспільства.

Збільшення кількості та масштабів надзвичайних ситуацій різного характеру, а разом з цим і жертв серед населення викликали найгострішу необхідність навчання всіх людей у сфері безпеки життєдіяльності (БЖД). Особливою категорією населення, якому необхідно прищепити культурне та дбайливе ставлення до питань власної безпеки та безпеки оточуючих, сформувати готовність до безпечної повсякденної і професійної діяльності є учні та студенти закладів професійно-технічної освіти, як майбутні фахівці у різних галузях техногенного середовища.

Державна політика України у галузі освіти ґрунтується на пріоритеті загальнолюдських цінностей, життя і здоров'я людини. Так, стаття 3 Конституції України говорить: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання до забезпечення безпечної життєдіяльності учнів та студентів здійснюється у процесі вивчення ними курсів «Безпека життєдіяльності» та «Основи охорони праці».

Безпека життєдіяльності вивчає цілий ряд питань, які можна віднести до міжпредметних, інтегральних. Найважливішим напрямом вивчення БЖД є формування культури безпеки життєдіяльності, яку закладати та розвивати необхідно у дитячому віці, а закріплювати й удосконалювати впродовж усього життя.

Основними завданнями БЖД є: формування і розвиток у майбутніх викладачів професійного навчання високих моральних якостей, психологічної стійкості до небезпек і надзвичайних ситуацій, дбайливого ставлення до навколишнього середовища і свого здоров'я, способу життя, до своєї Батьківщини, готовність до її захисту. Вирішення проблем безпеки життєдіяльності людини та суспільства вимагає активної позиції молоді, розвитку громадянської самосвідомості, готовності до добровільного обмеження деяких індивідуальних прав і свобод заради спільної безпеки.

Важливо також, щоб майбутні педагоги були переконані в ефективності заходів, спрямованих на збереження здоров'я, запобігання шкідливим звичкам та успішну ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій. Крім того, вони повинні бути переконані у необхідності активної участі у цих заходах, вміти правильно і впевнено надавати першу долікарську допомогу.

Охорона праці формує уявлення про особливості майбутньої професійної діяльності з неухильним дотриманням вимог охорони праці, покращення умов праці, підвищення її продуктивності, запобігання професійних захворювань та виробничого травматизму.

Формування у майбутніх викладачів професійного навчання базових знань з охорони праці є також важливою складовою їх підготовки. Вони повинні мати розуміння основних принципів безпеки праці, підвищення її продуктивності, а також навички впровадження заходів, спрямованих на запобігання виробничому травматизму та професійної захворюваності. Це включає розуміння нормативно-правової бази у галузі охорони праці, знання нормативних вимог до робочого середовища, правил техніки безпеки, пожежної безпеки, вміння оцінювати ризи, використовувати захисне обладнання, протипожежні засоби тощо.

На сучасному етапі розвитку суспільства перед державою стоїть завдання підвищення добробуту населення на основі динамічного і сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни. Вирішення цього завдання під силу тільки людям, професійний рівень яких відповідає сучасним кваліфікаційним вимогам, а сукупність їх фізичних, розумових та емоційних можливостей дозволяє їм виконувати роботу певного обсягу і якості впродовж встановленої тривалості робочого часу без шкоди своєму здоров'ю.

Засвоєння компетентностей з безпеки життєдіяльності та охорони праці майбутніми викладачами професійного навчання є надзвичайно важливим і актуальним завданням. Вони відіграють ключову роль у підготовці молодих фахівців до виходу на ринок праці. Особлива увага до засвоєння цих компетентностей має бути приділена у галузі професійно-технічної освіти, де студенти отримують практичні навички і працюють з матеріалами та обладнанням, які вимагають дотримання строгих норм безпеки. Викладачі професійного навчання, які володіють компетентностями з безпеки життєдіяльності та охорони праці, стають прикладом для своїх студентів і сприяють формуванню культури безпеки у майбутніх професіоналів. Вони розуміють важливість передових методів та технологій безпеки, актуальні вимоги законодавства і навчають студентів усвідомленому підходу до безпеки.

Отже, засвоєння компетентностей з безпеки життєдіяльності та охорони праці майбутніми викладачами професійного навчання є необхідним елементом їхньої підготовки. Це сприяє створенню безпечного та здорового робочого середовища для студентів і готує їх до майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР України).*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Пагута М.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Павловський Ю.В.

кандидат фізико-математичних наук, доцент

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

Основним завданням закладів професійної освіти є підготовка кваліфікованих фахівців у відповідній сфері. Це неможливо досягнути без створення безпечних навчальних умов і формування культури охорони праці серед усіх учасників освітнього процесу. На сьогоднішній день, навчання є визначальним фактором забезпечення належного рівня безпеки праці, оскільки люди, здатні до пошуку нових знань та прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, є цінним ресурсом розвитку сучасного суспільства. У системі професійної освіти відбуваються суттєві зміни, спрямовані на реформування навчального процесу шляхом поєднання традиційних і нетрадиційних методів навчання, включаючи інтерактивні підходи, зокрема в контексті охорони праці [1, с. 103].

Вивчення охорони праці необхідно розглядати у поєднанні з вивченням правових, організаційних, економіко-правових питань, основних положень техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки. Це і є основою професіоналізму майбутніх фахівців з охорони праці.

Основним способом досягнення якісного покращення підготовки студентів з питань охорони праці є використання інноваційних освітніх технологій. У сучасних умовах, значення впровадження інновацій у процес навчання охорони праці зростає з кількох причин:

- підприємства, використовуване обладнання, технології безперервно оновлюються, реконструюються, реорганізуються;
- виникає потреба у прийнятті рішень, особливо у небезпечних та надзвичайних виробничих ситуаціях, де зростає ризик непередбачених наслідків;
- різноманітність та кількість професійних ризиків постійно зростає.

Особливо важливим стає розвиток особистої відповідальності майбутніх працівників підприємств щодо дотримання норм безпечної праці. Це вимагає

пошуку нових підходів до навчання охорони праці, які ґрунтуються не лише на передачі готових знань, а й на створенні умов для стимулювання інноваційної пізнавальної діяльності, враховуючи наявний досвід.

Покращення підготовки фахівців, у тому числі й робітничих професій, у сфері охорони праці вимагає докладної розробки організації навчального процесу в освітніх закладах орієнтованих на їх підготовку. Цьому може посприяти використання комп'ютерних технологій, особливо у поєднанні з ігровими методиками навчання, а також використання інтерактивних методів навчання.

Однією з умов підвищення якості підготовки фахівців середньої ланки у галузі охорони праці є ретельна розробка організації процесу навчання студентів у закладах професійної та професійно-технічної освіти. Підвищити ефективність навчально-виховного процесу та якість знань студентів у галузі охорони праці дозволить застосування комп'ютерних, ігрових та інтерактивних навчальних технологій. Інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття, волю [2, с. 135].

Упровадження інформаційних технологій у навчальний процес при підготовці майбутніх фахівців з питань охорони праці дозволить підвищити мотивацію та рівень професійної підготовки. Це можливо за наявності комп'ютеризації навчального закладу, сучасних форм надання інформації, вільного доступу до неї та особистих знань викладача. Хоча б часткова комп'ютеризація дисципліни «Основи охорони праці» сприяє інтенсифікації навчання та поглибленню знань. Це застосування електронних підручників, посібників, довідників, які підвищують рівень самоосвіти студентів та учнів закладів професійної та професійно-технічної освіти. Також досить ефективним є застосування різних відео- та аудіо записів з відповідної тематики дисципліни. Для коригування та контролю процесу навчання доцільно застосовувати тестові програмні засоби, які дозволяють автоматизувати процес та скоротити час контролю знань учнів.

Виникнення інтересу до дисципліни у більшості студентів залежить від методики її викладання, від того, наскільки вміло вестиметься навчальна робота. Тому викладачам необхідно подбати про те, щоб кожен студент на занятті працював активно, зацікавлено і використовувати це як відправну точку для виникнення та розвитку допитливості, глибокого пізнавального інтересу [3, с. 148-149]. Сьогодні підготовка майбутніх спеціалістів має лекційно-практичний характер. Безперечно, що такі форми навчання як «лекція» та «практичні заняття» є дієвими та доцільними. У процесі лекції здійснюється

постановка проблемних питань, які найкраще використовувати у процесі вивчення теоретичного матеріалу. Рівень запам'ятовування інформації підвищується під час використання як комп'ютерів, так і якісних наочних посібників.

Традиційно заняття з охорони праці зводяться до розгляду нормативно-правових документів та вивчення прийомів безпечного проведення робіт на підприємстві. Це не сприяє підвищенню зацікавленості у вивченні матеріалу. Вирішити цю проблему можна шляхом використання ситуативно-рольових ігрових елементів не тільки при вивченні теоретичного матеріалу, а й при виконанні практичної роботи. Практичні заняття з охорони праці пов'язані з використанням інструментів, устаткування визначення параметрів мікроклімату робочої зони, таких як температура, вологість, рівень запиленості, освітленості, шуму, захисного заземлення тощо. Оскільки такі роботи важко виконати у навчальній аудиторії, доцільно провести їх на виробництві.

Не завжди практичні заняття вдається провести на підприємствах, у таких випадках доцільно використовувати ситуативні методи навчання. Суть таких занять у тому, що студенту пропонується докладно описана виробнича ситуація. Для вирішення цієї ситуації йому необхідно розробити необхідний алгоритм дій чи проаналізувати описані дії з погляду працівника служби охорони праці підприємства.

Ігрова технологія вигідно відрізняється від інших педагогічних технологій тим, що дозволяє студенту бути особисто причетним до функціонування досліджуваного явища, дає можливість прожити деякий час у «реальних» життєвих умовах. Застосування ігрової технології дозволяє студентам усвідомити те, що вони щойно вивчили, закріпити, повторити отримані знання, застосувати теоретичні знання до вирішення проблемних питань або виробничих ситуацій, які моделюються.

У процесі відтворення ролей студенти отримують детальні вихідні дані конкретних виробничих ситуацій, таких як, наприклад, нещасні випадки на підприємстві, і потім переходять до виконання визначених ролей. Ці дії відбуваються у присутності інших студентів, які потім аналізують всі події та дії учасників ситуації та приймають власні рішення, враховуючи умови сценарію та дії інших учасників, а також попередні рішення. Таким чином, під час відтворення ролей неможливо повністю передбачити ситуації, з якими може зіткнутися кожен учасник. Цей метод навчання використовується для розвитку практичних професійних навичок у сфері охорони праці та соціальних умінь.

Узагальнюючи дані про інноваційні методи викладання, можна зазначити, що належна організація навчання охорони праці можлива за умов ефективного

відбору оптимальних методів та їх поєднання. Необхідно проводити комплексні заходи щодо впровадження інформаційно-комунікаційних та ігрових технологій у процес навчання охорони праці у професійних освітніх закладах.

Список використаних джерел

1. Глінчук Ю. О. Розвиток ризик-орієнтованого мислення здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей під час вивчення безпекових дисциплін. Інноваційна педагогіка. 2022. Випуск 49. Том 1. С. 100-104. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/49/part_1/20.pdf.

2. Дуброва Н., Кириченко Р., Овсієнко Р. Інтерактивні методи навчання у професійній підготовці майбутніх педагогів. V International Scientific-Practical Conference 21 October 2021 Kyiv, Ukraine. С. 134-135. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19128/1/KyivTex%26Fashion2021_P134-135.pdf.

3. Зоріна М. О. Здоров'я зберігаючі технології в підготовці майбутнього фахівця. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2011. № 30-31. С. 147-151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2011_30-31_24.

БЕЗПЕЧНЕ ПОВСЯКДЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ

Шелева І.М.

*викладач дисциплін практичної та професійної підготовки,
старший викладач Красноградського педагогічного
фахового коледжу КЗ «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

Найвища цінність суспільства – людина. Проте з кожним роком збільшується кількість чинників, які негативно впливають на її життя та здоров'я. Здебільшого ці чинники породжує сама людина: науково-технічний прогрес, діяльність людини, її необачне поводження з природою. Тому пріоритетом на сучасному етапі розвитку визнано безпеку кожної людини, особливо дитини. Під безпекою життєдіяльності слід розуміти характеристику існування людини у певному місці її перебування, що відображає збалансованість між впливом чинників, які загрожують життю або здоров'ю людини, та таких, що запобігають негативним наслідкам цієї життєдіяльності.

Одним з найважливіших чинників безпеки життєдіяльності дитини є її здоров'я. Сьогодні науковці вирізняють 4 нерозривні складники здоров'я людини:

- фізичне;
- психічне;
- духовне;
- соціальне здоров'я.

Теорія формування здорового способу життя дитини ґрунтується на кількох основних ідеях, з яких складається певна ідеологія, а саме, ідея пріоритету цінності здоров'я у світоглядній системі цінностей людини, розуміння здоров'я не тільки як стану відсутності захворювань, або фізичних вад, а ширше – як стану повного благополуччя, цілісного розуміння здоров'я як феномена, що невід'ємно поєднує його чотири сфери фізичну, психічну, соціальну й духовну, а відповідальність за своє здоров'я несе передусім сама людина, хоча й держава, і суспільство теж відповідають за здоров'я населення, насамперед дітей (це закріплено в законодавчо-нормативних актах України).

Критичний рівень здоров'я й фізичного розвитку дітей та студентської молоді відбувається внаслідок зниження рухової активності в умовах зростання (до 72 %) часу для навчання. За даними досліджень науковців, психоемоційне напруження процесу навчання, впровадження комп'ютерних технологій у повсякденний побут, несприятливі екологічні умови та зростання антисоціальних проявів серед молоді, висувають першочергове завдання перед педагогічною громадськістю – формування та зміцнення в учнівської та студентської молоді навичок здорового способу життя.

Здоров'я дітей – це спільна проблема медиків, педагогів і батьків. Розв'язання цієї проблеми залежить від упровадження здоров'язбережувальних технологій. Під здоров'язбережувальними освітніми технологіями, у широкому розумінні слова, слід розуміти всі ті технології, використання яких в освітньому процесі буде на користь здоров'ю здобувачів освіти.

Мета здоров'язбережувальних освітніх технологій навчання – забезпечити молоді можливість збереження здоров'я під час усього періоду навчання, дати дитині необхідні знання, вміння й навички щодо здорового способу життя, навчити використовувати отримані знання у повсякденному житті.

Можна вважати, що здоров'я здобувача освіти в нормі, якщо у фізичному плані здоров'я дає йому змогу справлятися з навальним навантаженням, вміє долати втому; соціальному плані – молода людина комунікабельна, товариська, емоційному плані – урівноважена, здатна дивуватись і захоплюватись, в інтелектуальному плані – здобувач освіти виявляє хороші розумові здібності, спостережливість, уяву, вміння самостійно вчитися, моральному плані – учень визнає основні загальнолюдські цінності.

Звичайно, рівень здоров'я здобувачів визначає вихідний стан їхнього

здоров'я на момент вступу до освітнього закладу, але не менш важлива і правильна організація навчальної діяльності, а саме це чітке дозування навчального навантаження, побудова заняття з урахуванням працездатності здобувачів освіти; дотримання гігієнічних вимог (свіже повітря, оптимальний тепловий режим, хороша освітленість, чистота), сприятливий емоційний настрій, використання фізкультхвилинок і динамічних пауз.

Необхідна правильна здоров'зберезувальна та безпечна організація освітнього процесу, а саме передбачення в меті заняття елементів оздоровчої спрямованості, безпеки повсякденної життєдіяльності, відстеження відповідності санітарно-гігієнічних умов навчання вимогам СанПН, це чистота в аудиторії, оптимальність світлового та повітряно-теплого режимів, необхідно контролювати провітрювання кабінету під час перерви, до і після занять; побудова заняття з урахуванням динамічності здобувачів освіти, їх працездатності, забезпечення інтересу до дисципліни, що вивчається, урахування природних біоритмів, індивідуальних особливостей здобувачів під час їх залучення у процес навчання, забезпечення оптимального співвідношення між фізичним та інформаційним обсягом заняття без інформаційного перевантаження, забезпечення оптимального темпоритму, правильного співвідношення між темпом та інформаційною щільністю, з обов'язковим урахуванням фізичного стану, постійна увага до збереження зору – розсаджування учнів з урахуванням стану їхнього зору, своєчасна корекція освітлення кабінету, використання вправ з гігієни зору, дотримання норм обсягу домашніх завдань, передбачених СанПН.

Ставши членом Європейської спільноти, Україна з-поміж багатьох юридично-правових зобов'язань взяла на себе обов'язок забезпечити громадянам безпечні та здорові умови життєдіяльності.

Освітні заклади, які обрали пріоритетним напрямом своєї діяльності збереження та зміцнення здоров'я своїх здобувачів освіти, формування культури їх здоров'я, позитивної мотивації щодо навичок здорового способу життя та превентивного виховання, сьогодні забезпечують умови та механізми здійснення навчання й виховання в інтересах особи і суспільства для всебічного розвитку духовно розвиненої, національно свідомої, фізично і психічно здорової, творчої особистості з сформованою культурою повсякденної безпеки життєдіяльності в здоровому середовищі.

Суспільство докладає зусиль для створення сприятливих умов розвитку особистості дитини, її безпеки в закладі освіти, а саме:

- пробудження її творчих можливостей;
- удосконалення природних здібностей;

- гуманізації способу мислення дитини;
- зростання її інтелектуального розвитку;
- забезпечення здорового розвитку дитини.

Саме тому сучасна школа, як мікромодель зовнішнього соціуму має бути побудована на справжньому інтересі й повазі до особистості і надавати кожній дитині допомогу в пошуку життєвого шляху в суспільстві, формуванні, закріпленні соціального досвіду, взаємодії, зберігаючи при цьому її психофізичне здоров'я.

Створюючи умови життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу, сприятливих для здоров'я умов освітнього середовища, необхідних для успішного навчання та роботи, особливу увагу слід приділити будівлі закладу (відповідно до «Устаткування, утримання середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів та організації навчально-виховного процесу» Державних санітарних правил та норм (ДСанПН 5.5.2.008-98), яка має забезпечувати оптимальні умови для організації освітнього процесу, безпечного відпочинку, якісного харчування молоді.

Державні санітарні правила та норми підготовлено з урахуванням останніх наукових розробок і досліджень щодо регламентації гігієнічних умов і режимів навчання за сучасних форм організації навчально-виховного процесу для всіх виховних закладів для дітей і підлітків від 6 до 17 років, враховуючи Закон України «Про освіту».

Слід зосереджувати увагу на таких актуальних питаннях щодо створення безпеки повсякденної життєдіяльності в освітньому закладі: подолання або зменшення ступеня екологічної загрози для здоров'я дітей, а саме основні шляхи вирішення 6-ти груп екологічних проблем:

- якості води;
- санітарно-гігієнічних умов;
- забрудненості повітря;
- хвороб, що передаються переносниками;
- хімічної безпеки;
- непередбачених травм тощо.

Дбати потрібно про здоров'я та повсякденну безпеку здобувачів освіти в освітніх закладах. Привчати молодь до здорового способу життя, формувати культуру безпечної поведінки. Дорослі люди повинні бути для них яскравим прикладом.

Список використаних джерел

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Вчимося жити разом. Програма з розвитку соціальних навичок учнів основної і старшої школи в курсі «Основи

здоров'я». Київ: Алатон, 2016. 32 с.

2. Грищенко С.В., Грищенко О.П., Єфремова О.П. Здоров'язбереження в професійній підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності «081 – Право». *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. Вип. 4 (168). Чернігів: НУЧК, 2021. С. 45–54.

3. Ковальова О. В., Цапко А. М., Прокоф'єва О. О., Грищенко С. В. Здоров'язбереження в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. № 1(349). Ч. 1. 2022. С. 165–174.

4. Про вищу освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014. № 37–38. С.2004.

5. Русин Л.П. Використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому середовищі закладів вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 48. Т.2.С. 174 – 177.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В НАВЧАННІ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Дрожжана О.У.

старший викладач

Полтавського державного аграрного університету

У сучасному світі широко використовується гейміфікація, як один з найбільш ефективних підходів в навчанні. Гейміфікація застосовується з метою залучення користувачів, підвищення їхньої зацікавленості у вирішенні прикладних завдань.

Хороша лекція та практичні заняття настільки звичні, що хочеться їх доповнювати чимось новим. Проведення навчальних ігор є одним із таких нових рішень у навчанні з охорони праці.

Ігрові формати в навчанні можуть бути простими, наприклад, вікторини, і складними, наприклад, у вигляді спеціальних ігор, розроблених саме для навчання з охорони праці.

Гейміфікація – це використання ігрових механік у неігрових ситуаціях. Такий прийом використовують багато підприємств для стимулювання співробітників, засоби масової інформації застосовують цю технологію для залучення читачів, а в навчанні вона використовується для кращого засвоєння знань [2].

Гейміфікація навчання з охорони праці передбачає використання у процесі ігор чи ігрових механік (правил), принципів і рішень. Коли йде мова

про гейміфіковане навчання зовсім не обов'язково йдеться про гру як таку, можна розуміти ширшу гейміфікацію. По суті, оцінки у навчальному закладі – теж елемент гри, як і бали, рейтинги, ліги та інше, як і премія на роботі [1].

Гра – це насамперед розвага, але дуже важлива. Гру як вид діяльності кожен з нас освоює у своєму житті з перших днів. Значно пізніше ми включаємося до навчальної, а потім і трудової діяльності. Але гра нікуди не дівається. І успіх у навчанні, як показує практика, у поєднанні цих видів діяльності. Вчити граючи, грати навчаючи [1].

Прикладів гейміфікації навчання з охорони праці сьогодні безліч: олімпіади, марафони, квести, бали, рейтинги, бейджі та ін. Навіть засоби індивідуального захисту певного виду, кольору можуть мати додаткові сенси та запускати певні механізми, що впливають на поведінку працівників, спонукаючи дотримуватися вимог безпеки.

Що дає гра?

Гра дає інтерес та утримує увагу. Хороший сюжет і продумана механіка роблять свою справу і гра захоплює. Хочеться повертатися до неї знову і знову, хочеться перемогти, розкрити задум творця гри, хочеться обхитрити правила. Гра притягує, тягне людину зануритися в атмосферу ігрової метафори.

Гра включає уяву, допомагає краще зрозуміти або уявити щось, увійти в роль, фантазувати, у результаті, проявити себе, не боячись якихось наслідків, бути незграбним, дурним, надто обережним і таке інше [1].

У грі можна змодельовати події та безпечно отримати важливий досвід.

Гра надає можливість експерименту. Погодьтеся, краще спробувати щось у грі, де наслідки для реального життя нульові, ніж у реальній практиці припуститися помилки, а потім про неї шкодувати. А тим більше коли ми говоримо про ігри з охорони праці, де в механіку введені ситуації, пов'язані з оцінкою професійних ризиків, дотриманням конкретних вимог безпеки, наданням першої допомоги, інвестиціями підприємства в безпеку – все це дуже важливо. Від того наскільки дії людини будуть ефективними у грі, ймовірно настільки ж вони (при правильній механіці та грамотному веденні гри) будуть ефективними і в реальній практиці. Гра дає це відчуття, побачити закономірності просування до ігрового результату через наслідки прийнятих у грі (але близьких до реальних) рішень [2].

Якщо механіки (правила) сконструйовано правильно, якщо вони відображають закономірності реальної виробничої, юридичної, адміністративної, управлінської практики, то гра стає не просто інструментом моделювання, а й навіть переконанням.

Гра дозволяє подивитися на те, що відбувається з позиції іншої людини.

Коли за ігровим полем міняються позиціями керівник та спеціаліст з охорони праці, начальник цеху або майстер та рядовий працівник, гра допомагає їм краще зрозуміти логіку поведінки свого колеги, а часом і опонента. Гра допомагає зробити крок до примирення позицій та конструктивної взаємодії.

Гра – це проекція справжньої практики. За ігровим полем розігруються справжні пристрасті, які можуть відбивати і реальні проблеми, що існують на підприємстві. У грі можна ці проблеми опрацювати, можна побачити ключик до їх вирішення, і це теж одне з важливих завдань проведення ігрового навчання з охорони праці. А скільки інформації для подальшого аналізу та самоаналізу можна почерпнути у гарній грі.

Гра може не тільки розважати, а й допомагати у навчанні та тренуванні навичок як індивідуально кожного учасника, так і всього колективу [2].

У грі дається можливість без фільтрів, без побудов, без тиску відчутти, зрозуміти, побачити, помітити речі, які дуже важливі, але які у форматі лекції можуть виглядати просто струсом повітря.

Зрештою, гра – це спілкування, невимушена взаємодія учасників між собою, із ведучим ігри. Зрештою, гра – це емоції.

Як «притягнути» гру до навчання?

Навчання – це не гра, навчання це серйозно. У тому й річ, що серйозність навчання найчастіше є перепорою сприйняття нового, дорослі люди, навчаючись з охорони праці, пропускають все через свій професійний та життєвий досвід. Дуже важливо, щоб матеріал був близький до цього досвіду, а також, щоб навчальні заняття давали практичну користь і допомагали у вирішенні нагальних завдань і питань, що стоять перед слухачами.

Проведення гри у рамках навчання або просто гри з охорони праці як окремого заходу починається з планування, постановки цілей та завдань, які, в ідеалі, мають бути спрямовані на вирішення актуальних питань. Наприклад: навчитися застосовувати методику оцінки професійних ризиків, вивчити прийоми надання першої допомоги та сформувати навички визначення алгоритму дій в екстреній ситуації, навчитися планувати заходи щодо охорони праці, поновити знання нормативних актів, відпрацювати алгоритм розслідування нещасних випадків тощо [2].

Отже, ігрові методи дозволяють здійснити процес навчання з охорони праці вільним від перешкод, захоплюючим, що дає можливість розкритися професійному досвіду, м'яко, без тиску, без страху проявляти себе. Гра виступає посередником та системою, з якою навчатися цікаво, легко, захоплююче, не нудно, не небезпечно, а весело.

Список використаних джерел

1. Гейміфікація навчання як інноваційний засіб реалізації компетентнісного підходу у закладах освіти: веб-сайт. URL : <http://surl.li/sstgj> (дата звернення 18.04.2024).
2. Гейміфікація у освітньому процесі: веб-сайт. URL : <http://surl.li/sstmu> (дата звернення 18.04.2024).

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Шкуруній В.В.

*здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, кафедра біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації
Полтавського національного педагогічног університету імені В.Г. Короленка*

Безпека (життє)діяльності (БЖД) – галузь наукових знань, що вивчає небезпеки та засоби захисту від них людини у будь-яких умовах його перебування, це галузь знання та науково-практична діяльність, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків їх впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек.

Безпека – стан діяльності, при якому із певною імовірністю виключені прояви небезпеки, або відсутність надмірної небезпеки, це збалансований, за експертною оцінкою, стан людини, соціуму, держави, природних, антропогенних систем тощо. Одна з найважливіших сторін практичних інтересів людства з давніх часів і до наших днів. Людина завжди прагнула забезпечити свою безпеку. У наш час проблеми безпеки ще більше загострилися і це завдання вимагає спеціальних знань.

Безпека людини — це поняття, що відображає саму суть людського життя, її ментальні, соціальні і духовні надбання. Безпека людини — невід'ємна складова характеристика стратегічного напрямку людства, що визначений ООН як «сталий людський розвиток» (Sustainable Human Development) – такий розвиток, який веде не тільки до економічного, а й до соціального, культурного, духовного зростання, що сприяє гуманізації менталітету громадян і збагаченню позитивного загальнолюдського досвіду.

Небезпека – явища, процеси, об'єкти, властивості предметів, здатні у певних умовах наносити шкоду здоров'ю людини, це умова чи ситуація, яка

існує в навколишньому середовищі і здатна призвести до небажаного вивільнення енергії, що може спричинити фізичну шкоду, поранення та/чи пошкодження.

Причина – подія, що передує та викликає іншу подію, яка називається наслідком.

Шкода здоров'ю – це захворювання, травмування, у тому числі з летальним наслідком, інвалідністю, тощо. Умови діяльності – сукупність факторів середовища перебування, що діють на людину

Загроза — груба, зухвала обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність; погрожування, нахваляння.

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Надзвичайна ситуація (НС) — порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єктах або територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, стихійним лихом, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат, а також велике зараження людей і тварин.

У сучасному індустріальному світі проблеми безпечного існування й успішного розвитку людства набувають особливої гостроти й актуальності. Практично щодня людина знаходиться під загрозою великої кількості небезпек, пов'язаних із вирішенням важливих завдань: забезпечення прийняттого природного та суспільного середовища, достойного житла, збереження здоров'я та життєздатності, отримання необхідної освіти і гідної роботи, досягнення успіху в обраній сфері діяльності, підтримання нормальних відносин з оточуючими людьми, захист інтересів своєї сім'ї тощо. Ускладнюють ситуацію й глобальні проблеми, серед яких війни та регіональні конфлікти, екологічні лиха й природні катастрофи, політичні та економічні кризи, екстремізм і тероризм. Проте захист і створення сприятливих умов для життєдіяльності в навколишньому природному та суспільному середовищі залежать, насамперед, від людини й потребують від неї відповідних знань і поведінки.

Зростаючі загрози безпеці життя населення вимагають уваги до організаційно правових аспектів, спрямованих на захист та забезпечення безпеки.

Організаційно-правові аспекти безпеки життєдіяльності включають в себе ряд законодавчих положень - конституцією, законами, урядовими

підзаконними актами, відомчими нормативними актами та нормативними актами місцевих органів влади, що регулюють забезпечення безпеки людей у різних сферах життя. Законодавство щодо безпеки життєдіяльності включає законодавство України про охорону здоров'я, по охорону праці, по дорожній рух, по цивільну оборону, по охорону навколишнього середовища, по пожежну безпеку тощо. Вони визначають правила і вимоги щодо захисту працюючих від травматичних ситуацій, запобігання можливим аваріям та катастрофам, а також забезпечення безпеки населення у цілому. Організаційні аспекти включають розроблення та впровадження відповідних процедур, інструкцій та планів дій в небезпечних ситуаціях, організацію навчання персоналу з питань безпеки, а також контроль за дотриманням встановлених правил. Законодавство також передбачає відповідальність за порушення вимог безпеки життєдіяльності, яка може включати штрафи, санкції або навіть кримінальну відповідальність для осіб, що не виконують встановлені норми. Загалом, організаційно-правові аспекти безпеки життєдіяльності є важливими для забезпечення безпеки та захисту громадян у різних сферах їхнього життя.

Організаційні аспекти безпеки життєдіяльності: Управління безпекою життєдіяльності включає у себе проведення аналізу ризиків, розробку стратегій та політик безпеки, а також упровадження відповідних процедур та контролю за їхньою ефективністю. Організації повинні мати чіткі плани дій у випадках надзвичайних ситуацій та готовність до їх вирішення. Правові аспекти безпеки життєдіяльності: законодавство щодо безпеки життєдіяльності містить норми, які регулюють права та обов'язки суб'єктів, пов'язаних із забезпеченням безпеки. Це включає в себе вимоги до проведення оцінок ризиків, розробку планів аварійного реагування та впровадження профілактичних заходів. Заклучення: забезпечення безпеки життєдіяльності є важливим завданням для будь-якої організації. Інтегрування організаційних та правових аспектів у процес управління безпекою дозволяє ефективно захищати життя та здоров'я людей. Ретельне дотримання вимог та стандартів забезпечення безпеки допомагає уникнути негативних наслідків надзвичайних ситуацій та забезпечити стабільність у суспільстві.

Охорона праці базується на ряді законодавчих актів, які регулюють умови праці та забезпечують безпеку працівників. В Україні має закон "Про охорону праці", який встановлює правила та вимоги діє забезпечення безпеки та здоров'я працівників на робочому місці. Крім цього, існують різноманітні нормативні акти, які деталізують вимоги щодо охорони праці в

конкретних галузях та сферах діяльності. Організаційно основи охорони праці включають у себе створення відповідних структур у підприємствах, що відповідають за здійснення заходів з охорони праці, проведення навчання та інструктажу працівників з питань безпеки та здоров'я на робочому місці, а також забезпечення необхідними засобами захисту. Метою цих заходів є зменшення ризиків виникнення нещасних випадків на роботі, покращення умов праці та збереження здоров'я працівників.

Цивільний захист - комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

Організаційно-правові аспекти цивільного захисту для людини включають у себе низку законів, нормативних актів та процедур, спрямованих на захист цивільного населення у разі надзвичайних ситуацій, природних катастроф, війни або інших загроз для безпеки людей. Це може включати створення системи попередження надзвичайних ситуацій, розробку планів евакуації, надання першої медичної допомоги, розміщення в укриттях та інші заходи. З погляду організаційно-правових аспектів цивільного захисту для людини, важливо мати законодавчу базу, яка регулює діяльність у цій сфері, а також ефективну систему управління кризовими ситуаціями. Важливо також надавати правову допомогу та підтримку громадянам під час надзвичайних ситуацій, а також забезпечувати їхні права та інтереси в умовах кризи. Організаційно-правові аспекти цивільного захисту для людини є важливою складовою національної безпеки країни і спрямовані на забезпечення безпеки та захисту громадян в умовах надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Заплатинський В.М. Ретроспективний аналіз становлення дисципліни безпека життєдіяльності у вищій школі України. // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини 2015/5/13

2. Демиденко Г. П. Безпека життєдіяльності: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Національний технічний ун-т України Київський політехнічний ін-т. Київ : НТУУ КПІ, 2008. 300с. Бібліогр.: с. 270–271. ISBN 978-966-622-288-9.]

3. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист Київ: Знання, 2013. 487с.

4. Бабаков С.М. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій військового характеру Безпека життєдіяльності .2019. №5.с.28-30

5. Демиденко Г. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб.. Київ : НТУУ «КПІ», 2008. 300 с.

6. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. електронне видання.. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>.

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА STEM-ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ НЕБЕЗПЕКИ СЕГМЕНТАЦІЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Васильєв В. І.

аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Цина А.Ю.

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики
технологічної освіти*

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Концепція Нової української школи вимагає невідкладної розробки інтегрованих мотиваційно орієнтованих навчальних курсів нового покоління на основі міжпредметного синтезу та системного поліпредметного підходу (Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи, 2016). Це потребує перструктурування змісту шкільних навчальних предметів на засадах інтегративного підходу з метою систематизації знань, усунення другорядного та малоактуального для життєдіяльності випускника школи навчального матеріалу.

Разом із тим, механізми міжпредметної інтеграції дотепер не стали предметом цілісних вітчизняних психолого-педагогічних досліджень. Їхня актуальність визначається здатністю інтегративних процесів до одночасного врахування запитів усіх навчальних предметів, які суттєво змінюють зміст і структуру сучасної шкільної освіти, ведучи до її генералізації та універсалізації. Враховуючи, що більшість учителів освітньої галузі «Технології» є прихильниками інтеграції, ніж вчителі та науково-педагогічні працівники інших

освітніх галузей, підготовку до запровадження зовнішньопредметного інтегрованого навчання учнів 5-6 класів та внутрішньопредметної інтеграції школярів 7-9 класів варто почати саме з предметів цієї освітньої галузі.

Інтеграція змісту освіти є способом системного викладу знань у органічних взаємозв'язках, маючи дієвий вплив на розвиток особистості. Відсутність умов інтеграції змісту освіти, його фактологічність В. Ільченко (2019, 86) називає небезпечною для нації і цивілізації внаслідок тиражування школою випускників із глибоко сегментованою свідомістю, яка легко програмується і для якої є недосяжними природовідповідно високу рівні інтелекту.

Під інтеграцією в освіті ми розуміємо процес і результат об'єднання у єдине ціле раніше ізольованих, але генетично споріднених її складових частин (освітніх установ, змісту освітніх програм різних навчальних предметів або предметних галузей) на основі педагогічних технологій об'єднання спільних для освітніх складових внутрішньонаукових, галузевих уявлень понять і проблем про людину і світ, впровадження яких призводить до появи нових інтегративних властивостей навчання.

Прийнята в Україні Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) (2020) передбачає модернізацію формальної, неформальної та інформальної освіти шляхом поширення інноваційних методик та технологій. Одним із провідних стратегічних підходів до заохочення дітей та молоді до проведення досліджень та оволодіння науково-технічними, інженерними знаннями Концепцією визначено стимулювання здобувачів освіти до обрання науково-технічної діяльності, що передбачає здійснення заходів, які дають змогу розв'язати проблеми соціального сприйняття наукової, науково-технічної та інженерної сфер трудової діяльності людини.

Модернізацію природничо-математичної (у тому числі і технологічної) освіти Концепцією передбачається здійснювати на засадах трансдисциплінарного підходу до навчання, що базується на практичному застосуванні наукових, математичних, технічних та інженерних знань для розв'язання практичних проблем для подальшого використання цих знань і вмінь у професійній діяльності.

Зміст технологічної освіти, за Концепцією STEM-освіти (2020), передбачає, за принципом продуктивної мотивації її здобувачів, упровадження науково-дослідницької та проєктної діяльності, винахідництва та спрямується на формування в учнів :

- інженерного мислення – виявлення та розв'язання складних проблем на основі аналізу даних, пошук рішень, їх оцінювання та втілення

найефективнішого рішення за допомогою технічних засобів;

- технологічних навичок – психомоторних навичок, що пов'язані з правильним та безпечним використанням наукового та технічного обладнання, апаратів та речовин, специфічних для певної галузі, які є прогнозованими та відповідають динаміці ринку праці.

На базовому рівні (базова середня, позашкільна) освіти основним завданням STEM-освіти (2020) є формування в учнів стійкого інтересу до природничо-математичних предметів, оволодіння технологічною грамотністю та навичками розв'язання проблем, залучення до дослідництва, винахідництва, проектної діяльності, що дасть змогу збільшити частку тих, хто прагне обрати науково-технічні, інженерні професії.

Список використаних джерел

1. Ільченко В. Р. Інтеграція змісту освіти як виклик часу. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 24. С. 85–89.

2. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 960-р. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-a960r> (дата звернення: 10.04.2024).

3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%2016/12/05/konczepczya.pdf> (дата звернення: 04.04.2024).

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО БЕЗПЕЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Клязьмін Р. І.

*аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Цина В. І.

*доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Важливу роль у підготовці майбутніх учителів математики до роботи в закладах позашкільної освіти відводиться набуттю здобувачами вищої

педагогічної освіти необхідних знань, умінь і навичок з безпеки здійснення власної професійно-педагогічної діяльності. Така професійно-педагогічна підготовка педагогів до освітньої діяльності у закладах позашкільної освіти здійснюється у закладах вищої та фахової передвищої освіти [1].

Суттєва увага підготовці майбутніх учителів математики до діяльності в позашкільних закладах освіти повинна приділятися навчальним дисциплінам з розкриття безпеки організації освітньої діяльності учнівської молоді. Реалізація цього завдання сприятиме підготовці високоосвічених та конкурентоспроможних педагогів, здатних до творчого інноваційно-безпекового мислення, самовдосконалення, самореалізації та генерування конструктивних пропозицій зі створення безпечного освітнього середовища в закладах позашкільної освіти з подальшим їхнім упровадженням у власну професійно-педагогічну діяльність.

Забезпечення готовності вчителів математики до безпечної професійної діяльності сприятиме реалізації одного із основних, задекларованих Законом України «Про позашкільну освіту», завдань позашкільної освіти з формування у вихованців, учнів і слухачів свідомого й відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, навичок безпечної поведінки [2].

Питання підготовки майбутніх учителів математики розглядаються в дослідженнях В. Бевз, М. Бурди, Д. Возносименко, В. Глазової, Т. Годованюк, Т. Крилової, О. Матяш, З. Слєпкань, М. Шкіля та ін. Проте розширення сфери професійно-педагогічної діяльності майбутніх учителів математики в закладах позашкільної освіти висуває нові, зокрема, безпекові вимоги до змісту підготовки студентів цього фаху [4]. На необхідність оновлення підходів до підвищення професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів на засадах набуття практичних навичок зазначається у дослідженні В. Глазовою шляхів підготовки майбутніх учителів математики до роботи в Новій українській школі [3]. Серед 10 ключових компетентностей НУШ інформаційно-цифрова компетентність передбачає формування у здобувачів освіти навичок безпеки в інтернеті та з кібербезпеки [5].

Нами визначені три етапи підготовки майбутніх учителів математики до безпечної професійної діяльності в закладах позашкільної освіти:

- підготовчий етап, спрямований на змістовну методичну підготовку студентів під час вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності»;
- організаційно-діяльнісний етап включає поглиблення раніше набутих знань та набуття студентами практичних навичок із створення середовища безпечної професійної діяльності в закладах позашкільної освіти під час навчання дисципліни або змістового модуля «Теорія і методика позашкільної

освіти» та у ході педагогічної практики, написання курсових робіт з методики навчання математики;

- узагальнювально-практичний етап включає професійне застосування студентами складових безпечної професійної діяльності в закладах позашкільної освіти та рефлексію власної педагогічної діяльності. Студенти здійснюють за узагальненими критеріями самоаналіз проведення занять із учнями, у ході яких використовувалися технології створення середовища безпечної професійної діяльності, проводять її корекцію на майбутнє.

Також нами обґрунтовані ряд педагогічних умов підготовки майбутніх учителів математики до забезпечення безпечної професійної діяльності в закладах позашкільної освіти: позитивне стимулювання студентів до здійснення діяльності цього виду; оновлення змісту, методів, організаційних форм та засобів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів математики для формування їхньої безпекової компетентності; опанування студентами досвідом застосування та вдосконалення навчально-методичного супроводу для здійснення безпечної професійної діяльності в закладах позашкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Биковський Т. В. Підготовка майбутніх педагогів до діяльності у закладах позашкільної освіти науково-технічного напрямку. URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34722/Bykovskyi.pdf?sequence=1> (дата звернення 12.03.2024 р.)

2. Закон України «Про позашкільну освіту». URL : <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/59/pozashkilnaosvitaукраїни/npb/> (дата звернення: 29.03.2024).

3. Глазова, В. Підготовка майбутніх учителів математики до роботи в Новій українській школі. *Технології електронного навчання*. № 6. 2022, С.17–22. URL : <https://doi.org/10.31865/2709-840062022270259> (дата звернення: 18.03.2024).

4. Годованюк Т. Л., Возносименко Д. А. Підготовка майбутніх учителів математики до навчання учнів в контексті НУШ. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 1 (19). 2024. С. 549–559.

5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%2016/12/05/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 10.03.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ФЕНОЛУ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ

Титаренко О. О.

*кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка, доцентка кафедри
теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Стрімкий розвиток хімічної промисловості обумовлює широке використання певних речовин як у промисловості, так і в побуті. Серед них існують такі, що залишаються недооціненими у своїй потенційній небезпеці для екології та здоров'я людини. Одина із таких сполук - фенол - хімічна речовина, яка відома своїм широким застосуванням, але при цьому несе на собі серйозні загрози для навколишнього середовища та здоров'я.

Фенол - це органічна сполука, яка не зустрічається у природі у чистому вигляді, але може утворюватися у результаті хімічних процесів природного та антропогенного походження, таких як деградація лігніну, окиснення бензолу, коксування вугілля тощо.

Після відкриття у 1841 році Фрідріхом Хофманом способу отримання фенолу з ацетонітрилу ця сполука швидко стала важливим хімічним продуктом для багатьох галузей промисловості, включаючи фармацевтику, текстиль, пластикову та синтетичну гумову промисловість та інші [1]. Однак разом із зростанням використання фенолу зростає і усвідомлення його потенційної небезпеки для здоров'я людини та навколишнього середовища.

Дослідження негативної дії фенолу на здоров'я людини та екологію почалося в другій половині XIX століття і продовжує залишатися предметом уваги науковців і регулювальних органів нині, хоча його шкідливий вплив давно доведений та не викликає сумнівів. Наразі за токсичністю фенол відносять до другого класу небезпеки хімічних продуктів та вважають канцерогенною сполукою, а його похідні – алергенами.

Серед основних об'єктів уваги слід виокремити:

- *водні джерела*. Промислові стоки виробництва, очищення та переробки, а також викиди з побутового використання, можуть потрапити у водоймища, забруднюючи їх фенолом та фенольними сполуками;
- *грунтові ресурси*. Неконтрольоване скидання відходів та забруднення стічними водами призводить до забруднення ґрунтів фенолом, особливо в областях, де відбувається промислова діяльність;
- *атмосфера*. Викиди фенолу в атмосферу є джерелом забруднення повітря, особливо в міських районах з великою кількістю промислових

підприємств;

– *екосистеми*, які знаходяться в зоні впливу забруднення фенолом, є ключовими об'єктами охорони через потенційний ризик токсичного впливу фенолу;

– *харчові продукти*. Дифузія фенолу в ґрунт або воду призводить до його накопичення у рослинних та тваринних організмах, що може спричинити забруднення харчових продуктів та загрози здоров'ю людини.

Ці сфери забруднення потребують уважного моніторингу, контролю та регулювання для запобігання негативним екологічним та громадським наслідкам.

Інтенсивний розвиток урбанізації супроводжується збільшенням виробництва, використанням хімічних речовин великими міськими районами [4]. Це створює потенційні ризики забруднення навколишнього середовища фенолом, серед яких: *промислові стоки* (виробництво фенолу та його використання в промисловості); *будівництво* (використання неякісних матеріалів); *відходи* (неконтрольовані смітники, утилізація та скидання феноловмісних відходів); *побутове використання* (недбале використання та утилізація побутової хімії, фармакологічних і косметичних засобів); *аварійні ситуації* (аварії на промислових підприємствах, у технологічних процесах яких використовується фенол) тощо.

Ці фактори можуть мати серйозні наслідки для екосистем та здоров'я людей, так як фенол є потенційно токсичною речовиною. Тому важливо вживати заходи для контролю, моніторингу та зменшення викидів фенолу у навколишнє середовище.

До організму людини фенол може потрапити через шлунково-кишковий тракт, легені та шкіру.

Через шлунково-кишковий тракт ця сполука може потрапити із забрудненими фенолом харчовими продуктами, водою або іншими рідинами, лікарськими препаратами. Контроль якості продуктів харчування та ліків дозволяє виявляти та обмежувати вміст фенолу в їжі та медикаментах, що допомагає забезпечити безпечність для споживачів і зменшити ризик виникнення негативних наслідків для здоров'я, пов'язаних з впливом фенолу.

Через легені потрапляння фенолу може статися у результаті вдихання парів фенолу або його сполук під час виробничої діяльності, перебування в нещодавно побудованих/відремонтованих з використанням низькоякісних феноловмісних матеріалів та виробів приміщеннях, застосування побутової хімії.

Попадання фенолу на шкіру може призвести до хімічних опіків, оскільки

ця речовина взаємодіє з білками клітина шкіри, спричиняючи їх денатурацію, що може викликати подразнення, запалення та важкі опіки шкіри [3].

Залежно від способу проникнення фенолу до організму людини речовина чинить локальний вплив або розповсюджується з кров'ю по всьому організму, включаючи печінку (руйнування структури еритроцитів), нирки (пієлонефрит), нервову систему та інші органи, де може викликати негативні ефекти. Так, наприклад, довготривала дія фенолу на центральну нервову систему може викликати головний біль, запаморочення, нудоту, слабкість, втрату свідомості, а у найважчих випадках – летальний наслідок.

Загрозу становлять і деякі похідні фенолу. Так, нанілфенол має естрогеноподібну активність, що може спричинити дисфункцію ендокринної системи, гормональний дисбаланс і, як наслідок, розлади репродуктивної системи, негативний вплив на розвиток дитини та інші патології.

Просвітницькі заходи включають інформування громадськості про потенційні ризики використання продуктів та виробів з вмістом фенолу та навчання споживачів про безпечні методи їх вибору та використання. Ці заходи сприяють підвищенню освіченості населення щодо проблеми та сприяють усвідомленню ризиків, пов'язаних з впливом фенолу на здоров'я людини та навколишнє середовище.

Важливу роль у забезпеченні захисту навколишнього середовища та здоров'я людини відіграє правова база у сфері охорони навколишнього середовища. Україна має низку законодавчих актів та нормативно-правових документів, що регулюють сферу охорони довкілля та контролю забруднення. Серед них Закони України «Про охорону атмосферного повітря», «Про оцінку впливу на довкілля», Водний кодекс України, Земельний кодекс України, Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, Класифікатор відходів ДК 005-96 тощо [2].

Таким чином, дотримання відповідних екологічних стандартів, упровадження заходів контролю забруднення, перевірка якості продуктів харчування та ліків, систематичне проведення просвітницьких заходів є ключовими елементами стратегії зменшення негативного впливу фенолу на екологію й здоров'я людини та сприяти створенню безпечного та здорового середовища для всіх громадян.

Список використаних джерел

1. Екологія надзвичайних ситуацій: курс лекцій. Частина II. Екологічна безпека. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Екологічна безпека» / В. А. Андронов, О. В. Бригада, С. Р. Артем'єв, Є. О.

Михайлова. НУЦЗУ, 2023. 217 с.

2. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Загальна частина: підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 190 с.

3. Сарапіна М.В., Андронов В.А., Артем'єв С.Р., Бригада О.В., Рибалова О.В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник. Харків : НУЦЗУ, 2019. 246 с.

ЗАНЕДБАНІ ПРОМИСЛОВІ ОБ'ЄКТИ У МІСТАХ ЯК ДЖЕРЕЛО НЕБЕЗПЕКИ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Шевченко Л.С.

*кандидат архітектури, доцент Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

Міська структура з часом зазнає кардинальних змін. Однією з причин цьому є неефективне функціонування промислових об'єктів, їх занепад та припинення діяльності. Території цих об'єктів зберігають, в основному, інженерну інфраструктуру і спустошені виробничі будівлі. Поступово вони перетворюються в занедбані ділянки міста, стають джерелом безпекової та екологічної напруженості. Їх все частіше починають називати «депресивними територіями», «зонами відчуження», «мертвими» зонами міста. Зі зростанням міст часто-густо ці території опиняються у поживавлених районах міста, вносячи дисгармонію не лише в його планувальну та композиційну структуру, а й в екологічну ситуацію (забруднення повітря, водних джерел тощо) та безпеку життєдіяльності містян (загострення кримінологічних проблем, терористичні акти, військові дії та інші загрози).

З часом особливої культурної та історичної цінності набуває забудова промислових районів багатьох міст світу, хоча офіційно промислові об'єкти можуть й не вважатися пам'яткою архітектури. Завдяки такій забудові вдається зберегти історичне обличчя міста, передати те культурно-історичне середовище, яке було характерне на початкових етапах становлення і розвитку цих міст.

У процесі роботи використані історико-теоретичний, порівняльно-історичний, емпіричний методи дослідження та метод комплексного аналізу.

Проблема занедбаних промислових територій, що опинилися в міській смузі, існує в багатьох розвинених країнах світу. Європейське рішення, яке реалізується останніми десятиліттями – кардинальне перетворення

промислових зон або виведення їх за межі міст [1]. Поєднання бізнесу, науки й виробництва забезпечується розвитком звільнених ділянок на основі кластерного принципу. У підсумку індустріальні майданчики перетворюються на високотехнологічні, екологічно чисті виробництва, технопарки, або житлові квартали, громадські чи зелені зони. Таке перетворення, або реновація передбачає комплексне оновлення архітектурно-ландшафтного міського середовища, тобто одночасну реконструкцію об'єктів і простору, в якому вони існують, адаптивне використання будівель, споруд, комплексів при зміні їх функціонального призначення [2-5].

Тому актуальність даного дослідження є очевидною і полягає у:

- *екологічній реабілітації* постіндустріальних територій за рахунок відновлення їх природного потенціалу й оздоровлення навколишнього середовища;
- *ліквідації джерел небезпеки* на занедбаних промислових територіях: кримінологічної, санітарної, психологічної;
- *наданні «нового життя» постіндустріальному середовищу*, включенні його в життєві процеси міста;
- *підвищенні художньо-естетичної привабливості* цих об'єктів;
- *заощадженні фінансових ресурсів* шляхом зниження вартості освоєння міської території на існуючій постіндустріальній базі.

У царині реабілітації постіндустріального середовища важливими є напрацювання як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Серед вітчизняних варті уваги праці, присвячені досвіду ревіталізації території міст взагалі та промислових територій зокрема. Це – напрацювання таких науковців як Т. Каржинерова, Т. Кравчуновська, В. Броневицький, І. Ладигіна, А. Руденко, Ю. Лубенченко, Т. Мазур, А. Рудишин, Ю. Супрунович, Е. Шишкін, Ю. Гайко, К. Вяткін, А. Панкєєва, С. Іванов-Костецький. Цікавими для даної роботи є дослідження закордонних науковців, зокрема – Г. Аграновича, О. Мамлеєва, П. Бистрова, Т. Бистрової, Р. Дрожжина, Р. Мавлютов, М. Лук'яніца, Л. Чижо, Л. Тітова, Т. Цитман, А. Богатирьова, А. Чадович, В. Agueda, Ch. Bloszies, R. Burchell, I. Pedko, T. Rogis . Низка досліджень присвячена європейському та вітчизняному досвіду реабілітації досліджуваних об'єктів. Це – праці вищезгаданих Т. Панченко та А. Руденко, Тітова С., В. Шейн, В. Проскуракова, Б. Гойя та інших науковців.

Успішна світова практика реалізації проектів відновлення промислових територій базується перш за все на глибокому науково-методичному аналізі кожної конкретної містобудівної ситуації, що передує розробці й створенню проектів освоєння міських територій. При цьому

поняття проєкт означає не тільки архітектурно-ландшафтні рішення й розробки, а включає комплекс соціально-економічних, організаційно-правових, фінансових, а разом з ними і містобудівельно-планувальних заходів.

Відновлення постіндустріальних об'єктів набуло поширення у 70-80-ті роки ХХ ст., коли внаслідок соціально-економічних, політичних, екологічних, технологічних змін відбулося закриття низки промислових підприємств. За цей час намітилися основні напрямки відновлення:

зі збереженням промислової функції:

- 1) меморіальний шлях, котрий передбачає повне збереження первісного вигляду будівлі, у тому числі як пам'ятки промислової архітектури;
- 2) удосконалення – сучасне технологічне оснащення виробництва, у існуючому обсязі будівлі;

із частковою рефункціоналізацією:

- 1) реконструкція планувальної структури зі збереженням найбільш сприятливих планувальних характеристик;
- 2) пристосування під музейну функцію;
- 3) включення до сформованої структури промислової території об'єктів сучасного призначення.

із повною рефункціоналізацією:

- 1) з метою соціально-культурної затребуваності та актуальності (переорієнтації на житлову забудову, багатопрофільні центри, освітні й культурні установи, розважальні та спортивні центри, місця тимчасового проживання (хостели), підприємства торгівлі);
- 2) озеленення та благоустрій порушених територій з метою їхньої екологічної реабілітації;
- 3) демонтаж об'єкта та використання території за іншою функцією.

Постіндустріальне середовище у більшості випадків вирізняється деградацією в екологічному сенсі. Цим територіям характерне зниження (або, навіть, втрата) здатності до самостійного відновлення і виконання функції здорового середовища. Тому важливими кроками до відновлення такої території є її очищення (грунту, водойми, повітря).

Міське середовище занедбаних промислових об'єктів є цінним ресурсом в економічному, культурно-історичному, екологічному та естетичному сенсах. Їх відновлення – це складний, але вигідний шлях. Великі площі будівель та простору несуть у собі потенціал для облаштування різноманітних публічних зон міста, громадських та житлових зон, ландшафтних територій. Ці об'єкти є важливою складовою інтегрованого розвитку міст на шляху до їх сталого

розвитку та у контексті із положеннями про регулювання кліматичних змін, висвітлених у Кіотському протоколі [6].

Список використаних джерел

1. Шишкін Е.А. Методика реновації промислових об'єктів, розташованих на території міста // Е.А Шишкін, Ю.І. Гайко, К.І. Вяткін, А.М. Панкеева Містобудування та територіальне планування: Наук-техн. збірник Відпов. ред. Осетрін М.М. Київ: КНУБА, 2020. Вип.72. С.288-303.
2. Проскуряков В.І. та Гой Б.В., Шляхи реновації територій промислової забудови ХХ століття в містах України. Архітектурний вісник НУ «Львівська політехніка», 2008, с. 56-64.
3. Супрунович Ю.О. Реновація промислових об'єктів // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Київ: КиївЗНДІЕП, 2004. С. 98-101.
4. Супрунович Ю.О., Житкова Н.Ю. Реновація як засіб відродження не функціонуючих промислових підприємств міста в новій якості // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ : КНУБА, 2005. Вип. 14. С. 15-28.
5. Супрунович Ю.О. Формування об'ємно-планувального рішення громадсько-торговельних комплексів на основі реновації промислових будівель. Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. зб. Київ : КНУБА, 2006. Вип.16. Бібліогр.: с. 352.
6. Kyoto Protocol URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Kyoto_Protocol (дата звернення 11.04.24).

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ БЕЗПЕЧНІЙ РОБОТІ З РІЗНИМИ ВИДАМИ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ У НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ

Сотничок О.С.

здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Одним із важливих питань сьогодення є навчально–методичне забезпечення формування безпечних умов праці у загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема у майстернях з обробки різних конструкційних матеріалів.

Питання техніки безпеки вивчали багато науково-педагогічних працівників зокрема вищої освіти та загальноосвітніх навчальних закладів: Бірук В. П., Борисова Т. М., Гриценко Г. О., Дебре О. С., Кондель В. М.,

Корець М. С., Куратнік Т. В., Курач М. С., Поплюйко С. П., Сидоренко В. К., Срібна Ю. А., Терещук А. І., Титаренко В. М., Титаренко В. П., Тхоржевський Д. О., Цина А.Ю.

Питання охорони праці, безпеки життєдіяльності, цивільного захисту у сьогоденні є тими інтегральними напрямками, які проникають в усі області життєдіяльності особистості, у тому числі й освітянську галузь.

У Законі України «Про загальну середню освіту» читаємо, що загальноосвітній навчальний заклад зобов'язаний забезпечити нешкідливі та безпечні умови навчання, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я, створити необхідні умови здорового способу життя учнів.

Учні різних класів повинні бути ознайомлені з різними видами небезпечних умов у яких вони можуть перебувати або потрапляти. Питання підвищення рівня безпеки покладається на педагогічний колектив загальноосвітнього навчального закладу під безпосереднім його керівником.

Усі інструктажі з питань охорони праці за характером і часом проведення поділяються на наступні види: вступний, первинний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж проводять з усіма учнями, які беруть участь у навчально-виховному процесі. Первинний інструктаж – на робочому місці учня при виконанні різного роду робіт (пиляння, стругання, опорядження виробу тощо) на початку заняття. Повторний інструктаж проводиться також на робочому місці при виконанні конкретних умов роботи. Позаплановий інструктаж – при зміні інструментів або матеріалів, а також при порушенні техніки безпеки, які можуть спричинити травми, пожежі тощо. Цільовий інструктаж проводять при виконанні разових робіт під час організації різних заходів (екскурсії, туристичні походи, змагання тощо) [1].

Учителю перед проведенням уроків у навчальній майстерні або навіть у класній кімнаті обов'язково необхідно ознайомити учнів із загальними правилами безпеки умов праці. Майстерні необхідно забезпечити стендами і таблицями з охорони праці та безпеки життя та здоров'я.

При роботі учнів з різними конструкційними матеріалами (деревина, метал, картон, тканина, полімерні матеріали), інструментами та пристосуваннями учитель знайомить учнів у процесі навчального процесу відповідно з шкільною програмою.

Так, наприклад, вивчення деревини, що є конструкційним матеріалом, які отримаємо з різних порід дерев (м'яких і твердих), використовують різні інструменти – ножівку, напилники, лобзики, електричні інструменти. Поводження з якими вимагає особливої уваги.

Опанування шкільного матеріалу з обробки металу, що є сплавами з

визначеними механічними, фізичними та хімічними властивостями.

При проведенні уроків, що пов'язано з особливостями роботи з різними конструкційними матеріалами, учитель проводить різні види інструктажів.

При вступному інструктажі учитель обов'язково звертає увагу учнів на правила техніки безпеки та демонструє різні трудові прийоми, пояснює роботу за інструкційними картами.

При поточному інструктажі з обробки деревини учитель проводить цільові обходи робочих місць школярів, знову перевіряє дотримання правил техніки безпеки та правильність виконання трудових операцій.

При заключному інструктажі учитель аналізує виконані учнями роботи, колективно їх обговорює та аналізує виконання правил техніки безпеки.

Особливу увагу учнів необхідно зосередити на правилах техніки безпеки під час різання. Учитель постійно спостерігає за роботою учнів і надає їм допомогу.

Таким чином, на уроках у навчальних майстернях учні набувають техніко-технологічних знань, умінь та навичок при роботі з різними видами деревини та іншими конструкційними матеріалами, використовуючи необхідні інструменти та пристосування. Усі учасники навчально-виховного процесу дотримуючись та виконуючи всі вимоги щодо техніки безпеки, створюють безпечні та сприятливі умови для забезпечення життя та здоров'я.

Список використаних джерел

1. Практичні заходи зі збереження життя та здоров'я навчаючих під час освітнього трудового процесу (електронний ресурс) – режим доступу: <http://bitstream/1234456789/t6295/1/> практичні заходи зі збереження життя.
2. Методика трудового навчання: проєктно-технологічний підхід: навчальний посібник / Бербеу В.В., Дубова Н.В., Коберник О.М., Кравченко Т.М. та ін.. / За заг. ред.. Коберник О.М., Сидоренка В.К.. Умань: Копіцентр, 2007. 204с.

ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ А.С. МАКАРЕНКА

Лидзарь О.М.

здобувач другого (магістерського рівня) вищої освіти, кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Однією із пріоритетних та важливих для людського суспільства

сьогодення є безпека життєдіяльності та цивільного захисту, що є інтегральними напрямками, які проникають в усі сфери життєдіяльності людини, у тому числі і галузь освіти.

Аналіз науково-педагогічної спадщини відомих педагогів (М.Корфа, С.Русової, В. Сухомлинського, В. Сидоренка, А.Макаренка, В.Мадзігона, Д.Тхоржевського, засвідчує, що серед багатьох проблем навчально-виховного процесу розглядається питання безпеки життя особистості, його морального та фізичного здоров'я, захищеності від насильства та інших важливих проблем.

Опрацювавши педагогічну спадщину А.С.Макаренка можна стверджувати, що основними темами його вчення були питання безпеки учня, зміцнення його здоров'я – це організація безпечних умов праці на уроках трудового навчання, при виконанні різного роду робіт по господарству, під час вільного часу, захист від знущання, насильства, викорінення шкідливих звичок, підтримання дисципліни в колективі, а також чистоти та порядку.

Читаючи твір А.С.Макаренка «Прапори на баштах» прослідковуємо епізод із закриття ливарного цеху про що свідчить вчинок героя твору Захарова. Автор розповідає про те, що колоністи слідкували за дотриманням безпечних умов праці, вимагали ремонту верстатів, відмовлялися на них працювати, усі їх пропозиції завжди підтримувалися завідувачем колонії [2]

Макаренко А.С., приділив велику увагу сімейному вихованню, адже проживання дитини в доброму оточенні, атмосфері любові та допомоги, особливо поведінки батьків. «Проте буде просто незручно в самій сім'ї перед дітьми доводити батьківську владу постійним посиленням на таке суспільне уповноваження. Виховання дітей починається з того віку, коли ніякі логічні докази і пред'явлення громадських прав взагалі неможливі, а тим часом без авторитету неможливий вихователь», – так зазначає А.С.Макаренко у своїй лекції «Про батьківський авторитет» [1]

Теорія авторитету в концепції родинного виховання А.С.Макаренка є дисципліна – це правила поведінки, звички людини, слухняність, виконання режимних правил, розпорядження батьків.

На думку А.С.Макаренка режим дня допомагає як вихованню дисциплінованості так і зміцненню здоров'я учнів.

У роботі школи Антон Семенович головним завданням визначав організацію зустрічей з медичними працівниками з питань гігієни особистості, статевих відносин, а у старших класах обговорення небезпек венеричних захворювань.

Велику увагу А.С.Макаренко надавав гігієні та чистоті «...надзвичайно важливо навчити не тільки бажати чистоти і любити її, а й уміти її постійно

підтримувати додержувати і вимагати підвищення санітарно-гігієнічного стану всього закладу – людей і приміщень, утворюючи необхідні для культурних людей навички в цій галузі...»[3]

У колонії були створені санітарні комісії до складу яких обирали наймолодших дівчаток. Діяльність санкому була зосереджена на виконанні наступних заходів:

- а) нагляд за чистотою приміщень, залів, класів, спалень, їдальні, кухні, двору, складських приміщень;
- б) особливий нагляд за чистотою посуду, кухонної тари в яких перевозять страву;
- в) спостереження вихованців, регулювання питань із купанням, користування лазнею і пральнею;
- г) нагляд за регулярною зміною білизни і костюмів;
- д) вживання заходів для запобігання епідеміями;
- е) швидка допомога при виконанні нещасних випадків;
- є) участь у заходах із охорони здоров'я вихованців;
- ж) заходи щодо знешкодження негативних впливів біологічного середовища [3].

Як зазнав А.С.Макаренко у трудовому вихованні він надавав важливого значення. У колонії працювали навчальні майстерні з обробки різних матеріалів (деревина, метал, лоза, тканина та ін.), тому питання безпеки праці завжди були на першому місці.

У трудовому вихованні сім'ї було дуже важливо перед дитиною поставити завдання, яке вона може виконати, адже трудова участь дітей розпочинається ще у ранні роки, у ігровій діяльності (це догляд за іграшками, певні способи прибирання тощо). З віком трудові операції дітей ускладнюються, використовуючи різні методи (доручення, прохання та інші).

Отже, важливість спадщини А.С.Макаренка полягає у тому, що вона допомагає вирішувати складні педагогічні проблеми, як батьків, так і педагогічної спільноти загальноосвітніх закладів освіти та вищих педагогічних університетів, а також питання безпеки життя учнів.

Список використаних джерел

1. Макаренко А.С. Виховання в сім'ї // А.С.Макаренко. Вибрані педагогічні твори. Київ. Харків : Радянська школа, 1947. С.222.
2. Макаренко А.С. Прапори на баштах. Радянська школа. 1986.
3. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу // Твори. Київ : Радянська школа, 1954. Т.5. С.9-92

ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ З ПРАВИЛАМИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ У ШВЕЙНІЙ МАЙСТЕРНІ

Коваль К.О.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Дотримання правил безпеки має вирішальне значення, оскільки швейна майстерня може бути місцем потенційно небезпечних ситуацій, які можуть призвести до серйозних травм та нещасних випадків. У швейній майстерні безпека відіграє надважливу роль. Ознайомлення учнів з правилами безпеки – це важливий крок до успішного та безпечного навчання на уроках трудового навчання та технологій.

Різні аспекти питання безпеки учнів у шкільних навчальних майстернях висвітлені у публікаціях О. Дебре, Д. Вінницької, Л. Гриценко, В. Мороз, О.Пильтяй, О.Титаренко, А. Цини.

Аналіз специфіки роботи на швейній машині дозволив розкрити наступні моменти, які вимагають підвищеного рівня безпеки. Зокрема, неправильне використання швейної машини може призвести до травмування рук. Неправильне використання ножиць або голок може стати причиною порізів та поранень. Навіть невеликий недбалий рух може мати серйозні наслідки. Також, можуть виникнути небезпечні ситуації, пов'язані з електрообладнанням, – коротке замикання чи пожежа внаслідок перевантаження електричних машин або неправильного підключення.

Проаналізувавши Інструкції з охорони праці, техніки безпеки і пожежної безпеки для навчальних закладів України [1], а також публікації, у яких висвітлено методичні аспекти навчання техніці безпеки при роботі на швейному обладнанні [2; 3] ми виокремили наступні особливості ознайомлення учнів з правилами безпеки під час роботи у швейній майстерні.

Тому, перш за все, учням необхідно пояснити, що швейна майстерня – це виключно робоче середовище, де важливо дотримуватися правил безпеки. Вони повинні знати, що обладнання, інструменти та пристосування можуть бути небезпечними, якщо їх використовувати неправильно. Тому, перше знайомство з правилами безпеки – це підґрунтя, на якому буде будуватися вся подальша навчальна робота у майстернях.

У швейній майстерні існують загальні правила безпечної праці, які є обов'язковими для всіх працівників та учнів. Дотримання цих правил допомагає уникнути травм та зберегти безпеку робочого середовища.

Перш за все, кожен учень має отримати дозвіл на використання швейного приладдя та проходити відповідний інструктаж перед початком роботи. Після проведеного інструктажу, прийшовши на урок технологій учні повинні своєчасно зайняти своє робоче місце та обов'язково з собою мати спеціальний одяг та засоби індивідуального захисту, такі як бавовняний фартух, косинка, оскільки це забезпечує їхню безпеку під час виконання різних технологічних процесів. Наприклад, фартух допомагає захистити одяг від бруду та можливих пошкоджень, косинка допомагає тримати волосся, запобігти його застряганню. Наявність діелектричного килимка під педаллю машини, запобігає можливості ураження електричним струмом під час роботи. Працювати за швейними машинами можна тільки з дозволу вчителя, не можна чіпати несправні прилади.

Підтримка чистоти та порядку на робочому місці є не менш важливим аспектом безпеки, а також зручності та ефективності роботи. Залишки матеріалів на робочому столі можуть перешкоджати при виконанні завдань, відволікати, а також створювати ризик потенційних травм. Розташування матеріалів у спеціально призначених коробках допомагає зберігати простір організованим та безпечним. Крім того, сортування матеріалів у коробках допомагає ефективно використовувати час, оскільки швидше знаходити потрібні речі без надмірного розшуку. Така організація простору сприяє підвищенню продуктивності та покращенню якості виконаної роботи.

Під час виконання завдання, учневі необхідно пам'ятати, що сидіти треба на всій поверхні стільця, трохи нахилившись вперед, з правильною позицією спини. Не схилати голову близько до рухомих частин швейної машини. Для забезпечення комфорту та безпеки під час роботи, важливо дотримуватися відстані від очей до виробу у 30-40 см. Це дозволяє уникнути напруги для очей та забезпечує кращий огляд робочої зони без надмірного напруження.

Під час роботи на універсальній промисловій швейній машині, важливо використовувати обидві руки. Деталі виробу слід направляти, утримуючи їх руками, кисті рук розташовувати на платформі перед лапкою. Лікті повинні знаходитися на одному рівні з робочим столом. Це допомагає забезпечити стабільність та точність рухів під час обробки матеріалів і зменшує ризик травм. Безпосередньо, вже перед початком з'єднання деталей виробу важливо витягти шпильки з тканини та помістити у гольницю. Це необхідно для того, щоб уникнути пошкодження машини та матеріалів під час швидкого руху механізмів.

Після завершення роботи необхідно відключити швейну машину від електромережі та прибрати своє робоче місце.

У випадку одержання травми або виявлення несправностей у швейній машині, електропрасці, або в іншому електроприладі, слід негайно повідомити

про це вчителя!

Отже, ознайомлення учнів з правилами безпеки у швейній майстерні є важливим кроком для створення безпечного та продуктивного робочого середовища. Це допоможе учням не лише розвивати свої навички та творчість, а й забезпечити їх безпеку.

Список використаних джерел

1. Інструкції для навчальних закладів України. Інструкції з охорони праці, техніки безпеки і пожежної безпеки. URL: <https://osvita-docs.com/node/138>
2. Мамчур А., Кудря О. Вимоги до організації безпечного робочого місця за спеціалізованим швейним обладнанням. *«Охорона праці: Освіта і практика», «Проблеми та перспективи розвитку охорони праці»*: Зб. наук. праць Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків та XI Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад’юнктів – Львів: ЛДУ БЖД, 2021. С.157-160. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16869>
3. Мороз В. Ю. Техніка безпеки під час виготовлення швейних виробів на уроках трудового навчання / В. Ю. Мороз // *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наук. праць Всеук. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці. (Полтава, 25–26 квітня 2019 р.) / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. – Полтава : ПНПУ, 2019. – С. 494-496. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14738>

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗНАНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З РАКЕТОМОДЕЛЮВАННЯ

Збронський В.О.

керівник гуртка Полтавського міського центру позашкільної освіти

Актуальність навчання учнів ракетомодельованню постійно зростає, оскільки ця дисципліна поєднує у собі практичні заняття з фізики, математики та інженерії, сприяючи формуванню комплексного наукового мислення та вирішенню реальних інженерних завдань. Заняття ракетомодельованням допомагають учням краще зрозуміти закони механіки, аеродинаміки та матеріалознавства через реальний досвід конструювання та запуску моделей ракет. Це сприяє не тільки поглибленню теоретичних знань, але й розвитку технічних умінь, критичного мислення та здатності до інновацій.

Освіта в галузі ракетомодельовання також стимулює інтерес до STEM-

освіти (Science, Technology, Engineering, and Mathematics), яка вважається ключовою для розвитку сучасного технологічного суспільства. Учні, що займаються ракетомодельюванням, часто демонструють підвищений інтерес до інженерії та природничих наук, що може визначити їхній вибір професійної діяльності у майбутньому.

Формування у учнів знань правил безпеки під час гурткової роботи з ракетомодельювання є важливим аспектом, який забезпечує не тільки успіх в освоєнні цікавого виду технічної творчості, але й гарантує безпеку занять. Основою безпеки при заняттях ракетомодельюванням є ретельне вивчення технічних вимог та правил, встановлених для роботи з ракетними моделями. Це включає знання про матеріали, з яких виготовляються моделі, правила їх зберігання, умови запуску моделей ракет і техніку безпеки під час запусків.

Перше, на що потрібно звернути увагу, це вибір місця для занять. Воно має бути достатньо віддаленим від житлових будинків, великих доріг та ліній електропередач. Важливо, щоб ділянка була рівною і не мала перешкод, таких як високі дерева або будівлі, які могли б становити небезпеку під час запуску моделей ракет.

Другий важливий аспект – це сам процес збирання моделі ракети. Учні повинні вміти користуватися інструментами та матеріалами, які використовуються для складання моделей, знати особливості роботи з легкозаймистими та вибухонебезпечними компонентами. Викладач або керівник гуртка повинен контролювати цей процес і забезпечувати дотримання всіх норм безпеки.

Третій ключовий момент – правильна організація запуску ракет. Учні мають знати, як правильно інсталювати ракету на стартовому майданчику, використовувати запускові системи та обладнання для дистанційного керування. Важливо проводити інструктаж перед кожним запуском, щоб усі учасники були обізнані з поточними умовами запуску і можливими змінами у процедурі.

Четверте – це підготовка до можливих надзвичайних ситуацій. Учні повинні знати, як діяти у випадку відмови обладнання, непередбачених збоїв під час запуску або інших проблем, що можуть виникнути. Забезпечення наявності засобів першої допомоги та вміння ними користуватися також є невід'ємною частиною підготовки.

Формування в учнів знань правил безпеки під час гурткової роботи з ракетомодельюванням не тільки знижує ризики, але й сприяє розвитку відповідальності, точності та уважності, які є корисними у багатьох аспектах життя.

Таким чином, формування в учнів знань правил безпеки під час гурткової роботи з ракетомодельовання є ключовим елементом, який забезпечує не тільки успішність і продуктивність занять, але й знижує ризики для здоров'я і життя учасників. Відповідальний підхід до навчання основам безпеки, уміння правильно збирати і запускати моделі ракет, а також підготовка до реагування на надзвичайні ситуації формує у молодих людей не тільки технічні навички, але й розвиває відповідальне ставлення до власних дій і безпеки оточуючих. Такий підхід необхідний для формування усвідомленого до дотримання правил безпекової поведінки покоління.

Список використаних джерел

1. Кудря О. В. Підготовка керівника гуртка до навчання учнів технічному моделюванню. Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. Випуск 27. С. 162-167. URL: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.27.247076>

2. Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text>

3. Правила проведення змагань з ракетомодельного спорту. Федерація ракетомодельного спорту України. Дніпропетровськ. 2011. 72 с.

Pawel Wlodarczyk. Modelarstwo lotnicze i kosmiczne. Warszawa, 2001. 384 с

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ

Захарчук В.М.

*вчитель трудового навчання та технологій,
Наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради*

Актуальність технологічної освіти учнів у сучасному світі є надзвичайно великою, оскільки технології стають все більш інтегрованими у всі аспекти нашого життя. Технологічна освіта не тільки готує молодь до кар'єри у швидко розвиваючих галузях, як-от інформаційні технології, інженерія, виробництво, але й розвиває критичне мислення, розв'язання проблем і творчі здібності, що є важливими в будь-якій професійній діяльності.

Питаннями підготовки здобувачів освіти в ЗЗСО у сфері технологічної освіти приділили увагу науковці, зокрема Л. Гриценко, О. Дебре, О. Кудря, Л. Оршанський, Н. Слюсаренко, Ю. Срібна, В. Титаренко, А. Цина.

Безпечне освітнє середовище є одним з найважливіших завдань, що стоїть перед кожним закладом освіти. Це означає не тільки фізичну безпеку учнів і персоналу, але й створення атмосфери, де кожен може відчувати себе в безпеці та спокійно навчатися і працювати. Забезпечення безпеки включає ряд аспектів: від фізичного захисту шкільної території до психологічного комфорту та захисту інформації [1].

Організація безпечного освітнього середовища у шкільних навчальних майстернях є надзвичайно важливим аспектом, який сприяє ефективному навчанню та забезпеченню фізичного благополуччя учнів і вчителів [2; 3]. Враховуючи, що навчальні майстерні часто включають роботу з потенційно небезпечним обладнанням і матеріалами, необхідність ретельного дотримання правил безпеки є ключовою.

Перш за все, організація безпечного освітнього простору починається з дизайну майстерні. Простір повинен бути достатньо великим, щоб забезпечити безпечну роботу обладнання і вільне переміщення учнів. Важливо, щоб робочі зони були чітко відмежовані, а проходи — широкими та не зашарашеними. Хороше освітлення і вентиляція також відіграють критичну роль у підтримці безпечного робочого середовища.

Безпека в навчальних майстернях залежить і від правильного вибору та утримання обладнання. Всі машини та інструменти повинні регулярно перевірятися на предмет зношування та можливих пошкоджень. Інструкції з безпеки для кожного виду обладнання мають бути доступні і зрозумілі для учнів. Навчання з безпеки повинне включати теоретичні та практичні аспекти користування кожним інструментом, а також правила першої допомоги.

Крім того, важливо забезпечити наявність засобів індивідуального захисту, таких як захисні окуляри, рукавиці, респіратори, що є обов'язковими під час роботи з певними матеріалами або обладнанням. Учні мають носити відповідний одяг, що захищає їх від можливих травм, наприклад міцний одяг, який важко проколоти або порізати.

Забезпечення безпеки також включає регулярні тренування з евакуації та навчання з поводження у надзвичайних ситуаціях. Кожен учень повинен знати місцезнаходження вогнегасників, аптечок першої допомоги, а також вихідних дверей для евакуації. Вчителі, зі свого боку, повинні пройти спеціальне навчання з управління класом в екстрених ситуаціях.

У підсумку, організація безпечного освітнього середовища у шкільних навчальних майстернях є комплексним завданням, яке вимагає злагодженої взаємодії між адміністрацією школи, вчителями та учнями. Це сприяє не тільки безпеці, але й підвищує якість освітнього процесу, роблячи його більш

ефективним і плідним.

Список використаних джерел

1. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>
2. Кабінет Міністрів України Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти (№ 301-р від 07 квітня 2023 р.). URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvallenia-kontseptsiibezpeky-zakladivosvity-i070423-301>
3. Кудря О.В. Безпечне освітнє середовище в закладах загальної середньої освіти та роль учителя в його формуванні. Освітній процес в умовах війни та у повоєнний період: виклики, правила, перспективи : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 березня – 14 квітня 2024 року. Львів Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 178-182 URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62052/1/Maket%20advanced_training_UDU.pdf#page=178

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ОСНОВ КУЛІНАРІЇ

Плахота А. Р.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Техніка безпеки під час уроків трудового навчання та технологій є критично важливим аспектом забезпечення безпеки учнів і вчителів. Основна мета полягає у тому, щоб мінімізувати ризики та запобігти нещасним випадкам під час виконання практичних завдань. Це включає у себе низку заходів та правил, які повинні дотримуватися як вчителі, так і учні.

Актуальність навчання учнів правилам техніки безпеки не можна недооцінювати, особливо у контексті шкільного середовища, де діти стикаються з різноманітними інструментами та матеріалами, що можуть становити потенційну небезпеку.

Питання навчання учнів правилам безпеки під час уроків трудового навчання та технологій в закладах загальної середньої освіти висвітлювали Д. Бут, Л. Гриценко, А. Донченко, В. Мороз, Н. Слюсаренко, О.Титаренко, А. Цина.

Потрібно відзначити, що на уроках трудового навчання та технологій загалом необхідно забезпечити наявність достатньої кількості захисних засобів.

Це може бути спеціальний одяг, рукавиці, захисні окуляри та маски, які захищають від можливих пошкоджень і забруднень. Також важливо переконатися, що учні використовують справні інструменти, а всі пристрої та обладнання перебувати у належному робочому стані.

Навчання учнів правилам техніки безпеки є надзвичайно важливим аспектом під час вивчення основ кулінарії. Майстерня з кулінарії є потенційно тим місцем, де легко може статися нещасний випадок через недотримання безпечних методів приготування їжі, користування кухонним обладнанням та інструментами. Освіта в галузі кулінарії має включати основи техніки безпеки, щоб учні могли розвивати свої навички, мінімізуючи ризики для здоров'я та безпеки [3].

Знання техніки безпеки допомагає уникнути травм від гострих та ріжучих інструментів та пристосувань, які широко використовуються у кулінарії. Учні повинні навчитися правильно користуватися кухонними ножами, міксерами, блендерами та іншим обладнанням, яке може бути потенційно небезпечним. Вони мають знати, як правильно утримувати ніж, як різати продукти, щоб уникнути порізів, а також як зберігати інструменти, коли вони не використовуються.

Також важливими є знання про те, як уникнути опіків. Обладнання кухні містить гарячі поверхні, такі як плити та духовки, і навчання учнів правилам безпечного поводження з гарячими речовинами і поверхнями може запобігти серйозним травмам. Учні повинні вміти користуватися кухонними рукавичками для захисту рук і вчитися правильним технікам перенесення гарячих страв.

Крім того, важливою є безпека щодо роботи із харчовими продуктами. Учні мають знати, як правильно обробляти сирі продукти, зокрема м'ясо, рибу та птицю, щоб запобігти харчовим отруєнням. Це включає у себе знання про правильне миття рук, чищення робочих поверхонь. Також важливо вчити учнів основам зберігання продуктів, щоб гарантувати їхню свіжість і безпечне споживання.

Освіта в галузі техніки безпеки при опануванні кулінарних робіт повинна включати інформацію про правильне використання електричних приладів. Учні мають знати, як виявляти та реагувати на можливі електричні неполадки [1].

Важливою складовою є навчання учнів правилам безпеки перед початком роботи у майстерні з кулінарії. Вчитель має ретельно пояснити, як користуватися інструментами та обладнанням, а також розповісти про потенційні небезпеки, що можуть виникнути під час роботи. Навчання має включати інструктаж з евакуації у випадку надзвичайних ситуацій.

Окрім того, важливо створити в учнів відповідальне ставлення до власної

безпеки та безпеки оточуючих. Це означає, що кожен учень повинен вміти розпізнати потенційну небезпеку та знати, як на неї реагувати. Учні повинні навчитися поважати правила, встановлені на уроках та дотримуватися інструкцій вчителя.

Також важливим аспектом є підтримання порядку на робочому місці. Всі інструменти та матеріали мають бути акуратно розміщені у відведених для них місцях. Це допомагає уникнути випадкових травм, пов'язаних з необережним поводженням з інструментами [2].

Загалом, важливість навчання учнів правилам техніки безпеки при вивченні основ кулінарії полягає у запобіганні травмам, харчовим отруєнням та іншим небезпечним ситуаціям, що забезпечує безпечне та продуктивне навчальне середовище. Ці навички не тільки підвищують загальну безпеку на кухні, але й виховують в учнів відповідальне ставлення до приготування їжі, яке залишиться з ними на все життя. Уроки трудового навчання та технологій мають велике практичне значення і можуть значно впливати на розвиток безпекових навичок учнів.

Список використаних джерел

1. Бут Д. В. Навчання учнів безпечному користуванню інструментами та електроприладами на уроках трудового навчання. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : збірник наук. праць Всеук. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці. (Полтава, 25–26 квітня 2019 р.) / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2019. С. 499-501. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14740>
2. Інструкція з охорони праці для учнів у кабінеті кулінарії. URI: <https://osvita-docs.com/node/139>
3. Кудря О. В. Методика вивчення основ кулінарії на уроках трудового навчання : навч.-метод. посіб. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава: Астрія, 2020. 116 с. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16875>

ПІДЛІТКОВІ СТРЕСИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ДОПОМОГА І ПІДТРИМКА

Бударова Л. В.

*заступник директора з навчально-виробничої роботи
Регіонального центру професійно-технічної освіти м. Зіньків*

Підлітки, які переживають воєнні конфлікти, можуть бути особливо вразливими до стресу через постійне почуття страху, невизначеності та втрату безпеки. Важливо забезпечувати їм підтримку, сприяти їхньому психологічному благополуччю та надавати можливості для вираження своїх емоцій.

Стрес – це фізіологічна та психологічна реакція організму на негативні впливи зовнішнього середовища, яка може виникати через різні обставини, включаючи воєнні конфлікти. У підлітків стрес може спричиняти різні негативні наслідки, такі як погіршення фізичного та психічного здоров'я, проблеми зі сном, зниження навчальної успішності, агресивну поведінку, відчуття втоми та безнадії [1].

Під час війни підлітки можуть відчувати стрес через різні фактори, такі як втрата близьких, страх за свою безпеку та невизначеність майбутнього. Втрата близьких може спричинити глибоке горе та траур, страх за свою безпеку може призвести до тривожності та посттравматичного стресового розладу, а невизначеність майбутнього може викликати почуття безпорадності та невпевненості. Важливо надавати підтримку та допомогу підліткам, які переживають стрес у таких умовах, а також вчасно виявляти ознаки стресу та надавати необхідну допомогу, включаючи консультації психолога чи психотерапевта.

Стрес може мати серйозні психологічні наслідки для підлітків. Депресія, тривожність і посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – це лише кілька з можливих результатів.

Депресія – підлітки можуть відчувати пригніченість, втрату інтересу до речей, які раніше їх захоплювали, відсутність енергії та почуття безнадійності. Деякі з них можуть страждати від надмірної втоми або навіть мати думки про смерть чи самогубство [1].

Тривожність – стрес може викликати або підсилити тривожність у підлітків. Вони можуть відчувати неспокій, напругу, перейматися певними подіями або ситуаціями, мати тривожні думки або панічні атаки.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – підлітки, які пережили або стали свідками травматичних подій, таких як природні катастрофи, аварії або насильство, можуть розвинути ПТСР. Симптоми можуть включати

повторне переживання травматичних подій, відчуття відчуженості від інших людей, гіперзбудженість та погіршення настрою.

Щоб допомогти підліткам, які відчувають стрес, важливо надавати їм підтримку, створювати безпечне середовище для висловлювання їхніх почуттів і думок, а також звертатися за професійною допомогою до психологів чи терапевтів. Вчасна підтримка та втручання можуть запобігти подальшому погіршенню їхнього психічного здоров'я.

Підтримка підлітків під час війни включає широкий спектр заходів, від психологічної підтримки до групових занять і терапії.

Психологічна підтримка – створення умов для висловлення почуттів та думок є надзвичайно важливим. Підлітки повинні мати можливість відкрито говорити про свої переживання та отримувати підтримку від дорослих, які розуміють їхню ситуацію [2].

Групові заняття – організація групових занять може допомогти підліткам відчувати підтримку один від одного. Це може бути форум для обговорення їхніх почуттів, ідей та стратегій заспокоєння [2].

Терапія – індивідуальна терапія може бути корисною для підлітків, які зазнали значного впливу воєнного конфлікту. Професійний психолог чи терапевт може допомогти їм розробити стратегії подолання стресу і травми, а також надати необхідну підтримку.

Креативні та виразні методи – включення в мистецтво, музику, танці чи інші креативні форми виразності може допомогти підліткам виразити свої почуття та розслабитися.

Забезпечення безпеки і стабільності – важливо забезпечити підліткам відчуття безпеки та стабільності у їхньому оточенні. Це може включати забезпечення безпечного житла, доступу до освіти та медичної допомоги.

Важливо, щоб підлітки розуміли, що їхні почуття є природними і що допомога доступна, коли вона потрібна. Отримання підтримки та допомоги в подоланні стресу може значно полегшити їхню ситуацію і сприяти психологічному відновленню.

Родина та навчальний заклад відіграють важливу роль у наданні підтримки підліткам у стресових ситуаціях. Родина може створити емоційно підтримуюче середовище, де підліток може відчувати, що його розуміють, його слухають і сприймають. Важливо, щоб у родині була відкрита атмосфера, де підліток може вільно висловлювати свої почуття та думки. Родина може також надати практичну допомогу у розв'язанні проблем, пов'язаних із стресом, наприклад, підтримати в навчанні, організувати регулярний розпорядок дня тощо. Спільні сімейні заходи можуть допомогти підліткам знайти відпочинок і

відволіктися від стресу.

Навчальний заклад може забезпечувати доступ до психологічної підтримки через консультативні служби та психологічні консультації. Важливо створити середовище, в якому підлітки почуваються безпечно та комфортно, де вони можуть відкрито ділитися своїми почуттями та думками. Навчальний заклад може включати у програму навчання елементи навичок подолання стресу, таких як техніки релаксації, медитація або ментальна концентрація. Викладачі можуть підтримувати підлітків, надаючи їм додаткову допомогу в навчанні, розумінні та співпраці у вирішенні проблем [3].

Загалом, родина та навчальний заклад відіграють невід'ємну роль у створенні оптимальних умов для підлітків у стресових ситуаціях. Спільна робота цих двох сторін може допомогти підліткам подолати стрес і розвивати навички адаптації до складних життєвих обставин. Соціальна підтримка та взаємодія мають величезне значення для зменшення стресу у підлітків.

Взаємодія з друзями, родиною або іншими близькими особами допомагає підліткам відчувати, що вони не самі зі своїми почуттями. Це може зменшити почуття самотності та ізоляції, які часто супроводжують стрес. Підлітки, які мають можливість вільно висловлювати свої почуття та думки, зазвичай краще справляються зі стресом. Спілкування з іншими дозволяє їм знаходити способи виразу своїх емоцій і знаходити підтримку. Коли підлітки можуть ділитися своїм досвідом та почуттями з однолітками, вони можуть відчувати, що інші розуміють їхню ситуацію. Це може зробити стрес менш інтенсивним і більш керованим. Соціальна мережа також може надати підліткам поради та підтримку в складних ситуаціях. Друзі, родина та інші близькі особи можуть поділитися своїм досвідом і надати конкретні поради, як справлятися зі стресом. Спілкування з друзями та участь у різних соціальних активностях може слугувати як засобом відволікання від стресу. Підлітки можуть знайти втіху та позитивні емоції у взаємодії з іншими. Соціальна підтримка та спілкування відіграють важливу роль у зменшенні стресу у підлітків, допомагаючи їм відчуватися більш підтриманими та менш самотніми у складних життєвих ситуаціях [4].

Під час воєнних конфліктів існують успішні програми підтримки підлітків, спрямовані на забезпечення психологічної допомоги та підтримки. Деякі країни впроваджують ментальні програми у навчальних закладах під час воєнних конфліктів. Ці програми можуть включати психологічні консультації, групові сесії та навчання навичкам подолання стресу.

Деякі організації розпочинають групові сесії підтримки для підлітків, які зазнали стресу та травматичних досвідів через воєнний конфлікт. Ці сесії

можуть бути спрямовані на обговорення емоцій, вивчення стратегій подолання складнощів та взаємопідтримку. Громадські організації та міжнародні гуманітарні організації можуть створювати та реалізовувати психосоціальні програми для підлітків на теренах конфлікту. У деяких випадках розробляються онлайн-ресурси та мобільні додатки, що надають підтримку та поради підліткам у подоланні стресу під час військового конфлікту. Ці ресурси можуть містити інформацію про психологічні методи, релаксаційні вправи, поради щодо збереження психічного здоров'я тощо. Ці програми мають важливе значення для забезпечення підтримки та допомоги підліткам у стресових умовах воєнного конфлікту, оскільки створюють безпечне середовище для вираження почуттів та забезпечують доступ до необхідної психологічної підтримки [5].

Необхідно приділяти увагу психологічному становищу підлітків у складних умовах військового конфлікту. Молодь стикається з численними викликами та стресами під час війни, які можуть серйозно вплинути на їх психічне здоров'я та загальне благополуччя.

Надання підтримки підліткам у таких умовах є критично важливим. Це означає створення безпечного та емоційно підтримуючого середовища у сім'ї, школі та громаді, а також забезпечення доступу до професійної психологічної допомоги. Групові зустрічі, індивідуальна терапія та розвивальні програми можуть сприяти розвитку у підлітків стратегій подолання стресу та зміцнювати їхню психологічну стійкість.

У цей складний період важливо не забувати про потреби та благополуччя підлітків. Надання психологічної підтримки не лише допоможе їм подолати стрес та травму, а й сприятиме їхньому подальшому здоровому розвитку та адаптації до життєвих змін.

Список використаних джерел

1. Посттравматичний стресовий розлад. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Посттравматичний_стресовий_розлад (дата звернення: 15.04.2024).
2. Психологічні проблеми особистості та варіанти їх вирішення. Одеський обласний центр громадського здоров'я : вебсайт. URL: <https://healthcenter.od.ua/psyhichne-zdorovya/> (дата звернення: 15.04.2024).
3. Ярема Н. Ю. Психологічне здоров'я особистості. *Юридична психологія*. 2015. № 2. С. 106–113.
4. Як говорити з дітьми про війну: URL: <http://www.soippo.edu.ua/index.php/4817-yak-govoriti-z-ditmi-pro-vijnu> (дата звернення: 15.04.2024).
5. Зберегти психічне здоров'я в умовах війни. URL:

<https://ucu.edu.ua/news/zberegty-psyhichne-zdorov-ya-v-umovah-vijny-v-ukuprezentuvaty-fahove-vydannya-yake-bezkoshtovno-rozpovsyudyat-u-medychnyhustanovah>. (дата звернення: 15.04.2024).

ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМ'ЯХ

Мушенко А. В.

здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

У сучасному світі проблема насильства над дітьми стає все більш актуальною, особливо в неблагополучних сім'ях. Насильство може набувати різних форм, від фізичного та психологічного до економічного та сексуального, і має серйозні негативні наслідки для фізичного та психічного здоров'я дітей. Дошкільний вік є особливо вразливим періодом у розвитку дитини, і саме тоді стабільне та безпечне середовище є надзвичайно важливим. Однак багато дітей зазнають насильства вдома, що може призвести до серйозних проблем із психічним і фізичним здоров'ям, вплинути на їхню соціальну адаптацію та майбутнє благополуччя.

Питання домашнього насильства вивчалось низкою зарубіжних (А. Робертс, Д. Доджл, М. Росс) та українських дослідників (О. Савчук, Є. Луценко, Н. Лавриненко, В. Бондаровська, О. Відзюк та ін.). Дослідженню теоретичних та методичних аспектів соціально-психологічної допомоги жертвам насильства присвячені роботи багатьох українських та зарубіжних науковців, серед яких: Н. Зінов'єва, Л. Зюбіна, Н. Левітова, Н. Максимова, І. Астремська, Д. Березан, І. Періг, Н. Савчук, А. Браун, К. Бютнер, Г. Моргентау, Р. Нібур, Д. Стей та інші.

У зв'язку з цим дослідження насильства щодо дітей дошкільного віку в неблагополучних сім'ях має велике значення. Розробка та впровадження ефективних шляхів протидії цьому явищу може допомогти забезпечити безпеку та захист дітей, сприяти їх здоровому фізичному та психологічному розвитку. Тому вивчення проблеми та розробка науково обґрунтованих методів і стратегій стають необхідністю у сучасному суспільстві.

Насильство над дітьми в неблагополучних сім'ях має серйозні негативні наслідки, які можуть суттєво вплинути на їхнє фізичне та психічне здоров'я, а також на соціальне функціонування. Психологічні та емоційні проблеми

виникають через постійний стрес і травми, яких зазнають діти, і можуть включати травми, тривогу, депресію, низьку самооцінку, агресивну поведінку та інші дисфункції [1, с. 44].

Соціальна ізоляція – ще одна важлива проблема, яка виникає внаслідок домашнього насильства. Діти, які зазнали насильства, часто відчують себе ізольованими та відкинутими, можуть уникати спілкування з однолітками та дорослими, що призводить до почуття самотності та відчуження.

Фізичні та психосоматичні захворювання є наслідками жорстокого поводження з дітьми. Постійний стрес і тривога можуть призвести до розвитку різноманітних фізичних захворювань, таких як головний біль і шлунково-кишкові розлади, а також підвищити ризик серйозних психосоматичних захворювань у майбутньому. Ці негативні наслідки підкреслюють необхідність ефективної профілактики та психологічної підтримки дітей, які зазнають домашнього насильства.

Шляхи протидії насильству над дітьми в неблагополучних сім'ях передбачають комплексний підхід, який включає просвітницьку роботу та психологічну підтримку як ключові стратегії.

Просвітницька робота є важливим елементом попередження насильства над дітьми. Вона включає освітні програми для батьків та опікунів з питань виховання, спілкування та розвитку дитини. Ці програми спрямовані на підвищення обізнаності про шкідливі наслідки насильства, навчання позитивним і ненасильницьким методам виховання, розвиток навичок розуміння і вирішення конфліктних ситуацій.

Важливу роль у відновленні та зміцненні психічного здоров'я дітей, які постраждали від насильства, відіграє психологічна підтримка. Вона включає консультації психологів і соціальних працівників, терапевтичні сесії та групові заняття, спрямовані на підтримку і розвиток позитивного самовизначення, відновлення довіри до дорослих і сприяння емоційному відновленню.

Обидві ці стратегії у поєднанні з ефективною системою виявлення та втручання можуть не лише запобігти насильству, але й підтримати дітей та їхні сім'ї у складних ситуаціях, сприяючи створенню безпечного та сприятливого середовища для їхнього розвитку та зростання [2, с. 55].

Розробка програм психологічної реабілітації є ключовим аспектом у наданні ефективної допомоги та підтримки людям, які перебувають у складних життєвих ситуаціях, у тому числі жертвам насильства. Ці програми спрямовані на полегшення та прискорення процесу відновлення психологічного здоров'я та підтримку соціальної та емоційної адаптації.

Перш за все, програми психологічної реабілітації розробляються з

урахуванням конкретних потреб і вимог цільової аудиторії. Вони можуть бути орієнтовані на різні групи населення, включаючи дітей, підлітків, дорослих та особливі категорії, такі як ветерани, жертви домашнього насильства, війни чи катувань.

Програми включають широкий спектр методів втручання, які допомагають відновити психологічне благополуччя. Це можуть бути індивідуальні та групові консультації, психотерапія, арт-терапія, травматична реабілітація та інші психосоціальні підходи.

Програми психологічної реабілітації активно використовують інноваційні технології та методи, такі як віртуальна реальність, онлайн-терапія та мобільні додатки, щоб забезпечити доступність та ефективність допомоги для широкого кола людей.

Важливим аспектом є постійна оцінка та вдосконалення програм для забезпечення їхньої ефективності та відповідності потребам користувачів. Упровадження інноваційних підходів та використання передових наукових досягнень в галузі психології дозволяє постійно підвищувати якість та ефективність програм психологічної реабілітації.

Практичні аспекти застосування способів протидії насильству над дітьми в неблагополучних сім'ях включають організацію консультування та навчання для батьків, співпрацю зі школами та дошкільними закладами, розробку програм психологічної підтримки дітей.

Перш за все, важливо забезпечити доступ батьків до консультування та навчання, спрямованих на підвищення їхньої обізнаності щодо важливості психологічного та емоційного благополуччя дитини, а також навчити їх ефективним стратегіям взаємодії та виховання, які допомагають запобігти насильству та сприяють формуванню позитивних міжособистісних стосунків у сім'ї [3, с. 81].

Важливо забезпечити співпрацю зі школами та дошкільними закладами для виявлення та реагування на випадки можливого домашнього насильства та надання допомоги дітям, які опинилися у складних життєвих ситуаціях.

Важливу роль у забезпеченні психологічного благополуччя дітей та попередженні можливих негативних наслідків насильства відіграє розробка програм психологічної підтримки для дітей. Такі програми можуть включати індивідуальне та групове консультування, арт-терапію, групові тренінги соціальних навичок та інші психологічні інтервенції, спрямовані на підтримку та зміцнення психологічного благополуччя дітей.

Дослідження показує, що насильство над дітьми в неблагополучних сім'ях має серйозні негативні наслідки для їхнього фізичного, емоційного та

соціального розвитку. Психологічні та емоційні проблеми, соціальна ізоляція та проблеми з адаптацією, а також фізичні та психосоматичні захворювання є серйозними наслідками насильства для дітей дошкільного віку.

З метою протидії насильству над дітьми в неблагополучних сім'ях рекомендується розробити широкомасштабну систему психолого-педагогічної підтримки, що охоплює як сім'ї, так і заклади освіти та соціального захисту. Важливо забезпечити доступ батьків до консультування та навчання, організувати співпрацю зі школами та дошкільними закладами для виявлення та реагування на випадки насильства, розробити програми психологічної підтримки дітей.

Список використаних джерел

1. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.

2. Захист дитини від насильства та жорстокого поводження: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 3 черв. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 183 с.

3. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В. та ін. Київ : ФОП Нічога С. О. 2020. 196 с.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Кисліченко У. А.

*здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету
педагогічної і мистецької освіти*

*Полтавського національного педагогічного університету імені
В. Г. Короленка*

Забезпечення безпеки дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим у сучасному світі. Завдяки досягненням психології та педагогіки існують різноманітні методи та стратегії, спрямовані на підтримку психічного здоров'я дітей та формування стійкості до стресу. Однак зростаючі загрози військових конфліктів та бойових дій вимагають постійного оновлення та адаптації цих методів до нових реалій. Тому дослідження та розробка ефективних підходів до формування культури безпеки у дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням для сучасного

суспільства.

Вплив воєнного стану на дітей дошкільного віку є комплексним і має значний психологічний вимір. Перебіг військових подій, загроза безпеці, руйнування інфраструктури та зміни у повсякденному житті створюють серйозний стрес для дітей цієї вікової групи. Психологічні аспекти воєнного стану можуть включати почуття тривоги, страху, безпорадності, відчуття втрати безпеки. Діти дошкільного віку, які перебувають у стані психологічного стресу, можуть демонструвати збудливість, агресивність або, навпаки, замкненість і пасивність [1, с. 5].

Формування культури безпеки у дітей дошкільного віку в умовах збройного конфлікту потребує комплексного підходу, що враховує їхні психологічні потреби, особливості розвитку та вікові характеристики. Перш за все, необхідна ефективна психологічна підтримка дітей, яка включає створення безпечного середовища, де діти можуть відчувати себе важливими, висловлювати свої емоції та отримувати необхідну підтримку для подолання стресу і тривоги.

Для ефективного досягнення цієї мети використовуються різноманітні педагогічні стратегії та методи, які допомагають дітям розвивати навички саморегуляції, розуміння безпеки та вміння діяти в небезпечних ситуаціях. Ці стратегії можуть включати ігрові заняття, техніки релаксації та медитації, розвиток навичок соціальної взаємодії та співпраці [2, с. 114].

Ефективна комунікація з дітьми є ключовим аспектом формування культури безпеки. Вчителі, батьки та інші дорослі повинні вміти відкрито спілкуватися з дітьми про їхні почуття, страхи та занепокоєння та надавати їм інформацію про безпеку та навички управління стресом. Важливо створювати можливості для дітей висловлювати свої думки та досвід і заохочувати їхню активну участь у прийнятті рішень, пов'язаних з безпекою.

Формування культури безпеки в умовах збройного конфлікту вимагає комплексного підходу, що поєднує психологічну підтримку, педагогічні стратегії та ефективну комунікацію з дітьми, забезпечуючи їх психічне благополуччя та емоційний розвиток.

Практичне застосування педагогічних та психологічних методів у формуванні культури безпеки у дітей дошкільного віку в умовах збройного конфлікту передбачає низку специфічних аспектів, серед яких важливим є організація безпечних місць для дітей. Це можуть бути безпечні зони або кімнати, які забезпечують фізичну та психологічну безпеку дітей у разі загрози або конфлікту. Ці місця мають бути обладнані необхідними матеріалами та засобами для забезпечення комфортного перебування й збереження здоров'я

дітей та для проведення освітніх та розвиваючих заходів.

Важливим практичним аспектом є розробка ігрових сценаріїв та заходів. Ігрові сценарії можуть бути спрямовані на відтворення реальних життєвих ситуацій, які допомагають дітям зрозуміти та правильно реагувати на небезпеку. Це можуть бути рольові ігри, де діти використовують набуті знання та навички для моделювання важливих життєвих ситуацій та прийняття рішень у них. Заходи можуть бути спрямовані на підтримку емоційної стабільності та розвитку, наприклад, ігри на розвиток емоційного інтелекту, художньо-творча діяльність, спрямована на вираження почуттів та емоцій через малювання, ліплення тощо [3, с. 17].

Таким чином, організація безпечних місць для дітей та розробка ігрових сценаріїв і заходів є ключовими практичними аспектами, які сприяють ефективному формуванню культури безпеки та психологічного благополуччя дітей дошкільного віку в умовах військового конфлікту.

Висновки дослідження підкреслюють важливість формування культури безпеки у дітей дошкільного віку в умовах військового конфлікту. Дослідження показало, що військові конфлікти та безпекові загрози можуть серйозно впливати на психологічний стан та емоційне благополуччя дітей, тому активна педагогічна та психологічна діяльність є невід'ємною частиною заходів, спрямованих на їх захист та підтримку.

Рекомендації для педагогів та батьків включають систематичну освітню та розвивальну діяльність з акцентом на безпеку, зміцнення психологічного здоров'я дітей, створення безпечного ігрового середовища для їхнього зростання та розвитку. Важливо пам'ятати про індивідуальні особливості кожної дитини та враховувати їх у процесі взаємодії та педагогічного впливу.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Безпека дитини в дошкільній. *Дошкільне виховання*, 2013. № 4. С. 4–6.
2. Лугова М. С. Війна очима дітей дошкільного віку: шляхи збереження психічного здоров'я в умовах стресу. *Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти*, 20 жовтня 2022 р. / за загальною редакцією проф. Бойчука Ю. Д. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 111–114
3. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ : 2018. 22 с.

ЗАПОБІГАННЯ СПОРТИВНИМ ТРАВМАМ: ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА МЕТОДИ

Білецька Ю. В.

*здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти
факультету фізичного виховання та спорту*

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Загальновідомо, що спортивні травми бувають важкі, середні та легкі [3, с 52].

Важкі травми спричиняють серйозні проблеми зі здоров'ям, що призводять до втрати загальної та спортивної працездатності на період від 30 днів і більше.

Травми середньої тяжкості – це травми, які супроводжуються вираженим порушенням функціонального стану організму, що призводить до втрати загальної або спортивної працездатності на термін від 10 до 30 днів.

Легкі травми – це травми, які спричиняють незначні порушення функціонального стану організму, що призводять до втрати загальної або спортивної працездатності. До них відносяться синці, садна, поверхневі рани, незначні удари та розтягнення, які потребують першої медичної допомоги та фізіотерапії (рис. 1).

Рис. 1. Легкі спортивні травми

Крім того, причини спортивних травм поділяють на безпосередні та опосередковані [3, 4]. Безпосередніми організаційними причинами спортивного травматизму є несприятливі санітарно-гігієнічні умови, недостатня теоретична та практична підготовка тренера, незадовільний графік змагань, проблеми із суддівством, погодні умови тощо, а неналежний медичний нагляд, відсутність розминки перед тренуванням, потреба у фізичному навантаженні, неохайний підбір групи, нехтування принципом поступовості є прикладами методичних недоліків. Опосередкованими причинами травматизму можуть бути унікальні риси спортсменів, зокрема, недостатня фізична, морально-вольова та техніко-

тактична підготовка, психоемоційна нестабільність, незадоволеність результатами тощо.

З метою уникнення травм і підтримання свого здоров'я на високому рівні розглянемо основні правила безпеки під час занять фізичною культурою і спортом [5, с. 68].

Тренер-викладач та учасники повинні дотримуватись правил безпеки під час занять фізичною культурою та спортом. Вкрай важливо, щоб усі протоколи безпеки дотримувались без винятку. Заняття повинні відвідувати лише особи, які мають необхідну освіту та кваліфікацію. Допускаються особи, які пройшли необхідний фізкультурний медичний огляд і не мають протипоказань за станом здоров'я. На підставі цього огляду лікар надає медичний висновок. У сфері фізичної культури і спорту усіх людей можна умовно розділити на три медичні групи: основну, підготовчу і спеціальну.

Основна медична категорія складається з осіб, які перебувають у хорошому стані здоров'я та не повідомляють про будь-які хвороби чи демонструють будь-які фізичні чи біологічні відхилення. Вони мають достатню фізичну підготовленість та відмінні функціональні здібності, тому їм також дозволено займатися додатковими видами спорту.

До підготовчої медичної групи входять особи, які мають випадки незначного відставання у фізичному розвитку, відповідній фізичній підготовленості, певні обмеження функціональних можливостей тіла.

До спеціальної медичної групи включаються особи, які мають виражені відхилення у фізичному розвитку, недостатню фізичну підготовленість, аномалії розвитку чи вади опорно-рухового апарату, а також особи, які мають тимчасові або постійні стани здоров'я, що обмежують інтенсивну фізичну діяльність у зв'язку з наявністю хронічних патологій.

Запобігання спортивним травмам є дуже важливим аспектом для збереження здоров'я та суттєвого підвищення результативності у спорті. Розглянемо деякі ефективні стратегії для запобігання спортивним травмам [1, с. 207-210]:

1) *правильне навантаження*: поступове збільшення навантаження під час тренувань допоможе уникнути перевантаження м'язів і суглобів, що може призвести до травм;

2) *нагрів та розтяжка*: проведення якісного нагріву перед тренуванням та розтяжка після тренування допоможуть зменшити ризик травм;

3) *використання захисного спорядження*: при виконанні контактних видів спорту важливо використовувати захисне спорядження, наприклад, головні захисні шоломи, наколінники, налокітники тощо;

4) *техніка виконання вправ*: навчання правильної техніки виконання вправ допоможе уникнути навантаження на неправильні м'язи і суглоби;

5) *відпочинок і відновлення*: важливо дати організму час на відновлення після тренувань, щоб уникнути перевтомленості і травм;

6) *регулярні медичні огляди*: регулярні медичні огляди допоможуть вчасно виявити можливі проблеми з м'язами та суглобами.

Тренери і спортсмени мають пам'ятати, що запобігання спортивним травмам – це підхід до збереження їхнього здоров'я, який допоможе їм тривалий час брати участь у різноманітних спортивних змаганнях і досягати найкращих результатів [2, с. 257-261]. Такими методами є:

1) *правильна підготовка до тренувань*: проведення якісного нагріву перед тренуванням допоможе підготувати м'язи і суглоби до фізичної активності;

2) *поступове збільшення навантаження*: важливо поступово збільшувати інтенсивність та тривалість тренувань, щоб уникнути перевантаження м'язів і суглобів;

3) *розтяжка та м'язова релаксація*: регулярна розтяжка м'язів після тренувань допомагає зберегти їх гнучкість і зменшити ризик травм;

4) *правильне харчування і гідратація*: важливо правильно харчуватися і пити достатню кількість води, щоб підтримувати оптимальний стан організму для занять спортом;

5) *використання захисного спорядження*: беручи участь у контактних видах спорту важливо використовувати захисне спорядження для захисту від травм;

6) *вчасна реабілітація*: у разі виникнення травми важливо вчасно почати реабілітаційні заходи для швидкого відновлення.

Таким чином, заходи профілактики спортивних травм включають: адекватне матеріально-технічне забезпечення під час тренувань, дотримання правил техніки безпеки, правильну розминку, дотримання методики тренувань, своєчасне проведення комплексного медичного контролю та за необхідністю усіх реабілітаційних заходів. Дотримання цих запобіжних заходів не тільки значно знизить ризик розвитку спортивної патології та ступінь інвалідності у спортсменів, а й сприятиме досягненню ними видатних спортивних результатів.

Список використаних джерел

1. Мовчан В. П. Проблема травматизму в спорті та його профілактика. *Молодий вчений*. 2018. № 4.2. С. 207–210.

2. Мужичок В. О. Профілактика та попередження травматизму в фізкультурній та спортивній діяльності студентів ВНЗ. *Молодий вчений*. 2017. № 3.1. С. 257–261.

3. Биба Л. М., Бабанін О. О. (2010) Спортивний травматизм під час занять фізичною підготовкою і його профілактика. Ужгород, 2010. 52 с.

4. Хіменес Х. Р. Травматизм у спорті. Львівський державний університет фізичної культури. Кафедра олімпійського, професійного та адаптивного спорту. 2015 URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/3741/pdf>.

5. Гацоева Л. С., Козіброда Л. В. Особливості організації проведення занять з фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи : навч. посіб. Херсон: ХДУ, 2017. 68 с.

ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНЕ ПАКУВАННЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ВИРОБНИЦТВА СУЧАСНОСТІ

Федоренко Є. Ю.

студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

З кожним роком екологічна безпечна упаковка стає все більш важливим та актуальним напрямком у сучасному виробництві. Ця тема загострюється проблемою забруднення навколишнього середовища. Не враховуючи останні роки, використання пластика завдає великого впливу на суспільство та навколишнє середовище. Тому в сучасному виробництві розглядають екологічний напрям пакування, який несе за собою великий розвиток в майбутнє. Головна мета – чисте середовище та мінімум матеріалів.

Екологічно чисте пакування – конкретний вид матеріалів, який не завдає шкоди навколишньому середовищу, тобто екосистемі. Розглянемо основні пункти актуалізації екологічної упаковки як напрямки в виробництві [1].

Вимоги зі сторони споживачів: проблема екології інколи розглядається під питанням не тільки держави але й брендів, які заохочують зовнішнім виглядом товару все більше і більше покупців. Також споживачі знаючи, що вони хочуть від свого майбутнього, дають перевагу здоров'ю та чистоті.

Вимоги зі сторони держави: в останній час вже багато країн перейшло на чіткі закони щодо стандарту використання шкідливих матеріалів, як пластик, в сторону його зменшення та утилізації. Такі закони пропонують компаніям переходити на більш безпечні матеріали.

Утилізація та рівень відходів: завдяки екологічному пакуванню, відходів стає менше, що передбачає вплив на довкілля.

Нові технології та методи: з сучасними технологіями, з'являються нові (екологічні) матеріали для виробництва. Головний плюс таких матеріалів, це

нетоксичність при використанні або утилізації.

Економія, щодо транспорту: велика кількість капіталу входить не тільки у саму упаковку, але й транспортування. Тому екологічний гофрокартон – легкий та підходить майже для всіх товарів. Це дозволяє заощаджувати при перевезенні, тому що такий матеріал не впливає на вагу вантажу [1].

Великий спад на виробництво продуктів харчування і сільськогосподарської сировини виник з приводу питання росту небезпечних мікробів. Іншими словами, зниження якості продукції в останні роки виробництв. З неекологічних упаковок, які пропускають вологу, перешли до екологічних безпечних, а це: мінеральні (цеоліти, пермутіти), целюлозні та модифіковані крохмальні [3].

Деякі сучасні виробництва використовують їстівні плівки на основі природних полімерів, що не шкодить людині та довкіллю. А це дає вже певну тенденцію з попиту випуску безпечних упаковок, як для рекламного ходу. Переходячи вже до маркетингу, слід зазначити, що більшість виробництв перейшло на екологічну упаковку. Завдяки моді та тенденціям, така упаковка надає перевагу покупцям на товар певного бренду. Цей зовнішній вигляд та продуманість/впевненість у товарі і приваблює майбутнього споживача.

Вигляд екологічної та зручної упаковки і є головною ціллю дизайну.

Прикладом служить декілька продукцій різних брендів сьогодення:

Bee Bright воскова банка-свічка для меду. Люди, які полюбляють мед та інтер'єрний декор, визнають цю банку дуже привабливою. А особливість її – це не тільки приємний вигляд, але й цікаве використання, тобто як свічку (рис. 1) [2].

Рис. 1. Bee Bright воскова банка-свічка для меду

Happy eggs упаковка з сіна. Незвичний візуальний але стильний вигляд такої комунікації, надає дешевий екологічно поновлювальний матеріал.

Зазвичай посезонно спалюють трави, а це шкодить екосистемі, тому дизайнер цієї упаковки вирішив дві проблеми одночасно: зберіг клімат і використав матеріал для більшої реалізації продукції (рис. 2) [2].

Pangea Organics контейнер-розсада мила. Pangea виробляє органічне мило у повністю екологічно чистих контейнерах. Компанія надає упаковку за принципом, що і картонні коробки для яєць: спресований вторинний папір і вода. Але перед формуванням контейнерів додають в суміш насіння ялини. Іншими словами, звичайна еко-тара стає справжньою розсадою (рис. 3) [2].

Рис. 2. Happy eggs упаковка з сіна

Рис. 3. Pangea Organics контейнер-розсада мила

Як висновок, дослідженням визначасмо, що дизайнерська екологічна упаковка надає не тільки гарний вигляд, а й спонукає суспільство до поступових дій для збереження навколишнього середовища.

Список використаних джерел

4. Чому все частіше вибирають екологічну упаковку? URL: <https://aspak.in.ua/ua/a484411-pochemu-vse-chasche.html> (дата звернення: 15.04.2024).
5. Екологічний дизайн: 5 варіантів упаковок. URL: <https://bazilik.media/ekolohichnyj-dyzajn-5-variantiv-upakovok/> (дата звернення: 15.04.2024).

6. Еко-упаковка: у чому її плюси? URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/52.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МОДНОГО ОДЯГУ

Шуляк К. М.

*здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету
технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Основним пріоритетом екологічного одягу є його повна натуральність. На відміну від синтетичних матеріалів, одяг з натуральних тканин дозволяє шкірі дихати, чудово регулює температуру тіла, не подразнює і не пересушує шкіру, не створює сприятливих умов для розмноження бактерій, захищає від зовнішніх впливів (включаючи радіовипромінювання) та не викликає алергії. Натуральні тканини діють як ліки або вітаміни для шкіри, заспокоюючи та гармонізуючи її.

Найбільш популярним для екологічних підходів є цитування надбань різних етносів і традицій, що прийшли з глибини віків. Очевидно, що етнічні традиції одягу корінних народів завжди були і залишаються екологічними. Це твердження сьогодні вже не потребує доказів. Проблема полягає скоріше у тому, у якому вигляді до нас дійшли артефакти з минулого, що повною мірою характеризують екологічну якість вбрання наших предків. Неоціненні дані у цьому надають колекції музеїв, приватні зібрання та традиції окремих поселень.

Етнічний одяг (стиль «етно») залишається джерелом натхнення для сучасних дизайнерів, особливо тих, хто створює колекції екологічної спрямованості. Провідні українські дизайнери, такі як Роксолана Богуцька, Лілія Пустовіт, Олена Буреніна та інші, доклали значних зусиль для популяризації українського національного одягу за кордоном. Наприклад, цього року Роксолана Богуцька представила свою колекцію на Latino Fashion Week (LFW) у Чикаго – визначній події у світі моди. Вона привезла до США колекцію суконь, пальт і взуття з національним колоритом, які були продемонстровані на фінальному вечорі.

Крім того, українська вишиванка надихнула дизайнерів всесвітньо відомого модного дому Valentino на створення несподіваної колекції, яка закривала Тиждень моди Haute Couture у Парижі цього року. Італійський бренд звернувся до етнічних елементів у костюмі, черпаючи натхнення з традиційних вишивок і елементів одягу східноєвропейського походження, зокрема з України.

Однак ототожнювати «етно» і «еко» не зовсім коректно. Говорячи про екостиль або екологічний підхід до створення одягу, варто підкреслити, що напрямок екологічного дизайну особливо акцентує на виховній, ціннісній (аксіологічній) і адаптаційній функціях дизайну.

Екологічний дизайн не лише сприяє формуванню дбайливого ставлення до навколишнього середовища, економії ресурсів та довговічності речей, що нас оточують, але й стимулює більш глибокі процеси, пов'язані зі створенням сприятливих умов для фізичного та психічного здоров'я людини. Термін «екологічно чистий об'єкт» включає не лише відсутність негативного впливу на довкілля, але й забезпечення психологічного комфорту при його використанні. [1].

Щодо одягу, то сьогодні ми носимо більш комфортний одяг, ніж той, що був у моді п'ятдесят років тому. Це не тільки результат прогресу у виробництві текстилю, але й органічне поєднання традицій «пристойності» і «розкутості» в одязі. Хоча думка не нова, варто згадати, що засновниками сучасної екомоди були «хіпі». Саме їм ми зобов'язані не лише сучасним одягом, але й багатьма іншими змінами, природу яких ми ще до кінця не зрозуміли. Сьогодні дизайнери регулярно використовують стиль «хіпі-шик». Ми користуємося ним, не замислюючись, що велика частина жанрів і видів сучасного одягу були привнесені в громадський гардероб невідомими довговолосими хлопцями, а сучасні дизайнери лише навчилися використовувати плоди психоделічної революції 60-х. [3]

«Хіпі-стиль» став першим проривом масової вуличної моди, коли двадцятирічні «низи» довели «верхам», що не лише здатні протестувати, але й створювати власну художню систему та ідеологію. Одяг хіпі став першим протестним вбранням, яке ознаменувало народження не лише екологічного підходу, а й неформального стилю загалом.

Європейці та мешканці Нового Світу почали відкривати для себе екзотичні культури, інтенсивно вивчати їх, включати їхні елементи до своїх теорій і створювати на їхній основі нові творчі концепції. Спочатку світ ставився до хіпі зневажливо, хоч і заздрив їхній незалежності, свободі, розкутості та їхньому одягу. З ужитку поступово зникали капелюхи, макінтоші, бриджі та плащі з болоньї. Натомість світ почав перевдягатися в джинси, футболки, мокасини, і в одязі з'явилися яскраві кольори, яких раніше не було.

Індустрія моди почала розвиватися на повну потужність, а за нею підтягнулися текстильна та взуттєва галузі, а також переробні галузі, що забезпечували потреби в модних речах і матеріалах. Пізніше ідеї хіпі-стилю були об'єднані з елементами «кантрі», «вінтаж» та «етно». Так на зламі століть,

у 2000 році, з'явився Boho-chic («бохо-шик», від bohemia, богема) – модний стильовий мікс, який здобув популярність серед творчих особистостей. [2]

І знову ж таки, не слід ототожнювати «хіпі-стиль» з екологічним напрямом в одязі. З тих часів пройшло багато часу, і парадигми, включаючи споживчі, неодноразово змінювалися. Так званий екологічний стиль в моді не виник за один день. Не забуваймо, що мода визначається економікою, за якою стоять потужні виробники тканин, шкіри, хутра, барвників, синтетичних матеріалів тощо. Їхніми замовниками є виробники легкого і зимового одягу, білизни, взуття, фурнітури і так далі. Твердження, що дизайнери одягу швидко відреагували на ідею відновлення природного довкілля, на жаль, не витримує критики. Насправді, екологічний стиль у дизайні одягу пробивається досить важко. Поєднання гламуру з екомодою довгий час здавалося неможливим. Якби не замовлення на моду з боку середнього класу, який поступово переймається «зеленими» ідеями, цей процес був би ще повільнішим.

Справжнє «озеленення» подіуму відбулося у 2002 році з появою нового бренду Luxury Eco, створеного Ліндою Лаудермілк (Linda Loudermilk). Бренд швидко завоював популярність завдяки унікальним предметам гардеробу з природних матеріалів: бамбука, морських черепашок і водоростей, липового лика, сої, джуту, кропиви, конопель, льону, вовни, органічної бавовни та інших. Натуральні тканини, природні кольори і ручна робота стали основою нового стилю. Принцип Лінди Лаудермілк – не нашкодь природі та людям – став головним кредо її роботи. Рослини, які використовуються для створення натуральних тканин, вирощуються без пестицидів, а тварини, чия вовна використовується для виробництва одягу і аксесуарів, вигодовуються без шкідливих хімічних добавок. Люди, які носять цей одяг, підтримують ідею захисту від алергічних реакцій та шкідливого впливу токсинів на організм. [3]

Можливо, ідеї Лінди залишилися б незатребуваними, якби їх не підхопили відомі дизайнери. В цьому контексті не можна не згадати Стелу Маккартні. Як дочка Пола і Лінди Маккартні, вона могла б жити у тіні слави свого батька, але її творчий потенціал дизайнера одягу розкрився дуже рано, супроводжуваний бізнесовими здібностями. Її першу колекцію одягу у 1995 році представляли такі подружки, як Наомі Кемпбелл, Кейт Мосс, Ясмін Ле Бон та інші. Стиль життя та підхід Стели до дизайну були ідеально узгоджені з екологічними принципами. Вона, сповідуючи веганство, не використовувала у своїх колекціях натуральну шкіру та хутро, створюючи замість цього колекції взуття на основі замінників шкіри. Надалі, працюючи в "Chloé" (після Карла Лагерфельда), "Gucci", "Adidas" та запустивши власний бренд "Stella McCartney", Стела активно інтегрувала екологічні практики у свою

діяльність. [2].

Споживачам і виробникам не потрібно вибирати між повною екологічністю одягу та використанням хімічних препаратів для забезпечення необхідних споживчих і естетичних властивостей. На сьогодні можливо лише зменшити використання хімічних препаратів. Тому варто звернути увагу на виробництво матеріалів, що поєднують натуральні тканини з перевагами новітніх виробничих технологій, сприяючи розвитку екологічно чистого одягу.

Список використаних джерел

1. Орлова Н. С. Особливості проектування та виготовлення еко-одягу. Формування здоров'язбережувальних компетентностей сучасної молоді: реалії та перспективи : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 27–28 квіт. 2017 р.) / упоряд. і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава, 2017. С. 233–236.
2. Свірко В. О., Бойчук О. В., Голобородько В. М., Рубцов А. Л., Кардаш О. В., Чемакіна О. В. Дизайнерська діяльність: екологічне проектування : Науково-методичне видання. Київ : УкрНДІ ДЕ, 2016. 196 с.
3. Шандренко О. М. Віртуальний світ моди от кутюр. Мистецтвознавчі записки : Зб. наук. пр. Київ : Міленіум, 2008. № 14. С. 143–150.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗП(ПТ)О ЗАХОДІВ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Курмаз Ю. В.

*викладач професійно-теоретичної підготовки
Регіонального центру професійно-технічної освіти м. Зіньків*

Воєнні конфлікти можуть мати серйозні наслідки для фізичного та психічного здоров'я як учасників бойових дій, так і цивільного населення, що опинилося під впливом війни. Участь у воєнних діях часто призводить до отримання серйозних травм, таких як поранення, втрата кінцівок, гострі травми голови та інші важкі ушкодження, що можуть призвести до інвалідності або смерті. Учасники конфліктів часто потрапляють у небезпечні ситуації, стають свідками насильства і втрачають товаришів. Такі події можуть спричинити посттравматичний стресовий розлад, який проявляється у формі гострих стресових реакцій, повторних спогадів, кошмарів, агресивної поведінки, депресії та інших віддалених наслідків.

Війна може викликати інтенсивні емоційні реакції, такі як страх, гнів,

відчай, а також втрату надії та віри в майбутнє, що може призвести до розвитку депресії та інших психічних розладів. Це також може ускладнити соціальну адаптацію, особливо для ветеранів, які повертаються до мирного життя, стикаючись зі складнощами у пошуку роботи, встановленні стосунків з оточуючими та відчуттям відчуженості від суспільства.

Воєнні конфлікти також серйозно впливають на сім'ї військовослужбовців і цивільних. Розлука з родиною, страх за безпеку близьких та втрата рідних і друзів можуть спричинити стрес і депресію серед членів сім'ї.

Загалом, воєнні конфлікти суттєво впливають на фізичне та психічне здоров'я особистості, тому важливо забезпечити підтримку та ресурси для лікування та реабілітації тих, хто постраждав від цих впливів. У контексті військових конфліктів особлива увага приділяється спеціальним програмам для збереження здоров'я майбутніх кваліфікованих робітників. Такі програми можуть включати навчання безпеці та профілактиці травм, навичкам евакуації в разі надзвичайних ситуацій, правильній техніці виконання робіт у високоризикових умовах, а також наданню першої медичної допомоги.

Учні можуть проходити психологічну підготовку, щоб краще розуміти та управляти стресом, пов'язаним із військовими конфліктами. Це може включати методи релаксації, техніки зняття стресу та консультації з психологами для розуміння своїх емоційних реакцій. Програми можуть також передбачати комплексну підготовку до повернення до цивільного життя після війни, включаючи навчання навичкам пошуку роботи, встановлення стосунків із родиною та спілкування з реабілітаційними спеціалістами для подолання викликів, що виникають після повернення додому.

Здобувачі освіти можуть навчитися стратегіям підвищення своєї стійкості до стресу та психологічних травм, включаючи розвиток позитивного мислення та формування ментальної міцності. Спеціалізовані здоров'язбережувальні програми для майбутніх кваліфікованих робітників у контексті військових конфліктів допомагають забезпечити їхню готовність до фізичних і психологічних викликів, з якими вони можуть стикатися під час навчання та після його завершення [1].

Професійно-технічна освіта може включати різноманітні методи та стратегії збереження здоров'я, які допоможуть майбутнім працівникам уникати травм і стресу, підтримувати фізичне та психічне здоров'я, а також адаптуватися до викликів їхньої професійної діяльності.

Навчання основам безпеки та охорони праці є ключовим компонентом збереження здоров'я в будь-якій професії. Це охоплює навчання правилам використання обладнання та інструментів, а також технікам безпеки для

запобігання травмам. Вивчення основ першої медичної допомоги дозволяє працівникам надавати допомогу у випадку травм або невідкладних станів, включаючи навички зупинки кровотеч, штучного дихання, застосування дефібриляторів тощо.

Включення в програму професійно-технічної освіти курсів зі стресменеджменту та психологічної підтримки допомагає працівникам справлятися зі стресом і психологічними навантаженнями, пов'язаними з роботою. Важливо також навчати майбутніх працівників основ здорового способу життя, включаючи фізичну активність, збалансоване харчування та відпочинок, що сприяє підтримці високого рівня фізичного та психічного здоров'я [3].

Навчання навичкам ефективної комунікації та управління конфліктами зменшує ризик стресу та конфліктів на робочому місці, сприяючи загальному здоров'ю та благополуччю. Важливо навчити працівників слідкувати за своїм фізичним і емоційним станом та розуміти, коли необхідно робити паузи або звертатися за підтримкою.

Інтеграція цих методів і стратегій збереження здоров'я в професійно-технічну освіту створює потужну підготовку для кваліфікованих робітників, яка допомагає їм успішно працювати в умовах високого ризику та стресу, зберігаючи своє здоров'я та благополуччя. Існують приклади успішної інтеграції таких практик у програми під час воєнного часу.

Тренування з безпеки та евакуації: Військові школи та центри професійно-технічної освіти можуть проводити інтенсивні навчання з безпеки та евакуації в разі надзвичайних ситуацій. Це включає тренування з ефективного захисту від вибухів, підготовку до дій у випадку вторгнення та навчання основам надання першої допомоги на полі бою [4].

Психологічна підготовка та підтримка: Програми професійно-технічної освіти можуть включати курси з психологічної підготовки та підтримки, спрямовані на підвищення стійкості до стресу та розвиток стратегій саморегуляції під час воєнних дій. Ці курси можуть охоплювати техніки релаксації, стресменеджменту та психологічного супроводу.

Навчання методам та засобам захисту: Учні можуть отримувати знання про використання та обслуговування засобів захисту, таких як бронежилети, газомаски, шоломи тощо. Крім того, їм можуть навчати правильного використання засобів комунікації та навичок поведінки в надзвичайних ситуаціях.

Спеціальні програми з фізичної підготовки: Учні можуть брати участь у спеціальних програмах, спрямованих на підтримання фізичної сили та

витривалості під час тривалих воєнних операцій.

Навчання медичним навичкам: Професійна підготовка може включати навчання медичним навичкам, таким як надання першої допомоги в умовах бойових дій, тимчасова зупинка кровотечі, імпровізоване транспортування поранених тощо.

Ці приклади показують, як інтеграція здоров'язбережувальних практик у професійно-технічну освіту під час воєнного часу може підготувати майбутніх працівників до роботи в умовах високого ризику та стресу, зберігаючи їхнє здоров'я та благополуччя.

Вивчення досвіду впровадження програм збереження здоров'я в умовах воєнного конфлікту в інших країнах може надати цінну інформацію про ефективні підходи та стратегії. У США існують спеціальні програми для збереження здоров'я військовослужбовців та ветеранів, які служили в умовах воєнного конфлікту. Ці програми включають фізичну підготовку, психологічну підтримку, навчання методам стресменеджменту та доступ до медичних послуг [1].

Україна розробила програми психологічної підтримки та реабілітації для військовослужбовців, які брали участь у війні на сході країни. Ці програми охоплюють консультування психологів, групову терапію, тренінги зі стресменеджменту та підтримку сімей.

У Великій Британії також існує низка програм збереження здоров'я для ветеранів, які брали участь у воєнних операціях. Вони надають доступ до медичних послуг, психологічної підтримки, реабілітаційних послуг та допомоги у соціальній адаптації.

В Ізраїлі діють програми реабілітації для військовослужбовців, які отримали травми під час бойових дій. Ці програми включають фізичну реабілітацію, психологічну підтримку, навчання новим навичкам та підготовку до повернення до цивільного життя.

Ці приклади свідчать про те, що програми збереження здоров'я в умовах воєнного конфлікту зазвичай поєднують фізичну, психологічну та соціальну підтримку для військовослужбовців та ветеранів. Вивчення цих програм може бути корисним для розробки та вдосконалення аналогічних ініціатив у власній країні.

Належне збереження здоров'я та підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до роботи у складних умовах військового конфлікту є важливим аспектом суспільної безпеки. В умовах воєнного конфлікту забезпечення здоров'язбережувальних заходів для майбутніх фахівців стає критично важливим завданням. Навчальні заклади системи професійно-технічної освіти

повинні відігравати ключову роль у підготовці студентів до роботи в умовах воєнного конфлікту, забезпечуючи їх фізичне та психологічне благополуччя [2].

Для цього необхідно впроваджувати комплексні програми, що охоплюють різні аспекти збереження здоров'я, такі як безпека та охорона праці, психологічна підготовка та підтримка, фізична підготовка та навчання медичних навичок. Важливо також створювати умови для розвитку резилієнтності та адаптивності студентів, що допоможе їм ефективно впоратися з викликами, які виникають у воєнному середовищі.

Поєднання цих заходів дозволить підготувати майбутніх кваліфікованих робітників до ефективної роботи в умовах воєнного конфлікту, забезпечуючи при цьому їхнє здоров'я та благополуччя. Такий підхід є критичним для забезпечення національної безпеки та стабільності у військових умовах.

Список використаних джерел

1. Освіта і наука України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2023, 65 с.
2. Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти: *Матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*: (26 жовтня 2022 р.) / Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 154.
3. Бурлакова І. А. Соціалізація професійного здоров'я майбутніх фахівців. *Актуальні проблеми психології : Збір. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка. Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія*. 2019. Том. IX. Вип. 12. С. 36–46.
4. Тимошук О. В., Полька Н. С., Сергета І. В. Наукові основи комплексної гігієнічної оцінки якості життя та адаптаційних можливостей сучасної учнівської і студентської молоді / за ред. Н. С. Польки, І. В. Сергети. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ». 2020. 272 с.

СПОСОБИ НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ОСОБАМ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

Воробйов І. С.

здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Ця стаття є актуальною як для цивільного населення, оскільки ракетно-безпілотні обстріли цивільних об'єктів тривають щодня, так і для людей, що є або будуть частиною ЗСУ. Це, не в останню чергу, пов'язано з характером

сучасної війни. Фактично ми бачимо яскраву аналогію сучасних бойових дій та подіями Першої світовою війни. Читаючи стрічку новин з фронту, мимоволі згадуються картини, що описував у своїй книзі, нехай це й художній роман, німецький письменник Еріх Марія Ремарк - “На Західному фронті без змін”. Виражаючи власний погляд на становище на фронті після спілкування з учасниками бойових дій та через призму незалежних медіа, я б назвав сучасну російську-українську війну, що триває з 2014 - повторенням Першої світової війни 1914, з використанням технологій 2114 року. Аналізуючи виклики, що виникли через вищеназвані події, я б хотів представити перелік базових правил з надання домедичної допомоги при найпоширеніших пораненнях, що трапляються в ході або в наслідок бойових дій.

З початку бойових дій у 2014-2015 роках велика частина втрат з нашої сторони виникала саме через нестачу досвіду та знань з зупинення кровотечі. Для початку розберемо види кровотеч, та що робити при кожній з них.

1. *Капілярна кровотеча.* Капіляри – це маленькі кровоносні судини. При капілярній кровотечі кров витікає краплями або тонким струменем. Кровотеча не є інтенсивною, з часом вона сама припиняється, тож єдина небезпека при цій кровотечі - зараження крові. При можливості треба обмотати чи притиснути пошкоджену ділянку чистою тканиною та обробити спиртом/йодом чи іншим антисептичним препаратом.
2. *Венозна кровотеча.* Виникає при пошкодженні вен. Її можна ідентифікувати за втратою темно-червоної крові, котра витікає повільно та рівномірно. Необхідно накласти на рану бинт/марлю/чисту тканину, надавати постійний тиск на поранення та бажано тримати пошкоджену кінцівку вище рівня серця.
3. *Внутрішня кровотеча.* На жаль, при внутрішній кровотечі єдиним ефективним способом надання допомоги буде стаціонарне лікування та втручання професіоналів для її зупинення. Єдиний можливий шлях якось допомогти людині при ідентифікації зони ураження – накладання льоду.
4. *Артеріальна кровотеча.* Одна з найпоширеніших та найнебезпечніших кровотеч при осколково-вогнепальних пораненнях. Ідентифікувати її можна за яскраво червоною кров’ю, що ритмічно та швидко струмує з рани. В середньому є приблизно 3 хвилини на зупинення кровотечі до настання смерті. Найдієвіший шлях зупинити її – накладання на кінцівку турнікета або джгута. При екстремальних умовах допускається використання підручних засобів (ременя, ізоляційної стрічки, скотчу) та надання постійного пальцевого тиску на зону ураження.

Тут я хотів би трохи детальніше проаналізувати порядок дій при

артеріальній кровотечі. Для розуміння різниці надання допомоги при бойових діях (тобто правила тактичної медицини) та правил надання допомоги поза зоною бойових дій.

1. Якщо поза зоною бойових дій внаслідок обстрілу або інших ситуацій у людини почалась артеріальна кровотеча, то треба виконувати наступні дії.

При пораненні необхідно ідентифікувати місце кровотечі. Якщо це зима, на людині багато одягу, то треба швидко його розрізати або зняти. При кровотечі у зоні шлунку необхідно викликати допомогу та до прибуття спеціалістів надавати постійний тиск на зону ураження. При наявності чистої тканини її треба “запхати” у зону ураження для зменшення інтенсивності кровотечі. Якщо зоною ураження є кінцівка, то необхідно: ідентифікувати зону ураження, прибрати одяг, якщо він заважає, відміряти приблизно 15 сантиметрів від рани у сторону тіла та накласти турнікет або джгут. При не наявності останніх надавати постійний тиск на поранення.

2. Якщо в ході бойових дій було поранено вас.

Треба не піддаватися паніці, натомість ви маєте точно знати де ваш персональний турнікет (у кожного солдата маж бути щонайменше 2 турнікета для самодопомоги). З ушкодженої кінцівки треба зняти спорядження, нашивки, персональні речі та за можливості розрізати одяг. Турнікети при бойових діях завжди накладаються на другій третині від ліктя або на третині стегна від паху. На більшості сучасних турнікетів є спеціальні місця та ручки для запису часу, коли вас було поранено. При відсутності останнього треба запам’ятати час коли це сталося. Це необхідно, оскільки точно невідомо, через який час може бути надано вам або пораненому товаришу професійну допомогу, тим паче при втраті великої кількості крові можлива втрата свідомості або запаморочення. Якщо медики знатимуть час, коли був накладений турнікет, то це допоможе їм врятувати кінцівку.

Це зумовлено тим, що турнікети дозволяється тримати до 2 годин влітку та до 1,5 годин взимку. У випадку, якщо турнікет тримається більше – до кінцівки не надходить достатня кількість кисню, що призводить до відмирання. Це, своєю чергою, призведе або до зараження крові та смерті, або до ампутації.

3. Якщо в ході бойових дій було поранено товариша.

Треба дізнатися, чи зможе він надати допомогу собі сам. Внаслідок поранення можлива контузія, запаморочення розуму чи вплив адреналіну. У випадку що людина не може обмірковувати свої дії тверезо або надати собі допомогу ми запам’ятовуємо наступні дії:

1. Звертаємося до пораненого українською мовою та заспокоюємо (якщо

людина притомна, але контужена, треба щоб вона зрозуміла, що ми не вороги).

2. Треба обеззброїти постраждалого, при транспортуванні або контузії людина може почати вести вогонь не розуміючи куди й навіщо.

3. Обстежуємо та ідентифікуємо уражену кінцівку.

4. Використовуємо персональну аптечку та персональний турнікет постраждалого (власні припаси не видаємо, оскільки вони можуть знадобитись нам самим).

5. Якщо людина у товстому одязі, то розрізаємо, якщо одяг літній, то згадуємо правило двох третій (часу на пошук точного місця влучання на вимірювання 15 сантиметрів в нас немає, до того ми не знаємо чи є ця рана єдиною), знімаємо з місця накладання турнікета шеврони/викладаємо персональні речі/знімаємо спорядження. Ці речі заважатимуть нам накладати турнікет правильно та зупинити втрату крові.

6. Накладаємо турнікет, запам'ятайте, що при правильно накладеному турнікеті ми не зможемо засунути палець між тілом та турнікетом.

7. Записуємо/запам'ятовуємо час накладання.

8. За можливості транспортуємо пораненого, де йому зможуть надати професійну допомогу. Щонайменше ми маємо через рацію передати інформацію про пораненого.

Маю надію, що ці знання не знадобляться вам у життя, але від підступних дій агресора стовідсотково захисту ніхто немає, тож краще завжди пам'ятати про такі базові навички, котрі зможуть врятувати життя вам або близький вам людині.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МИСТЕЦЬКИХ ЗАХОДІВ У ФІЛАРМОНІЇ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАН

Кібенко К. О.

здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

«Шановні слухачі, у разі повітряної тривоги концерт буде призупинено. Найближче укриття – в Полтавській обласній бібліотеці імені І. Котляревського», – таке оголошення чують відвідувачі перед початком будь-якого заходу в обласній філармонії.

Комунальний заклад «Полтавська обласна філармонія» – сучасне музично-культурне середовище, провідний музичний простір Полтавщини.

Щомісяця – насичений репертуар, щодня – ретельна підготовка.

Філармонія функціонально підпорядкована та підзвітна Департаментові культури і туризму Полтавської обласної державної (військової) адміністрації.

Заклад діє у сфері культури і мистецтва, у своїй діяльності керується Конституцією України, Цивільним та Господарським кодексами України; Кодексом законів про працю України, законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про захист персональних даних», «Про культуру», «Про авторське право та суміжні права» та іншими законами, що регламентують діяльність у сфері культури і мистецтва, указами й розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами; інструктивними матеріалами Міністерства культури та інформативної політики України, рішеннями Полтавської обласної ради, розпорядженнями голів Полтавської обласної ради та Полтавської обласної державної адміністрації, наказами Департаменту культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації.

Філармонія залучає до себе широку аудиторію прем'єрами, аншлаговими концертами, креативними проектами. Однак заклад торкнулася необхідність виконувати «пріоритетні завдання, спрямовані на рятування життя та збереження здоров'я громадян» [3, 4] в умовах воєнного стану: припиняти концерт і супроводжувати людей до найближчого укриття. Якщо за пів години надходить сигнал про відбій повітряної тривоги, концерт продовжують. Першими після початку повномасштабного вторгнення відкрилися заклади культури, у яких були бомбосховища або укриття [2].

Філармонія працює з різними категоріями населення. Значна кількість заходів орієнтована на допомогу військовим та громадянам, що постраждали від російської агресії. Артисти філармонії транслиують свою позицію в авторських піснях та нових концертних програмах, які присвячують захистові України, героїзму військових і пам'яті полеглих воїнів: «Музи не мовчать», «Незламність», «Мандруючи Україною», «Front.UA», «Автограф» тощо. Діти внутрішньо переміщених осіб, загиблих воїнів та тих, що зникли безвісти, діти військовослужбовців, волонтерів мають змогу відвідати заходи філармонії безкоштовно.

Успішній діяльності сприяє сцена високого європейського рівня з потужною візуальною складовою. На ній мають змогу виступити виконавці територіальних громад. Філармонія працює і за межами установи: концерти для військових у шпиталях, для внутрішньо переміщених осіб та місцевих жителів – у громадах області [1]. Артисти беруть участь у відзначенні пам'ятних

державних дат, засвідчують своїм талантом цінності свободи й незалежності.

Філармонійна діяльність – це важливий фактор урбаністики, віддзеркалення людських настроїв і стосунків. І в мирний час, й у воєнний.

Список використаних джерел

1. Обласна філармонія дала безкоштовні концерти вже у 37 громадах Полтавщини. URL: <https://poltava.to/news/67996/>.

2. У Полтаві та області мають запрацювати заклади культури в яких є бомбосховища або укриття. URL: <https://poltavawave.com.ua/p/u-poltavskii-oblasti-maiut-zapratsiuvati-zakladi-kulturi-621795>.

3. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.

4. Постанова КМУ № 138 від 10.03.2017 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту»: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#n76>.

КІБЕРБЕЗПЕКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Навроцький І. С.

здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Відколи Росія почала широкомасштабне вторгнення в Україну, кібербезпека стала одним із ключових фронтів у цій війні. Російські хакери безперервно атакують інфраструктуру України, знищуючи важливі об'єкти, викрадаючи дані та намагаючись спричинити хаос.

Зіткнувшись із зростаючою загрозою кібербезпеці, Україна, як і багато інших країн, стикається з необхідністю зміцнення можливостей кіберзахисту, особливо в умовах воєнного стану. Воєнний стан у країні підвищує ризик кібератак та інших форм кіберзагроз, які можуть мати серйозні наслідки для національної безпеки. Саме тому Україна має відповісти на ці виклики шляхом вдосконалення заходів кібербезпеки.

Одним із головних викликів для кібербезпеки України в умовах воєнного стану є збільшення кількості кібератак з боку ворогів країни.

Агресія Росії проти України, зокрема окупація територій та підтримка військових дій проти українських сил, також супроводжується активною кібервійною. Хакерські угруповання за підтримки російських військових і спецслужб активно здійснюють кібератаки на інформаційні системи та мережі

України, займаючись шпигунською діяльністю, завдаючи якісних матеріальних збитків і викликаючи соціальну нестабільність.

За даними українських служб кібербезпеки, ці кібератаки здійснюються різними способами та формами.

Серед них розповсюдження шкідливих програм (шкідливого програмного забезпечення), атаки на критично важливі системи та інфраструктуру, втручання у роботу телекомунікаційних мереж, а також кібершпигунство та кібервимагання.

Крім того, українські експерти з кібербезпеки відзначають збільшення кількості атак соціальної інженерії, коли зловмисники користуються довірою людей і дезінформацією для несанкціонованого доступу до інформації та обману користувачів. Такі атаки є більш складними, і їх важче виявити системами захисту, що ускладнює виявлення та захист від кібератак.

У зв'язку з цим, захист важливих інформаційних систем і мереж стає найважливішим завданням українських організацій, які працюють у сфері кібербезпеки.

У цьому контексті важливо не лише вдосконалювати технічні засоби захисту та спостереження, але й підвищувати обізнаність громадян та експертів щодо того, як захиститися від кіберзагроз.

Усім українцям важливо знати основні загрози кіберпростору та як від них захиститися [1]. Такими кіберзагрозами є:

- кібератака на критичну інфраструктуру (електростанції, водопроводи, транспортні системи). Ці атаки можуть призвести до серйозних збоїв у критично важливих системах, завдати шкоди економіці та поставити під загрозу життя;

- крадіжка даних: особисті, комерційні та державні дані українців. Ця інформація може бути використана для шантажу, вимагання, розпалювання ненависті та підриву довіри до уряду;

- дезінформація та пропаганда: поширює неправдиву інформацію, розпалює ненависть і підриває довіру до уряду. Це може призвести до соціальних заворушень, громадських безладів і неправильних рішень;

- фішинг і кібершахрайство: запитує особисті та банківські дані, розповсюджує зловмисне програмне забезпечення. Ці дії можуть завдати фінансових збитків українському народу та призвести до втрати конфіденційної інформації.

Україна зробила кроки для посилення кібербезпеки в умовах воєнного стану, але потрібні додаткові зусилля та інвестиції. Лише спільними зусиллями української влади, приватного сектору та міжнародних партнерів Україна

зможеть забезпечити ефективний захист кіберпростору в умовах воєнного стану.

Науковці пропонують такі методи безпеки:

- використовуйте надійні паролі: використовуйте надійні унікальні паролі для всіх облікових записів. Це ускладнить доступ зломисників до даних;

- увімкнути двофакторну автентифікацію: покращує захист облікового запису. Навіть якщо зломисник знає ваш пароль, він не зможе увійти у ваш обліковий запис без коду авторизації, надісланого на ваш мобільний телефон або електронною поштою;

- оновлення програмного забезпечення: регулярно оновлює вашу операційну систему, браузер та інші програми. Розробники програмного забезпечення регулярно випускають оновлення, які виправляють уразливості, якими можуть скористатися хакери;

- встановіть антивірусне програмне забезпечення: встановіть надійне антивірусне програмне забезпечення та брандмауери для захисту від шкідливих програм. Антивірусне програмне забезпечення допомагає виявляти та видаляти шкідливі програми з комп'ютера.

- будьте обережні, натискаючи посилання та відкриваючи вкладення: не відкривайте посилання та вкладення з невідомих джерел. Ці посилання та вкладення можуть містити зломисне програмне забезпечення, яке може пошкодити ваш комп'ютер або викрасти дані;

- резервне копіювання даних: регулярно створюйте резервні копії важливих даних [2].

Таким чином, у контексті військового стану, кібербезпека стає ключовим елементом національної безпеки для України. Зростання кібератак з боку противника, зокрема підтримуваних російським агресором, створює серйозні загрози для інформаційних систем та мереж країни. Ці атаки можуть мати різні форми та методи, включаючи у себе використання шкідливого програмного забезпечення, соціальну інженерію, а також кібершпигунство та кібершантаж.

Для забезпечення ефективного захисту під час військового стану Україна повинна посилити свої заходи з кібербезпеки. Це включає у себе підвищення свідомості громадськості та фахівців щодо кіберзагроз, розвиток технічних засобів захисту та моніторингу, а також активізацію співпраці з міжнародними партнерами. Тільки шляхом спільних зусиль усіх зацікавлених сторін Україна зможе забезпечити ефективний захист свого кіберпростору та зберегти національну безпеку в умовах військового конфлікту [3].

Список використаних джерел

1. Кібербезпека під час війни: базові заходи з кіберзахисту для українських організацій. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kiberbezpeka-pid->

[chas-viiny-bazovi-zakhody-z-kiberzakhystu-dlia-ukrainskykh-orhanizatsii](#)

2. Кібербезпека під час війни: як надійно захистити ваші пристрої і дані на них. URL: <https://koda.gov.ua/kiberbezpeka-pid-chas-viiny-yak-nadijno-zahystyty-vashi-prystroyi-i-dani-na-nyh/>.

3. Кібербезпека. URL: <https://moz.gov.ua/kiberbezpeka>.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ПТНЗ

Дуброва Ю. А.

майстер виробничого навчання

Регіонального центру професійно-технічної освіти м. Зіньків

Нещодавні події в нашій країні спричинили глибокі зміни у всіх сферах суспільного життя. Зростання технічних можливостей та збільшення випадків техногенних та екологічних катастроф акцентують необхідність у висококваліфікованих спеціалістах, які забезпечуватимуть дотримання державних стандартів і законодавчих вимог у сфері безпеки.

Фахівці з безпеки праці, робота яких включає управління складними взаємодіями між людьми та технікою, набувають особливого значення. З цієї причини роль системи вищої освіти у підготовці молоді до питань безпеки життєдіяльності та вироблення безпечної поведінки стає все більш значущою і відповідальною. Ключове завдання університетів полягає у формуванні у студентів свідомого ставлення до власної безпеки, що має велике значення для їх здоров'я та безпеки оточуючих.

Дисципліни, пов'язані з безпекою, є важливими для підготовки майбутніх педагогів та професійних фахівців, зосереджуючись на необхідних знаннях і вміннях у сферах охорони праці, фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки процесів праці, та пожежної безпеки, які регулюються державними освітніми стандартами.

Наукові дослідження та публікації, що стосуються навчання дисциплінам безпеки в університетах України згідно з кредитно-модульною системою, представлені у роботах Я. Семчука, О. Малишевської та Р. Борисюка. Процес покращення підготовки студентів у цій сфері аналізується у дослідженнях В. Жидецького, Є. Желібо, Н. Заверухи та В. Зацарного.

Метою цієї статті є дослідження поточного стану, проблем і законодавчих основ викладання безпекознавства у вищих навчальних закладах України. Основна частина роботи фокусується на аналізі взаємозв'язку між

фундаментальними науками (як-от фізика, математика, хімія, біологія) та їх практичним застосуванням у різних областях, таких як технології виробництва, приладобудування, матеріалознавство і безпека експлуатації, забезпечуючи глибокий огляд розвитку уявлень про безпечні методи праці.

Ефективність освітнього процесу в області безпеки залежить від того, як викладач обирає форми, методи і прийоми навчання. Важливо, що викладач використовує сучасні наукові та технічні досягнення у навчанні, включаючи комп'ютерні технології, які допомагають врахувати пізнавальні можливості та індивідуальні особливості студентів. В університетах активно застосовуються сучасні педагогічні технології та інформаційно-комунікаційні засоби для оптимізації освітнього процесу [1]

Освітній процес з предметів безпекознавства охоплює теоретичні компоненти, які спрямовані на розвиток світогляду та ідеології безпечної поведінки у студентів. Це забезпечує майбутнім фахівцям ключові навички для безпечної взаємодії з оточенням та кваліфікованого виконання технологічних процесів різної складності. Також така підготовка допомагає формувати глибше розуміння принципів безпеки, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям або мінімізації їх наслідків у повсякденному житті.

У контексті реформування освітньої системи України та загального вдосконалення навчального процесу, викладачі вищих навчальних закладів повинні застосовувати підходи, що стимулюють самостійність студентів, розвивають їх гнучкість мислення, ініціативність, активність у навчанні, здатність самостійно приймати рішення та творчо підходити до вирішення проблем.

Система освіти в області безпеки людини потребує подальших удосконалень, як у плані змісту, так і організаційних аспектів. Оновлення навчальних програм та планів є нагальним завданням у зв'язку з постійним науково-технічним розвитком і появою нових видів небезпек.

Для вдосконалення підготовки майбутніх спеціалістів професійної освіти слід:

- розробити додаткові освітні модулі для детальнішого вивчення небезпечних явищ та методів їхньої нейтралізації;
- оновити навчальні програми, включивши зв'язки з іншими академічними дисциплінами;
- створити нові формати для самостійної роботи студентів, які б сприяли різноманітності їх активності;
- запровадити активні мультимедійні та інтерактивні методи навчання;

- включити до освітнього процесу практикуючих лікарів, пожежників та інших фахівців;
- розробити нові електронні навчальні ресурси, орієнтовані на особливості викладання безпеки;
- застосувати різноманітні методики викладання під час занять з безпеки [2]

Вербальні методи навчання охоплюють різні способи передачі та сприйняття інформації за допомогою мовленнєвої взаємодії та слухання. Це включає методи, такі як розповідь, пояснення, читання лекцій, ведення бесіди, проведення дискусій, семінарів, а також роботу з текстовими матеріалами. В залежності від активності студентів та методу передачі інформації, вербальні методи поділяють на монологічні та діалогічні. Кожен метод має свої характеристики, які впливають на ефективність навчання. Наприклад, розповідь вирізняється ясністю та емоційністю, лекція викладає інформацію логічно та послідовно з використанням наукових фактів, а бесіда може бути варіативною та включати такі форми, як евристична, узагальнювально-повторювальна, мотивуюча та інструктивно-методична [3]

Семінар як практична форма заняття активізує знання, здобуті студентами через самостійне вивчення підручників та інших ресурсів. Зазвичай він проводиться після завершення вивчення конкретної теми чи розділу, метою якого є поглиблення та вдосконалення знань, розвиток вмінь і навичок, а також закріплення ключових понять. Використання літературних джерел під час семінару сприяє поліпшенню інтелектуальних здібностей студентів, розвиває навички самонавчання і здатність до чіткого та коректного висловлювання думок.

Наочні методи, такі як ілюстрації (плакати), демонстрації (відео, комп'ютерні презентації), практичні покази та спостереження, використовуються для поліпшення сприйняття навчального матеріалу. Практичні методи спрямовані на розвиток інтелектуальних та наукових навичок студентів і можуть включати практичні завдання, дослідження, моделювання та самостійні проекти.

Проблемно-орієнтовані методи навчання стимулюють пізнавальний процес студентів, розвивають їхні інтелектуальні здібності, сприяють творчій активності та вчать самостійності. Залежно від рівня складності поставлених завдань, ці методи можна поділити на репродуктивні, частково-пошукові та евристичні форми обговорення [4]

Логічні методи, такі як індукція, дедукція, синтез, аналіз та порівняння, покращують засвоєння матеріалу, сприяють реалізації міждисциплінарних

зв'язків та розвитку логічного мислення студентів. Колективні методи, як-от мозковий штурм, дебати, навчальні дискусії, та аналіз реальних ситуацій, використовуються для привертання уваги та формування спільних поглядів.

Імітаційні (ігрові) методи ефективно активізують навчальний процес. Вони можуть бути індивідуальними або груповими (інтерактивними). Індивідуальні методи включають імітаційні вправи та аналіз конкретних ситуацій, тоді як групові методи охоплюють розігрування ролей, ігрове моделювання та навчальні бізнес-ігри. Ці методи ґрунтуються на моделюванні процесів, подій або управлінських структур, характеризуючись наявністю імітаційної моделі [5]

Бінарні методи об'єднують методи викладання або керування та методи навчання практичних умінь. У рамках курсів з безпеки життєдіяльності використовуються як універсальні методи навчання, так і спеціалізовані, що взаємодоповнюють один одного.

Ефективність освітніх програм, пов'язаних із безпекою людини, залежить від адекватного вибору методів навчання, якості взаємодії між викладачем і студентами, рівня освоєних знань та навичок, а також від того, наскільки методи навчання можуть стимулювати когнітивну, емоційну і практичну активність студентів, що сприяє їхньому бажанню вчитися. Також, ефективність викладання курсів з безпеки залежить від методичного підходу, наявності належних навчальних та методичних ресурсів, а також від уміння викладача використовувати сучасні освітні методи для досягнення визначених освітніх цілей. Високий рівень професійної підготовки педагогічних фахівців у галузі безпеки може сприяти зниженню рівня травматизму до стандартів країн з розвинутою економікою.

Під час підготовки фахівців важливо враховувати роль безпекознавчих наук у розумінні технологічних процесів та особливостей роботи на підприємствах. Дисципліна "Безпека життєдіяльності", яка фокусується на забезпеченні життя, здоров'я та працездатності людини під час роботи, є фундаментальною у професійній освіті. Цей курс може бути адаптований до особливостей навчального закладу чи спеціалізації студентів. Однак виклики, пов'язані з наданням відповідних знань і навичок з безпеки праці, вдосконаленням навчальних методів та застосуванням сучасних технологій, залишаються актуальними до сьогодні [6].

Отже, критично важливо розробити творчі стратегії для підвищення якості навчання випускників вищих навчальних закладів, зокрема через адаптацію сучасного європейського досвіду. Майбутні дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на створення та впровадження інноваційних і

ефективних форм та методів навчання, які б сприяли поліпшенню практичної підготовки майбутніх професійних фахівців.

Список використаних джерел

1. Безпека життєдіяльності, цивільна 1. оборона та охорона праці: Інтегрована навчальна програма. Київ: Освіта України, 2005. 24 с.
2. Величко С. П., Царенко І. Л. Методика викладання безпеки життєдіяльності: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2008. 318 с.
3. Волненко Н. Б., Богатов О. І., Кулявець Ю. В., Литвиненко В. М. Щодо необхідності перегляду навчальних програм з дисципліни «Безпека життєдіяльності». *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2009. № 9. С. 54–59
4. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; За ред. Є. П. Желібо. 6-е вид. Київ: Каравела, 2010. 344 с.
5. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці: підручник. Львів: Афіша, 2002. 320 с.
6. Запорожець О. І., Русаловський А. В., Заплатинський В. М., Халмурадов Б. Д. Питання державного регулювання викладання у ВНЗ дисциплін «Безпека життєдіяльності». *Безпека життєдіяльності*. 2007. № 11. С. 11–13.

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИСТАВОК

Кондратенко М. Д.

*здобувачка третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри
теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Функціонування виставок різного роду на сучасному етапі розвитку інноваційного суспільства відіграють важливу роль. Виставки стали дзеркалом сучасного технічного розвитку, економічно-політичним форумом, особливим соціальним форумом, особливим соціальним явищем з економічним політичним і культурним змістом.

Виставки фахівці поділяють на певні категорії за: місцем проведення, частотою проведення, видами пропозицій та попитом.

За місцем проведення виставки поділяють на виставки, які проводяться в країні (регіональні, міжрегіональні, національні, міжнародні), і такі, що

проводяться за кордоном (регіональні, міжрегіональні, національні та міжнародні).

Крім постійних, виставки можуть мати змінні місця проведення можуть бути пересувними. За частотою проведення виставки поділяються, на періодичні (два, три роки), щорічні та сезонні.

Інша група виставок – це за напрямками роботи: торгові, інформативні та комунікаційні.

Універсальні, багатогалузеві, галузеві, споживчих товарів – за типом пропонування.

Особливо відзначимо Всесвітні торгові виставки, що були створені на початку ХІХ ст., які визначаються технологічним розвиток людства. Для їх проведення були побудовані архітектурні шедеври: Кришталевий палац у Лондоні у 1851 р., Ейфелева вежа у Парижі в 1899 році та ін..

У 2000 р. відбулася всесвітня виставка «ЕХРО–2000» у Генновері під назвою «Людина – Природа – Техніка». Її метою було продемонструвати засоби, якими володіє людство для задоволення своїх різноманітних потреб.

Наприкінці ХХ ст. великого поширення набули виставки на Північно-Американському континенті та у Північно-Східній Азії. Так, у Сінгапурі їх кількість становила близько 60, Таїланді – близько 50 виставок.

Головним показником для визначення виставки, її оцінювання є склад відвідувачів, кількісно-якісний склад експонентів, місце її проведення, а також безпечні умови її проведення. Особливу увагу організатори виставок звертають на використання транспортних засобів, медичне обслуговування, тобто забезпечення оптимальних умов перебування людей на виставковій площі, яка може бути відкритого та закритого типу.

Дуже важливою частиною експозиції є стенд. Він повинен бути особливо виразним, щоб із першого погляду відвідувач виставки зрозумів мету її та запам'ятав надовго.

У приміщенні стенди бувають – лінійні, кутові, «півострів», «острів» та ін..

Стенд має покращувати здорове сприйняття експонатів виставки яке і за кольором і конструктивними ознаками повинно бути гармонійним; бути естетично привабливим з урахуванням сучасних напрямів дизайну; відповідати рівню освіти та культури відвідувачів, а також відповісти основним технічним вимогам щодо зручності монтування та демонтажу, міцності матеріалів, безпечних умов перебування людей.

Усі частини стенда мають бути ретельно продуманими і, особливо, це стосується кольорової гами. Вченими доведено, що кольори суттєво впливають

на психоінтелектуальний стан людини. Кольори, створюючи тепле і холодне середовище, підкреслюють настрій відвідувача, породжують задоволення чи роздратування. Тому їх кількість на стенді повинна бути обмежена.

Інша обов'язкова умова при створенні стенду – це освітлення. Дизайнер ураховує загальне освітлення виставкової зали, освітлення у зонах пересування відвідувачів, інколи використовуючи поєднання кількох джерел освітлення.

Отже, техніка безпеки на виставці є необхідною умовою забезпечення безпечних умов перебування, та виконання різноманітних робіт при монтажі виставки.

Основними заходами при створенні та відвідуванні виставок є:

- забезпечення техніки безпеки;
- забезпечення пожежної безпеки;
- забезпечення громадського порядку;
- забезпечення першої медичної допомоги у місцях проведення виставок;
- попередження надзвичайних ситуацій та людей у цих ситуаціях;
- відсутність перешкод на шляху відвідування;
- відсутність дротів і кабелів на підлозі;
- відсутність легкозаймистих речовин.

Таким чином, обов'язкове виконання всіх необхідних заходів організації та проведення виставок буде сприяти безпечним умовам збереження життя людей.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АКЦЕНТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНО –ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Писаренко Д. В.

*здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету
технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Упродовж багатьох століть для всіх народів світу художні народні промисли вчені визначають основною галуззю виробництва предметів побуту, після землеробства та скотарства.

Основними осередками декоративно-прикладної творчості України є: Опішня, що на Полтавщині, де широко впроваджується художня кераміка; Решетилівка Полтавської області-вишивальне мистецтво, зокрема вишивання

«білим по білому» (цей вид художнього рукомисла внесений до переліку нематеріальної культурної спадщини України), Петриківка Дніпропетровської області – декоративний розпис, писанкарство; Вижниця Чернівецької області (вироби з деревини, оздоблення різьбленням та випалюванням); Косів Івано-Франківської області (кераміка, килимарство) та інші.

Вивчення декоративно-прикладної творчості позитивно впливає на особистість, формує її ставлення до естетичної дійсності.

Теоретико-практичну підготовку майбутніх учителів технологій досліджували Є. Антонович, В. Бутенко, А. Вихрущ, О. Коберник, О. Кудря, Л. Масол, П. Лузан, Л. Оршанський, Т. Сорока, Ю. Срібна, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, А. Цина та ін.

Л. Оршанський декоративно-прикладну творчість тлумачить у двох значеннях, по-перше, як вид із художньої трудової діяльності з виготовленням ручним чи частково машинним способом побутових речей, що мають не лише утилітарне, а й, передусім, естетичне призначення, слугують і для практичних цілей і для прикрашання життя людей; по-друге, як « результат творчої праці людини, втілений у довершеному художньому творі».

Усі речі, які призначені для практичного використання різняться матеріалом, формою, видом художньої обробки та способом оздоблення (розпис, малювання, вишивання, плетіння, ткання, різьблення, рельєф тощо). У декоративно-прикладній творчості використовується більше 20 природних матеріалів та велика кількість синтетичних, що об'єднує біля 100 технік і технологій їх художньої обробки.

Всі твори декоративно-прикладної творчості за видами різних матеріалів поділяються на: 1) ужиткові вироби, виготовлені з твердих матеріалів (деревина, кістка, ріг, камінь), використовуючи техніки точіння, шліфування, різьблення та ін.); 2) художні твори з металу, скла, кераміки, що виготовлені технікою лиття, формування, виточування; 3) вироби зі шкіри, соломи, рогами, волокнистих рослин (льон, коноплі).

Учені – дослідники виділяють кілька інших класифікацій видів декоративно-прикладної творчості, зокрема, О. Рудницька виділяє різні функції їх (поліхромну, монохромну, пластичну та ажурно-силуетну).

Студенти факультету технологій та дизайну педагогічного університету вивчають різні види декоративно-прикладної творчості опановуючи навчальні дисципліни. Це «Народні промисли України», «Декоративно-прикладна творчість», «Технологічний практикум», «Основи проектування і моделювання», «Основи дизайну» та ін.

Досвід стверджує, що під час проведення практичних занять з вище названих дисциплін необхідно використовувати різні методи навчання, які посилюють інтерес здобувачів вищої освіти до їх вивчення. Це проблемні та пошукові методи, а також наочні (готові вироби, різні презентації тощо).

Особливо увагу викладача необхідно зосередити на дослідницькій діяльності при вивченні історії розвитку декоративно-прикладної творчості, їх регіональних особливостей, а також збирання, замальовуванням предметів вжитку.

Відзначимо, що обов'язковою умовою проведення цих важливих видів робіт необхідно чітко виконувати всі необхідні вимоги до безпечного поводження із матеріалами, обладнанням, інструментами, організацією робочого місця. Необхідно дотримуватися правил техніки безпеки при виконанні практичних завдань, а також санітарно-гігієнічних вимог. Виконання всіх цих вимог створює можливість уникнути травм, що підвищує їх працездатність.

Перед виготовленням виробу на практичних заняттях обов'язково проводити вступний інструктаж, під час характеристики різних видів. Студенти знайомляться з різними інструментами та пристроями, використовуючи інструкційні картки, наприклад, правила роботи зі швейною машиною; голкою; гончарним кругом та ін.

Узагальнимо сказане вище тим, що декоративно-прикладна творчість, різні види якої вивчають здобувачі вищої освіти педагогічного університету, має особливе значення. Це елемент національної культури, що поєднує основні досягнення і передає у спадок зміст українських традицій.

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Левун Т. О.

*здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету
технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Важливість даного дослідження обумовлена актуальністю проблеми розвитку культури безпеки у життєдіяльності, яка є особливо значущою для студентської молоді у сучасному суспільстві. Неусвідомлення ризиків та відсутність безпечної поведінки можуть спричинити небезпеку, що перешкоджає досягненню особистісних цілей та розвитку потенціалу молодих

людей. Виховання культури безпеки є складним процесом, що включає засвоєння ключових принципів та норм поведінки та здатність застосовувати їх у реальному житті. Ключовими елементами цієї культури є набуття знань, навичок і компетенцій у сфері безпеки.

Українські науковці, зокрема І. Г. Пікуш, В. І. Лисенко, О. М. Чижевська та інші, зосереджували свої дослідження на аспектах формування культури безпеки серед студентської молоді. Вони акцентували на необхідності розвитку у студентів глибоких знань з питань безпеки життєдіяльності та на важливості володіння навичками та компетенціями, які допоможуть уникати та ефективно реагувати на надзвичайні ситуації.

У статті "Культура безпеки життєдіяльності як елемент розвитку здорового способу життя студентів" досліджується вплив культури безпеки на здоровий спосіб життя студентів. Автори наголошують на значенні ролі викладачів та освітніх закладів у вихованні культури безпеки, а також надають рекомендації для вдосконалення цього процесу серед молоді [2].

Однією з методик розвитку культури безпеки життєдіяльності серед студентів є організація освітніх заходів, спрямованих на збільшення обізнаності у сфері безпеки. Ці заходи можуть охоплювати лекції, семінари, тренінги та інші види взаємодії зі студентами. Ефективність навчання можна підвищити за допомогою застосування ігрових та симуляційних методик, що дозволяють студентам не тільки засвоїти потрібні знання, але й відпрацьовувати їх у практичних умовах. Наприклад, через ігрові симуляції студенти можуть вчитися розробляти стратегії поведінки та дієві плани на випадок екстрених ситуацій.

Розвиток культури безпеки життєдіяльності є ключовою складовою соціальної відповідальності студентів. Важливу роль у цьому процесі відіграє вищий навчальний заклад, який може пропонувати стратегії для вирішення існуючих проблем у цій області. Необхідно зосередитися на підвищенні обізнаності студентів щодо питань безпеки та вихованні відповідних навичок для безпечної поведінки у різних аспектах їхнього життя [3].

Інтеграція безпечних технологій та процедур також є критичним аспектом у формуванні культури безпеки в університетах. Наприклад, університети можуть здійснювати пожежно-технічні перевірки, проводити тренінги з евакуації та реалізовувати інші ініціативи, які забезпечують безпеку студентів.

Крім того, активне залучення студентів до управління питаннями безпеки в університетському середовищі є важливим. Студентські організації можуть проводити заходи, що підвищують безпеку, розповсюджувати інформацію про безпеку та вносити свій вклад у вирішення питань безпеки на території

кампусу.

Також критично важливо навчити студентів вживати безпечні заходи у різноманітних обставинах. Наприклад, повідомляти їм про правила дорожнього руху, безпеку пересування містом в нічний час та методи уникнення конфліктів. Однією з ключових складових культури безпеки життєдіяльності є також навчання першій медичній допомозі, що не тільки сприятиме здатності студентів допомагати іншим у критичних ситуаціях, але й стане в нагоді для забезпечення їхньої власної безпеки та здоров'я.

У статті "Формування культури безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах: виклики та рішення", автори О. Степаненко та О. Бугайова аналізують проблематику створення культури безпеки серед студентів університетів та надають рекомендації щодо її поліпшення. Вони підкреслюють, що культура безпеки є невід'ємною частиною здорового способу життя, що підкреслює її критичну важливість для студентської аудиторії. Проте, за результатами досліджень, чимало студентів ігнорують базові правила безпеки, що може мати серйозні наслідки [5].

У статті "Розвиток культури безпеки життєдіяльності студентів через вищу освіту" автори Т. Кривонос, Л. Холод, та Л. Яцій досліджують як вищі навчальні заклади сприяють формуванню культури безпеки серед студентів. Вони акцентують на значенні вищої освіти у вихованні цієї культури. Автори підкреслюють, що у процесі навчання студенти мають засвоїти необхідні знання та навички, які допоможуть їм зберігати власне здоров'я та безпеку і які вони зможуть застосувати в житті [1].

Дослідження підкреслюють, що розвиток культури безпеки є критичною вимогою для формування сучасної особистості, особливо в контексті молодого покоління. У ході дослідження були ідентифіковані фактори, що впливають на освоєння культури безпеки студентами, а також розроблено методики для підвищення рівня цієї культури серед молоді [4].

Отже, розбудова культури безпеки життєдіяльності серед студентської молоді стоїть як актуальна та значуща задача, що вимагає інтегрованого підходу. Для ефективної реалізації цієї мети важливо впроваджувати різноманітні методики та інструменти, які допоможуть студентам не тільки засвоїти необхідні знання, але й ефективно використовувати їх у реальних умовах.

Список використаних джерел

1. Кривонос Т., Холод Л., Яцій Л. Формування культури безпеки життєдіяльності студентів у процесі вищої освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 2017. С. 107–

111.

2. Олійник О., Жуковська О., Чередниченко І., та ін. (2019). Культура безпеки життєдіяльності як складова формування здорового способу життя студентів. *Актуальні проблеми гуманітарних наук та філософії*: збірник наукових праць, 2(10), С. 70–75.

3. Ребрик Н., Приймак І., Шкарбан Л. Культура безпеки життєдіяльності як фактор формування соціальної відповідальності студентської молоді. *Вісник Острозької академії. Серія: Філософія*. 2017. Вип. 22. С. 225–230.

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Дубина І. С.

майстер виробничого навчання

Регіонального центру професійно-технічної освіти м. Зіньків

Згідно з Законом України «Про Цивільний захист України», однією з основних завдань цивільного захисту є запобігання та зменшення можливих негативних наслідків техногенних та стихійних подій, таких як аварії, катастрофи, вибухи та пожежі. Це досягається через підготовку керівного персоналу та населення до вміння вчасно реагувати на надзвичайні ситуації, а також вміння використовувати засоби індивідуального захисту. Навчальна програма з «Безпеки життєдіяльності» включає підготовку учнів професійно-технічних закладів у питаннях цивільного захисту, і «День цивільного захисту» є важливим заходом, що закріплює отримані знання та навички [1].

Мета і завдання «Дня цивільного захисту» включають:

Розвиток у учнів навичок та вмінь діяти в надзвичайних ситуаціях для захисту свого здоров'я та життя.

Формування впевненості у ефективності заходів цивільного захисту.

Розвиток моральних та психологічних якостей, таких як відвага, витримка, ініціатива та взаємна допомога.

Покращення теоретичних знань та практичних навичок учнів та педагогічного колективу щодо цивільного захисту.

Оцінка готовності структурних підрозділів цивільного захисту до виконання своїх функцій.

Проведення масових занять з цивільного захисту.

Поширення передового досвіду організації та проведення навчального процесу з цивільного захисту.

Практична перевірка навичок учнів у використанні засобів

індивідуального захисту та надання першої медичної допомоги.

Навчання керівного та командного персоналу організації та проведення заходів з цивільного захисту в професійно-технічних закладах.

Згідно з Наказом Міністра МНС України № 97 «Про Порядок здійснення підготовки населення до дій при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» від 23 квітня 2001 р., щорічне практичне відпрацювання дій стосовно готовності учнів до надзвичайних ситуацій у закладі професійно-технічної освіти завершується організацією та проведенням заходу під назвою «День цивільного захисту» [2].

Для підготовки та проведення заходу «День цивільного захисту» відводиться не менше 2 місяців, щоб детально спланувати всі етапи та розробити необхідну документацію. Ключова роль у цьому належить директору РЦПТО – керівнику ЦЗ, начальникам штабів ЦЗ та командирам груп ЦЗ [3]. Від їх чіткої організації та оперативних дій залежить рівень усвідомлення молоддю важливості та необхідності такого заходу. Однією з обов'язкових умов «Дня цивільного захисту» є практичне відпрацювання плану дій постійним складом закладу освіти. Педагоги, майстри виробничого навчання та технічні працівники вирішують питання оповіщення, уточнення дій у разі надзвичайних ситуацій та проводять перевірку готовності формувань до дій за призначенням. Викладачі використовують різноманітні методи, такі як вікторини, рольові ігри, змагання, для реалізації мети заходу та навчання учнів ефективно діяти в надзвичайних ситуаціях. Спільні зусилля педагогічного колективу та учнів мають сприяти створенню безпечного середовища для життя [4].

Рекомендації для педагогів щодо взаємодії з учнями з питань безпеки включають: наголошуйте учням, щоб були пильними та стимулюйте їх повідомляти про будь-які загрози або підозрілу поведінку; діліться історіями про запобігання терактів на основі повідомлень від учнів; забезпечте учням, що їхні повідомлення будуть оброблятися конфіденційно та анонімно; поясніть учням різницю між чутками та відповідальним повідомленням про небезпеку; просіть учнів сприймати всі загрози серйозно, навіть якщо вони виглядають як жарт; наголошуйте учням, щоб вони повідомляли про будь-які загрози, інциденти або підозрілу поведінку, навіть якщо вони думають, що інші про це вже знають; будьте в курсі загроз та постів, опублікованих у веб-блогах та соціальних мережах.

Список використаних джерел:

1. Рудинець М. В. Цивільний захист: електронний навчальний посібник. Луцьк : ЛНТУ, 2012. URL: http://lib.lntu.info/books/fepes/op_ta_bgd/2012 (дата звернення: 15.04.2024).

2. Кодекс цивільного захисту України. Введ. 2013–07–01 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 15.04.2024).

3. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368.

4. Про затвердження Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 р. № 1432 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1432-2001-п> (дата звернення: 15.04.2024).

ДІЇ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ

Стешенко Н. В.

*викладач професійно-теоретичної підготовки
Регіонального центру професійно – технічної освіти м. Зіньків*

Надзвичайні ситуації воєнного часу характеризуються застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної зброї та інших сучасних засобів масового ураження. На сьогодні в Україні актуальним питанням є обізнаність громадян щодо дій у таких умовах, оскільки від цього залежить їхнє життя та здоров'я.

Серед заходів щодо захисту населення під час надзвичайних ситуацій важливу роль відіграє організація вчасного оповіщення, яке забезпечується органами цивільної оборони. Завивання сирен, переривчасті гудки підприємств і сигнали транспортних засобів означають попереджувальний сигнал «Увага всім». Почувши цей сигнал, необхідно увімкнути радіо, мережу інтернет, радіотрансляційні та телевізійні приймачі для ознайомлення з терміновими повідомленнями. Корисно підписатися на офіційні джерела інформації, але довіряти слід лише офіційним повідомленням, оскільки Росія активно діє і на інформаційному фронті.

Працівникам або учням рекомендується вимкнути електроприлади та вентиляцію, спокійно, без паніки перейти до захисних споруд, таких як метро або підземний паркінг, і зайняти місце в них, дотримуючись вказівок старшого (коменданта). Людям, які перебувають у громадських місцях, слід слухати вказівки адміністрації та діяти відповідно до них (переходити у вказані сховища або укриття).

Якщо ви почули сигнал оповіщення (сирену), перебиваючи вдома:

- увімкніть телевизор або радіоприймач і уважно прослухайте інформацію про ситуацію тривоги;
- за можливості, попередьте сусідів та одиноких людей, що живуть поруч;
- швидко одягніться та одягніть дітей, перевірте наявність на одязі дітей дошкільного віку нашивок з внутрішньою інформацією;
- закрийте вікна, вимкніть електричні та нагрівальні прилади, перекрийте газ, загасіть печі та вимкніть світло;
- візьміть індивідуальні засоби захисту, запас продуктів і води, особисті документи та кишеньковий ліхтар та найшвидшим шляхом прямуйте до найближчої захисної споруди або укриття.

Якщо у радіусі 500 м від вашого будинку відсутня захисна споруда, можна скористатися підвальним приміщенням під будинком для укриття. Якщо ви не чули сигнал тривоги та не маєте можливості швидко потрапити до сховища, слід перейти до найбільш безпечного місця в квартирі: подалі від вікон, у коридорі під несучі стіни, або ванні (але при цьому закрийте дзеркало рушником).

У жодному разі після сигналу «Повітряна тривога» не слід: залишатися в будинках, особливо на верхніх поверхах; підходити до вікон, якщо чуєте постріли; спостерігати за ходом бойових дій; стояти чи перебігати під обстрілом; конфліктувати з озброєними людьми; носити армійську форму або камуфльований одяг; демонструвати зброю або предмети, схожі на неї; підбирати покинуту зброю та боєприпаси.

У небезпеці кожен повинен мобілізувати себе, бути уважним та рішучим, діяти максимально оперативно. Після скасування повітряної тривоги можна виходити з укриття та повертатися до звичних справ.

Підготовка житла є важливим кроком для забезпечення безпеки у разі надзвичайних ситуацій. Деякі рекомендації:

1. **Захист вікон:** Наклейте захисні смуги зі скочу (паперу або тканини) на віконне скло, щоб збільшити його міцність та запобігти травмам у разі пошкодження.
2. **Укриття:** Обладняйте укриття у підвалі, захищене мішками з піском, і передбачте аварійний вихід. Якщо є земельна ділянка, створіть укриття на відстані, більшій за висоту будинку.
3. **Запаси:** Забезпечте запаси питної та технічної води, продуктів тривалого зберігання та оснащену домашню аптечку.
4. **Пожежна безпека:** Закупіть засоби пожежогасіння, а також ліхтарі, газові лампи та свічки на випадок відключення електропостачання.

5. Підготовка їжі: Майте прилади для приготування їжі у випадку відсутності газу та електропостачання.

6. Евакуація: Підготуйте необхідні речі та документи для термінової евакуації та тримайте особистий транспорт у справному стані з запасом палива.

7. Обігрів: Врахуйте можливості обігріву оселі у випадку відключення централізованого опалення, особливо взимку. [1]

У випадку необхідності евакуації, покиньте небезпечну зону разом із сім'єю, дотримуючись безпечних заходів.

Необхідно мати з собою всі документи, цінні речі та важливі документи у випадку надзвичайних ситуацій або евакуації до безпечних районів. «Екстрену валізу» слід підготувати напередодні. Зазвичай це міцний рюкзак об'ємом від 25 літрів, який містить необхідний мінімум предметів, включаючи одяг, засоби гігієни, медикаменти, інструменти, засоби захисту та їжу.

У рюкзак рекомендується покласти:

- документи та їх копії в поліетиленовій упаковці для швидкого доступу;
- кредитні картки та готівку;
- дублікати ключів від будинку і автомобіля;
- карту місцевості;
- засоби зв'язку та елементи живлення для них;
- ліхтарик (кілька штук) та запасні батарейки, сірники, запальничку, свічки;
- компас, водонепроникний годинник;
- багатофункціональний інструмент: ніж, шило, пила, сокира, викрутка, ножиці і т.д.;
- пакети для сміття об'ємом 120 літрів, які можуть замінити намет або тент;
- рулон широкого скотчу;
- синтетичний шнур (4-5 мм, близько 20 м);
- блокнот та олівець;
- нитки та голки;
- аптечка першої допомоги;
- одяг та зручне взуття;
- палатка, килимок, спальник (якщо місце дозволяє);
- засоби гігієни;
- посуда (краще металева);
- запас їжі на кілька днів, який можна їсти без попередньої обробки;
- запас питної води на 1-2 дні, який треба періодично оновлювати. [2].

Загальна вага «Екстреної валізи» не повинна перевищувати 50 кілограмів.

Під час надзвичайної ситуації вкрай важливо дотримуватись наступних правил:

- зберігайте спокій та утримуйте емоції, уникаючи провокацій;
- не розголошуйте свої плани незнайомим або людям з поганими намірами;
- завжди майте при собі документи, включаючи паспорт та медичні дані;
- ознайомтеся з місцем розташування захисних споруд та планом евакуації;
- дотримуйтеся правила правої руки, намагаючись уникнути тисняви та перешкод на шляху;
- допомагайте жінкам, дітям, літнім людям та інвалідам;
- уникайте скупчення людей та конфліктних ситуацій;
- повідомляйте військові та правоохоронні органи про будь-яку підозрілу діяльність;
- при обстрілі шукайте притулок у захисних спорудах або використовуйте нерівності рельєфу для укриття;
- надавайте першу допомогу пораненим та викликайте екстрену допомогу;
- зберігайте якнайбільше інформації про події для надання допомоги та пошуку в разі потреби. [1]

При виявленні підозрілого предмета, важливо мати на увазі, що вибухові пристрої можуть приховуватися за звичайними предметами, такими як портфелі, валізи, сумки, пакунки, ящики, іграшки тощо. Щоб відрізнити їх від інших предметів, слід звернути увагу на такі характерні ознаки:

- предмети, що є незвичайними для даного місця або обставин;
- наявність дивних звуків, які можуть лунати від предмета, таких як цокання годинника чи миготіння індикаторної лампочки;
- присутність джерел живлення, таких як батарейки або акумулятори;
- наявність дротів або розтяжок, що можуть тягнутися від предмета;
- незвичайний запах;
- можливість підвішування предмета на дереві або його залишення на лавці.

Батьки та дорослі повинні пояснити дітям, що будь-який підозрілий предмет може бути небезпечним. У разі виявлення підозрілого предмета у під'їзді будинку, необхідно:

- не залишати предмет без уваги;
- спробувати з'ясувати, кому належить предмет;

- повідомити чергові служби МВСУ, СБУ, ДСНС та місцеві органи цивільного захисту;
- не користуватися мобільним телефоном поблизу підозрілого предмета;
- вжити заходів для позначення небезпечності предмета та огороження його місця знаходження;
- змусити людей відійти на безпечну відстань від предмета;
- зачекати прибуття спеціально навчених груп та фахівців, а потім виконати їхні інструкції. [2]

Під час виявлення підозрілого предмета у громадському транспорті, необхідно:

- не залишати без уваги забуті або бездоглядні речі;
- звернути увагу наявних поруч людей і спробувати з'ясувати, кому належить річ або хто міг її залишити;
- якщо власник не встановлений, негайно повідомити водія (машиніста) транспортного засобу.

При цьому категорично заборонено:

- торкатися або пересувати підозрілий предмет;
- використовувати радіозв'язок або мобільні телефони (оскільки це може спровокувати вибух);
- заливати рідинами, засипати ґрунтом або накривати чимось підозрілий предмет;
- здійснювати будь-який звуковий, світловий, тепловий або механічний вплив на нього, оскільки більшість вибухових речовин є отруйними та чутливими до таких впливів [3].

У надзвичайних ситуаціях військового характеру, населенню потрібно дотримуватися інструкцій цивільної оборони, слідувати вказівкам військових та рятувальників, реагувати на сигнали попередження. Важливо також допомагати один одному, бути готовими до евакуації або тимчасового переселення, надавати допомогу потерпілим. У таких умовах важливо співпрацювати та спілкуватися з іншими людьми для забезпечення загальної безпеки та виживання.

Список використаних джерел

1. Бака М. М., Квашньов Ю. О. Захист Вітчизни 10-11 кл. Порядок оповіщення населення, евакуація населення. Київ : Вид-во «Вежа», 2006. С. 270–274.
2. Лелека В. М., Бахтін А. М. Захист Вітчизни 10 кл. Надзвичайні ситуації воєнного характеру. Рівні надзвичайних ситуацій. Харків : Вид-во

«Ранок», 2018. С. 120–122.

3. Фука М. М., Герасимів І. М., Пашко К. О. Захист України 10 кл. Дії в умовах особливого періоду, під час артилерійського обстрілу, у разі виявлення особливого предмета. Київ : Вид-во «Астон», 2018. 288 с.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРА ТА ІНТЕРНЕТУ НА ПСИХІЧНЕ І ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Базарна О.М.

*здобувачка першого(бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету
технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Для багатьох людей комп'ютер став невід'ємною частиною повсякденного життя. Він необхідний для роботи, навчання, а з появою Інтернету – це також найзручніший спосіб пошуку інформації та спілкування. Однак, варто пам'ятати, що використання комп'ютера може призводити до різноманітних захворювань. Незважаючи на те, що комп'ютери з'явилися порівняно недавно, вже відомі професійні захворювання, що виникають у програмістів.

Однією з найсерйозніших проблем сучасного суспільства є залежність молоді від соціальних мереж. Ситуація ускладнюється тим, що молоді люди часто не усвідомлюють негативних наслідків тривалого проведення часу перед моніторами, спілкуючись у соціальних мережах.

Надмірне захоплення листуванням у соціальних мережах може негативно впливати на здоров'я, оскільки скорочується кількість живого спілкування. Соціальні мережі також спотворюють сприйняття реальності. Діти, які з раннього віку звикли до соціальних мереж, можуть мати труднощі з реальним спілкуванням, оскільки їм важко розпізнавати тонкі відтінки виразів обличчя, тону голосу та мови тіла. Багато психіатрів вважають, що нове покоління, яке не знає світу без Інтернету, може розвинути потенційно небезпечний погляд на навколишній світ і на себе.

Спілкуючись у соціальних мережах, людина відчуває не лише позитивні емоції. У віртуальному просторі можна зазнати образ, конфліктів, що підвищує артеріальний тиск і напружує нервову систему. Постійне мережеве спілкування може серйозно порушити здоров'я, спричиняючи вегетосудинну дистонію та депресивні стани. Фізіологічні процеси в організмі також змінюються залежно від того, чи людина перебуває на самоті, у чиємусь товаристві або у віртуальній реальності. [1]

Розглядаючи негативний вплив комп'ютерів на здоров'я, слід виділити кілька найпоширеніших факторів ризику. Люди, які постійно працюють за комп'ютером, часто скаржаться на захворювання опорно-рухового апарату, зокрема оніміння шиї, болі в плечах і попереку, а також поколювання в ногах. Серед більш серйозних захворювань варто відзначити синдром зап'ястного каналу, що виникає через тривалу роботу на клавіатурі. Це призводить до подразнення нервових закінчень і пошкодження нервових шляхів, що порушує координацію рухів пальців, викликаючи хронічне захворювання кистей рук.

Тривале сидіння за комп'ютером вимагає збереження відносно нерухомої пози, що негативно впливає на хребет. У дітей це може призвести до викривлення хребта, а у дорослих – до розвитку остеохондрозу і радикуліту. Відомо також, що тривала робота за комп'ютером погіршує зір, спричиняючи такі захворювання, як "комп'ютерний зоровий синдром", прогресуючий астигматизм, синдром сухого ока та дисплейну хворобу. Тривале використання комп'ютера може також сприяти розвитку міопії, гіперметропії, глаукоми, або погіршити вже наявні проблеми із зором. М'язи, що керують очима, втомлюються від надмірного навантаження.

Щоб зберегти зір, необхідно обмежувати час роботи за комп'ютером, роблячи п'ятнадцятихвилинні перерви кожні 45 хвилин. Крім того, важливо виконувати гімнастику для очей, урізноманітнювати характер занять і використовувати якісні монітори з високою роздільною здатністю, які зручніші для зору. [2]

Електромагнітне випромінювання, що створюється комп'ютером, негативно впливає на серцево-судинну, імунну, нервову, ендокринну, статеву системи, а також на шлунково-кишковий тракт. Передусім, воно впливає на нервову систему, спричиняючи головний біль, депресію, безсоння, стрес і порушення біоелектричних процесів мозку. Це також призводить до дратівливості, швидкої стомлюваності, ослаблення пам'яті, порушення сну та загальної напруженості, що особливо сильно впливає на процеси навчання і запам'ятовування.

З боку імунної системи зменшується кількість захисних ферментів у крові, що послаблює клітинний імунітет. Під дією випромінювання кров згущується, знижуючи постачання кисню до клітин. Електромагнітне поле також може сприяти розвитку ракових захворювань, лейкемії, деяких шкірних захворювань (рожевий лишай, вугровий висип, екзема), а також змінювати і переривати розвиток клітин, в окремих випадках спричиняючи катаракту. [3]

Тривала робота за комп'ютером може призвести до захворювань органів дихання. Шкідливі речовини, які виділяються у повітря через нагрівання монітора і системного блоку, осідають у легенях, що негативно впливає не

лише на дихальну систему, а й на весь організм. [4]

Синдром комп'ютерного стресу – новий тип захворювання, виявлений серед користувачів комп'ютерів. Основні клінічні прояви цього синдрому включають сонливість, швидку стомлюваність, постійну втому, болі в ногах, зап'ястях і кистях, головні болі, печію в очах, часте моргання, двоїння в очах, нездатність довго концентруватися, дратівливість і помилки при друкуванні. Тривала робота за комп'ютером також може негативно впливати на імунну систему, гормональний баланс, роботу артерій і процеси мислення. Це підвищує ризик розвитку раку, захворювань серцево-судинної системи, недоумства, гастритів, виразки шлунка, простатиту, а також може спричинити вегетосудинну дистонію, псоріатичний артрит і депресивні стани.

З усього вищезазначеного можна зробити висновок, що тривала робота за комп'ютером комплексно впливає на організм людини, а щоденне мережеве спілкування може серйозно зашкодити здоров'ю.

Список використаних літератури

1. Гиркин І. В. Нові підходи до організації учбового процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій Інформаційні технології. № 6. 2008. С. 25–31.

2. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців. Львів : ЛДУ БЖД, 2012. 380 с.

3. Кобилянський О. В., Дембіцька С. В. Педагогічні умови використання інтернет-технологій у процесі вивчення безпеки життєдіяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : Зб. наук. пр. Випуск 38. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. С. 310–315.

4. Пільгачук В. Профілактика професійних захворювань користувачів комп'ютерів. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 40 с.

БЕЗПЕКА ДОШКІЛЬНЯТ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ НАВЧАННЯ

Дубовик Г. М.

здобувач другого (магістерського рівня) вищої освіти факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

У відповідь на поширення воєнних конфліктів у світі, особливо в деяких регіонах, важливість забезпечення безпеки дітей у дошкільних закладах стає надзвичайно актуальною. Воєнний стан, що характеризується підвищеним рівнем загрози для національної безпеки, вводить ряд обмежень та ризиків, які впливають на роботу та безпеку дітей у дошкільних установах.

Можливі наслідки воєнного стану для дошкільних закладів є значними. Це може призвести до пошкодження або знищення будівель та інфраструктури через військові дії, такі як обстріли або бомбардування, створює серйозні загрози для безпеки дітей та персоналу, а також може призвести до припинення нормальної роботи закладу. Крім того, воєнний стан може створювати психологічний стрес та травматичні наслідки для дітей та персоналу через страх від воєнних подій та загроз [2, с. 92–100].

Оцінка загроз для дошкільних закладів під час воєнного стану є надзвичайно важливою для забезпечення безпеки дітей. Деякі можливі загрози та їх наслідки включають:

1. Обстріли та військові дії. Це може призвести до руйнування будівель, поранень та смертей серед дітей та персоналу закладу.
2. Повстання та протестні акції. Участь дітей у таких ситуаціях може призвести до їх поранень або пошкоджень психіки через травматичні враження.
3. Військова окупація. Під час окупації існує загроза фізичного насильства, арештів або навіть використання дошкільних закладів як стратегічних пунктів.
4. Втрата зв'язку та електропостачання. Це суттєво ускладнює організацію евакуації та комунікації з батьками та владними органами.
5. Брак доступу до медичної допомоги. У разі травм або хвороб у дітей може виникнути недостатність медичної допомоги через обмежений доступ до медичних закладів або брак медичних ресурсів [4, с. 111–114].

Уразливі місця включають зони з великою кількістю пошкоджених будівель, вікон або дверей, які можуть бути легко проникнуті. Також дошкільні заклади зазвичай не мають великої кількості захисних засобів, що робить їх вразливими перед загрозами.

Головним етапом у підготовці дошкільного закладу до екстрених ситуацій є розробка плану евакуації, який повинен бути адаптований до конкретних потреб та особливостей закладу. Розробка плану має включати кілька ключових етапів:

1. Аналіз ризиків. Проведення оцінки потенційних загроз, які можуть виникнути в зоні розташування дошкільного закладу, враховуючи історію конфліктів у регіоні та можливі наслідки таких ситуацій для безпеки дітей та персоналу.

2. Визначення безпечних місць та маршрутів евакуації. Ідентифікація місць у закладі та поблизу нього, які можуть слугувати укриттям під час екстрених ситуацій, а також встановлення оптимальних маршрутів евакуації для персоналу та дітей.

3. Розробка процедур евакуації та комунікації. Визначення ясних та докладних процедур евакуації, включаючи ролі та відповідальність персоналу, а також засоби комунікації для повідомлення батьків про екстрені ситуації та інструкції щодо дій.

Захист приміщень у дошкільних закладах від екстрених ситуацій вимагає комплексного підходу, який включає оцінку безпеки будівель та приміщень, виявлення та усунення можливих слабких місць, а також встановлення системи сповіщення та комунікації для швидкого повідомлення про небезпеку.

Першим кроком у оцінці безпеки будівель та приміщень є ідентифікація потенційних загроз, які можуть виникнути у дошкільних закладах. Це може включати такі загрози, як пожежа, природні катастрофи, насильство або терористичні акти. Аналіз історії подій та специфіки регіону допоможе визначити потенційні ризики та їх наслідки для безпеки приміщень та персоналу.

Після ідентифікації потенційних загроз необхідно провести огляд фізичних характеристик приміщень. Це включає перевірку стійкості будівлі, стану стін, даху, дверей та вікон, систем опалення та вентиляції, а також наявності систем безпеки, таких як пожежна сигналізація та аварійне освітлення. Огляд фізичних характеристик допоможе ідентифікувати потенційні слабкі місця та проблеми, які можуть впливати на безпеку приміщень.

На основі огляду фізичних характеристик приміщень можна визначити слабкі місця, які потребують уваги та усунення. Це можуть бути, наприклад, пошкоджені вікна або двері, старі та несправні системи опалення, або відсутність планів евакуації та укриття у випадку екстрених ситуацій.

Визначення слабких місць є важливим кроком у підготовці дошкільних закладів до можливих небезпек [3, с. 90–101].

Воєнний стан та воєнні конфлікти створюють серйозні загрози для психологічного благополуччя дітей та персоналу дошкільних закладів. Організація ефективної психологічної підтримки стає важливим завданням для забезпечення ментального здоров'я та добробуту у цих умовах.

Під час воєнного стану, діти та персонал дошкільних закладів зазнають значних психологічних травм. Побойовання, стрес, тривога та депресія можуть виникнути внаслідок небезпечних ситуацій, обмежень у звичайному житті та страху перед можливими небезпеками. Для забезпечення психологічної підтримки дітей, необхідно створити безпечне та емоційно підтримуюче середовище. Це може включати проведення групових сесій психологічної підтримки, індивідуальні консультації з психологами, а також використання технік релаксації та медитації для зменшення стресу.

Надання підтримки персоналу також є критично важливим аспектом в умовах воєнного стану. Персонал, що працює у дошкільних закладах, може зазнати великого психологічного навантаження через нестабільність ситуації та потенційні небезпеки. Організація тренінгів та семінарів з ментального здоров'я, підтримка з боку керівництва та надання можливостей для відпочинку та реабілітації можуть допомогти персоналу подолати стрес та зберегти емоційне здоров'я [1, с. 130–133].

Завершальний етап у забезпеченні безпеки дітей у дошкільних закладах під час воєнного стану включає постійне оновлення та перегляд плану безпеки, а також підвищення обізнаності персоналу та батьків щодо процедур безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях. Ці заходи відіграють ключову роль у підтримці ефективної системи захисту в умовах змінних загроз та умов.

Постійне оновлення та перегляд плану безпеки є необхідним для адаптації до нових умов та загроз. Під час воєнного стану, ситуація може швидко змінюватися, тому важливо мати актуальну інформацію та плани дій. План безпеки повинен регулярно переглядатися та оновлюватися з урахуванням нових загроз, досвіду минулих подій та кращих практик в галузі безпеки.

Другим важливим аспектом є підвищення обізнаності персоналу та батьків щодо процедур безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях. Навчання персоналу та батьків з правил поведінки в екстремальних умовах дозволяє підготувати їх до ефективної реакції на небезпеку та збереження життя дітей. Це може включати проведення тренувань, семінарів та інформаційних кампаній з акцентом на безпеку та протидію стресу під час кризових ситуацій.

Таким чином, забезпечення безпеки у дошкільних закладах під час воєнного стану вимагає спільних зусиль та координації з боку влади, керівництва закладів, педагогічного персоналу, батьків та громадськості. Тільки шляхом об'єднання зусиль можна створити ефективну систему захисту, яка забезпечить безпеку та добробут дітей під час воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Вітвіцька А. Я., Бригадир М. Б. Як говорити з дітьми про війну, смерть і втрату. Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи. Матеріали конференції. Тернопіль, 2022. С. 130–133. URL: <https://griml.com/GRhxxk>.
2. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. Педагогічні науки. 2022. № 79. С. 92–100. DOI <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264557>.
3. Косенчук О. Безпека освітнього простору закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2023. № 1(105). С. 90–101. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-90-101>.
4. Лугова М. С. Війна очима дітей дошкільного віку: шляхи збереження психічного здоров'я в умовах стресу. Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти, (20 жовтня 2022 р.) / за загальною редакцією проф. Бойчука Ю. Д. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 111–114. URL: <https://griml.com/7Qdn6>.

ПРОСТІ ВПРАВИ В ІГРОВІЙ ФОРМІ ДЛЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСНОВ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Фурса В. В.

здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Фурса О. М.

здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Організація ігор для дошкільників з основ безпеки життєдіяльності допомагає дітям розуміти важливі принципи безпеки в зрозумілій та

захоплюючій формі. Ці ігри допоможуть дошкільнятам приймати правильні рішення щодо реагування на небезпеку пожежі та диму, навчать правилам дорожнього руху, оцінювати безпечні та небезпечні ситуації вдома, надавати першу допомогу, знаходити безпечний вихід у разі виникнення надзвичайної ситуації. Наведемо приклад ігрових вправ, які можна використовувати в групах дошкільників.

Гра «Вогонь і дим»

Мета: навчити дітей реагувати на небезпеку пожежі та диму.

Матеріали: іграшковий будинок, пластикові або паперові фігурки людей, тканина або ватка для імітації диму.

Хід гри: Покажіть дітям іграшковий будинок та розмістіть у ньому фігурки людей.

Поясніть дітям, що робити у разі виникнення пожежі: «Якщо ви бачите вогонь або дим, треба негайно виходити з будинку».

Візьміть тканину або ватку, імітуючи дим, і покажіть, як він поширюється.

Запропонуйте дітям врятувати фігурки людей з будинку, використовуючи уявні пожежні сходи чи виходи.

Гра «Світлофор»

Мета: навчити дітей правил дорожнього руху.

Матеріали: іграшковий світлофор або його зображення, іграшкові машинки, пішохідні переходи з паперу або клейкої стрічки.

Хід гри: Поставте світлофор у кімнаті і розкладіть дороги та пішохідні переходи.

Поясніть, що означають кольори світлофора: червоний – це стояти, жовтий – готуватися, зелений – йти.

Дозвольте дітям по черзі бути водіями та пішоходами.

Коли світлофор показує зелений, діти можуть рухатись через перехід, а коли червоний – стояти на місці.

Гра «Безпечний дім»

Мета: навчити дітей розрізняти безпечні та небезпечні ситуації вдома.

Матеріали: іграшкові предмети домашнього вжитку (наприклад, електроприлади, ножі, гарячі предмети), картинки або іграшки, що зображують небезпеки (відкрите полум'я, розлиті рідини тощо)

Хід гри: Розкладіть предмети домашнього вжитку у різних частинах кімнати.

Поясніть дітям, які з них безпечні, а які можуть бути небезпечними.

Запропонуйте дітям знайти небезпечні предмети і пояснити, чому вони небезпечні.

Попросіть дітей розповісти, як уникати небезпечних ситуацій вдома.

Гра «Маленький Лікар»

Мета: навчити дітей основ надання першої допомоги.

Матеріали: іграшковий набір для надання першої допомоги (бинти, пластирі, іграшковий термометр тощо), ляльки або плюшеві іграшки для "лікування"

Хід гри: Розкажіть дітям про основи надання першої допомоги: як забинтувати рану, приклеїти пластир, виміряти температуру.

Запропонуйте дітям «лікувати» ляльки або плюшеві іграшки, використовуючи іграшковий набір для першої допомоги.

Під час гри пояснюйте, що потрібно робити у разі невеликих травм та коли потрібно звертатися до дорослих.

Гра «Знайди безпечний шлях»

Мета: навчити дітей знаходити безпечний вихід у разі надзвичайної ситуації.

Матеріали: іграшкові меблі та предмети, що можуть створювати перешкоди, маркери або клейка стрічка для позначення шляхів.

Хід гри: Розставте у кімнаті іграшкові меблі та предмети так, щоб створити перешкоди.

Позначте кілька шляхів виходу з кімнати маркерами або клейкою стрічкою.

Поясніть дітям, як важливо знаходити безпечний вихід у разі надзвичайної ситуації.

Запропонуйте дітям знайти безпечний шлях через перешкоди до виходу з кімнати.

Таким чином, організувавши вищенаведені ігрові заходи щодо залучення дошкільнят до основ безпеки життєдіяльності, можна досить ефективно і змістовно провести у закладі дошкільної освіти Тиждень безпеки дитини, який необхідний для формування культури безпеки і норм поведінки дітей у надзвичайних ситуаціях, як того вимагає п. 2 ст. 41 Кодексу цивільного захисту України. Ці ігри допоможуть дітям краще зрозуміти основи безпеки життєдіяльності, навчать їх правильно реагувати на небезпеки та запам'ятати важливі правила поведінки у різних ситуаціях.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Колодяжний А.В.

*здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри
теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Як відомо ХХІ століття всі вчені світу ототожнюють з епохою глобального інформаційного суспільства, адже роль інформації зростає надзвичайно швидко у сучасному суспільстві, впливаючи на всі процеси його розвитку нові досягнення наукових досліджень. Тому освіта, інформація та комунікація є основою його розвитку, а також кожної особистості.

Усі розвинені країни світу активно впроваджують сучасні інформаційні технології в освітнє середовище.

У всіх освітніх закладах набувала широкого поширення нова форма навчання – це застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Використовуючи цю нову форму навчання освітяни, як закладів вищої освіти, так і загальної середньої освіти впроваджують модель особистісно-орієнтованого навчання, розвивають творчість особистості, а також вдосконалюють їх самопідготовку, перетворюючи навчально-виховний процес у новий спосіб спілкування учня та учителя, студента та викладача.

Як відомо, Постановою Кабінету Міністрів України №1392 від 23.11.11.р. був затверджений Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, який одним із головних напрямків освіти передбачає впровадження інформаційно-комунікаційної компетентності школярів.

Сьогодення вимагає широке упровадження інформаційних технологій, і особливо при підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти, вивчаючи новий матеріал, його складові, виводячи його на екран комп'ютера, або інших засобів комунікації.

Проведений аналіз наукових досліджень вчених засвідчує про широке використання інформатизації та комп'ютеризації навчального процесу (Боловсьяк Н.В., Самойленко Н.І., Головатюк М., Кривонос О.М., та ін..)

Як зазначає Н.Бовтрук, учителям технологій притаманні такі критерії інформаційної компетентності, як знання технологій навчання, орієнтація технологій навчання на організаційну, консультаційну, координаційну функції вчителя, що дає можливість для творчої та самостійної роботи учнів (додамо студентів), уміння діагностувати, планувати і проектувати процес, вміння

правильно оцінювати ступінь, напрямок і причини відхилення кінцевих результатів педагогічної діяльності від її запланованих цілей.

При формуванні інформаційної компетентності необхідне широке використання аналізу таблиць, схем, діаграм, графіків; різних джерел інформації: підручників, посібників, довідників, наукових журналів, мережі Інтернет; складання етапів різного роду проектів, схем, узагальнювати одержані дані досліджень, залучаючи здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності.

Процес формування інформаційно-комунікаційних компетентностей повинен створюватися на такій дидактичній основі: по-перше, комплексне використання комп'ютерної техніки, що повинно відбуватися на всіх етапах освітнього процесу.

У сучасних умовах у освітніх закладах інформаційно-комунікаційні компетентності дуже важливо формувати у системі особистісно-інформаційного навчання здобувачів вищої освіти, враховуючи індивідуальні особливості їх і створювати необхідні умови для розвитку.

Основними методичними аспектами при організації навчального процесу повинна бути мотивація до навчання, послідовний його характер за рахунок використання різного роду наочних електронних посібників, розвиток мислення, його різних видів; практичне застосування комп'ютерної техніки при обробці різного роду досліджень; формування у здобувачів освіти всіх видів компетентностей (інформаційна, комунікативна, соціально мовленнєва, компетентність продуктивної творчої діяльності, інтелектуальна та ін..)

Таким чином, обов'язковою умовою формування інформаційно-комунікативної компетентності при підготовці фахівців технологічної освіти є вивчення сучасних методів і засобів навчання, активне їх впровадження та використання набутих знань, умінь та навичок у практичній діяльності.

НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Мартиненко О. Г.

здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Один із найважливіших напрямків інформатизації освіти та суспільства стали інформаційно-комунікаційні технології у процесі навчання та виховання, в керівництві начально-виховним процесом. Вчені довели, що інформаційно –

комунікаційні технології доцільно застосовувати при вивченні різних дисциплін, при цьому вони постають як нові засоби інтерактивного проведення лекцій чи уроку.

Інформаційно-комунікаційні технології відіграють велику роль в навчанні. Впровадивши в педагогічну діяльність інформаційні технології, а саме як метод проектів, дослідницьку роботу, інтеграційні процеси, інтерактивні форми роботи, підвищується і заохочується інтерес до вивчення дисципліни. Застосовуючи інформаційні форми та методи у навчанні вчитель дає учням можливість удосконалювати свої знання, вміння та навички, а саме розвивати та удосконалювати взаємодію з однолітками.

Розглядаючи можливості навчання при вивченні інформаційно-комунікаційних технологій, необхідно враховувати спектр засобів ІКТ. Найчастіше їх класифікують за способами їх застосування. Так, Роберт І.В.[2] пропонує наступну класифікацію засобів ІКТ за способом використання в діяльності вчителя:

- використання як засіб навчання, що удосконалює процес викладання;
- інструмент пізнання навколишньої дійсності і самопізнання;
- засіб розвитку особистості студента;
- об'єкт вивчення в рамках освоєння курсу інформатики;
- засіб інформаційно-методичного забезпечення і керування навчально-виховним процесом;
- засоби комунікацій;
- засіб автоматизації процесів обробки результатів експерименту та управління;
- засіб автоматизації процесів контролю, корекції, результатів навчальної діяльності, тестування і психодіагностики;
- засіб організації інтелектуального дозвілля.

Під формами ІКТ ми трактуємо програмно-апаратні засоби та пристрої, що працюють на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, а також сучасні засоби та системи інформаційного обміну, які забезпечують операції зі збирання, продукування, накопичення, зберігання, обробки, передачі інформації. Багато вчених досліджували діяльність людини, пов'язану зі збором, накопиченням, обробкою та використанням інформації як інформаційну хвилю. Ми визначимо інформаційну хвилю як діяльність особи, об'єктом якої є інформаційний ресурс. Види інформаційної хвилі інваріантні конкретні предметним галузям. Способи організації пошуку навчальної інформації, інформаційної взаємодії комп'ютерних мереж, обробки інформації за допомогою програмних засобів навчального призначення залежати від

спеціальності вчителя. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчання розширяє кругозір учня, формує елементарні навички використання мережі Інтернет, сприяє покращенню стосунків роботи між учителем і учнем, покращує особисті зв'язки в колективі

Для цього після пояснення певного інформаційного блоку ми пропонуємо учням невеликі завдання, щоб вони самі знайшли певне рішення. Через короткий проміжок часу, протягом якого ми можемо спостерігати за роботою кожного учня, демонструється слайд з еталоном рішення. Учні самостійно порівнюють отримані результати з тими, які виводяться на екран і виправляють свої помилки; за результатами суцільного оцінювання рівня розуміння студентами розглянутого матеріалу, можна внести певні корективи у процес проведення лекції: знову повернутися до складних питань або скоротити їх пояснення, якщо учні їх розуміють.

Інтеграція уроку з комп'ютером дозволяє вчителю перенести частину своєї роботи на комп'ютер, що робить процес навчання більш цікавим, різноманітним та інтенсивним. Цей метод найбільш припадає до вподоби учням і вчителям, він допомагає краще оцінити здібності, знання та навички дитини, отримати їх, сподівається на пошук нетрадиційних форм, методів навчання, пошуку нових, стимулює її до професійного зростання та більш повне оволодіння ІКТ. Використання на уроці комп'ютера, а точніше текстів та діагностичних комплексів ІКТ допомагає вчителю за короткий час отримати об'єктивну картину рівня засвоєння знань, умінь і навичок матеріалу та допомогти учневі, якщо він працює у тому напрямку. При цьому є можливість обрати рівень складності завдання для конкретного учня

Засоби ІКТ дозволяють здійснювати взаємодію між викладачем і студентом у діалоговому режимі, що полегшує процес обміну інформацією. На лекційних заняттях програмний матеріал викладається за допомогою мультимедійних презентацій. Для підготовки яких використовується не тільки добре відомий програмний засіб Microsoft PowerPoint, але й спеціалізовані редактори Macromedia Flash, Picasa, Photodex ProShow та інші. Мультимедійна система надає можливість подавати інформацію не лише у вигляді тексту, а і у вигляді фотографій, анімаційних картинок, аудіо текстів, цифрового відео. Це підвищує ефективність засвоєння інформації на занятті.

У навчально-виховному процесі комп'ютери використовуються за такими основними напрямками:

- засіб індивідуалізації навчання. Під час індивідуальної роботи учнів за комп'ютером досягаються значні успіхи у засвоєнні матеріалу. Комп'ютер здатен фіксувати всі етапи роботи учня і оцінювати їх. Вчитель же будь-коли

може проаналізувати його дії;

- потужне джерело додаткової інформації. За допомогою ПК можна отримувати величезну кількість інформації, яку можна використати в навчальному процесі. Але потрібно пам'ятати, що комп'ютер не повинен замінювати підручники, книги та інші джерела інформації;

- потужний засіб творчої діяльності учня. Використання методу проектів дає можливість творчої роботи як кожного учня окремо так і групи учнів;

- засіб оцінювання, обліку та реєстрації знань. Використовуючи тестові програми можна досить ефективно оцінити знання учнів, при можливості ПК може надати необхідні рекомендації щодо виправлення помилок[1].

Використання ІКТ при навчанні технології сприяє підвищенню ефективності, гармонійному розвитку, всебічному розвитку особистості учнів, розкриття талантів. Суттєво навчання при ІКТ впливає на зміст, форми та методи навчання. Вдалі підібрані форми та методи розвитку при ІКТ забезпечують розвиток творчих здібностей, стимулюють пізнавальну активність, інтелектуальні почуття, емоційну сферу учня та учителя. При цьому підвищується працездатність особистостей, зацікавленість різними видами, що забезпечують їх розвиток. Тому ІКТ мають великі можливості вдосконалення навчально-виховного процесу та підвищення ефективності уроку.

Зараз в Україні йде становлення нової системи освіти, більш сучасної, яке перекладається на ІКТ, тобто перебуває у стані трансформації. Цей процес несе у собі велику зміни в педагогічній діяльності, а також вносить свої корективи учню. Так, з однієї форми навчання, вчитель переходить на більш новішу, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Використання інформаційно-коунікаційних технологій і онлайнових засобів дає можливість задовільнити індивідуальні інформаційні запити кожного студента у навчанні. Дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити розуміння та глибину засвоєння знань. Інформаційно-комунікативні технології є чинником розвитку загальних та фахових (спеціальних) компетентностей. У цілому поєднання традиційних методів та засобів навчання з комп'ютерними технологіями підвищує успішність студентів, стимулює розвиток творчого потенціалу та самостійної роботи.

Список використаних джерел

1. Александров Ю.В. Астрономія: книга для учителя. – Харків: Веста: Видавництво “Ранок”, 2005. –250с
2. Роберт І.В., Самойленко П.І. Інформаційні технології у науці та освіті. - М., 1998. -178 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «НАРОДНІ ПРОМИСЛИ УКРАЇНИ»

Шовкова-Альохіна А. О.

здобувачка третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Глобальні реформи, які наразі широко відбуваються у сфері освіти, вимагають від викладачів переосмислення системи викладання та активного залучення у цей процес новітніх педагогічних розробок. Інноваційні технології навчання є важливим інструментом підвищення рівня ефективності освітнього процесу, оскільки позитивно впливають на рівень уваги студентів, створюють умови для активної взаємодії та є простором для творчої реалізації учасників заняття. Особливо актуальною постає проблема використання новітніх технологій навчання під час викладання дисциплін етнодизайнерського спрямування. З огляду на це, вважаємо доречним аналіз особливостей впровадження інноваційних технологій на заняттях з дисципліни «Народні промисли України».

Сьогодні викладачі мають можливість використовувати значну кількість освітніх розробок у педагогічній діяльності. Особливого поширення набули технології пов'язані з організацією та управлінням навчальним процесом, інформаційним забезпеченням освітніх компонентів. Зазначені групи інноваційних технологій навчання передбачають активне використання інформаційних технологій, які за твердженням М. Близнюка позитивно впливають «на розвиток проектно-творчої активності студентів, виявлення ініціативності в освітньому процесі» [1].

Однією з інноваційних технологій, які можуть бути використані на заняттях з «Народних промислів України» є розробка електронних підручників та посібників з інтерактивними модулями. Відеоматеріали доповненої реальності, віртуальні екскурсії допоможуть студентам «побачити» та «доторкнутися» до ремесел, які вимагають спеціального обладнання або умов праці. Наприклад, лишаючись в аудиторії здобувачі освіти можуть стати ковалями або ознайомитись з гутництвом.

Традиційними на факультеті технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка є майстер-класи та практичні заняття для студентів, які проводять майстри народних промислів. Зокрема, досвідом створення вузлової ляльки ділиться науковця,

заслужена майстриня народної творчості Наталія Свирідюк, а тонкощі вишивки білим по білому передають заслужені майстри народної творчості Віра та Сергій Забори. Багаторічний досвід такої співпраці дозволяє стверджувати, що заняття з досвідченими майстрами народних промислів дозволяють студентам набути практичних навичок та відчувати себе частиною живої традиції.

Не менш важливою є проєктна діяльність здобувачів освіти. Виготовлення проєктів дає студентам можливість не лише отримати ґрунтовні теоретичні знання, але й краще зрозуміти контекст та історичне значення народних промислів. Крім того, проєктна діяльність передбачає глибоке вивчення обраної проблеми, роботу з різними джерелами інформації, застосування отриманих знань та навичок на практиці.

Ще одна інноваційна технологія навчання пов'язана з міждисциплінарним підходом викладання. Навчальний план здобувачів освіти за спеціальністю 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) містить такі освітні компоненти як «Історія української державності та національної культури», «Автентичні традиції українського народу», «Дизайн-практикум з декоративно-прикладної творчості», які можуть допомогти студентам отримати більш цілісне уявлення про народні промисли України. Співпраця студентів з викладачами інших дисциплін може призвести до створення нових та цікавих пропозицій до навчальних курсів, або ж надихнути здобувачів освіти до цікавих проєктів спрямованих на популяризація народних промислів України. Прикладом такого міждисциплінарного підходу є створення колекцій одягу студентами факультету технологій та дизайну.

Моделі розроблені здобувачами освіти для колекції «Феєрія льону» мають характерні для українського строю елементи, але у сучасному трактуванні. Зокрема, це стилізовані плахти та керсетки, оздоблення виробів ручною вишивкою. Студенти використали на практиці знання отримані на заняттях з «Технологічного практикуму», «Історія українського костюма», «Народні промисли України», «Історія української державності та національної культури».

Колекція «Полтавська писанка» є симбіозом знань з «Народних промислів України», «Дизайн-практикуму з декоративно-прикладної творчості», «Технологічного практикуму» [2].

Отже, наразі викладачі мають можливість використовувати в професійній діяльності значну кількість інноваційних технологій навчання. Новації в освіті сприяють підвищенню ефективності навчання, заохочують студентів до дослідницької діяльності та допомогти студентам отримати більш цілісне уявлення про народні промисли України. Впровадження інноваційних

технологій навчання на заняттях дозволяє зробити навчання більш цікавим, динамічним та ефективним, а також краще підготувати студентів до майбутньої кар'єри.

Список використаних джерел

1. Близнюк М. М. Методична система навчання етнодизайну на основі використання інформаційних технологій: майбутньому художнику декоративно-прикладного мистецтва. *Мистецька освіта: методологія, теорія, практика* : зб. наук. пр. / Київська держ. акад. декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2019. Вип. 1. С. 247–255
2. Титаренко В. П. Народні промисли України. Полтавський літератор. Полтава : 2011. 524 с.

ЗАХОДИ ІЗ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Бондаренко А.В.,

заступниця директора з виховної роботи Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Бобкова О.І.

методистка Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Людина є найвищою цінністю суспільства. Проте з кожним роком збільшується кількість факторів, що негативно впливають на її життя і здоров'я. Тенденція зростання кількості природних і техногенних надзвичайних ситуацій, складність наслідків змушують розглядати їх як загрозу безпеці окремої людини, суспільству. Діти, молодь – найменш захищена частина суспільства. Опинившись в епіцентрі екстремальних подій, вони повинні знати і вміти, як діяти в несприятливих умовах.

Підготувати здобувача освіти до навчання впродовж усього життя, сформувати вміння знаходити вихід з надзвичайних ситуацій, вміти захиститися від небезпеки є важливим аспектом організації освітньої діяльності у закладі фахової передвищої освіти. Знання основ безпеки життєдіяльності та організації умов праці необхідні для формування у майбутнього фахівця свідомого й

відповідального ставлення до питань особистої й колективної безпеки через отримання компетентностей, що дозволять не лише розпізнати й оцінити небезпечність ситуацій, але й успішно протидіяти, передбачати та уникати можливих негативних наслідків. Вивчення факторів ризику, що оточують людську діяльність, дозволяє визначити способи захисту від них.

Уміння швидко і правильно оцінити ситуацію та обрати порядок дій є особливо важливим для педагогів, оскільки саме вони можуть врятувати і здобувачів освіти і працівників закладу.

Значну роль в освітньому процесі відіграють цікаві форми і методи роботи зі здобувачами освіти, які стимулюють їхні пізнавальні можливості.

Традиційним є проведення місячника з охорони праці та безпеки життєдіяльності з нагоди відзначення Дня охорони праці в Україні та Всесвітнього Дня охорони праці. Щороку Міжнародна організація праці визначає тему (девіз) Всесвітнього Дня охорони праці. З урахуванням теми у педагогічному закладі фахової передвищої освіти розробляються і проводяться заходи. Структура Тижня безпеки життєдіяльності у рамках місячника, який проходить останні роки в онлайн-форматі, наповнений заходами для вироблення у студентської молоді умінь, навичок грамотно й чітко діяти у надзвичайних ситуаціях для збереження власного здоров'я і життя та оточуючих людей, формування та розвиток критичного мислення, високих моральних якостей: відваги, витримки, ініціативи, кмітливості, взаємодопомоги.

Для реалізації поставлених завдань відповідно до плану роботи готуються відеоролики, проводяться навчальні диктанти, олімпіади, конкурси плакатів, буклетів, диспути за екологічною тематикою, пізнавальні віртуальні екскурсії, квести, інформаційні виставки літератури, онлайн-опитування, організовуються онлайн-зустрічі та лекторії з інспекторами з охорони праці, представниками районного відділу Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій, проводяться тренування щодо евакуації учасників освітнього процесу.

Для здобувачів освіти наразі актуальними є просвітницькі онлайн-заходи із здобуття знань і умінь особистої безпеки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації, протимінної безпеки та основ цивільного захисту, заняття з елементами тренінгу «Домедична допомога в умовах воєнного стану», практичні заняття з відпрацюванням алгоритму дій при оголошенні повітряної тривоги.

Необхідно чітко визначити час і місце проведення кожного заходу, призначити відповідальних. Особлива увага приділяється ініціативам здобувачів освіти, можливості залучення спеціалістів, виконанню вимог з

техніки безпеки всіх учасників. До підготовки заходів долучається актив Студентського самоврядування, представники районного відділу Головного управління ДСНС, волонтерських загонів, громадськості, активісти студентських груп, педагогічні працівники та співпрацівники.

Наставниками студентських груп проводяться тематичні виховні години, бесіди з питань запобігання травматизму та загибелі внаслідок пожеж, при виявленні вибухонебезпечних предметів, при користування газом, під час воєнного стану та інших надзвичайних подій. В онлайн-режимі відбувається інформування батьків.

Участь здобувачів освіти, педагогічних працівників коледжу у таких заходах сприяє закріпленню теоретичних знань та набуттю практичних дій в екстремальних ситуаціях для збереження життя, надання допомоги потерпілим у разі потреби.

В умовах воєнного стану загострилася ситуація щодо психологічного стану молоді. Стресовий стан здобувачів освіти, пов'язаний з постійними сиренами, вибухами, знервованістю дорослих, підвищує відповідальність педагогів у підготовці учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях, до подолання тривожності.

Безпека починається з обізнаності. Воєнні ризики нині є частиною життя українців. Тому так важливо слідувати правилам обережності, пильнувати за своїм здоров'ям і благополуччям близьких людей, знати правила, які допоможуть врятувати життя.

Список використаних джерел

1. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/> (дата звернення: 18.04.2024).

2. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту: монографія / В. Андронов, М. Кустов, Р. Мугаверо та ін. Харків – Рим, 2023. 238 с. URL: https://nuczu.edu.ua/images/myfolder/23.11.23ku/136_2023_CEMEC_libro_A5.pdf (дата звернення: 18.04.2024).

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Кондрин О.В.

*інженер з охорони праці Красноградського педагогічного фахового коледжу
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

Монастирська О.В.

*завідувачка навчально-методичного кабінету Красноградського
педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради*

Ми живемо у стрімкий і бурхливий час третього тисячоліття. Найвища цінність суспільства – людина. Сьогодні людину, на превеликий жаль, майже на кожному кроці підстерігають різного виду небезпеки: пожежі, повені, аварії, катастрофи, а останнім часом ще й збройні конфлікти. Всі ці небезпеки дають нам чітко зрозуміти, що ніхто у світі не застрахований від біди, а особливо це стосується здобувачів освіти – найбільш уразливої та невідповідної до життя категорії населення. З кожним роком збільшується кількість факторів, що негативно впливають на їх життя і здоров'я. Опинившись в епіцентрі екстремальних подій, вони не завжди вміють і знають, як діяти в несприятливих умовах. Це часто призводить до невітшних наслідків. Слід зазначити, що безпека є однією з найважливіших складових сучасної життєдіяльності людини. Формування відповідального ставлення до власної безпеки має відбуватися на всіх етапах життя людини, а розпочати варто з раннього дитинства. Знання основ безпеки життєдіяльності та охорони праці є важливою складовою виховання у кожної людини свідомого й відповідального ставлення до питань як особистої, так і колективної безпеки. Отримуючи знання і формуючи вміння, людина може розпізнати й оцінити небезпечність ситуацій у житті та успішно їм протистояти. Реалізація знань з охорони праці на практиці сприяє покращенню умов праці, підвищенню її продуктивності, запобіганню професійних захворювань, виробничого травматизму, аварій.

Важливість безпеки життєдіяльності закріплено у таких державних документах, як Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі», Концепції «Безпека життя і діяльності людини» та «Безпечна і дружня до дитини школа» й інших [2].

Одним з пріоритетів системи освіти в Україні є формування безпечної

поведінки підростаючого покоління, навичок дій в небезпечних ситуаціях різного походження, стійких мотивацій на необхідність безпечної життєдіяльності та здорового способу життя. Провідна роль у вирішенні зазначеної проблеми належить педагогу, який усвідомлює необхідність цілеспрямованої діяльності щодо збереження життя й зміцнення здоров'я своїх учнів, спроможний ефективно сприяти формуванню безпечної поведінки підростаючого покоління. Функція педагога – надання допомоги здобувачам освіти в оновленні та систематизації набутих знань, набуття умінь управління ресурсами, силами та засобами цивільного захисту, набуття компетентностей щодо професійної діяльності.

Професійна майстерність педагога не є статичною величиною, що досягається раз і назавжди, вона вимагає від педагога постійного руху вперед: оновлення знань, оволодіння новими методиками, вдосконалення комунікативних навичок тощо. Активні форми навчання будуються на інтерактивних методиках, коли існує взаємозв'язок не лише між викладачем і здобувачем освіти, а й між здобувачами освіти у навчанні [1]. Педагог виступає у ролі консультанта, організатора, радника. Він допомагає здобувачам освіти опанувати навчальну програму та зміст навчання, знайти інформаційні джерела, відпрацювати знання на практиці.

Варто зазначити, що перед викладачами безпеки життєдіяльності та охорони праці закладів фахової передвищої освіти педагогічного спрямування поставлено завдання: сформувати у студента особистість безпечного типу поведінки, і одночасно, навчити студента формувати «особистість безпечного типу поведінки» у своїх майбутніх учнів [1]. У процесі підготовки майбутніх учителів технологій відбувається не тільки розвиток професійної компетентності, але й формується готовність забезпечувати власну безпеку, безпеку оточуючих, виробничого середовища та довкілля. Сучасні вимоги до технологічної освітньої галузі у закладі загальної середньої освіти вимагають від учителя технологій використання великої кількості інструментів і технологічного обладнання, технічних засобів навчання, інформаційно-комунікаційної та демонстраційної техніки, відповідної фахової підготовки у галузі охорони праці. Учитель є гарантом збереження життя й здоров'я дітей, здатний створювати безпечні, комфортні та результативні умови освітнього процесу, формувати в учнів культуру безпеки – озброїти учнів необхідними знаннями та вміннями з безпеки життєдіяльності. Саме від рівня професійної майстерності, залежить ступінь підготовки учнів до безпечної роботи у сфері матеріального виробництва. Під час освітнього процесу у фаховому коледжі здобувачі освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта

(Технології)» набувають уміння забезпечувати своєчасну та якісну підготовку шкільних майстерень і робочих місць до занять з трудового навчання та технологій. Програмними результатами навчання визначено: володіння знаннями, вміннями та навичками, необхідними для реалізації положень із охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки. Сформовані уміння, навички безпечного користування інструментами, пристосуваннями та обладнанням сприятимуть усвідомленню важливості та відповідального відношення до цього питання під час практичного навчання учнів безпеці праці у шкільних майстернях на уроках трудового навчання та технологій. Для педагогічних закладів освіти формування компетентностей з охорони праці та безпеки життєдіяльності особливо важливе, оскільки майбутні педагоги мають усвідомлювати особисту відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів під час освітнього процесу; безпечне проведення освітнього процесу; проведення інструктажів з учнями з безпеки під час навчальних занять; уміння проводити профілактичну роботу щодо запобігання травматизму серед учнів.

Під час вивчення фахових освітніх компонентів майбутні вчителі технологій набувають умінь щодо правил безпечної роботи у навчальних майстернях, основ гігієни праці та виробничої санітарії, вчать безпечним прийомам роботи із верстатами та інструментами, знайомляться із заходами попередження виробничого травматизму, правилами дотримання правил електробезпеки та пожежної безпеки.

Під час лекційних і практичних занять з курсу «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці» здобувачі освіти вчать застосовувати набуті знання у різних життєвих ситуаціях, зокрема у педагогічній діяльності.

Отже, заклад фахової передвищої освіти відіграє важливу роль у навчанні здобувачів освіти основним правилам поведінки у надзвичайних ситуаціях. Педагог повинен володіти проактивними підходами до навчання вихованців, формувати у них навички поведінки в небезпечних ситуаціях, сприяти збереженню здоров'я.

Список використаних джерел

1. Коренчук О.С. Використання методів андрагогіки в навчальному процесі з функціонального навчання у сфері цивільного захисту. *Безпека життєдіяльності*. 2017. №8. С.32-36
2. Покроєва Любов. Безпечна освіта – новий напрям у підготовці педагогів. URL : file:///C:/Users/User/Downloads/Djerelo_1_2023-6-10.pdf (дата звернення: 16.04.2024)

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кузьменко П. І.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

У сучасній системі освіти проблема інтегративного підходу у навчально-виховний процес при підготовці фахівців технологій набуває важливого значення. Аналізуючи велику кількість науково-методичних джерел, можна стверджувати, що ця проблема викликана недостатністю розробленістю теоретико-методологічних основ підготовки майбутніх фахівців технологічної галузі, наявністю великої кількості інформації для засвоєння здобувачами вищої освіти, різноманіттям технологій навчання, а також вимогою відповідності освіти європейським стандартам.

Цій проблемі присвятили свої наукові праці О. Антонова, Н. Божко, І. Гузій, А. Коломієць, Ю. Прищина, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Сидоренко, В. Титаренко, А. Цина.

Для розкриття проблеми використання інтерактивного підходу у системі вищої освіти, взагалі, охарактеризуємо зміст поняття «інтеграція» та «інтеграційний підхід».

Дефініція «інтеграція» походить від латинського слова «integratio», що тлумачать як заповнення. Наукові джерела свідчать про його різноманітне тлумачення. Так, наприклад, у педагогічному словнику читаємо, що інтеграція – це поняття, що означає стан поєднання окремих диференційованих частин і функцій системи організму в єдине ціле, так і процес, що веде до такого стану [4].

У тлумачному словнику Оксфордського університету інтеграцію визначають як «акт чи процес» поєднання двох чи більше частин таким чином, щоб вони функціонували разом [6].

Козловська І. М. стверджує, що інтеграція є процесом взаємодії елементів, що супроводжується встановленням, ускладненням із зміцненням зв'язків між цими елементами у результаті чого формується зінтегрований об'єкт з якісно новими властивостями із збереженням в його структурі індивідуальних властивостей вихідних елементів [6].

Особливо цікавим є тлумачення поняття інтеграція Н. Божко, що запропонувала порівнювати інтеграцію зі складанням пазла [1].

За Булгаковою Н., інтеграція знань використовуються у сучасній та зарубіжній науці є прогресивною та відповідає розвитку наукового доробку вчених і впроваджується у систему вищої освіти. Як зазначає авторка, інтегративний підхід – це тип конструювання змісту навчання, що підпорядкований розв’язанню системи внутрішньо- і міждисциплінарних проблем [2].

Зазначимо, що вчена, досліджуючи інтегративний підхід, виділяє різні форми інтеграції:

- об’єктивна інтеграція, що поєднує один об’єкт вивчення у різних курсах чи темах;
- теоретична (концептуальна), що визначає зміст освіти;
- понятійна інтеграція – це розкриття змісту загальнонаукових понять;
- методологічна інтеграція – методи наукового пізнання;
- проблемна інтеграція поєднує різні проблеми між навчальними дисциплінами;
- діяльнісна інтеграція ґрунтується на поєднанні різних знань;
- практична інтеграція орієнтована на використання знань із різних галузей науки;
- психолого-педагогічна інтеграція поєднує інформацію з педагогіки та психології;
- зовнішня інтеграція визначає поєднання явищ у зовнішньому середовищі [2].

Отже, інтеграція у вищій освіті визначається як педагогічна категорія за допомогою якої здійснюється взаємозв’язки між дисциплінами, які вивчаються, визначаються міжпредметні зв’язки, їх значення у системі освітньої діяльності, а також пропонує різні методи викладу навчальних дисциплін. «Знання практично всіх ключових дисциплін може забезпечити роботу на належному рівні» [5].

Визначаючи використання інтеграційного підходу у системі вищої освіти при підготовці майбутніх фахівців необхідно опрацювати науковий доробок багатьох учених, в яких характеризується два рівні використання інтеграційного підходу в закладах вищої освіти: змістовий та технологічний. Змістовий рівень включає актуалізаційний блок (взаємозв’язок між попереднім досвідом, досвідом під час навчання у вищому навчальному закладі, а також після його закінчення); гуманітарний блок; технологічний блок включає використання одержаних здобувачем знань, умінь і навичок; когнітивний блок, за допомогою якого формуються правдиві цінності та вірні оцінки. За

технологічним рівнем – це впровадження синтезу, узагальнення та порівняння у процесі навчального процесу.

Вознюк О. В. говорить про п'ять концептуальних засад, що є актуальними для вирішення означеної наукової проблеми.

1. Загальна цивілізаційні засади зумовлюються соціальним замовленням сучасного суспільства на компетентного фахівця. Особливого значення набуває особистісна діяльність, її самосвідомість і самореалізація у професійній сфері.

2. Діяльнісно-особистісні засади визначається входженням людства в інформаційне середовище, що змінює умови навчально-виховного процесу. Із цього, питання зрозумілі слова К. Д. Ушинського про те, що тільки особистість може діяти на розвиток і визначення особистості, тільки характером можна формувати характер.

3. Системно-наукові і методологічні засади актуалізує розвиток комплексних наукових досліджень, які інтегрують різні дослідницькі напрями.

1. Розвивальні професіографічні засади зумовлюється професійним розвитком особистості, який проходить у системі середньої, спеціальної та вищої освіти, а також під час трудової діяльності.

2. Парадигмальні засади пояснюють нові гуманітарно та професійно орієнтовані парадигми освіти, які особливо гостро стоять перед людством, яка проживає у третьому тисячолітті.

Таким чином, як стверджує велика кількість учених України та зарубіжжя, інтегративний підхід повинен визначатися, як цілісна система, яка поєднує не лише зміст професійних знань, а і практичні навички та уміння (загальнопрофесійні, організаційно-діяльнісні та особистісно-орієнтовані).

Список використаних джерел

1. Божко Н. Інтегративний підхід до навчання у контексті реформування системи освіти України / Н. Божко // Молодь і ринок. - 2018. - №7 (162). - С. 84-89.

2. Булгакова Н.Б. Вісник нац. Авіац. Ун-ту. Серія: Педагогіка. Психологія: зб. наук. Пр. -Київ: Вид-во Науц. Авіац. Ун-ту «НА У-друк; 2010. Вип. 3.- С. 13-19.

3. Козловська І. М. Теоретико- методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійної школи (дидактичні основи / І. М. Козловська. -Львів: Світ, 1999. - 302 с.

4. Педагогічний словник [за ред. М. Д. Ярмаченка]. - Київ: Педагогічна думка, 2001. - 516 с.

5. Пришупа Ю. Ю. Інтегративний підхід як один із факторів формування самоосвітньої майбутніх інженерів-будівельників. Пришупа Ю.Ю. // Вісник Національного університету оборони України. -2014. - №1 (38). - с. 134-138.

6. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English Sixth Edition; ed. by Sally Wehmeier Oxford, University Press, 2000. 540 p.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Герасимчук Р.

здобувач другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Актуальність проблеми формування здорового способу життя учнів на сьогодні не становить сумнівів, оскільки від способів і результатів її розв'язання залежить майбутнє нашої держави та функціонування здорової нації. Нині саме система освіти – основний важіль впливу на формування здорового способу життя здобувачів загальної професійної освіти.

У «Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті» регламентовано, що пріоритетним завданням освіти є «виховання освіченої, творчої особистості, усебічний розвиток людини, становлення її духовного, психічного та фізичного здоров'я» [17]. В інших законодавчих актах теж акцентовано на проблематиці здорового способу життя, оскільки серед загальної кількості учнів у країні чималий відсоток становить частина осіб, у яких зафіксовано погіршення стану здоров'я.

За даними Т. Бублей, кількість учнів підліткового віку, які за станом здоров'я належать до спеціальної медичної групи, дорівнює 30-40 %. Автор зауважує, що така тенденція зумовлена передусім зниженням рухової активності, зокрема переходом до дистанційної форми навчання у зв'язку з несприятливими подіями в країні (спочатку Covid-19, потім повномасштабне вторгнення РФ та ін.). Унаслідок цього більшість учнів підліткового віку майже весь час проводить за комп'ютером, у соціальних мережах тощо. Пріоритетне завдання сучасної освіти – формування та виховання усвідомленого ставлення до власного здоров'я не тільки в дітей, а й у їхніх батьків [8].

Отже, викладені факти доводять безпрецедентну значущість підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти до формування сприятливих

для здорового способу життя особистісних якостей учнів . Збереження та зміцнення здоров'я сучасної молоді – домінантний вектор розвитку освітньої галузі.

Поняття «здоровий спосіб життя» досліджували автори низки наукових праць (О. Адєєва [1], А. Ребрина [14], В. Ареф'єв [4], М. Зубалій [9] та ін.). Зокрема, у медичному аспекті проблему формування здорового способу життя досліджували М. Амосов [5], М. Анісімов [3], Ю. Бойчук [6], Л. Борщик [7] та ін.

Поняття «здоров'я» витлумачене насамперед у вузькому біологічному сенсі. Водночас на сьогодні цей термін варто інтерпретувати як «універсальну здатність до різнобічної адаптації у відповідь на вплив зовнішнього середовища та зміни стану внутрішнього середовища». Здоровий спосіб життя як єдиний біологічний і соціальний складник являє собою соціальну цінність, утвердження якої становить найважливіше завдання будь-якого цивілізованого суспільства [15].

У медичній галузі та у сфері фізичної культури термін «здоровий спосіб життя» можна трактувати як «реалізацію комплексу єдиної науково обґрунтованої медико-біологічної та соціально-психологічної системи профілактичних заходів, де важливе значення має правильне фізичне навантаження, належне поєднання праці й відпочинку, розвиток особистісних якостей, фізичної стійкості до психоемоційних перевантажень, подолання труднощів, пов'язаних зі складними екологічними умовами життя, усунення гіпокінезії» [2; 3].

У науковій літературі виокремлюють три основні компоненти здорового життя: 1) компоненти, які створюють об'єктивні суспільні умови; 2) конкретні форми життєдіяльності, що дають змогу реалізовувати здоровий спосіб життя; 3) система ціннісних орієнтацій, які скеровують свідому активність [5].

Ю. Бойчук, О. Єжова зазначають, що «здоровий спосіб життя – це типові та суттєві для суспільно-економічної формації форми життєдіяльності людей, що зміцнюють адаптивні можливості організму людини, здатні до повноцінного виконання соціальних функцій і досягнення активного довголіття» [6]. «Здоровий спосіб життя – сукупність духовних цінностей і реальних видів, форм та сприятливих для здоров'я ефектів діяльності, забезпечення оптимального задоволення потреб людини» [10].

У наукових працях О. Федько зазначено, що в структурі здорового способу життя цілеспрямовано поєднані предметно-речовий, природний, соціокультурний і духовний компоненти із життєдіяльністю людини та суспільства, це охоплює духовний, соціокультурний, правовий простір розвитку

й діяльності особистості. Отже, значення здорового способу життя полягає в оптимальному задоволенні потреб людини, покращенні стану, розвитку та функціонування її організму. Формування здорового способу життя – складний системний процес, що містить безліч компонентів способу життя сучасного суспільства та стосується основних сфер і напрямів життєдіяльності людей [16].

Поняття «здоровий спосіб життя» синтезує взаємозв'язок життя і здоров'я, тобто все, що «сприяє виконанню людиною професійних, громадських і побутових функцій в оптимальних для здоров'я умовах; це типові й істотні для суспільно-економічної формації способи життєдіяльності людей, що зміцнюють природні можливості організму людини та виражають зорієнтованість діяльності особистості на формування, збереження і зміцнення свого здоров'я» [7].

Практичний досвід доводить, що здоровий спосіб життя має бути реалізований кожного дня. Нормою, яка маркує здоровий спосіб життя, є задовільний, збалансований біологічний стан. Якщо ж людина перебуває в постійній напрузі, у стресових ситуаціях, має шкідливі звички, то все це засвідчує несприятливий і неуспішний спосіб життя. Унаслідок такого вибору, може відбуватися перехід цих станів у хворобу, домінування нездорового способу життя [13].

Варто окреслити низку чинників, які негативно впливають на стан здоров'я сучасної молоді й характеризують її спосіб життя: надмірна вага; послаблена рухова активність; низький рівень фізичної підготовленості; малорухливий спосіб життя; ігрова та комп'ютерна залежність; психологічний дискомфорт; шкідливі звички.

Важливе значення на стан здоров'я індивідуальні чинники. Ідеться насамперед про неправильно закладені життєві навички; відсутність самоконтролю, наполегливості й навичок протистояння тиску інших; низьку самооцінку та самоповагу; психоемоційну невірноваженість; заперечення усталених цінностей і вірувань; нездатність успішно навчатися; відсутність взаєморозуміння зі школою; вияви асоціальної поведінки в ранньому віці [11].

У контексті студіювання проблематики здорового способу життя виокремлено складники, що маркують рівень формування звички вести здоровий спосіб життя. Це насамперед розуміння здоров'я як стану повного добробуту; цілісне бачення здоров'я, що утворює систему з чотирьох сфер (фізична, психічна, соціальна, духовна); почуття особистої відповідальності людини за власне здоров'я. Крім того, держава й суспільство також відповідальні за сприяння поліпшенню здоров'я та за соціальний добробут

загалом, тому покликані реалізувати ефективні програми, надавати якісні послуги, ініціювати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи тощо.

На думку С. Грищенко, О. Носко, Ю. Носко, виховання творчої, активної, культурної, інтелектуальної, високорозвиненої та зрілої людини в душі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточення – одне з основних завдань сучасної системи освіти. Отже, спосіб життя – найважливіший чинник детермінації процесу формування особистості, розвитку її фізичних, психологічних і духовних якостей [12].

На підставі аналізу вітчизняних та зарубіжних науковців виокремлено три основні складники проблеми формування здорового способу життя:

- 1) історично зумовлені методи організації суспільних відносин;
- 2) способи й соціальні механізми закріплення та передання досвіду іншим поколінням;
- 3) індивідуальна система поглядів, норм, ціннісних орієнтацій, мотивів та оцінок, самосвідомості особистості, Я-концепції, що виявляються в конкретній індивідуальній життєдіяльності людини, у її поведінці та діяльності; певний спосіб переживання життєвих ситуацій, подолання людиною труднощів і розв'язання життєвих проблем [14].

Крім того, здоровий спосіб життя поєднує все, що сприяє виконанню людиною професійних, суспільних і побутових функцій в оптимальних для здоров'я умовах, виражає орієнтованість особистості в напрямі формування, збереження та зміцнення індивідуального й громадського здоров'я. Під терміном варто розуміти типові форми та способи повсякденної діяльності людини, які зміцнюють і вдосконалюють резервні можливості людини, забезпечуючи більш успішне виконання соціальних та професійних функцій, незалежно від політичних, економічних, соціально-психологічних ситуацій.

Отже, попри наявні в наукових галузях напрацювання, присвячені осмисленню проблеми формування здорового способу життя, а також незважаючи на численні проєкти, спрямовані на зміцнення здоров'я нації та утвердження цінностей здорового способу життя, донині вкрай актуальним і нагальним є питання підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти до формування сприятливих для здорового способу життя особистісних якостей учнів.

Список використаних джерел

1. Адєєва О. В. Аксіологічний аспект підготовки майбутніх учителів до здорового способу життя. Наука і освіта. Одеса, 2013. № 3. С. 710.
2. Амосов М. Роздуми про здоров'я. Київ : Здоров'я. 1990. 168 с.

3. Анісімов М. В. Теоретико-методологічні основи прогнозування моделей у професійно-технічних навчальних закладах : монографія. Київ-Кіровоград : ПОЛІУМ, 2011. 464 с.

4. Ареф'єв В. Г. Сучасні аспекти диференційованого програмування розвивально-оздоровчих занять з фізичної культури учнів загальноосвітньої школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2014. Вип. 9. С. 12–16.

5. Артюшенко А. О. Вольові якості школярів і методики їх оцінки. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. Хмельницький, 2001. № 18. С. 31–35.

6. Бойчук Ю. Д. Сучасні підходи до розуміння сутності здоров'я людини та суміжних з ним понять. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : кол. моногр. / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2017. С. 5–16.

7. Борщик Л. М. та ін. Основні чинники негативного та позитивного впливу на здоров'я. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : кол. моногр. / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2017. С. 60–66.

8. Бублей Т. А. Особливості планування та організації уроків з фізичної культури для учнів з ослабленим здоров'ям: стан та перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2016. Вип. 3К 2. С. 53–55.

9. Зубалій М., Закопайло С. Складові здорового способу. *Завуч*, 2000. № 20-21. С. 29.

10. Єжова О., Оржевська В. Здоровий спосіб життя : навч. посіб. Суми : Університетська кн., 2017. 127 с.

11. Желєва О. І. Формування навичок здорового способу життя : метод. посіб. Золотоноша, 2014. 147 с.

12. Носко О. М., Грищенко С. В., Носко Ю. М. Формування здорового способу життя : навч. посіб. Київ : Леся, 2017. 160 с.

13. Підлісна В. Г., Гуска М. В. Принципи здорового способу життя студентської та учнівської молоді. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2010. Вип. 3. С. 149–153.

14. Ребрина А. А. Розвиток сприятливих для здорового способу життя особистісних якостей майбутніх викладачів закладів професійної освіти.

Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2023. Вип.2 (160) С. 141–146.

15. Сухенко В. А. Філософські аспекти підходу до формування здорового способу життя. *Тези доповідей наукових досліджень викладачів, студентів та магістрантів на I-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Здоровий спосіб життя – здорова нація – здорове суспільство»* 8–9 квіт. 2010 р. Кіровоград, 2010. С. 148–150.

16. Федько О. А. Формування системи суспільних цінностей з покращення індивідуального популяційного здоров'я в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. Київ, 2012. 38 с.

17. Футорний С. М. Здоров'я студентів і роль фізичного виховання у його забезпеченні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 5. С. 98–103.

Базарна О. М., здобувачка першого(бакалаврського рівня) вищої освіти, кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Біленчук П. Д., кандидат юридичних наук, доцент

Білецька Ю. В., здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету фізичного виховання та спорту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Білокінь І. В., здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету комп'ютерних наук, математики, фізики та економіки полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Близнюк М. М., доктор педагогічних наук, професор Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Бобкова О. І., методистка Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Бондаренко А. В., заступниця директора з виховної роботи Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Борисова Т. М., кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Бударова Л. В., заступник директора з навчально-виробничої роботи Регіонального центру професійно-технічної освіти (м. Зіньків)

Васільєв В. І., аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Волошина Г. Є., учителька-методистка, учителька технологій, трудового навчання Кременчуцький ліцей № 30 «Олімп» імені Н.М. Шевченко Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Воробйов І. С., здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Гарець Р. А., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Герасимчук Р., здобувач другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Головатюк О. Ю., вчитель інформатики Комунального закладу «Розсошенська гімназія Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області

Денисовець Т. М., кандидат педагогічних наук, доцент Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Дрожжана О. У., старший викладач Полтавський державний аграрний університет

Дубина І. С., майстер виробничого навчання Регіональний центр професійно-технічної освіти м. Зіньків

Дубовик Г. М., здобувач другого (магістерського рівня) вищої освіти педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Дуброва Ю. А., майстер виробничого навчання Регіональний центр професійно-технічної освіти м. Зіньків

Духно В. Р., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Ємець С. А., здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти кафедри культурології, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, старша наукова співробітниця Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка

Захарчук В. М., вчитель трудового навчання та технологій, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

Збронський В. О., керівник гуртка Полтавського міського центру позашкільної освіти

Квак О. В., кандидат педагогічних наук, доцент Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Кисліченко У. А., здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Кібенко К. О., здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Клязьмін Р. І., аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогік Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Коваль К. О., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Кондель В. М., кандидат технічних наук, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Колодяжний А. В., здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Кондратенко М. Д., здобувачка третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Кондрин О. В., інженер з охорони праці Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Кузьменко П. І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Курмаз Ю. В., викладач професійно-теоретичної підготовки Регіонального центру професійно-технічної освіти м. Зіньків

Левун Т. О., студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Лидзарь О. М., здобувач другого (магістерського рівня) вищої освіти, кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Люльченко В. Г., кандидат педагогічних наук, доцент Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Малій М. І., доктор філософії, завідувач юридичної клініки «Фенікс» Київський університет права НАН України

Молчанов П. О., кандидат технічних наук доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Монастирська О. В., завідувачка навчально-методичного кабінету Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Мушенко А. В., здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Навроцький І. С., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Нагайчук О. В., кандидат педагогічних наук, доцент Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Новосельчук Н. Є., кандидат архітектури, доцент Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Опара Н. М., кандидат сільськогосподарських наук, доцент Полтавський державний аграрний університет

Орлова Н. С., кандидат педагогічних наук, доцент Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Павловський Ю. В., кандидат фізико-математичних наук, доцент Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

Пагута М. В., кандидат педагогічних наук, доцент Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

Писаренко Д. В., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка

Плахота А. Р., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Саранюк Д. О., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Сотничок О. С., здобувач третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Срібна Ю. А., кандидатка педагогічних наук, доцентка, деканка факультету технологій та дизайну, доцентка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Стешенко Н. В., викладач професійно-теоретичної підготовки Регіональний центр професійно – технічної освіти м. Зіньків

Таран В. В., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Тимша А. В., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Титаренко В. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету

Титаренко В. П., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Титаренко О. О., кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка, доцентка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Ткаченко А. О., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Ткаченко А. О., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Федоренко Є. Ю., студентка факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Фурса В. В., здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Фурса О. М., здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Цина В. І., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Цина А. Ю., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Шевченко Л. С., кандидат архітектури, доцент Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Шелева І. М., викладач дисциплін практичної та професійної підготовки, старший викладач Красноградського педагогічного фахового коледжу КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Шкурупій В. В., здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти, кафедра біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Шовкова-Альохіна А. О., здобувачка третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Шуляк К. М., здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ЗМІСТ

<i>Гриньова М. В.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО.....	3
<i>Срібна Ю. А</i> РОЛЬ УЧИТЕЛЯ У РОЗБУДОВІ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	4
<i>Близнюк М. М.</i> ЦИФРОВА БЕЗПЕКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	6
<i>Титаренко В. М.</i> ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	11
<i>Титаренко В. П.</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	13
<i>Кондель В. М.</i> АНАЛІЗ СТАНУ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА АВАРІЙНОСТІ НА НАЗЕМНОМУ ТРАНСПОРТІ	16
<i>Таран В. В., Молчанов П. О.</i> ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ РОБОТІ З ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ.....	21
<i>Борисова Т. М.</i> ЕКОНОМІЧНІСТЬ, ЕРГОНОМІЧНІСТЬ У ШВЕЙНОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	22
<i>Орлова Н. С.</i> ВИКОРИСТАННЯ АПСАЙКЛІНГУ ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ СУЧАСНОГО ОДЯГУ	25
<i>Гарець Р. А.</i> ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС УРОКІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У СЛЮСАРНИХ МАЙСТЕРНЯХ.....	30
<i>Ємець С. А.</i> СТВОРЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО- МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	33
<i>Духно В. Р.</i> ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗМІ НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ.....	36
<i>Біленчук П. Д., Малій М. І.</i> ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА БЕЗПЕКУ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ.....	39
<i>Білокінь І. В.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БЕЗПЕКУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ ЧЕРЕЗ ХМАРНІ РЕСУРСИ У ШКОЛІ.....	42
<i>Волошина Г. Є.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	44

Головатюк О. Ю. ФОРМУВАННЯ КІБЕРГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	46
Денисовець Т. М., Квак О. В. ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА СПОСІБ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП.....	49
Лютьченко В. Г., Саранюк Д. О. ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	52
Нагайчук О. В. ВПЛИВ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННИХ НЕБЕЗПЕК НА ЕКОСИСТЕМИ: АНАЛІЗ ТА ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СВІТУ.....	55
Новосельчук Н. Є. ВИКОРСИТАННЯ МОДУЛЬНИХ ЗАХИСНИХ СПОРУД У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	59
Опара Н. М. КАХОВСЬКА ГЕС: ІСТОРІЯ ТА НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОГО ЕКОЦИДУ.....	61
Тимша А. В. БЕЗПЕКОВІ ЗАХОДИ В МАЙСТЕРНІ З ДЕРЕВООБРОБКИ.....	65
Ткаченко А. О. БЕЗПЕКОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ТЕХНОЛОГІЇ МАШИННОЇ ВИШИВКИ.....	67
Павловський Ю. В., Пагута М. В. ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	69
Пагута М. В., Павловський Ю. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	72
Шелева І. М. БЕЗПЕЧНЕ ПОВСЯКДЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ.....	75
Дрожжана О. У. ГЕЙМІФІКАЦІЯ У НАВЧАННІ З ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	79
Шкуруній В. В. СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	82
Васільєв В. І., Цина А. Ю. ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА STEM-ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ НЕБЕЗПЕКИ СЕГМЕНТАЦІЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	86
Клязьмін Р. І., Цина В. І. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО БЕЗПЕЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	88
Титаренко О. О. ВИКОРИСТАННЯ ФЕНОЛУ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ..	91
Шевченко Л. С. ЗАНЕДБАНІ ПРОМИСЛОВІ ОБ'ЄКТИ У МІСТАХ ЯК ДЖЕРЕЛО НЕБЕЗПЕКИ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ.....	94

<i>Сотничок О. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ БЕЗПЕЧНІЙ РОБОТІ ІЗ РІЗНИМИ ВИДАМИ КОНСТРУКЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ У НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ.....	97
<i>Лидзарь О. М.</i> ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ А.С. МАКАРЕНКА.....	99
<i>Коваль К. О.</i> ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ З ПРАВИЛАМИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ У ШВЕЙНІЙ МАЙСТЕРНІ.....	102
<i>Збронський В. О.</i> ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗНАНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З РАКЕТОМОДЕЛЮВАННЯ.....	104
<i>Захарчук В. М.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ.....	106
<i>Плахота А. Р.</i> ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ОСНОВ КУЛІНАРІЇ.....	108
<i>Бударова Л. В.</i> ПІДЛІТКОВІ СТРЕСИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ДОПОМОГА І ПІДТРИМКА.....	111
<i>Мушенко А. В.</i> ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ НАД ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМ'ЯХ.....	115
<i>Кисліченко У. А.</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	118
<i>Білецька Ю. В.</i> ЗАПОБІГАННЯ СПОРТИВНИМ ТРАВМАМ: ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА МЕТОДИ.....	121
<i>Федоренко Є. Ю.</i> ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНЕ ПАКУВАННЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ВИРОБНИЦТВА СУЧАСНОСТІ.....	124
<i>Шуляк К. М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОМАТЕРІАЛІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ МОДНОГО ОДЯГУ.....	127
<i>Курмаз Ю. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗП(П)ТО ЗАХОДІВ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	130
<i>Воробйов І. С.</i> СПОСОБИ НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ОСОБАМ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ.....	134
<i>Кібенко К. О.</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МИСТЕЦЬКИХ ЗАХОДІВ У ФІЛАРМОНІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	137
<i>Навроцький І. С.</i> КІБЕРБЕЗПЕКА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	139
<i>Дуброва Ю. А.</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	

УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПТНЗ.....	142
<i>Кондратенко М. Д.</i> СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИСТАВОК.....	146
<i>Писаренко Д. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ АКЦЕНТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНО –ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ....	148
<i>Левун Т. О.</i> ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У СТУДЕНТІВ...	150
<i>Дубина І. С.</i> ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ.....	153
<i>Стешенко Н. В.</i> ДІЇ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ.....	155
<i>Базарна О. М.</i> ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРА ТА ІНТЕРНЕТУ НА ПСИХІЧНЕ І ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ.....	160
<i>Дубовик Г. М.</i> БЕЗПЕКА ДОШКІЛЬНЯТ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ НАВЧАННЯ.....	163
<i>Фурса В. В., Фурса О. М.</i> ПРОСТІ ВПРАВИ В ІГРОВІЙ ФОРМІ ДЛЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСНОВ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ.....	166
<i>Колодяжний А. В.</i> ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	169
<i>Мартиненко О. Г.</i> НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	170
<i>Шовкова-Альохіна А. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «НАРОДНІ ПРОМИСЛИ УКРАЇНИ».....	174
<i>Бондаренко А. В., Бобкова О. І.</i> ЗАХОДИ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	176
<i>Кондрин О. В., Монастирська О. В.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	179
<i>Кузьменко П. І.</i> ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	182
<i>Герасимчук Р.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	185